

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ISSN 1906-327X , ISSN 2697-4371 (Online)

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2564

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร <i>วิจิตา แยมศรี, พัชรา เดชโฮม</i>	5
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี <i>นที ยงยุทธ, สุนิตย์ดา เย็นทั่ว</i>	15
การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 <i>ปาริชาติ ลาภวิบูลย์กิจ, สุนิตย์ดา เย็นทั่ว, ปวีรีศา จรดล</i>	24
การพัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พ้องเสียงเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 <i>ปิตยมาศ หลีวัฒนาศิริกุล, สุนิตย์ดา เย็นทั่ว, ปวีรีศา จรดล</i>	34
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย <i>วารภรณ์ โอภาโส, วิวัฒน์ เพชรศรี, สุนิตย์ดา เย็นทั่ว</i>	44
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง และจันทบุรี <i>คมพล สุวรรณภู, ณิชาภา เจริญรูป, กนกวรรณ เบญจาทิกุล</i>	52
การสำรวจ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21 <i>รัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริ, ก่องทรัพย์ ทองคำ</i>	59
รูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี <i>จักรพงษ์ ตติยพันธ์, อีรวิร์ วราธรไพบูลย์, สุกัญญา พยงสิน</i>	70
มุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ ความแตกต่างระหว่างบัณฑิตที่ทำงานแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงาน <i>อักษรภาภักดิ์ หลีกทอง</i>	80
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว <i>พงษ์สิทธิ์ พิธี, วิวัฒน์ เพชรศรี, สุนิตย์ดา เย็นทั่ว</i>	88
คุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด <i>ญาณิศา เชื้อหอม, ชิมโสณ วิสิริณิธิกิจ</i>	99
ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเพาะเลี้ยงปลาสลิด อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อมุ่งสู่การเป็น Smart Farmer <i>พรรณราย พูนผล, วิสาชา ภูจินดา</i>	108
การสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง <i>จุฑาภรณ์ อยู่วิทยา, จันทรีชลี มาพุทธ, พัทธวิภา โปธิศรี</i>	119
การสำรวจการทำประมงอวนจมน้ำเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บริเวณหาดวอนนภา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี <i>สุรพล ฉลาดคิด</i>	127
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอบางใหม่ จังหวัดจันทบุรี <i>วิหิตา ธรรมเจริญ, นิตศันย์ เจริญงาม</i>	137
ส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร <i>วลัย ช่อนกลิ่น, วลัยลักษณ์ เพ็ชรแสน</i>	151
การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมชน English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น <i>วราพรรณ บัวขาว, อังคณา อ่อนธานี</i>	161
การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครุปฐมวัย <i>วราลี ถนอมชาติ, นกัศ ศรีเจริญประมง</i>	170
การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง <i>รุ่งฤดี แยมจรัส</i>	179
ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี <i>เยวภา สุระกา</i>	188

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2564 (มกราคม-เมษายน) ISSN 1906-327X, ISSN 2697-4371 (Online)

ชื่อ	วารสารวิจัยรำไพพรรณี	
เจ้าของ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 41 ม. 5 ถ.รัศมีศรีมงคล ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000	
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไวภูมณต์ ทองอร่าม	
บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ	ศาสตราจารย์ ดร.เปี่ยมศักดิ์ เมณะเสวต ศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก ดร.พีระ รัตน์วิจิตร	ศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร ดร.สวัสดี อุดมโกชน
บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี ศาสตราจารย์ ดร.วิสาชา ภูจินดา ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรกร พาทะนิษฐ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สถิตย์พนาวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด อาจารย์ ดร.สุชาดา รัตนวานิชย์พันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยบูรพา
กำหนดการตีพิมพ์	ปีละ 3 ฉบับ	
ขอบเขตวารสาร	วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติที่ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2 (พ.ศ.2563 - 2567) จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาโท-เอก นักวิจัยจากหน่วยงานภายในและภายนอกต่าง ๆ สู่สาธารณชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ได้นำผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ เปิดรับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ	
	ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน)	จำนวน 20 บทความ
	ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม)	จำนวน 20 บทความ
	ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม)	จำนวน 20 บทความ
	โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review	

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ประจำฉบับ (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงแข บุญศิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรเดช วุฒิพรพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ช่อแก้ว จตุรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.นลินรัตน์ รักกุศล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบูลย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐณรงค์ อรชุน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา กุลกัลยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตานา คุณสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธีรพัทธ์อุปถัมภ์
อาจารย์ ดร.นิศารัตน์ แสงแข
อาจารย์ ดร.จตุรัตน์ ขวัญเนตร
รองศาสตราจารย์ ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไล ทองแผ่
อาจารย์ ดร.สยามล เทพทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ปาอ้าย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา นาคโบาย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช พุดแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักษณะพร คำดี
อาจารย์ ดร.สินีนาถ เริมลาวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ ฐิ์แผน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธนีง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท สุขหวาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สลิตย์พนางค์
รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิติพร พิษณุกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์ นาคภิบาล
อาจารย์ ดร.ประพรธน์ พลชะวีระ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วัฒนกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิมล เฟ็งพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา ทองสอน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ขาวเหลือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อธิติเดช น้อยไม้
อาจารย์ ดร.ประชา อินัง
อาจารย์ ดร.พรหมทิพา ตันตินัย
อาจารย์ ดร.ศานิตา ต่ายเมือง
Dr.Poliny Ung

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา

รายชื่อผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรอยฝน ทวีชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัชรพงษ์ แจ้งประจักษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยบูรพา

ออกแบบรูปเล่มและจัดพิมพ์

นางสาวนิตยา ตันสาย

ปีที่พิมพ์

พ.ศ. 2564

พิมพ์ที่

บริษัท กิรติการพิมพ์ จำกัด 83/73 ม.3 ต.บ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ของสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวารสารวิจัยที่เผยแพร่บทความวิจัยของนักวิจัย นิสิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณาจารย์ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่สนใจ เป็นวารสารราย 4 เดือน โดยเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) แต่ละฉบับมีจำนวน 20 บทความ โดยวารสารฉบับนี้ถือเป็นปีที่ 15 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2564 (มกราคม - เมษายน) ซึ่งบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสารนี้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตามสาขาวิชา ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review วารสารวิจัยรำไพพรรณีได้จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และได้มีการพัฒนาคุณภาพวารสารมาโดยตลอด กองบรรณาธิการวารสารได้ดำเนินการเผยแพร่วารสารวิจัยรำไพพรรณี ไปยังเครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นประจำทุก 4 เดือน ปัจจุบันวารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ในวารสารกลุ่ม 2 (พ.ศ.2563 - 2567) และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการวารสารและเป็นการปรับปรุงคุณภาพวารสารให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ทางวารสารได้เปิดรับบทความวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในฉบับนี้

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความวิจัยมาให้พิจารณาตีพิมพ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Peer reviews) ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความวิจัยต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณีฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดีหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยรำไพพรรณี ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 ประจำปี 2564 (มกราคม - เมษายน) จะสามารถตอบสนองความสนใจของผู้อ่านทุกท่านได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ ได้ที่ <https://tci-thaijo.org/index.php/RRBR/index> ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารจะดำเนินการรวบรวม คัดกรองบทความวิจัยเพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ผลงานวิจัย อันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี
บรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา
สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

The Participative Administration on Academic of Bangkhuntiensuksa School,
Bangkhuntien District office, Bangkok Metropolitan Administration

วิชิตา แยมศรี*, พัชรา เดชโฮม

Wichida Yamsri, Patchara Dechome

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

Educational Administration, Faculty of Education Bansomdejchaopraya Rajabhat University,

Bangkok 10600 Thailand

*Corresponding author Email : add.math92@gmail.com

(Received : April 26 2020; Revised : June 30 2020; Accepted : July 21 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน (สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา จำนวน 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 2) การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

คำสำคัญ : งานวิชาการ, การบริหารงานวิชาการ, การบริหารแบบมีส่วนร่วม

Abstract

The objectives of this research were to : 1) study the Academic Administration of Bangkhuntiensuksa School, Bangkhuntien District office, Bangkok Metropolitan Administration 2) These are the opinion regarding on of administration of Bangkhuntiensuksa School, teachers of Bangkhuntien District Office, Bangkok Metropolitan Administration. The population of this study consisted of 120 teachers at Bangkhuntiensuksa School. Five - rating scale questionnaire was used as the research instrument. Data were analyzed by statistics : percentage, mean and standard deviation.

The results of this research indicated as follow : 1) The participative administration of on academic work of Bangkhuntiensuksa School, in the overall aspects was at high level. When individual aspect were considered, Academic Planning was the highest mean score, followed by evelopment of the school Curriculum, and the development and encourage learning had lowest mean score. 2) In line with this, we classified by gender, age, education and work experiences. Generally, our respondents are female ages 41-50. And has degree in education and work experiences about 11-15 years.

Keywords : Academic Work, Academic Work Administration, Participative Administration

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง ทุกประเทศจึงเกิดการแข่งขันกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันและยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง ทุกฝ่ายจึงต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง หากพลเมืองมีคุณภาพประเทศนั้นก็จะมีเจริญก้าวหน้า แต่การที่จะมีคุณภาพเพียงใดต้องขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโดยภาครัฐควรเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560-2564) เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคมนทุกวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 6)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการประกอบด้วยงานหลายอย่าง สิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการ คือ งานหลักสูตร เป็นตัวงานกำกับด้านวิชาการ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำในแต่ละสถานศึกษาจึงมีความแตกต่างกันไป และการจัดแนวทางการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งผู้เรียน งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน และงานด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำให้สถานศึกษาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนจะต้องรับผิดชอบในการเป็นผู้นำครูในด้านงานวิชาการ เพราะหน้าที่ของโรงเรียนทุกแห่งคือ ให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครูให้คำแนะนำ และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นงานวิชาการจึงเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษานั้นจะเป็นประเภทใดรัฐบาลหรือเอกชน มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานด้านวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ส่วนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น ๆ กล่าวได้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น (ธริศร เทียบปาน, 2557 : 8)

ปัจจุบันโลกไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่แต่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและที่ยังสำคัญคือบุคลากรทางการศึกษา ต้องสนใจใฝ่รู้มีความรักที่จะเรียนรู้และมีความพร้อมที่จะแสวงหาความรู้ ความหวังของการพัฒนาการศึกษาที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นเราต้อง

ช่วยกันพัฒนาโอกาสและคุณภาพของบุคลากรทางการศึกษา ให้กำลังใจ ส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกัน อย่่างไรก็ตามความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการบริหาร คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความราบรื่น การบริหารผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและการตัดสินใจในการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น เพราะเป็นการตัดสินใจของบุคคลหลายฝ่าย รวมทั้งการสร้างทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับอุปสรรคในการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ ค่านิยมองค์กร ประเพณี คุณภาพของครู รวมทั้งผู้บริหารเองที่ขัดขวางการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าความสำเร็จของผู้บริหารในภาครัฐและเอกชนมิได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารเท่านั้นแต่ยังต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญและความร่วมมือจากผู้ตาม ประกอบด้วย ครูอาจารย์ ลูกจ้างประจำ ฉะนั้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้ตามจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติและสนับสนุนให้การดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายได้นั้น การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (ประพนธ์ ผาสุขยัต, 2550 : 23) การจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากประเทศไทยไม่ได้กระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับส่วนท้องถิ่นได้บริหารเองแม้แต่น้อย จึงทำให้ความรับผิดชอบต่อการศึกษาของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นไม่มากนัก รวมทั้งทำให้ประชาชนมองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ทั้งยังเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารการศึกษากลายเป็นคนที่ไม่มีความคิดและความรับผิดชอบต่อการศึกษาที่เป็นหน้าที่ของตนเองเมื่อการบริหารการศึกษาถูกรวมอำนาจไว้ยังส่วนกลางเช่นนี้ ส่วนย่อย ๆ โครงการศึกษาต้องดำเนินการตามการสั่งการ จึงทำให้เกิดความล่าช้า เกิดการซ้ำซ้อน ผู้บริหารเป็นเพียงนักปฏิบัติ ไม่มีอิสระในการคิด การปฏิบัติ ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งและนโยบายของทางราชการเพียงอย่างเดียว จึงเป็นสาเหตุให้การศึกษาของประเทศไทยไม่ประสบผลสำเร็จตามความต้องการของสังคม (เจริญผล สุวรรณโชติ, 2544 : 275) ดังนั้นในการบริหารการศึกษาจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้กับโรงเรียนและประชาชน ได้ร่วมคิด ร่วมกันระดมทรัพยากรมาจัดการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า สนองต่อความต้องการของสังคม และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

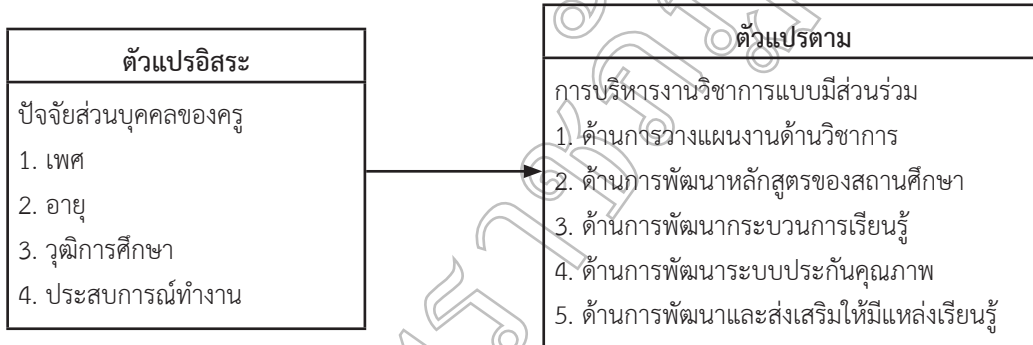
โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานต่าง ๆ ที่กำหนด จากผลดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ในการบริหารการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนนั้น จึงเห็นความสำคัญในการบริหารงานทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการดำเนินงานด้านวิชาการโดยภาพรวมยังมีปัญหา เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเข้าใจสภาพปัญหาการดำเนินงาน

ด้านการประกันคุณภาพของโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา, 2560: 117) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ดำเนินการของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านวิชาการของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 120 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2561 จำนวน 109 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปร 2 ประเภท ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของครู ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 4 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

2.2 ตัวแปรตาม คือ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ แนวคิดการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดของคำรณ แจ่มเปีย (2557 : 33) ธีระ รุญเจริญ (2550 : 162-163) กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 33-38) และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 24) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ และ 5) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของครูที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ดังแสดงในภาพประกอบ 1

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ มี 10 ข้อ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มี 10 ข้อ 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มี 10 ข้อ 4) ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ มี 10 ข้อ และ 5) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ มี 10 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.929

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ ครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 120 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2562 ถึงวันที่ 5 เมษายน 2562 โดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 120 ฉบับ และเก็บกลับคืนมา 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91

3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ 4) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ และ 5) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม ด้วยการทดสอบที (t-test)

สรุปผลและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละด้านดังนี้

1.1.1 ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำการวัดผลและประเมินผลงานวิชาการทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมไว้ทุกครั้งและผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนผู้บริหารได้มีการประชุมเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการแบบมีส่วนร่วมสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.3 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารจัดให้ครูมีการประเมินและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.4 ด้านการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการการจัดระบบบริหาร โครงสร้างสถานศึกษาตอบสนองต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหาร ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในดำเนินการปรับปรุงแผนพัฒนาการ ส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ครู มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1.5 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มี แหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นความสนใจของ ผู้เรียนและผู้บริหารได้จัดให้มีการส่งเสริม อบรม ศึกษาดูงาน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนของครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมใน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับชั้น ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ เพียงพอต่อการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด

1.2 การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตาม ความคิดเห็นของครูโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา โดยส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการแบบ มีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพ และ 5) ด้านการพัฒนาและส่งเสริม ให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษาได้ดำเนินการบริหารงานวิชาการลักษณะ กิจกรรมหรือกระบวนการบริหารงานด้านวิชาการที่เกิดจาก ความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูหรือบุคลากรในสถานศึกษา ที่จะ ปฏิบัติงานร่วมกันโดยมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน ทุกคน มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ มีส่วนร่วมวางแผน มีส่วนร่วม ตัดสินใจ มีส่วนร่วมปฏิบัติการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา สถานศึกษามีกระบวนการ

พัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็นไปตามเกณฑ์เป้าหมาย ที่โรงเรียนกำหนด ครูจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ว่า นักเรียนดีมีคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ ครูเชี่ยวชาญการสอน มุ่งพัฒนาความรู้คู่เทคโนโลยี มากมีแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารจัดการด้วยหลักธรรมมาภิบาล สานสัมพันธ์ชุมชนร่วมพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยก้าวไกล สู่อาเซียน และเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยมีการจัดการเรียนรู้ทั้งรูปแบบการระดมสมอง แบบลงมือปฏิบัติจริง แบบร่วมมือกันเรียนรู้ แบบใช้กระบวนการคิด กระบวนการใน ปัญหาเป็นหลัก เน้นกระบวนการสอนแบบโครงงาน และเน้นเรื่อง การอ่านการเขียนของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของธรรมรส โชติคุณุชร (2540 : 228) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญ ดังนี้ 1) การบริหาร แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้บริหารและหน่วยงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเชิงคาดหวังว่า 1.1) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ ทางการบริหารให้ดีขึ้น 1.2) เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของ บุคลากรให้ดีขึ้น 1.3) เพิ่มขวัญและความพอใจในการทำงานแก่ บุคลากรดีขึ้น 1.4) ช่วยให้องค์กรตอบสนองต่อความต้องการของ สภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยในการเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร โดยการปฏิบัติงานและขวัญ ของแต่ละคน 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมสนองความต้องการ ทางจิตใจตามทฤษฎีความต้องการของ Maslow และ Herzberg เพราะการตอบสนองโดยวิธีการต่าง ๆ นั้นยังขาดการตอบสนอง การมีส่วนร่วมซึ่งเป็นสิ่งจูงใจที่แท้จริง ดังนั้นโอกาสการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจถือเป็นการตอบสนองความต้องการความสมหวัง ความเชื่อถือตนเอง อันเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ได้ 4) การบริหารโดยมีส่วนร่วมสามารถคลี่คลายข้อขัดแย้งระหว่าง ความต้องการของแต่ละบุคคล และความคาดหวังขององค์กร เพราะการให้ออกสแก่บุคคลในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ องค์กร พวกเขาจะสามารถควบคุมการทำงานของพวกเขาเองได้ ในการที่จะใช้ความสามารถและสร้างความสำเร็จได้ และสอดคล้อง กับงานวิจัยของสุทธิรา เกษมราษฎร์ (2559) เรื่อง การมีส่วนร่วม ในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนใน กลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนน เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน

ส่วนผลการวิจัยเมื่อพิจารณารายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้ส่งเสริมให้มีกระบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นเครื่องชี้แนวทางการปฏิบัติงาน ในอนาคต มีการกำหนดแนวทางการวางแผน กำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมาย มีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดทำหลักสูตร เพื่อกำหนดแนวทางในการสอนและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผลการทำงานด้านวิชาการ ตลอดจนมีการเผยแพร่ งานวิชาการ การวางแผนงานด้านวิชาการเพื่อกิจกรรมที่จะต้อง ปฏิบัติก่อนหลังให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิภาดา คุปตานนท์ (2544 : 34) ได้ให้ความสำคัญของการวางแผนไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการบริหารงาน การวางแผนนอกจาก จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายแล้ว การวางแผนยังช่วย ผู้บริหารในการกำหนดเป้าหมาย ชี้ให้เห็นถึงอนาคตขององค์กร และช่วยกำหนดแนวทางในการดำเนินงานอีกด้วย และสอดคล้อง กับงานวิจัยของกาญจนา เจือบุญ (2557) เรื่อง การมีส่วนร่วม การบริหารงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครราชสีมา เขต 3 โดยการ มีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนครราชสีมา เขต 3 ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แต่ละด้านมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ มากทุกด้าน

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมี ส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้อัตนสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พันธกิจของสถานศึกษา ให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดอบรมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดจนให้ครูมีส่วนร่วม ในการติดตาม การประเมินผลและการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมนึก ธาตุทอง (2549 : 5) ได้กล่าว ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนา คนในสังคมให้มีลักษณะตามที่สังคมคาดหวัง โดยเป็นเครื่องมือที่จะ ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตร มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคล สามารถ ปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม วางรากฐานความคิดที่เป็น การสนับสนุน และสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถทำให้ ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัดที่แท้จริง

ของตนเองและพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของไกรสร สุธงษ์ (2561) เรื่อง แนวทางการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่พบว่า ในภาพรวมการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีสภาพผลการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมให้ครูพัฒนา กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดให้ครูมีการประเมินและ ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดหาหรือผลิตสื่อที่หลากหลาย เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนให้มีการนิเทศการสอนเพื่อ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542: 23) 1) การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ หรือความถนัดของผู้เรียน 2) การฝึกทักษะกระบวนการคิดการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหา 3) การจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้คิดเป็น รวมทั้งรัก การอ่าน 4) การจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการสาระความรู้ ด้านต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม รวมทั้งคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนการสอน 6) การอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน 7) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่และทุกเวลา ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของระวี จันทะนาม (2557) เรื่อง รูปแบบการบริหาร งานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดกลาง ที่พบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มี ประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดกลาง ได้มีการดำเนินการในด้านการ พัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวางแผนและการส่งเสริมทางวิชาการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศภายใน การวัดและประเมินผล ส่วนปัญหาการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนขนาดกลาง จากผลการศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหา 1) ด้านการขาดปัจจัยพื้นฐาน ที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านระบบงาน ภาระงาน

สนับสนุน มีมากขึ้นไป ขาดแคลนอัตรากำลังครู 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน 4) ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน และ 5) ด้านคุณภาพการศึกษา

ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดการระบบบริหาร โครงสร้างสถานศึกษาตอบสนองต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา ให้ครูมีส่วนร่วมในดำเนินการปรับปรุงแผนพัฒนาการส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา ให้ครูมีส่วนร่วมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ให้มีการติดตามและประเมินผลการส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 3) การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจได้ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและที่สังคมต้องการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระศักดิ์ อินทร์ (2557) เรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรีอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับชั้น ให้ครูมีการใช้แหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับรายวิชาที่สอน ตลอดจนส่งเสริมให้มีการส่งเสริม อบรม ศึกษาดูงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พันธุ์ประภา พูนสิน (2554) แหล่งการเรียนรู้เป็นแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดแหล่งการเรียนรู้ สนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ชาติ สังคม และ โลก การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานศึกษาจึงต้องตระหนักในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

ที่ตอบสนองเจตนารมณ์ โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้ว ในสถานศึกษาและท้องถิ่นเป็นหลัก ไม่เน้นการจัดแหล่งเรียนรู้ขึ้นใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนางศรณี ศุภระมณี (2558) เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนบางขุนเทียน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี วุฒิการศึกษาปริญญาตรี และมีประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยการให้ครูมีส่วนร่วมในการประชุมเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านวิชาการสม่ำเสมอ
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น มีการวางแผนการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งมีการวางแผนพัฒนาที่ยืดสภาพปัญหา ความต้องการ และให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น หลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องศึกษาเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ให้เข้าใจในหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างอย่างชัดเจน สามารถแนะนำช่วยเหลือครูในการวางแผนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ และกิจกรรมของหลักสูตร ทั้งยังต้องประเมินผลการใช้หลักสูตร ตลอดจนให้ความคิดเห็นต่อผู้บริหารระดับสูงเพื่อการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป
3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ครบทุกกลุ่มสาระ มีการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การกำหนดโครงสร้าง นโยบาย เป้าหมายความสำเร็จ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพ และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอกสถานศึกษาและองค์กรภายนอกอย่างเป็นระบบ มีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพราะการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้ปกครอง ในการที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียน

5. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีแหล่งเรียนรู้หลากหลาย และเพียงพอต่อการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนด้วยตนเอง จัดให้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการนำวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะจากภายนอกมาช่วยในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สำหรับการเรียนการสอน มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ให้ทันสมัย และพร้อมใช้งานเสมอ เพราะแหล่งเรียนรู้ไม่ได้มีแค่ภายในห้องเรียน หรือตำราเรียน แต่สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบรอบ ๆ ตัวเราก็สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษาในงานอื่น ๆ ได้แก่ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป
2. ควรวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **หลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พุทธศักราช 2560 - 2564**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา เจือบุญ. (2557). **การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3**. ปริญญาโทครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ไกรสร สุธงษ์. (2561). **แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2**. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- คำรณ แจ่มเปีย. (2557). **แนวทางการพัฒนาด้านวิชาการของครูในกลุ่มแม่ข่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา นครสวรรค์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เจริญผล สุวรรณโชติ. (2544). **ทฤษฎีการบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : ทิซซิ่งเอ็ดท.
- ธริศร เทียบปาน. (2557). **การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้**. สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ธีระ รุณเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา**. ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- ธรรมรส โชติกาญจนา. (2540). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- นงคราญ ศุภระมณี. (2558). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมือง**. คณะครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประพนธ์ ผาสุขยัต. (2550). **การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาองค์กรอัจฉริยะ**. สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พันธ์ประภา พูนสิน. (2547). การบริหารงานนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ระวี จันทะนาม. (2557). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนขนาดกลาง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา. (2560). รายงานประจำปี ปีการศึกษา 2560. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา.
- วิภาดา คุปตานนท์. (2544). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สมนึก ธาตุทอง. (2549). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : เพชรเกษมการพิมพ์.
- สุทธิรา เกษมราชภูร์. (2559). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

Factors Affecting the Graduation of Students for Muang Chanthaburi
Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education

นที ยงยุทธ^{*1}, สุนิตต์ดา เย็นท้าว²

Nathee Yongyut, Sunitta Yentour

¹สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
จังหวัดจันทบุรี 22000

²ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

¹Computer Education, Faculty of Computer Science and Information Technology,
Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi Thailand 22000

²Educational and Innovation technology, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University,
Chanthaburi Thailand 22000

*Corresponding author Email : nathee.y@rbbru.ac.th

(Received : May 4 2020; Revised : June 16 2020; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 2) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยหลักที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา กศน. อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อ กศน. อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครู กศน.ตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 11 คน จาก กศน.ตำบล 11 ตำบล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ตีความนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ประกอบด้วย 1) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจและมีความรับผิดชอบ 2) ผู้ปกครองสนับสนุนและส่งเสริม 3) ครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และการให้คำปรึกษา 4) การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) 5) สถานที่สอบสะดวกต่อการเดินทาง 6) ความน่าสนใจของเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอน 7) ผู้บริหารให้การสนับสนุน และ 8) การทำใบงานและแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา กศน. อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มี 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นตั้งใจและมีความรับผิดชอบของนักศึกษา 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และให้คำปรึกษา และ 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนและส่งเสริมของผู้ปกครอง และ 3. ได้ขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อ กศน. อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1) การคัดกรองนักศึกษาเบื้องต้นก่อนการรับสมัครเรียน 2) ครูมีการสัมภาษณ์พูดคุยกับนักศึกษาหลังจากที่สมัครเรียนแล้วเพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาเป็นแนวทางการจัดรูปแบบหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) เพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ให้มากขึ้น 4) การสะสมชั่วโมงกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) จำนวน 200 ชั่วโมง ครูอาจจะใช้วิธีการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาสะสมชั่วโมงกิจกรรมให้ครบถ้วนเวลาตามที่หลักสูตรกำหนด และ 5) หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ควรสอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักศึกษา

คำสำคัญ : การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, ครู กศน.ตำบล, นักศึกษานอกระบบ

Abstract

The purposes of this research were to 1) study factors affecting the graduation of students under the Office of the Non-Formal and Informal Education, Mueang District, Chanthaburi Province 2) to prioritize factors affecting the graduation of students under the Office of the Non-Formal and Informal Education, Mueang District, Chanthaburi Province and 3) to propose ways to improve and develop teaching and learning management to the Office of Non-Formal and Informal Education Chanthaburi Provinces. The research was a qualitative research by data collecting from documents and in-depth interviews with teachers under the office of the Non-Formal and Informal Education (Non-Formal Education), Muang District, Chanthaburi Province of 11 teachers 11 subdistricts the Office of the Non-Formal and Community Education and then analyzed the data by interpreting according to objectives. The research results was presented by descriptive analysis method.

The results of the study showed that 1. factors affecting the graduation of students under the Office of Non-Formal and Informal Education (Non-Formal Education), Mueang District, Chanthaburi Province as 1) determination of student's commitment and responsibility, 2) teachers; caring and providing counseling, 3) parental support, 4) Participation in life quality development activities, 5) Exam location is convenient for traveling, 6) Interesting content, 7) Executive support, and 8) Do homework and exercises. 2. There are three main factors affecting the graduation of students under the Office of Non-Formal and Informal Education (Non-Formal Education), Mueang District, Chanthaburi Province, as follows ; 1) determination of student's commitment and responsibility, 2) teachers; caring and providing counseling, and 3) parental support and 3. The researcher has suggested five ways to improve and develop teaching and learning management to the Office of Non-Formal and Informal Education (Non-Formal Education), Chanthaburi Province as follows ; 1) preliminary student screening before enrollment 2) interviewing students for students'background us used as a guideline for formatting or learning management processes 3) creating more online learning channels 4) motivating students to complete their 200 hours of activity (ERC) in time 5) flexible and various courses offerd in order to satisfy students'need and interest.

Keywords : non-formal and informal education, sub-district non-formal and Informal education teacher, informal education student

บทนำ

ปัญหาที่ทำให้หลายคนไม่สามารถเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในระบบปกติได้อันเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ ขาด พลาด พร่อง โดยสภาวะของการขาด คือ การขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากไม่มีทุนทรัพย์ที่เพียงพอต่อการเข้าเรียนตามระบบปกติ สภาวะของการพลาด คือ ผู้ที่เคยเป็นนักเรียนในระบบปกติแต่เกิดความผิดพลาดในการดำเนินชีวิต ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน โดยยังไม่จบการศึกษา และสภาวะของการพร่อง คือ ผู้ที่มีความบกพร่องทั้งทางสภาพร่างกายและสติปัญญาตั้งแต่กำเนิดหรือผู้ที่ประสบกับอุบัติเหตุต่าง ๆ จนได้รับความบกพร่องทางร่างกาย เป็นผลให้ไม่สามารถเข้าสู่การเรียนในระบบปกติได้ (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2560)

จากปัญหาทั้ง 3 ประการที่สำคัญดังกล่าวมาแล้วนั้น ทำให้รัฐบาลเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเข้ามาแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานหลายส่วนด้วยการระดมทั้งพลังกาย พลังใจ และพลังสมอง ซึ่งหน่วยงานที่มีภารกิจที่มีความโดดเด่นต่อการเข้ามาช่วยบุคคลทั้ง 3 กลุ่มได้ คือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยหรือสำนักงาน กศน. ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และได้เรียนรู้ในสาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต และยังเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นมาตรการจูงใจให้กับภาคสังคมอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” (สำนักงานเลขาธิการการศึกษา, 2552)

ในขณะที่มีรายงานการตรวจสอบการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุดรธานี ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พบว่า การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากนักเรียนจากน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา โดยเป็นข้อมูลในช่วงภาคเรียนที่ 2/2554 ถึง ภาคเรียนที่ 1/2559 (สำนักข่าวอิศรา, 2562)

จากสภาพปัญหาพื้นฐานของนักศึกษา กศน. และการบริหารจัดการทำให้เห็นได้ชัดว่าการดำเนินการจัดการศึกษาให้กับนักศึกษาจนประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาที่เข้ามาเรียนพร้อมกับการเอาใจใส่ดูแลจนจบการศึกษา เพื่อที่จะกลับไปสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพและสามารถดำเนินชีวิต

เลี้ยงชีพของตนได้ต่อไป หรือสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาของ กศน. อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและลดปัญหาสังคมที่เกิดจากการรู้หนังสือที่ไม่เพียงพอสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยหลักที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครู กศน. ตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 11 คน จาก 11 ตำบล เลือกด้วยวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling Method) เหตุผลที่เลือกสัมภาษณ์ครู กศน. ตำบล เพราะมีการทำงานที่ใกล้ชิดกับนักศึกษาอยู่ตลอดเวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการเรียน การทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต การเรียนแบบบูรณาการ รวมทั้งการให้คำปรึกษาในการใช้ชีวิตและปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียน ได้อย่างทั่วถึงทุกคนและในแต่ละตำบลจะมีครู กศน. ตำบลรับผิดชอบจำนวน 1 คน นั้นหมายความว่าผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ได้อย่างครอบคลุมพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ทำการศึกษา ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ช่วงเวลาที่ดำเนินการสัมภาษณ์ คือ เดือนตุลาคม 2562

วิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การตรวจสอบข้อมูลใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of objective congruence: IOC) ที่ผ่านการพิจารณา

จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยประเด็นคำถามที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือวิจัย กำหนดให้มีค่ามากกว่า 0.50

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัย รายงานวิชาการ แนวทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงเอกสารของสำนักงานการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยของอำเภอเมืองจันทบุรี หรือเอกสารข่าวของระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ครอบคลุมถึงตารางการเรียนหรือกิจกรรมของนักศึกษา เช่น กิจกรรมนอกสถานที่ อันทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่นักศึกษา เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยของ เพ็ชรชารี สุทธิประภา (2558) ที่ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ กศน.ตำบล พื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า กศน.ตำบล มีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยเพราะไม่รับบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและขาดทักษะการแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยควรมีการวางแผนนโยบายร่วมกันอย่างครอบคลุม ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ เพื่อรับทราบแนวทางการปฏิบัติงานและมีการชี้แจงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ส่วนงานวิจัยของคณะกรรมกรดำเนินงานวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ช่วยให้สำเร็จการศึกษา คือ ความรับผิดชอบของตนเอง และลำดับต่อมาคือ เอกสารและตำราประกอบการบรรยาย รวมทั้งการศึกษางานวิจัยของ พงษ์เทพ วัฒนาวณิชชวูฒิ (2554) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของ กศน. ตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าปัญหาการจัดการศึกษาของ กศน. ตำบล ได้แก่ อาคาร สถานที่ไม่เพียงพอ อินเทอร์เน็ตไม่สามารถ

ให้บริการได้อย่างทั่วถึง งานด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน พบว่า มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น มาสรุปรวมเป็นแนวทางในการกำหนดข้อความของแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา กศน. โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอายุ สถานภาพ ตำแหน่งงาน และระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน

ประเด็นที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของนักศึกษา ครูผู้สอน นโยบายผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอน กระบวนการตั้งแต่ก่อนรับสมัครนักศึกษาเข้าเรียนจนถึงหลังจบการศึกษาว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง

ประเด็นที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2) ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นนำมาถอดเทป ตรวจสอบข้อมูลเพื่อหาจุดที่ยังขาดความชัดเจนหรือไม่ครบถ้วนและกลับไปสัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้ง ในประเด็นเดิมให้เกิดความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) คือ จัดข้อมูลประเด็นเดียวกันที่ได้มาจากลักษณะที่แตกต่างกันของแหล่งข้อมูล สถานที่ และบุคคล มาเปรียบเทียบหาจุดที่มีลักษณะร่วมและแตกต่างกัน ให้ได้มาซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา ด้วยการจำแนกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ และใช้ค่าสถิติความถี่ในการเปรียบเทียบเพื่อหาประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความสำคัญ จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน กศน.

กศน. ตำบล	ปัจจัย นักเรียนมุ่งมั่น ตั้งใจและมี ความรับผิดชอบ	ผู้ปกครอง สนับสนุน และส่งเสริม	ครูผู้สอนดูแล เอาใจใส่ และการให้ คำปรึกษา	การเข้าร่วม กิจกรรม กพช.	สถานที่สอบ สะดวกต่อ การเดินทาง	ความน่าสนใจ ของเนื้อหา วิชาที่จัด การเรียน การสอน	ผู้บริหาร ให้การ สนับสนุน	การทำ ใบงานและ แบบฝึกหัด ท้ายบทเรียน
แสง	✓	✓			✓			
วัดใหม่	✓	✓	✓					
พลับพลา	✓		✓			✓		
บางกะจะ	✓	✓	✓					
ท่าช้าง	✓		✓					
ตลาด	✓	✓	✓					
หนองบัว	✓	✓	✓					
คมบาง	✓	✓	✓					
จันทนิมิต	✓	✓	✓					
คลอง			✓			✓		✓
เกาะขวาง	✓		✓	✓				
รวม	10	7	10	1	1	2	1	1
อันดับที่	1	3	1	5	5	4	5	5

จากตารางที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน กศน. ที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู กศน. ทั้ง 11 ตำบล ของสำนักงานศึกษานอกระบบอำเภอเมือง จันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ 1) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจและความรับผิดชอบ 2) ผู้ปกครองสนับสนุนและส่งเสริม 3) ครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และการให้คำปรึกษา 4) การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) 5) สถานที่สอบสะดวกต่อการเดินทาง 6) ความน่าสนใจของเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอน 7) ผู้บริหารให้การสนับสนุน 8) การทำใบงานและแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน

2. ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่ามี 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นตั้งใจและความรับผิดชอบของนักศึกษา 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และให้คำปรึกษา 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนและส่งเสริมของผู้ปกครอง

3. แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ มีดังนี้

1) การคัดกรองนักศึกษาเบื้องต้นก่อนการรับสมัครเรียน โดยครูมีการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ก่อนเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจ หรือมีความประสงค์จะเรียนมากน้อยเพียงใดและต้องการเรียนด้วยจุดประสงค์ใด เช่น เรียนเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะของตน เรียนเพื่ออยากได้คุณวุฒิทางการศึกษาไปสมัครงานหรือสมัครเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเรียนเพราะพ่อแม่ผู้ปกครองมีความประสงค์ให้เรียน

2) ครูมีการสัมภาษณ์พูดคุยกับนักศึกษาหลังจากที่สมัครเรียนแล้ว เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดรูปแบบหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของนักศึกษา เช่น พื้นฐานความรู้ ฐานะทางบ้าน ภาวะความรับผิดชอบต่าง ๆ

3) การเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ให้มากขึ้น จะช่วยสร้างความสะดวกสบายให้ครูและนักศึกษามากขึ้น จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกมีครู กศน. ตำบลหลายท่าน ใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line และ Facebook ในการติดต่อสื่อสาร

แจ้งข่าวสาร หรือติดตามผู้เรียนมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และมีครู กศน. ส่วนน้อยที่ใช้สื่อเหล่านี้เป็นช่องทางในการจัดการเรียนการสอน พบเพียง กศน.ตำบลพลับพลา ที่มีการสร้างเว็บไซต์เพื่อใช้เป็นช่องทางในการส่งเนื้อหาความรู้ รวมทั้งคลิปวิดีโอต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ได้ทุกที่ ทุกเวลา ปัจจุบันมีเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ ให้ครู เลือกใช้งานและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เช่น www.wix.com ใช้ในการสร้างเว็บไซต์ด้วยตนเองได้ง่าย ๆ Google Classroom และ Class DOJO ใช้เป็นห้องเรียนออนไลน์เพื่อให้ครูส่งใบงาน หรือการบ้านให้กับนักศึกษาของตน Line หรือ Facebook ใช้เป็นช่องทางในการติดตามและแจ้งข่าวสารต่าง ๆ แก่นักศึกษาอย่างรวดเร็ว เป็นต้น

4) การสะสมชั่วโมงกิจกรรม (กพช.) จำนวน 200 ชั่วโมง ครูอาจจะใช้วิธีการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาสะสมชั่วโมงกิจกรรมให้ครบถ้วนตามหลักสูตรกำหนด เช่น อาจใช้วิธีสะสมชั่วโมงเมื่อใครสะสมครบทุก 20 คะแนน จะได้ แลกแต้มพิเศษ 1 แต้ม เมื่อสะสมแต้มพิเศษครบ 5 แต้ม นักศึกษาสามารถเอาแต้มดังกล่าวมาแลกเปลี่ยนของรางวัลที่ครูเตรียมไว้ การเสริมแรงด้วยการแข่งขันกับเพื่อนและแข่งขันกับตัวเอง อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดจำนวนนักศึกษาที่ไม่สำเร็จการศึกษา เพราะการสะสมชั่วโมงกิจกรรมไม่ครบลงได้

5) หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย ควรสอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามศักยภาพและความสามารถที่มี จัดรูปแบบการศึกษาให้เลือกอย่างหลากหลาย วิธีการไม่ยึดติดกับกระบวนการเรียนการสอนรูปแบบเดิม ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงบทบาทครูเป็นโค้ช คอยอำนวยความสะดวกชี้แนะแนวทางและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรด้านอาชีพและทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาไปแล้วสามารถนำทักษะที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้จริงในอนาคต

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ได้รับจากครู กศน. ในประเด็นเกี่ยวกับความมุ่งมั่นตั้งใจและมีความรับผิดชอบของนักศึกษา มีดังนี้

“...ความรับผิดชอบ การรู้จักหน้าที่ การแบ่งเวลาหลัก ๆ เลยที่เกี่ยวกับเด็กเพราะเด็กบางคนเขาแบ่งเวลาไม่ถูก ใงอย่างบางคนทำงานบางคนเรียนเขาแบ่งเวลาไม่ถูก ทำให้ไม่สามารถทำสองอย่างไปด้วยกันได้ แต่คนที่เขาแบ่งเวลาได้ สามารถไปควบคู่กันได้ ไม่มีปัญหาอะไร...” ขวัญดี ตุงคะสุด (สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2562)

“...สิ่งที่ทำให้เด็กจบหรือไม่จบ อย่างแรกก็ต้องเป็นเด็กเนอะ ถ้าครูบอกว่าดีอย่างเดียวไม่มีผลนะ เด็กเวิร์ก ครูเวิร์ก ก็ช่วยกันอีกแรง...” ศิริญา ป่องเรือ (สัมภาษณ์ 22 ตุลาคม 2562)

“...อันแรกต้องเป็นเด็กก่อนครับ ตัวเด็กเอง ถ้าตั้งใจ เขาจะมาจริง ๆ อย่างนี้ คือมันอยู่ที่เขาถ้าเขาไม่ยอมก็จะเรียนเราบังคับเท่าไรเขาก็ไม่มา ผู้ปกครองพามา ก็ยังไม่มาเลย...” ศุภชัย สุดประเสริฐ (สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2562)

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ได้รับจากครู กศน. ในประเด็นเกี่ยวกับครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และการให้คำปรึกษามีดังนี้

“...ครูต้องคอยติดตาม พอถึงเวลาสอบตอนกลางคืน จะส่งไลน์ว่า พรุ่งนี้สอบแล้วนะใครยังไม่เข้าใจให้โทรมาถามครู หรือไลน์มาก็ได้เพราะโทรศัพท์เปิดตลอด 24 ชั่วโมง โทรมาเลย และให้เตรียมอุปกรณ์การสอบให้เรียบร้อย เราจะเตือนก่อน 1 อาทิตย์ แล้วคืนก่อนสอบก็ย้ำอีกที พอเข้าไปถึงสนามสอบก็จะไปดูเลยที่หน้ากระดาน ที่นักศึกษาไปดูรายชื่อว่าเขาสอบห้องไหน เรารู้ว่าคนไหนยังไม่มา จะถามว่าใครมีปัญหาเรื่องรถให้โทรหาครูจะมารับและเจอกันที่ กศน. เพื่อไปสนามสอบด้วยกัน...” อุบล อยู่เกษม (สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2562)

“...ก่อนหน้านั้นไม่ได้ใช้ไลน์ใช้เฟซบุ๊กในการติดตาม ก็ใช้วิธีโทรตาม มีการพูดคุยประสานกับเด็กอะไรบ้างก็เก็บภาพหน้าจอ เอาไว้รายงานผู้บริหารด้วย ถ้าครูมีหลักฐานชี้แจงตรงนั้นแล้วถือว่าครูได้ทำหน้าที่แล้วยอมรับได้ บางคนต้องไปทำผลไม่ที่ภาคใต้ ทำให้ไม่มาสอบ N-Net เป็นผลให้ไม่จบการศึกษา ครูก็ต้องทำรายงานชี้แจงว่าทำไมเด็กนักศึกษาถึงไม่มาสอบ เพราะอะไร เหตุใดบอกที่ไปที่ไปบางที่เขาไม่ได้ก็ต้องยอม ต้องตาม ต้องหาถามเพื่อนว่าเขาไปไหน...” ศรัณยพงศ์ ชิตยะนนท์ (สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2562)

“...คิดว่าตัวหนูเอง (ครู กศน.ตำบล) เพราะว่า โดยส่วนใหญ่แล้วเด็กที่มีปัญหาอะไรมา เราก็จะคุยกับเขาและก็คือ เหมือนกับที่เราสร้างแรงบันดาลใจให้เขาว่า เมื่อก่อนครูก็เป็นอย่างนี้นะ ผ่านชีวิตวัยรุ่น มันจะผ่านอะไรมา พยายามพูดแต่สิ่งที่ดี ๆ ชีวิตวัยรุ่นเราเป็นอย่างไรเราก็ถ่ายทอดอันไหนดี อันไหนไม่ดี เราเคยผ่านมาแล้ว เราจะต้องแก้ไขปัญหายังไง ต้องทำอย่างไร มันก็เหมือนกับการที่เราได้ลองดูอะไรอย่างนี้ ก็บอกกับเขาว่าเมื่อก่อนครูก็ไม่ได้เป็นอย่างนี้หรอกนะ แต่ก่อนก็เกเรนะ จะเรียนไม่จบก็เข้าไปคือพ่อแม่ก็ไม่ได้ช่วยด้วยกัน เทียวเกเร แต่สุดท้ายแล้วก็เรียนจนจบ มาทำอาชีพแบบนี้ได้นะ ก็คุยกันตอนนั้นได้กลุ่มนี้ก็จบ ป.ตรี ไปหลายคนแล้วเหมือนกันนะ คือเขาก็เรียนกับหนูรุ่นแรก ๆ เลยนะ ตอนนั้นก็สูงกว่าหนูก็มีนะ ป.โท ก็มีนะ...” ภควลัญชณ์ อุทัยศรี (สัมภาษณ์ 29 ตุลาคม 2562)

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ได้รับจากครู กศน. ในประเด็นเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมผู้ปกครอง มีดังนี้

“...ถ้าครอบครัวไม่ได้ส่งเสริม ไม่ได้สนับสนุน ไม่ได้บังคับ ขู่เข็ญเนี่ยยาก แล้วครูจะไปตามได้หรอกเพราะตัวเขาเป็นคนแรก เขาจะจบหรือไม่จบอยู่ที่เขาไม่ว่าเราจะป้อนอะไรใส่ เราจะเอาอะไรใส่ถ้าเขาไม่เอาซะอย่างก็สูญเปล่า...” ศรัณยพงศ์ ขัติยะนนท์ (สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2562)

“...ผู้ปกครองสมัยนี้ผมเข้าใจนะว่ามันคือสังคมตอนนี้ เหมือนกับว่าเป็นสังคมที่อยู่กับตัวเองมากไป สมัยนี้ พ่อแม่มีลูกเร็ว เด็กสมัยนี้ก็มีลูกเร็ว แล้วเขาเลี้ยงด้วยการปล่อย ไม่ค่อยได้ดูแล ไปทำงานไม่ค่อยได้ตามดู ซ้อมเตอร์ไซด์ วันวันไปวันมา อยากเดิน อยากดั่ง ถ้าครอบครัวดี เด็กก็จะดี...” ศุภชัย สุตประเสริฐ (สัมภาษณ์ 18 ตุลาคม 2562)

ภาพที่ 1 โปสเตอร์อินโฟกราฟิกเผยแพร่ผลงานวิจัย

สรุปและอภิปรายผล

ประเด็นที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อําเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า มีอยู่ 8 ปัจจัย ได้แก่ 1) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจและมีความรับผิดชอบ 2) ผู้ปกครองสนับสนุนและส่งเสริม 3) ครูผู้สอนดูแลเอาใจใส่และการให้คำปรึกษา 4) การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) 5) สถานที่สอบสะดวกต่อการเดินทาง 6) ความน่าสนใจของเนื้อหาวิชาที่จัดการเรียนการสอน 7) ผู้บริหารให้การสนับสนุน และ 8) การทำใบงานและแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมรัตน์ คงดี (2563) ที่พบว่า ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือของผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช 2551 ที่ไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่โครงสร้าง

หลักสูตรกำหนด คือ ด้านบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริการและสวัสดิการ และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อผู้เรียนเรียงตามลำดับ

ประเด็นที่ 2 ผลการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษามีอยู่ 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน และด้านผู้ปกครอง สอดคล้องกับ ซีรีนส์และครีเมอร์ (Scheerens & Creemers, 1989) ได้กล่าวไว้ในปัจจัยนำเข้าที่จะส่งผลให้การศึกษานอกระบบให้สัมฤทธิ์ผลได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า 3 ปัจจัย คือ ความพร้อมของผู้เรียน ประสิทธิภาพของครู และการสนับสนุนจากผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านผู้เรียน ควรประกอบด้วย พื้นฐานเดิมของนักศึกษา ความมุ่งมั่น ความรับผิดชอบ แรงจูงใจของนักศึกษา การรู้จักหน้าที่ของตน การแบ่งเวลา และที่สำคัญต้องเห็นคุณค่าของการศึกษา

สอดคล้องกับ โนลส์ (Knowles, 1980) ซึ่งกล่าวว่า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) คือ วิชาการศึกษาผู้ใหญ่ หรือ แอนดราโกยี (Andragogy) ผู้สอนจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่หรือผู้เรียนของตนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ คือ 1) ความต้องการรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนรู้ที่มีต่อชีวิตจริง 2) มโนทัศน์ของผู้เรียน ผู้ใหญ่มักต้องการการเรียนรู้ที่มีลักษณะการแนะนำมากกว่าการสอน ครูต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ รับฟังและยอมรับในการแสดงออกของผู้เรียน 3) บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน 4) ความพร้อมที่จะเรียนรู้อาจจัดสถานการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทรอบตัวผู้เรียน จะช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ทักษะของผู้เรียนได้ดี 5) การนำไปสู่การเรียนรู้ บรรยากาศแวดล้อมที่เป็นกันเอง ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ จะช่วยให้เรียนรู้ได้อย่างดี และ 6) แรงจูงใจการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ของตนเอง จะช่วยพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้ดี

ด้านครู ต้องมีการใช้รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการจัดเตรียมสื่อการสอนที่เหมาะสมการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจตรงตามความต้องการ ความถนัด มีคุณธรรมจริยธรรม และคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจของผู้เรียนการส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับผู้เรียน ครูต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ รับฟังและยอมรับในการแสดงออกของผู้เรียน เปลี่ยนจากครูเป็นโค้ช คือ การที่ผู้เรียนจะทำอะไรเด็กต้องคิดเอง ค้นคว้าเองหาโจทย์เอง คิดหาปัญหาจากเรื่องใกล้ตัวและไกลตัว ครูจะสอนให้ผู้เรียนหาปัญหา และหาแนวทางแก้ไขร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน สอดคล้องกับคำกล่าวของ ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : ออนไลน์) ว่า “ครู กศน. ไม่ใช่ผู้สอนหลัก แต่จะเป็นเพื่อน เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษา กศน. ให้เรียนด้วยตนเอง”

ด้านการสนับสนุนจากผู้ปกครอง เนื่องจากครอบครัวเป็นบริบทของชีวิตที่สำคัญต่อเด็กและเยาวชน เด็กเกิดมาอาศัยพึ่งพาผู้เลี้ยงดู ให้ความอบอุ่น ความรัก สนองตอบความต้องการเมื่อหิว ได้รับการเอาใจใส่ อุ้มชู สัมผัส อบรมสั่งสอนบุคคลภายในครอบครัวมีบทบาทสำคัญในครอบครัวที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการศึกษาด้วยนั้น ก็คือ พ่อ แม่ ดังนั้น หากพ่อแม่ทำหน้าที่ในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมส่งผลให้ครอบครัวมีความสุข ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นครอบครัวที่มีลูกอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งโดยทั่วไป

ครอบครัวส่วนใหญ่มักประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน แต่ถ้าครอบครัวนั้นสามารถทำหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมนำพาครอบครัวและลูกวัยรุ่นให้ก้าวผ่านปัญหาต่าง ๆ อย่างประสบความสำเร็จและมีความสุข (ผกาภาส นันทจิรวัดน์, 2554) เป็นไปในทิศทางเดียวกับ พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2550 : 28-33) ได้เปรียบเทียบครอบครัวกับการเจริญเติบโตของต้นไม้ว่าเมื่อต้นไม้เจริญเติบโตขึ้นก็จะแผ่กิ่งก้านสาขาแตกแขนงออกไปส่วนรูปร่างของต้นไม้จะไม่เป็นเช่นไรหรือจะเจริญงอกงามหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับชนิดของดินและปุ๋ยที่ต้นไม้ได้รับหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครอบครัวอย่างหนึ่งก็คือเป็นสถาบันสังคมแรกในชีวิตของมนุษย์ที่ต้องพร้อมจะให้ความรักความอบอุ่น พร้อมทั้งการปลูกฝังจริยธรรมแก่สมาชิกใหม่ที่อุบัติขึ้นในครอบครัวเพื่อเป็นรากฐานให้เขาพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป

ประเด็นที่ 3 ข้อเสนอแนะทางการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ต่อสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ มีดังนี้ 1) ควรมีการคัดกรองนักศึกษาเบื้องต้นก่อนการรับสมัครเรียน 2) ครู กศน.ตำบล ควรสัมภาษณ์พูดคุยกับนักศึกษาหลังจากที่สมัครเรียนแล้ว เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน 3) ควรเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ให้มากขึ้น 4) ควรหาวิธีการเสริมแรงในแบบต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาสะสมชั่วโมงกิจกรรม (กพช.) ให้ครบทันเวลาตามที่หลักสูตรกำหนด 5) ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของธรรมรัตน์ คงดี (2563) ที่ได้เสนอกลยุทธ์การช่วยเหลือผู้เรียนทั้งหมด 5 กลยุทธ์เรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) กลยุทธ์พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทศวรรษที่ 21 2) กลยุทธ์พัฒนาครูให้เป็นเลิศในการจัดการเรียนการสอน 3) กลยุทธ์พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือและติดตามผู้เรียน 4) กลยุทธ์การบริการด้วยคุณภาพ 5) กลยุทธ์การจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่สนับสนุนทุนในการวิจัยและผู้อำนวยความสะดวกสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และครู กศน.ตำบล ทั้ง 11 ตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลา ในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลวิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการดำเนินงานวิจัย. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดนครศรีธรรมราช. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2552). ข้อตกลงเบื้องต้นก่อนจะเป็นนักศึกษา กศน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.moe.go.th>. (วันที่ค้นข้อมูล 2 พฤษภาคม 2561).
- ธรรมรัตน์ คงดี. (2563). กลยุทธ์การช่วยเหลือผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 14 (มกราคม-เมษายน) : 171-181
- ผกาภาศ นันทจิรวัดณ์. (2554). การศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวอย่างประสบความสำเร็จด้วยการให้คำปรึกษารอบครัวโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุษภูบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์เทพ วัฒนาวณิชย์วุฒิ. (2554). รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษา กศน. ตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. นครปฐม : พิมพ์ลักษณะ.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2550). จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรชารี สุทธิประภา. (2558). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของ กศน.ตำบลพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. 2560. กศน.ชี้ 17 กลุ่มเป้าหมายผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษาต้องเข้าถึงบริการ กศน. อย่างมีคุณภาพ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.braille-cet.in.th/Braille-new/?q=news-7691>. 14 กรกฎาคม 2560.
- สำนักข่าวอิศรา. (2562). เปิดกรูผลสอบสดง. (19) ตรวจสอบสำนักงาน กศน. อุตรธานี. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.isranews.org>. (วันที่ค้นข้อมูล 2 มิถุนายน 2562).
- สำนักงานเลขาธิการศึกษา. (2552). ข้อเสนอ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพมหานคร : พรักหจวนกรรพาค.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Knowles M.S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education : From Pedagogy to Andragogy*. New York : Cambridge. The Adult Education Company.
- Scheerens, J., & Creemers, B. P. (1989). Conceptualizing school effectiveness. *International Journal of Educational Research*, 13(7), 691-706.

การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 Development of Activity Package to Improve Reading for Main Idea Skills Through Learning Management Using SQ4R and CIRC Techniques for Mathayomsuksa 2 Students

ปาริชาติ ลาภวิบูลย์กิจ*, สุนิตต์ยา เย็นท้ว, ปวีริศา จรดล

Parichat Lapwiboonkit, Sunitta Yentour, Phawarisa Choradon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: beer150235@gmail.com

(Received : May 4 2020; Revised : June 22 2020; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80, 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R, 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC 4) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนตราษตระการคุณ จังหวัดตราด จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 80 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC จำนวน 7 เรื่อง 2) แผนการจัดการเรียนรู้ของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R 3) แผนการจัดการเรียนรู้ของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC, 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญวิเคราะห์ข้อข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (X) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.29/89.83 และชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.22/84.00 2) ผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R ก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) ผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 4) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R สูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม, ทักษะการอ่านจับใจความ, เทคนิค SQ4R, เทคนิค CIRC

Abstract

The objectives of this research are. 1) to develop an activity package to improve reading for main idea skills through learning management using SQ4R and CIRC technique, with a required efficiency of 80/80. 2) to compare the learning achievement pre and post-learning with an activity package to improve reading for main Idea skills through learning management using SQ4R Techniques. 3) to compare the learning achievement pre and post-learning with an activity package to improve reading for main Idea skills through learning management using CIRC Techniques. 4) to compare the learning achievement post-learning with an activity package to improve reading for main Idea skills through learning management using SQ4R and CIRC Techniques. The sample group was consisted of 80 mathayomsuksa two students from two classrooms enrolling in the second semester. of the academic year 2019 Tratrakarnkhun School, Trat Province, Cluster random sampling method was used in the selection of the sample. The research instruments were : 1) activity package to improve reading for main Idea skills through learning management using SQ4R and CIRC technique (seven topics) 2) Learning management plan of activity package to improve reading for main Idea skills through learning management using SQ4R technique 3) Learning management plan of activity package to improve for reading for main Idea skills through learning management using CIRC technique. 4) Achievement Test to reading for main Idea skills The statistics used in data analysis were mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.) and t-test. Research findings were as follows, 1) activity package to improve reading for main Idea skills through learning management using SQ4R technique had an effectiveness of 85.29 /89.83 and activity package to improve reading for main Idea skills by using CIRC technique, had an effectiveness of 82.22 / 84.00. 2) The learning achievement with Activity package to improve the reading for main Idea skills using SQ4R techniques pre and post- learning revealed difference with statistical significance at the .05 while post-learning was higher than pre-learning. 3) The learning achievement with activity package to improve the reading for main Idea skills using CIRC techniques pre and post- learning differences were revealed differences with statistical significance at the .05 while post-learning was higher than pre-learning. 4) The learning achievement with activity package to improve the reading for main Idea skills using SQ4R and CIRC techniques post- learning revealed difference with statistical significance at the .05 level while post-learning was higher than pre-learning.

Keywords : Activity Package, Reading for Main Idea Skills, SQ4R Techniques, CIRC Techniques

บทนำ

ในโลกปัจจุบันจัดได้ว่าเป็นโลกของการอ่าน ซึ่งมี การอ่านแทรกอยู่ในกิจกรรมทุกประเภท สิ่งที่ต้องการจึงมีมาก และในชีวิตประจำวันของเราที่จำเป็นต้องอ่านหนังสืออยู่เสมอ เพื่อความรู้ความสามารถและเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขวาง การอ่าน หนังสือจึงจำเป็นและให้ประโยชน์ต่อคนเรามากทั้งทางด้านความรู้ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ตลอดถึงการประกอบอาชีพและ การพักผ่อนหย่อนใจ การอ่านจึงเป็นส่วนช่วยเสริมความรู้ความคิด ของคนเราให้เพิ่มพูนมากขึ้น การอ่านจึงเป็นกุญแจดอกสำคัญ อันจะไขไปสู่ความรู้ และสร้างความงอกงามแตกฉานให้สติปัญญา ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และยังทำให้ผู้อ่านเป็นคนทันโลก ทันต่อเหตุการณ์ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 9)

จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาภาษาไทยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตราษตระการคุณ ปีการศึกษา 2561 ที่ผ่านมาพบว่า ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน 59.27 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ระดับจังหวัด 50.06 สูงกว่าระดับเขตพื้นที่ 21.89 และสูงกว่า ระดับประเทศ คือ 48.29 ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จที่พอใจใน ระดับหนึ่ง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ยังพบว่า คะแนนเฉลี่ยแยกตาม มาตรฐานการเรียนรู้สาระวิชาภาษาไทย มาตรฐานที่มีคะแนนเฉลี่ย ระดับโรงเรียนต่ำเป็นลำดับสุดท้ายจากทั้งหมด 5 มาตรฐาน คือ มาตรฐาน ท.1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัย รักการอ่านทักษะสำคัญหนึ่งในมาตรฐาน ท.1.1 คือ ทักษะการอ่าน จับใจความ พบว่า นักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ตอบคำถาม ไม่ได้จับใจความสำคัญไม่ได้ ไม่สามารถแยกประเด็นสำคัญ ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความต้องการให้ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยในมาตรฐานนี้ เพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาจึงเร่งส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทุกคน ใช้สื่อและเทคนิคกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายส่งเสริม ให้ผู้เรียนใช้สื่อต่างๆ แหล่งเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีประสบการณ์ตรง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา, 2554 : 45)

ชุดกิจกรรม เป็นสื่อการสอนประเภทหนึ่ง ประกอบด้วย สื่อมากกว่าสองชนิดขึ้นไป สำหรับให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ต้องการ โดยจัดเป็นชุดประกอบด้วยเนื้อหาสาระใบกิจกรรม ใบงาน วัสดุ อุปกรณ์ ใบความรู้ รวมทั้งแบบประเมินผลสำหรับส่งเสริมผู้เรียน เป็นรายบุคคลตามความสามารถและความสนใจผู้เรียนสามารถ นำชุดกิจกรรมไปศึกษาได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ที่ผู้เรียนแสวงหา ความรู้ได้ด้วยตนเอง ฝึกการตัดสินใจ การทำงานกลุ่ม ผู้เรียน สามารถเรียนรู้แนวทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจน สร้างความมั่นใจและช่วยลดภาระของผู้สอน ถ่ายทอดเนื้อหาและ

ประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน ได้รับความสนใจผู้เรียน ผู้เรียนรู้จุดหมาย ของการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบภาระกระทำของตนเองและ สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง (สุวิทย์ มูลคำ, 2553 : 436) สอนเทคนิค SQ4R เป็นวิธีการสอนเพื่อการสื่อสารเป็นการสอนหนึ่งในรูปแบบ การเรียนแบบร่วมมือที่เน้นทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสาร ประกอบ ด้วยการฟัง พูด อ่านและเขียน การอ่านสื่อต่าง ๆ อย่างมีจุดประสงค์ เทคนิค SQ4R วิธีการสอนที่ทำให้เกิดการกระตุ้นความคิด โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดความสามารถในการอ่านจับใจความ นอกจากนี้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ยังทำให้นักเรียนมีเจตคติ ที่ดีต่อวิชาที่เรียนในชั้นเรียนมีความมั่นใจในความสามารถของตน และมีความสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือ SQ4R มีความเหมาะสมกับการอ่าน จับใจความ เพราะสามารถออกแบบให้มีความยืดหยุ่นสนอง ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนได้ฝึกทักษะ โดยครูวางแผนปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีขั้นตอน ก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการเรียน อนึ่งการเรียนรู้อย่างร่วมมือเทคนิค SQ4R เป็นเทคนิค ที่ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเป็นวิธีสอนอ่าน ที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านได้ดี สามารถคาดเดาเข้าใจแนวคิดเรื่องที่ทำได้อ่างรวดเร็ว จดจำ เรื่องที่อ่านได้อย่างแม่นยำ อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา การอ่านจับใจความได้ดี มีนิสัยรักการอ่านและสามารถสื่อสารในชีวิต ประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พนิตนาฎ ชูฤกษ์, 2551: 117)

นอกจากการศึกษาการจัดการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้ เทคนิค SQ4R แล้วเทคนิค CIRC ก็เป็นอีกแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพราะได้เรียนเป็นกลุ่มละความสามารถ เก่ง ปานกลาง และอ่อน เมื่อนักเรียนช่วยเหลือกันในที่ก็จะทำให้ ประสบผลสำเร็จในการเรียน ดังที่ วัชรา เล่าเรียนดี (2552 : 181) กล่าวว่า การเรียนรู้อย่างร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นวิธีการร่วมมือกัน เรียนรู้อย่างจริงจังของสมาชิกทุกคน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักยอมรับฟัง ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การเรียนรู้มีเป้าหมายและความสำเร็จ เดียวกัน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น อย่างไร ก็ตามแม้ว่าการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับการ จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC สามารถช่วยพัฒนาการอ่าน การเขียนของนักเรียนได้ แต่ทั้ง 2 เทคนิคก็มีจุดที่แตกต่างกัน คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกันออกไป โดยการ จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R นั้นเป็นเทคนิคที่ใช้สอนเพื่อ การสื่อสารเน้นการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน โดยการตั้ง เอาคำถามเอาไว้ล่วงหน้าจะทำให้การอ่านมีจุดมุ่งหมาย แต่การ จัดการเรียนรู้โดยเทคนิค CIRC จะเป็นเทคนิคที่บูรณาการสอน อ่านและการเขียนและการใช้ภาษา ซึ่งต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดย

ใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและปรับปรุงการเรียนการสอนในเรื่องการอ่าน จับใจความด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค SQ4R ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 9 ห้องเรียน รวม 405 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตราขจรการคุณ จังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้มาจากวิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยวิธีจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

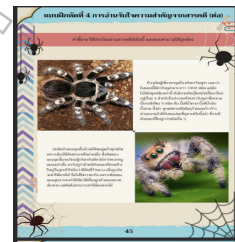
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

1. ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 7 เรื่อง ประกอบด้วย 2 ส่วน

1.1 แอนิเมชัน จำนวน 2 เรื่อง

1.2 ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 7 ชุด

ภาพประกอบ 1 ตัวอย่างชุดกิจกรรม

2. แผนการจัดการเรียนรู้ของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 แผน
3. แผนการจัดการเรียนรู้ของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 15 แผน
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R

ชุดที่	N	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้			
			$\sum X_1$	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
1	40	10	335	8.37	0.58	83.70
2	40	10	334	8.35	0.48	83.50
3	40	10	344	8.60	0.59	86.00
4	40	10	351	8.77	0.83	87.77
5	40	10	348	8.70	0.72	87.70
6	40	10	336	8.40	0.59	84.40
7	40	10	336	8.40	0.54	84.00
รวม	40	70	2384	59.59	0.61	85.29

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 85.29

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่างเรียน เท่ากับ 59.59 คะแนน จากคะแนนเต็ม 70 คะแนน คิดเป็นร้อยละ จากชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 85.29 แสดงว่ามีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 85.29

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วย ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้			
		$\sum X_2$	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
40	30	1078	26.95	2.03	89.83

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 89.83

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนจากการทำแบบทดสอบ 26.95 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.83 แสดงว่า วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_2) เท่ากับ 89.83

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้		
		\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	70	59.59	0.61	85.29
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	26.95	2.03	89.83

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลรวมคะแนนกลุ่มกับคะแนน 89.83 แสดงว่ามีประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 89.83 แบบทดสอบย่อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 59.59 คะแนน คิดเป็นร้อยละ ดังนั้นชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ 85.29 แสดงว่า มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R สำหรับนักเรียน 85.29 และคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) เท่ากับ หลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.95 คิดเป็นร้อยละ 85.29/89.83

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC

ชุดที่	N	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้			
			$\sum X_1$	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
1	40	10	327	8.17	0.54	81.70
2	40	10	326	8.15	0.36	81.50
3	40	10	330	8.25	0.54	82.50
4	40	10	333	8.32	0.69	83.20
5	40	10	328	8.20	0.60	82.00
6	40	10	328	8.20	0.60	82.00
7	40	10	331	8.27	0.50	82.70
รวม	40	70	2303	57.56	0.54	82.22

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 82.22

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนระหว่างเรียน เท่ากับ 57.56 คะแนน จากคะแนนเต็ม 70 คะแนน คิดเป็น จากชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการ ร้อยละ 82.22 แสดงว่ามีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เท่ากับ 82.22

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้			
		$\sum X_2$	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
40	30	1008	25.20	2.23	84.00

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 84.00

จากตารางที่ 5 พบว่า คะแนนจากการทำแบบทดสอบ 25.20 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.00 แสดงว่า วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_2) เท่ากับ 84.00

ตารางที่ 6 ประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้		
		\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	70	57.56	0.54	82.22
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	25.20	2.23	84.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลรวมคะแนนกลุ่มกับคะแนน การเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบทดสอบย่อยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 57.56 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.22 แสดงว่า มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 82.22 และคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.22/84.00

ดังนั้น แสดงว่ามีประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 84.00 ดังนั้น

จุดที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่าน จับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	82.50	27.75	2.02		
หลังเรียน	30	89.83	26.95	2.03	18.36	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า คะแนนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนร้อยละ 82.50 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 27.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.02 ส่วนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน มีคะแนนร้อยละ 89.83 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 26.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 2.03 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	65.56	19.67	3.49		
หลังเรียน	30	84.00	25.20	2.23	12.90	0.00*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า คะแนนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC มีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนร้อยละ 65.56 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 19.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.49 ส่วนผลสัมฤทธิ์หลังเรียน มีคะแนนร้อยละ 84.00 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 25.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 2.23 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

	จำนวน	n	mean	S.D.	ผลต่างของค่าเฉลี่ย	t	df	Sig
ข้อสอบ								1 tailed
SQ4R	30	40	26.95	2.03				
CIRC	30	40	25.20	2.23	1.750	5.188	39	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญหลังด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.95 คะแนน สูงกว่า CIRC ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.20 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบแล้วมีความแตกต่างกันเท่ากับ 1.75 คะแนน ดังนั้นการทดสอบสถิติ t พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับ CIRC แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R สูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC

สรุปและอภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมาเท่ากับ 85.29/89.83 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นมาเท่ากับ 82.22/84.00 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R เป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขั้นตอนการสอนมีระบบที่ชัดเจนเป็นวิธีการสอนที่ช่วยฝึกทักษะการคิด เพราะแต่ละขั้นตอนฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และมีความกระตือรือร้นในการเรียน ที่สำคัญวิธีการสอนแบบ SQ4R ช่วยทำให้การอ่านของผู้เรียนเป็นการอ่านที่มีจุดมุ่งหมาย มีขอบเขตช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา สามารถเก็บสาระสำคัญของเรื่องใจความสำคัญของเรื่องได้ ทำให้การอ่านของผู้เรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (พินิตนาฏ ชูฤกษ์, 2551 : 117-123) ส่วนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การบูรณาการระหว่างทักษะการอ่าน และการเขียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น โดยใช้กระบวนการกลุ่มแบบคละความสามารถ คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพื่อให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกันภายในกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยเหลือกันเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม และการให้รางวัลกับกลุ่มที่มีผลการพัฒนาที่ดีขึ้น (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2552 : 181) จึงทำให้ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วย การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R และเทคนิค CIRC ที่สร้างสูงกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ ไทยเดช

(2558 : 106) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านเพื่อความเข้าใจและการทำงานเป็นทีม เรื่อง Love Our Environment ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ CIRC กับแบบ SQ4R ผลการวิจัยพบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ CIRC และแบบ SQ4R วิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.08/ 78.05 และ 84.89/81.45

2. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลดีต่อผู้เรียน คือ ช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจสัมฤทธิ์มีการใช้เวลาว่างมีประสิทธิภาพใช้เหตุผลดีขึ้นและคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนใส่ใจในการเรียนมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการร่วมมือ อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่าง ๆ ชัดเจน (ทิตนา ขแมมณี, 2555 : 101) ทั้งนี้เทคนิค SQ4R เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ช่วยสร้างนิสัยในการอ่านได้ดี กล่าวคือ วิธีสอนแบบ SQ4R เป็นเทคนิคการสอนเพื่อหาข้อมูลสำคัญของเรื่อง โดยให้นักเรียนอ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อสำรวจหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน แต่ต่อจากนั้นเป็นการตั้งคำถาม โดยเปลี่ยนจากใจความสำคัญของเรื่องให้เป็นคำถาม ขั้นตอนต่อไปให้นักเรียนอ่านบทอ่านเพื่อหาคำตอบโดยละเอียดแล้วให้นักเรียนจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ขั้นตอนต่อไปให้นักเรียนได้มีโอกาสเล่าเรื่องหรือบททวนเรื่องที่อ่านจากข้อมูลที่ได้จดบันทึกไว้ ขั้นตอนสุดท้ายให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนได้อ่าน (สุคนธ์ สิริพานนท์, 2554 : 287) ที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนสร้างนิสัยการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้วิธีสอนแบบ SQ4R ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนที่มีปัญหาในการอ่านได้อีกด้วย กล่าวคือ ในขั้นสำรวจ ผู้เรียนจะได้มองภาพรวมของเรื่องที่จะอ่านเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดถึงเรื่องที่กำลังอ่านและยังมีกลวิธีตั้งคำถามซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนฝึกหาคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้ ช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการอ่านเนื่องจากมีจุดประสงค์ในการอ่านที่ชัดเจนไม่ใช่เพียงแค่อ่านให้จบเท่านั้น และเมื่อผู้เรียนสามารถหาคำตอบได้จะทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่านว่าไม่ใช่สิ่งที่ยากเกินไป เพราะผู้เรียนสามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ และยังแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในการอ่าน และผู้เรียนที่มีจุดอ่อนในเรื่องของคำศัพท์ก็ยังสามารถฝึกฝนจากการอ่านซ้ำ ๆ เพราะวิธีการ

สอนแบบ SQ4R เน้นที่การอ่านซ้ำ ๆ อย่างละเอียดจนกว่าจะเข้าใจ และจดจำเรื่องที่อ่านได้ และยังแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจของตนเอง ได้ในขั้นเขียนสรุปใจความ ซึ่งเป็นการใช้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนว่าสามารถทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้มากน้อยเพียงใด และหากผู้เรียนได้รับการฝึกฝนจากการสอนอ่านด้วยวิธี SQ4R จนมีความชำนาญแล้ว การอ่านตำรา ก็ไม่เป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนอีกต่อไป (Singhal, 2000 อ้างถึงใน อมรรัตน์ จิตตะกาล, 2556 : 4) จึงทำให้นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมฆลา สือโสภา (2556 : 107) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา การอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC มีผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการจัดกลุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนควบคู่กันไป ซึ่งเห็นประโยชน์ของการร่วมมือกันเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อนรวมทั้งมีการนำทักษะดังกล่าวไปใช้ในการเรียนรู้ทักษะอื่น ๆ ซึ่งวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (พิศนา แยมมณี, 2555 : 265) จึงทำให้นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมะลิวัลย์ พรนิคม (2559 : 25) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทย โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวรรณคดีไทยหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทย โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

4. ผลสัมฤทธิ์ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับ CIRC แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R สูงกว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ทั้งนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ SQ4R เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนคิดโดยผ่านการอ่านได้ดียิ่งขึ้น และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยนักเรียนได้เรียนรู้วิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีเรียนรู้แบบ SQ4R ตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้น ดังนี้ ขั้นสำรวจ (survey) ขั้นที่ผู้สอนให้นักเรียนสำรวจเรื่องราวที่ได้อ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง ขั้นตั้งคำถาม (question) ขั้นที่ผู้สอนควรตั้งคำถามเกี่ยวกับบทอ่านนักเรียนเพื่อฝึกการตอบคำถาม คำถามจะช่วยให้ผู้อ่านมีความอยากรู้อยากเห็น และทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้เร็วขึ้นอ่าน (read) ขั้นการอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้น ๆ ซ้ำอย่างละเอียดและในขณะเดียวกันก็ค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งไว้ ขั้นบอกคำตอบอีกครั้ง (record) ขั้นกิจกรรมที่เมื่อผู้เรียนได้คำตอบแล้วก็จะจดบันทึกข้อมูลต่างเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นและสามารถจำคำตอบนั้นได้ ขั้นสรุปเป็นขั้นเขียนสรุปใจความสำคัญ (recite) ขั้นฝึกทักษะเป็นขั้นทบทวน (reflect) กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนวิเคราะห์วิจารณ์บทอ่านที่ผู้เรียนได้อ่านแล้วแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่มีความคิดเห็นสอดคล้องหรือเห็นแตกต่างเพื่อใช้ประกอบการทบทวนเรื่องที่อ่านทั้งหมด แล้วนักเรียนส่งตัวแทนนำเสนอสรุปความจากเรื่องที่อ่านซึ่งจากขั้นตอนทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า นักเรียนได้อ่านเรื่องเดิมซ้ำ ๆ และมีการตั้งคำถามซึ่งนำไปสู่การจับใจความของเรื่องที่อ่าน จึงทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้นนั่นเอง (สุนทร สินธพานนท์ และคณะ, 2554 : 225) ดังนั้นจึงทำให้นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ ไทยเดช (2558 : 106) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านเพื่อความเข้าใจและการทำงานเป็นทีม เรื่อง Love Our Environment ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ CIRC กับแบบ SQ4R ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือแบบ SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการทำงานเป็นทีมสูงกว่าแบบ CIRC อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม ครูควรดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิดและพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดของนักเรียนให้ถูกต้อง

2. ครูควรพิจารณาการใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความยากง่ายของเนื้อหา ในกรณีที่มีเนื้อหาที่มีความยากและซับซ้อนก็ควรเพิ่มระยะเวลาในการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำคัญด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค SQ4R กับเทคนิค CIRC ของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา และระดับชั้น และวัยของนักเรียนกับนวัตกรรมอื่น เพื่อจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวางขึ้น

2. ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ SQ4R และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ CIRC ไปทดลองใช้กับผู้เรียนหลาย ๆ โรงเรียนเพื่อจะได้ข้อสรุปผลการวิจัยที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา เขมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนิตนาฏ ชูฤกษ์. (2551). อ่านเร็วให้เป็นจับประเด็นให้อยู่หมัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เฟริสท์ออฟเซท.
- มะลิวัลย์ พรนิคม. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิค IRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 14(65): 25-34.
- เมขลา ลือโสภณ. (2556). การพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ว.มรม. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1(1): 107-119.

วัชรมา เล่าเรียนดี. (2552). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2554). รายงาน สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ.2549 - 2553). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).

สำนักเลขาธิการ สภาการศึกษา. (2552). สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542-2551). กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2554). วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคพรินติ้ง.

สุพรรณิ ไกยเดช. (2558). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านเพื่อความเข้าใจและการทำงานเป็นทีม เรื่อง Love Our Environment ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มร่วมมือ แบบ CIRC กับแบบ SQ4R. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 9 (1): 106 - 118.

สุวิทย์ มูลคำ. (2553). 20 วิธีการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

อมรรัตน์ จิตตะกาล. (2556). การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับการใช้ผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

การพัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
The Development of Activity Package on Nine-Guidance of His Majesty King
Bhumibol to Develop Critical Thinking Skill Using KWL Plus of Thai Language
Department for Prathomsuksa 3

ปติยามาศ หลีวัฒนาศิริกุล*, สุนิตต์ยา เย็นทั่ว, ปวีริศา จรดล

Pitiyamas Leewattanasirikul, SunittaYentour, Phawarisa Choradon

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: pitiyamas@hotmail.co.th

(Received : May 4 2020; Revised : June 23 2020; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวัดหนองคัน (ใจ พิทยาการ) จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 80.70/82.44
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05
3. ผลทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม, ทักษะการคิดวิเคราะห์, เทคนิค KWL Plus

Abstract

The purpose of this research was 1) To develop Activity package on nine - guidance of His Majesty King Bhumibol, to develop critical thinking skills using KWL Plus of Thai language department for Prathomsuksa three, with a required efficiency of 80/80 2) to compare the learning achievement pre and post-learning with an activity package on nine - guidance of His Majesty King Bhumibol, to develop critical thinking skill using KWL Plus of Thai language department for Prathomsuksa three 3) to compare critical thinking skills pre and post-learning with an activity package on nine - guidance of His Majesty King Bhumibol. The sample group consisted of 30 Prathomsuksa three students in the second semester of the academic year 2019 Watnongkan School (Jai Pittayakan), Purposive sampling method was used to select the samples. The research instruments were : 1) Activity package on nine - guidance of His Majesty King Bhumibol. 2) Achievement test 3) Critical thinking skills test. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation and t-test. Research findings were as follows;

1. Activity package on nine - guidance of His Majesty King Bhumibol, to develop critical thinking skills using KWL Plus of Thai language department for Prathomsuksa three had an effectiveness of 80.70/82.44
2. The learning achievement with activity package on nine - guidance of His Majesty King Bhumibol, to develop critical thinking skill using KWL Plus of Thai language department for Prathomsuksa three revealed that the learning achievement in post-learning was higher than the achievement in pre-learning with statistical significance of .05
3. Critical thinking skills with an activity package on nine - guidance of His Majesty King Bhumibol, to develop critical thinking skill using KWL Plus of Thai language department for Prathomsuksa three revealed that the critical thinking skill in post-learning was higher than the skills in pre-learning with statistical significance of .05

Keywords : Activity package, Critical Thinking Skills, KWL Plus Techniques

บทนำ

ภาษาไทยมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อคนไทยทุกคนเพราะภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ต่อกัน รวมทั้งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมงานและดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุขและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์และคิดสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนในการพัฒนาอาชีพ ให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพเป็นสมบัติล้ำค่า ควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 37)

การจัดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีความสำคัญต่อระบบการสื่อสารหรือสื่อความหมายในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เริ่มด้วยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงทักษะความจำเป็นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คือ ทักษะการฟัง ทักษะการดู ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการพูด การจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงมีความจำเป็นมากที่จะให้ผู้เรียนมีทักษะต่าง ๆ ดังกล่าวมา อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากทักษะทั้ง 5 นี้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) เป็นทักษะที่สำคัญมากต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องฝึก และพัฒนาจนทำให้เป็นนิสัย เพื่อให้ผู้เรียนขยายความรู้ ประสบการณ์ และความคิดของตนเองอย่างลึกซึ้ง การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดโดยใช้สมองซีกซ้ายเป็นหลัก เป็นการฝึกในเชิงลึกคิดอย่างละเอียดจากเหตุไปสู่อุผล มีการคิดหาทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ ไปจนถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจเลือกให้มีความเหมาะสมและคุ้มค่าสูงสุด ถือเป็นกรคิดวิเคราะห์ที่มีทั้งความสมบูรณ์ ความสุขุม และความรอบคอบ การคิดวิเคราะห์เป็นการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และการหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริง หรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดนั้น (สุวิทย์ มูลคำ, 2553 : 9)

ดังนั้นการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนเป็นจุดเน้นประการหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในปีการศึกษา 2561 ผลการทดสอบ NT ของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยในด้านภาษา (Literacy) กลุ่มสาระภาษาไทย ระดับประเทศ ร้อยละ 52.67 จังหวัดจันทบุรี ร้อยละ 56.41 สำนักงานการศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 ร้อยละ 61.84 โรงเรียนวัดหนองคัน (ใจ พินยาคร) พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในด้านภาษา (Literacy) กลุ่มสาระภาษาไทย ร้อยละ 62.45 ถึงแม้ผลการทดสอบ NT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยในด้านภาษา (Literacy) สูงกว่าระดับประเทศ จังหวัด และเขตพื้นที่ แต่ยังคงต่ำกว่าเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 65 เมื่อพิจารณาตามตัวชี้วัดแล้ว พบว่า ตัวชี้วัดที่ต่ำที่สุดคือ สื่อสารความรู้ความเข้าใจข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังดูและอ่านอย่างเหมาะสม และคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากเรื่องที่ฟังดูและอ่าน ซึ่งทั้งสองตัวชี้วัดนี้ ต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ในการแสดงความคิดเห็นการสะท้อนความคิด การแสดงออกถึงการมีความรู้ความเข้าใจ กล่าวได้ว่าผู้เรียนต้องมีความสามารถในการเข้าใจ คิดประยุกต์ใช้ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพสามารถเข้าใจเรื่องราว สารที่อ่าน ตีความหรือแปลความหมาย ประเมิน คิดวิเคราะห์และสะท้อนออกมา รู้ถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนได้ว่า ผู้เขียนต้องการส่งสารสารอะไรให้ผู้อ่าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1, 2561)

หัวใจของกระบวนการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียนเป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ได้ตนเอง ตามศักยภาพและความถนัดในการเรียนรู้เฉพาะตัวที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้ มาเป็นผู้ชี้แนะแนวทางและผู้อำนวยความสะดวก สร้างบรรยากาศที่เอื้อและตอบสนองต่อการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งการเรียนรู้ของแต่ละคนอาจเกิดจากวิธีหรือกระบวนการที่แตกต่างกันตามความถนัด และความสามารถของผู้เรียน เนื่องจากคนทุกคนมีความสนใจ ความสามารถ ความพร้อมและความต้องการต่างกัน สิ่งที่สำคัญคือ กิจกรรม หรือประสบการณ์ที่ครูสร้างให้ผู้เรียนต้องเน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เทคนิคในการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ก็เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการจัดการกิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ซึ่งมีหลายเทคนิค เทคนิค KWL Plus ก็เป็นหนึ่งในเทคนิคที่เหมาะสมกับการจัดการกิจกรรมการคิดวิเคราะห์ เทคนิค KWL Plus เป็นเทคนิคการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการอ่าน โดยนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นการสอนที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ได้ฝึกความคิดอย่างอิสระ ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มที่ประกอบไปด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลาง และต่ำ ได้ช่วยเหลือกันและทำหน้าที่ช่วยครูผู้สอน นอกจากนี้ในเรื่องของความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนนั้นมีความสำคัญมากกับการเรียนรู้

เมื่อครูเปลี่ยนบทบาทการสอนแล้ว ผู้เรียนก็ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ที่ยอมรับความรู้เป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากสถานการณ์และประสบการณ์ที่ครูสร้างให้

การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สื่อหรือนวัตกรรมเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนมาก ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพสูง เกิดแรงจูงใจในการเรียนด้วยนวัตกรรมและสื่อการเรียนเหล่านั้น ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาและใช้สื่อต่าง ๆ ในชุดกิจกรรมที่ผู้สอนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนซึ่งชุดกิจกรรม ถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประยุกต์จากทฤษฎี เทคนิคหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสม มีลักษณะโดดเด่นแปลกใหม่เป็นการเฉพาะของแต่ละชุดกิจกรรมนั้น ๆ ชุดกิจกรรม มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และเป็นสื่อนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมช่วยสร้างความสนใจ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ได้ดี (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2553 : 14)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการคิดอย่างรู้ตัวว่าตนคิดอะไร มีวิธีคิดอย่างไร สามารถตรวจสอบความคิดของตนเองได้ และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการคิดของตนได้โดยผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้ตระหนักในกระบวนการทำความเข้าใจตนเอง มีการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตน มีการจัดระบบข้อมูลเพื่อตั้งมาใช้ภายหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545: 88) หากนำชุดกิจกรรมมาผสมผสานกับเทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการอ่านที่เป็นขั้นตอนตามเทคนิค KWL Plus โดยนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการอภิปรายเพื่อระดมความคิดนำเสนอผลงานให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียน ในแต่ละ

ขั้นตอนช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงตามความสามารถของแต่ละคน มีความสุขกับการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน มีส่วนร่วมในการเรียน และสร้างความมั่นใจให้แก่ครูผู้สอน เพราะชุดกิจกรรมมีการจัดระบบการใช้รูปแบบสำเร็จรูป มีสื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งมีข้อเสนอแนะการใช้สำหรับครูผู้สอน ทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พนิดา พนมวัน (2553: 1-126) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และการเขียนสรุปความ โดยใช้เทคนิค KUL Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และการเขียนสรุปความโดยใช้เทคนิค KUL Plus พบว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสรุปความของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลสภาพปัญหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประสบปัญหาในขณะทำการสอนในเรื่องการอ่านคิดวิเคราะห์ เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ และความสำคัญของชุดกิจกรรมผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล เอกสาร และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีความสนใจพัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนและการเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 275 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวัดหนองคัน (ใจ พินยาคาร) อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ด้วยเทคนิค KWL Plus มี ดังนี้

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ 9 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 18 ชั่วโมง

1.2 นิทานแก้คำที่พอสอน 9 เรื่อง

ภาพประกอบ 1 นิทานแก้คำที่พอสอน

1.3 แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์แก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ภาพประกอบ 2 แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์แก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. แบบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 9 ชุด

ชุดกิจกรรม	N	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้			
			$\sum X_1$	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
ชุดที่ 1	30	10	224	7.47	0.62	74.67
ชุดที่ 2	30	10	233	7.77	0.56	77.67
ชุดที่ 3	30	10	234	7.80	0.61	78.00
ชุดที่ 4	30	10	241	8.03	0.55	80.33
ชุดที่ 5	30	10	241	8.03	0.49	80.33
ชุดที่ 6	30	10	246	8.20	0.55	82.00
ชุดที่ 7	30	10	246	8.20	0.55	82.00
ชุดที่ 8	30	10	256	8.53	0.73	85.33
ชุดที่ 9	30	10	258	8.60	0.56	86.00
รวม	30	90	2179	72.63	5.22	80.70

ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 80.70

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนรวมเฉลี่ยจากการทำชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 9 ชุด มีค่าเฉลี่ย 72.63 จากคะแนนเต็ม 90 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.70 แสดงว่ามีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 80.70

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้			
		$\sum X_2$	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
30	30	742	24.73	3.769	82.44

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 82.44

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนมีคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ที่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 24.73 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.44 แสดงว่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 82.44

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้		
		\bar{X}	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	10	8.07	0.36	80.70
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	24.73	3.769	82.44

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลรวมคะแนนแบบฝึกทักษะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.07 คิดเป็นร้อยละ 80.70 แสดงว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 80.70 และคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.73 คิดเป็นร้อยละ 82.44 แสดงว่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 82.44 ดังนั้นชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 80.70/82.44

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	45.33	13.60	3.379		
หลังเรียน	30	82.44	24.73	3.769	17.983	0.001*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ร้อยละ 45.33 ค่าเฉลี่ย 13.60 ค่า S.D. เท่ากับ 2.02 ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ร้อยละ 82.44 ค่าเฉลี่ย 24.73 ค่า S.D.

เท่ากับ 3.769 สรุปได้ว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	42.55	12.77	3.588		
หลังเรียน	30	74.88	22.47	4.369	19.276	0.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ร้อยละ 42.55 ค่าเฉลี่ย 12.77 ค่า S.D. เท่ากับ 3.588 ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ร้อยละ 74.88 ค่าเฉลี่ย 22.47 ค่า S.D. เท่ากับ 4.369 สรุปได้ว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน หมายความว่า ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ช่วยให้นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกทักษะแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะทั้ง 9 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 80.70 และได้คะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนเท่ากับ 82.44 จึงทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วย ทั้งนี้เพราะชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้น มีการวางแผน การลำดับเนื้อหา การใช้ภาษาและสร้างกระบวนการอ่านที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระ ขอนบุรี (2553) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมะลิสา โม่ังประณีต (2555) ได้พัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมการคิด

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การทดลองหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.70/82.44 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลทักษะ

วิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แสดงว่า ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเหตุผล ดังต่อไปนี้

1.1 ในการพัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีเอกสารหลักสูตรงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจน

1.2 นิทานแก้คำที่พอสอนมีเนื้อหาสนุก ได้รับความสนใจของนักเรียน ใช้ภาษาเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ภาพสวยงามและชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหา การสอนโดยใช้นิทานทำให้นักเรียนมีความสนใจในการอ่าน เกิดจินตนาการ ความเพลิดเพลิน และได้รับความรู้ในหลายด้าน เช่น การสรุปใจความสำคัญ วิเคราะห์เหตุการณ์ และลักษณะของตัวละคร ข้อคิดในนิทาน ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงมณี จันทร์สว่าง (2554) ได้พัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทย โดยใช้หนังสือนิทาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตรุงศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.3 กิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอย่างกระตือรือร้น มีเป้าหมายที่ชัดเจน จากกระบวนการ 5 ขั้นตอนของเทคนิค KWL Plus ด้วยการฝึกตั้งคำถาม ตลอดจนการใช้ความคิดจากเรื่องที่อ่านเป็นสำคัญด้วยการใช้แผนผังความคิด และเขียนสรุปใจความจากเรื่องที่อ่าน เป็นกิจกรรมกลุ่มนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับวัชร เล่าเรียนดี (2552 : 126) กล่าวถึงเป้าหมายของเทคนิค KWL Plus ไว้ว่า เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอย่างกระตือรือร้นเป็นการอ่านที่ฝึกการถามคำถามตนเองและการใช้ความคิดในเรื่องที่อ่านเป็นสำคัญ จัดการกับสาระความรู้ขึ้นใหม่ ตามความเข้าใจของตนเอง โดยการใช้แผนผังความคิดและเขียนสรุปเรื่องที่อ่านจากแผนผังนั้น

1.4 คำสั่งและคำชี้แจงในแบบฝึกทักษะมีความชัดเจนอ่านเข้าใจง่าย เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และมีคำแนะนำในการใช้ช่วยให้ปฏิบัติกิจกรรมได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับประภาพร ถิ่นอ่อน (2553 : 33) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีต้องมีจุดหมายที่แน่นอนจะทำการฝึกทักษะด้านใด ควรใช้ภาษาง่าย ๆ และมีความน่าสนใจ เรียงลำดับจากง่ายไปหายากให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน มีเนื้อหาตรง จัดกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจและเกิดประสิทธิภาพในการเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอิสระ ขอนบุรี (2553) และ มะลิสา โมงประณีต (2555) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้อาศัยชุดกิจกรรมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้น โดยมีมูลเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า

2.1 ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยผ่านการศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่หลักสูตรวิเคราะห์เนื้อหาและพิจารณา กลุ่มผู้เรียนแล้ว จึงกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสื่อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เช่น นิทาน และแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ใช้คำที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย แบบฝึกจากง่ายไปหายากและสาระความรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื้อหาของนิทาน และแบบฝึกเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนจึงทำให้นักเรียนสนใจฝึกปฏิบัติและปฏิบัติได้อย่างดี

2.2 ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคการสอนแบบ KWL Plus ซึ่งเป็นการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการอ่าน ที่เป็นขั้นตอน โดยนำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ได้ฝึกความคิดอย่างอิสระ ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มที่ประกอบไปด้วยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลาง และต่ำ ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นการทบทวนความรู้เดิมของตัวเอง การฝึกฝนซ้ำ ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการอภิปรายเพื่อระดมความคิดนำเสนอผลงานให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียน ในแต่ละขั้นตอนช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในการแสดงตามความสามารถ และมีความสุขกับการเรียน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ John Dewey (1969) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้โดยการกระทำและฝึกปฏิบัติจริง

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก

3.1 ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยอาศัยหลักการใช้สิ่งเร้าเพื่อให้เกิดการตอบสนองมีการเสริมแรงในขณะที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเสริมแรงของ Thorndike (1993 อ้างอิงใน ทิศนา แขมมณี, 2559) ที่กล่าวว่า การเสริมแรง จะช่วยให้เกิดความกระหายใคร่รู้เกิดความพอใจ และนำไปสู่ความสำเร็จ และการนำเสนอเนื้อหาจะเรียงลำดับจากง่ายไปยาก จึงสามารถพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ได้อย่างดี สังเกตได้จากผลทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3.2 มีรูปแบบที่ชัดเจนเข้าใจง่ายมีภาพประกอบเนื้อหา และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในการหาคำสำคัญจากนิทานที่อ่าน ช่วยกันตั้งคำถามและหาคำตอบ นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนุกสนาน เพลิดเพลินกับการอ่านนิทานแก้คำที่พอสอนทั้ง 9 เรื่อง จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี แบบฝึกหัดกระบวนการและพัฒนาสื่อที่เป็นระบบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพินิตา พนมวัน (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ และการเขียนสรุปความโดยใช้เทคนิค KUL Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ และการเขียน สรุปความโดยใช้เทคนิค KUL Plus พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสรุปความของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้เป็นสื่อและนวัตกรรมประกอบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้

1.1 ในการนำชุดกิจกรรมแก้คำที่พอสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิค KWL Plus กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้ ครูผู้สอนต้องศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำกับแต่ละชุดให้เข้าใจรายละเอียดขั้นตอนก่อนปฏิบัติ อาจปรับเปลี่ยนหรือยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับนักเรียนของตนเองได้

1.2 ในการฝึกแต่ละชุดเมื่อตรวจผลงานของนักเรียน ถ้าพบว่านักเรียนคนใดยังไม่ผ่านเกณฑ์ที่น่าพอใจ ครูผู้สอนควรอธิบายหรือให้คำแนะนำรายบุคคล และให้นักเรียนแก้ไขจนกว่านักเรียนคนนั้น ๆ จะเข้าใจจึงจะทำให้นักเรียนเข้าใจวิธีการคิดวิเคราะห์ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้สื่อหรือนวัตกรรมอื่น ๆ เช่น การใช้หนังสือการ์ตูน บทร้อยกรอง เกม สื่อหรือนวัตกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อจะได้มีนวัตกรรมสำหรับพัฒนาศักยภาพของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญ และเกิดความภูมิใจในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นของตน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย.
- _____. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงฯ.
- ดวงมณี จันทร์สว่าง. (2554). **การพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนภาษาไทย โดยใช้หนังสือนิทาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนตรุดศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทีศนา เขมมณี. (2559). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 20) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณิดา พนมวัน. (2553). **การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์และเขียนสรุปความโดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มะลิสมา ไหม้งปรานิต. (2555). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วัชระ เล่าเรียนดี. (2552). **เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1. (2561) **รายงานผลการสอบวัดความสามารถ (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561**. จันทบุรี หน่วยศึกษานิเทศก์ จันทบุรี.
- สุคนธ์ สีนธพานนท์. (2552). **พัฒนาทักษะการคิดพิชิตการสอบ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง.
- _____. (2553). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา คุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2560). **พัฒนาทักษะการคิด...ตามแนวปฏิรูป การศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง
- สุวิทย์ มูลคำ. (2553). **ครบเครื่องเรื่องการคิด กลยุทธ์การสอน คิดวิเคราะห์**. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ .
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). **19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- อิสระ ขอนบุรี. (2553). **การพัฒนาชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- John Dewey. (1969). **Philosophy, Education, and Reflective Thinking**. In Thomas O.Buford *Toward a Philosophy of Education*. pp. 180 - 183.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ
สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย
Development of A Short Term Training Course Curriculum in
Make - Up for Beauty School Career Students

วารภรณ์ โอภาโส*, วิวัฒน์ เพชรศรี, สุนิตต์ตา เย็นทั่ว

Varaphorn Ophaso, Wiwat Petsri, Sunitta Yentour

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: varaphorn9@hotmail.com

(Received : May 4 2020 ; Revised : June 6 2020 ; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษา
กลุ่มวิชางานเสริมสวย 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น และ 3) เพื่อเปรียบเทียบ
ทักษะการปฏิบัติของนักศึกษา ก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษากลุ่มวิชา
เสริมสวย วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน
ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของ
องค์ประกอบหลักสูตร 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะการปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย มีค่าเฉลี่ยของการ
ประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตร เท่ากับ 4.67
- 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษา
กลุ่มวิชางานเสริมสวย พบว่า หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 3) ทักษะการปฏิบัติของนักศึกษาที่ใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชา
งานเสริมสวย พบว่า ทักษะการปฏิบัติหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น, การแต่งหน้า, กลุ่มวิชางานเสริมสวย

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop a curriculum for a short training course in makeup for career for students in Beauty and Makeup Department. 2) to compare achievement of students before and after using a short training courses and 3) to compare the practical skills of students before and after using a short training course. The sample group included 30 students in the beauty and makeup department enrolling in the academic year 2019 of Polytechnic College Chanthaburi under the office of Vocational Education Commission. Purposive sampling method was used to select the samples. The research instruments consisted of 1) the suitability assessment form of the curriculum, 2) the achievement test, 3) the practical skills test. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test.

The results of the research were as follows :

- 1) A short training course in makeup for career for students in Beauty and Makeup Department was at 4.67
- 2) The learning achievement with a short training course in makeup for career for students in Beauty and Makeup Department revealed that the achievement after using the short training curriculum was higher than before using the curriculum with statistical significance of .05
- 3) The practice skills with a short training course in makeup for beauty school career student revealed that the practical achievement after using the curriculum was higher than before using the curriculum with statistical significance of .05

Keywords : short training course, makeup, beauty career

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากการแสวงหาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นกรจัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนานคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาระดับวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551 : 3)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องกำหนดแผนปฏิรูปเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาให้มีความเข้มแข็งทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อสนองตอบแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา คือ ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และสังคมไทย ในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ระบุว่า การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการหรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (2545 : 12)

วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี เป็นวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับวิชาชีพระยะสั้น จากการที่รัฐบาลมีนโยบายการแก้ปัญหาความยากจน จึงมีการตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นจำนวนมากเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับชุมชน วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี ได้ให้ความสำคัญส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ๆ เสมอเพื่อให้ทันยุคทันสมัยและตรงตามความต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน จึงทำให้หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี ได้รับความนิยมนิยมความสนใจจากชุมชนเพื่อเข้ารับการศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะประเภทวิชาคหกรรม 4 สาขาวิชา คือ 1) สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย 2) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ 3) สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป และ 4) สาขาวิชาคหกรรมธุรกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น, 2558)

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของสังคม มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะสามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความชำนาญ และเกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ และยังช่วยเสริมสร้างพฤติกรรม การกระทำ และการแสดงออกในทางที่ดี มีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้นักศึกษาเกิดการช่วยแก้ปัญหาการเอาเปรียบของคนในสังคมให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สามารถพัฒนาคนให้เกิดปัญญา คิดทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพื่อส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ดังที่ ชูชัย สมितिโร (2554: 7) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรม (training) ว่าหมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งถูกจัดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างหรือเพิ่มความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ความสามารถ (ability) รวมทั้ง ความตระหนักรู้และแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กร อันจะส่งผลให้บุคลากรเหล่านั้นมีเจตคติ (attitude) ต่อองค์กร และผลการปฏิบัติงานสูงขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับบรรวรธน์ ศรีราย (2554: 11) ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่าหมายถึง กระบวนการหนึ่ง ๆ ที่องค์กรจัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ

ความสามารถในการทำงาน และประสบการณ์แก่บุคลากร โดยอาจจัดอบรมเองหรือให้บุคลากรไปอบรมที่องค์กรอื่นจัด นอกจากบุคลากรจะเพิ่มสมรรถภาพในการทำงานแล้ว ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมให้มีลักษณะอันพึงประสงค์ขององค์กร ประโยชน์สูงสุดของการอบรมก็คือการที่ผู้รับการฝึกอบรม นำสาระที่ได้มาใช้ในการทำงาน นำพาองค์กรไปแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ การดำเนินงานเจริญก้าวหน้า

ปัจจุบันการแต่งหน้ามีความสำคัญและมีบทบาทในชีวิตประจำวันของเราเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากอุตสาหกรรมเครื่องสำอางความงาม และธุรกิจทางด้านความบันเทิงที่มีความนิยมอย่างแพร่หลาย ศิลปะการแต่งหน้ามีผลต่อการสะท้อนกลับด้านบุคลิกภาพ สร้างความโดดเด่น เสริมสร้างบุคลิกให้ดูดีขึ้น สามารถสร้างเสน่ห์ให้กับตัวเอง และทำให้มีความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ในยุคที่การศัลยกรรมได้เข้ามามีบทบาทกับวิถีชีวิตประจำวันอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำศัลยกรรมจมูก เสริมคาง ตาสองชั้น ปากกระจับ หน้าเรียว เปลี่ยนสีผิวเข้มให้เป็นผิวขาว จะเห็นได้ว่ามีผู้คนมากมายเลือกทำศัลยกรรม เหตุผลที่นิยมทำศัลยกรรมกันมากมายขนาดนี้ เกิดจากหลายเหตุผลด้วยกัน หนึ่งในเหตุผลของการคิดทำศัลยกรรมก็คือ รู้สึกว่าการแต่งหน้าเป็นเรื่องยาก แต่งไม่เป็น แต่งอย่างไรก็ไม่สวย ไม่รู้เทคนิคการแก้ไขรูปหน้า จึงเลือกที่จะทำศัลยกรรม ทั้งที่การศัลยกรรมมีความเสี่ยงสูงมากบางคนทำแล้วสวยบางคนทำมาแล้วดูแย่กว่าเดิมต้องแก้ไขหลายครั้งมากดังที่เห็นเป็นข่าวและมีค่าใช้จ่ายในการทำศัลยกรรมสูงมาก อย่างไรก็ตามการทำศัลยกรรมไม่ใช่เรื่องผิด แต่ควรพิจารณาให้ถี่ถ้วนตัดสินใจเพราะอาจเกิดผลร้ายมากกว่าผลดี การแต่งหน้านั้นเป็นศาสตร์ทางด้านความงามแขนงหนึ่ง ที่มีการสร้างสรรค์อย่างลงตัวระหว่างศาสตร์และศิลปะ การประยุกต์หลักศิลปะ เช่น แสงเงา หลักทฤษฎีสีรูปทรง เส้น และรูปทรงตามลักษณะกายวิภาคของโครงสร้างใบหน้ามนุษย์ รวมทั้งการแต่งหน้าตามสมัยนิยมที่ถูกต้องอย่างสร้างสรรค์

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย โดยโครงสร้างของหลักสูตรได้ปรับให้สามารถใช้ได้กับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพระยะสั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล เทคนิคการแต่งหน้าจากตำราต่าง ๆ มาประยุกต์ โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ของผู้ทำวิจัยนำมาปรับใช้เพื่อให้นักศึกษานั้นสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนาการแต่งหน้าและพัฒนาบุคลิกภาพให้ดูดียิ่งขึ้นที่ผ่านการพัฒนาารูปแบบและขั้นตอนยังไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจที่พัฒนาหลักสูตรที่จะช่วยให้ผู้เรียนนั้น เห็นลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

โดยนำหลักสูตรที่ 16 แต่งหน้า Basic จำนวน 30 ชั่วโมง ของกลุ่มวิชางานเสริมสวย สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป ประเภทวิชาคหกรรม มาพัฒนาเพื่อให้มีเนื้อหาที่ทันสมัย เข้าใจง่าย มีขั้นตอนและกระบวนการที่ชัดเจน โดยใช้ชื่อเรื่องว่า “ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ” เพื่อให้ นักศึกษาวิชาชีพระยะสั้น สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับตนเอง และครอบครัวได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติของนักศึกษา ก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างระยะที่ 1 การสำรวจและพัฒนาคู่มือ และระยะที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้และผลการประเมินหลักสูตร มีดังนี้

ระยะที่ 1 การสำรวจและพัฒนาคู่มือ

1. ประชากรที่ใช้ในการสำรวจและพัฒนาคู่มือ ได้แก่

- 1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน
- 1.2 ตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 5 คน
- 1.3 นักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย สังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ภาคตะวันออก ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ จำนวน 101 คน วิทยาลัยเทคนิคบางแสน จำนวน 60 คน วิทยาลัยสารพัดช่างระยอง จำนวน 90 คน วิทยาลัยสารพัดช่างฉะเชิงเทรา จำนวน 120 คน วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี จำนวน 70 คน วิทยาลัยสารพัดช่างตราด จำนวน 40 คน วิทยาลัยสารพัดช่างปราจีนบุรี จำนวน 40 คน วิทยาลัยเทคนิคนครนายก จำนวน 15 คน รวม 8 วิทยาลัย จำนวนนักศึกษา 536 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจและพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 5 คน และนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย วิทยาลัยสารพัดช่าง จันทบุรี จำนวน 20 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้และผลการประเมินหลักสูตร

1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ภาคตะวันออก ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ จำนวน 101 คน วิทยาลัยเทคนิคบางแสน จำนวน 60 คน วิทยาลัยสารพัดช่างระยอง จำนวน 90 คน วิทยาลัยสารพัดช่างฉะเชิงเทรา จำนวน 120 คน วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี จำนวน 70 คน วิทยาลัยสารพัดช่างตราด จำนวน 40 คน วิทยาลัยสารพัดช่างปราจีนบุรี จำนวน 40 คน วิทยาลัยเทคนิคนครนายก จำนวน 15 คน รวม 8 วิทยาลัย จำนวนนักศึกษา 536 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของวิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประสิทธิภาพของหลักสูตรของฝึกรวมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	แปลผล
1.	หลักการและเหตุผลของหลักสูตร	4.86	0.13	มีความสอดคล้อง
2.	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.57	0.24	มีความสอดคล้อง
3.	เนื้อหาสาระของหลักสูตร	4.57	0.25	มีความสอดคล้อง
4.	โครงสร้างของหลักสูตร	4.52	0.38	มีความสอดคล้อง
5.	กิจกรรมการฝึกรวม	4.68	0.12	มีความสอดคล้อง
6.	สื่อ/วัสดุ ประกอบการฝึกรวม	5.00	0.00	มีความสอดคล้อง
7.	การวัดผลประเมินผล	4.57	0.16	มีความสอดคล้อง
	โดยรวม 7 ด้าน	4.67	0.12	มีความสอดคล้อง
ประสิทธิภาพของหลักสูตร เท่ากับ 4.67				

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตรฝึกรวมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย มีความสอดคล้องทุกข้อ และประสิทธิภาพของหลักสูตรทั้งฉบับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1

- แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ฝึกรวมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย

ระยะที่ 2

- หลักสูตรฝึกรวมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย

- แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- แบบวัดทักษะการปฏิบัติ

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฝึกรวมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การหาประสิทธิภาพความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกรวมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย ตามเกณฑ์ ดังนี้

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรฝึกรวมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรบระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	ร้อยละ	\bar{x}	S.D.	t-test	p-value
ก่อนเรียน	30	45.67	13.87	2.22	24.90	.000*
หลังเรียน	30	85.33	25.60	1.71		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับ ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ ของนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน ร้อยละ 45.67 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 13.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.22 ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ร้อยละ 85.33 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.71 สรุปได้ว่านักศึกษา

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบผลทักษะการปฏิบัติก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรบระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลทักษะการปฏิบัติก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรบระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย

ทักษะการปฏิบัติ	n	ร้อยละ	\bar{x}	S.D.	t-test	p-value
ก่อนใช้หลักสูตร	30	50.44	15.13	1.53	45.21	.000*
หลังใช้หลักสูตร	30	90.33	27.10	2.20		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติ เกี่ยวกับศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ ของนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย มีผลทักษะการปฏิบัติก่อนการใช้หลักสูตร ร้อยละ 50.44 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.13 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.53 ส่วนผลทักษะการปฏิบัติหลังใช้หลักสูตร ร้อยละ 90.33 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 27.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.20 สรุปได้ว่า นักศึกษามีผลทักษะการปฏิบัติ หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อน การใช้ฝึกอบรบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษาหลายท่าน ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบ ทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ จากนั้นกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับจุดประสงค์ มีความหลากหลายและตอบสนอง ความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทาบ (Taba, 1962 : 10) กล่าวไว้ว่า ทุกหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นการออกแบบ ในลักษณะใด ๆ ก็ตาม จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของหลักสูตร ซึ่งความต่อเนื่องและ สอดคล้องกันอยู่ 4 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ จุดมุ่งหมายทั่วไปและ จุดมุ่งหมายเฉพาะ การเลือกและสร้างเนื้อหาสาระ การจัดรูปแบบ และประสบการณ์เรียนรู้ และการประเมินผล

โดยได้ขยายความเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักไว้ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ เป็นส่วน ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจุดมุ่งหมายจะเป็น เครื่องชี้วัดถึงเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตรว่าต้องการ ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นเช่นใด ซึ่งจุดมุ่งหมายทั่วไปจะกล่าวไว้ อย่างกว้าง ๆ และค่อนข้างเป็นปรัชญาเน้นที่ค่านิยมมากกว่าการเน้น ทางด้านจิตวิทยาหรือด้านการเรียนการสอน ส่วนจุดมุ่งหมาย เฉพาะจะเน้นที่การประยุกต์ใช้มากกว่า เป็นจุดมุ่งหมายที่กล่าวไว้ ในส่วนที่เป็นจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ ในหลักสูตรนั่นเอง 2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์เรียนรู้ จะเป็น สี่กึ่งกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบระยะสั้น เรื่อง ศิลปะ การแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษาในกลุ่มวิชางานเสริมสวย ที่สร้างขึ้นได้หลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมาก โดยผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรบที่มีประสิทธิภาพซึ่งช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทุกประการ อีกทั้งหลักสูตรฝึกอบรบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นผ่าน ขั้นตอนอย่างมีระบบและวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ หลักสูตรและการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการแต่งหน้า

เนื้อหาสาระที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อาจแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ข้อเท็จจริงความรู้ ธรรมดา ความคิดรวบยอดและหลักการ การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ เจตคติและค่านิยม ทักษะทางกาย 3. กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน 4. การประเมินผลเป็นการเสนอแนะแนวทางการดำเนินการวัดและประเมินผลที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักสูตรนั้น ๆ เปรียบเสมือนเป็นการกำหนดเครื่องมือในการควบคุมการใช้หลักสูตร และทาบ (Taba, 1962 : 454-455) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนตามความเชื่อที่ว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1. วินิจฉัยความต้องการ : สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม และผู้เรียน 2. กำหนดจุดมุ่งหมาย : หลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน 3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ : จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้วจะช่วยให้เลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้ และสำคัญต่อการเรียนรู้ 4. จัดเนื้อหาสาระ : เนื้อหาสาระที่เลือกได้ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วมภาวะความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน 5. คัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ : ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ : ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง 7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล : ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี ที่ใช้แบบทดสอบวัดความรู้เรื่องศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมการฝึกอบรมเอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม รูปแบบของการจัดกิจกรรมมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนกระตุ้นให้นักศึกษาได้พัฒนาความคิดและความเข้าใจ และกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นทักษะการปฏิบัติ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอผลงาน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และทำให้เกิดทักษะในการปฏิบัติอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวันทนา เนาว่าวัน (2548 : 47) กล่าวถึงวัตถุประสงค์การจัดการฝึกอบรมสรุปดังนี้ 1. เพื่อปรับปรุงระดับความตระหนักในตนเองของแต่ละบุคคล ความตระหนักรู้ในตนเอง คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองอันได้แก่

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ในองค์กร การตระหนักถึงความแตกต่างระหว่าง สิ่งของตนเองปฏิบัติจริง และปรัชญาที่ยึดถือการเข้าใจถึงทัศนคติที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง และ การเรียนรู้ว่าการกระทำของตนเองมีผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไร เป็นต้น 2. เพิ่มพูนทักษะการทำงานของแต่ละบุคคล โดยอาจเป็นทักษะด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านก็ได้ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต 3. เพิ่มพูนแรงใจของบุคคล อันจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดผลดี แม้ว่าบุคคลหนึ่ง ๆ จะมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน แต่หากขาดแรงจูงใจในการทำงานแล้ว บุคคลนั้นก็อาจ มิได้ใช้ความรู้ และความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ และผลงานก็ย่อม จะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติ เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชาการเสริมสวย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมมีรูปแบบที่ชัดเจน มีสื่อการสอนจากเอกสารและเพาเวอร์พอย สไลด์เป็นลำดับขั้นตอน วิทยากรคอยดูแลอย่างใกล้ชิดขณะที่นักศึกษาลงมือปฏิบัติ หากนักศึกษาไม่เข้าใจจะมีการสาธิตเพิ่มเติมเป็นรายบุคคล นอกจากนักศึกษาลงมือปฏิบัติตามที่วิทยากรสาธิตจนเกิดทักษะ ความชำนาญแล้ว ก็จะสามารถเกิดความคิดสร้างสรรค์ ความละเอียด ความเรียบร้อย ความประณีตสวยงาม และสามารถส่งผลงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทีศนา เขมมณี (2551 : 104-106) กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นด้านทักษะปฏิบัติมียุทธวิธี 3 ยุทธวิธี เพื่อให้ผู้สอนได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับเงื่อนไขของสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งได้ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการที่เหมาะสมกับแต่ละยุทธวิธีด้วย มีรายละเอียดดังนี้

1. การสอนทฤษฎีก่อนสอนงานปฏิบัติ เป็นการสอนที่เหมาะสมสำหรับการสอนเนื้อหาของงานปฏิบัติที่มีลักษณะซับซ้อนหรือเสี่ยงอันตราย และลักษณะของเนื้อหาสามารถแยกส่วนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ซึ่งมีการดำเนินการที่มีขั้นตอน ดังนี้
 - 1) ชี้นำ เป็นขั้นที่จะแนะนำและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเห็นคุณค่าในงานนั้น
 - 2) ให้ความรู้ เป็นขั้นที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่จะทำ ซึ่งครูจะสามารถใช้การใด ๆ ก็ได้ แคควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม จนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจ
 - 3) ขั้นให้ฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนลงมือทำงาน ซึ่งเริ่มจากการให้ผู้เรียนทำตามหรือเลียนแบบ หรือให้ลองผิดลองถูกต่อไปจึงให้ลองทำเอง โดยครูคอยสังเกตและให้ข้อมูลป้อนกลับเป็นระยะ จนกระทั่งทำได้ถูกต้อง แล้วจึงให้ฝึกทำหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งทำได้ชำนาญ
 - 4) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนประเมินทักษะปฏิบัติ และลักษณะนิสัยในการทำงานของผู้เรียน
 - 5) ขั้นประเมินผลความคงทนของการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็ขั้นที่ผู้สอน

จะรู้ว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมีความยั่งยืนหรือไม่ หากผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างชำนาญ ผู้เรียนก็ควรจะทำสิ่งเรียนรู้ได้ดีและนาน 2. การสอนงานปฏิบัติ ก่อนสอนทฤษฎีเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสม สำหรับเนื้อหางานปฏิบัติที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน หรือเป็นงานปฏิบัติที่ผู้เรียนเคยมีประสบการณ์มาบ้างแล้ว เป็นงานที่มีอัตราการเสี่ยงอันตรายกับชีวิตน้อย ซึ่งมีการดำเนินการที่มีขั้นตอนดังนี้ 1) ช้่นนำ ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 1 2) ช้่นให้ผู้เรียนปฏิบัติและสังเกตการณ์ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงาน และมีการสังเกตการณ์ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ มีการสังเกตการณ์ปฏิบัติ และจดบันทึกข้อมูลไว้ 3) ช้่นวิเคราะห์ การปฏิบัติและสังเกตการณ์ร่วมกับวิเคราะห์พฤติกรรมในการปฏิบัติและการอภิปรายผลการวิเคราะห์ 4) ช้่นเสริมความรู้จากผลการวิเคราะห์และอภิปรายการปฏิบัติ ผู้สอนจะทราบว่า ควรเสริมความรู้อะไรให้แก่ผู้เรียน จึงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในการปฏิบัติ 5) ช้่นให้ผู้เรียนปฏิบัติงานใหม่ เมื่อรู้จุดบกพร่องและได้ความรู้เสริมที่จะใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่อง จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติงานใหม่อีกครั้ง 6) ช้่นประเมินผลการเรียนรู้ ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 1. 7) ช้่นประเมินผลความคงทนของการเรียนรู้ ปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ 1. 3. การสอนทฤษฎีและปฏิบัติไปพร้อม ๆ กันเป็นการสอนที่เหมาะสมสำหรับบทเรียนที่มีลักษณะของเนื้อหาภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติที่ไม่สามารถแยกจากกันได้เด็ดขาด มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ช้่นนำ 2) ช้่นให้ความรู้ให้ปฏิบัติ และให้ข้อมูลย้อนกลับไปพร้อม ๆ กัน 3) ช้่นให้ปฏิบัติงานตามลำพัง 4) ช้่นประเมินผลการเรียนรู้ 5) ช้่นประเมินผลความคงทนของการเรียนรู้งานปฏิบัติ

สรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพในระดับเหมาะสมมาก สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแต่งหน้าของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษากลุ่มวิชางานเสริมสวย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ครูควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษา กลุ่มวิชางานเสริมสวย ให้เข้าใจและจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้ครบตามที่ระบุไว้ หรืออาจมีการจัดเตรียมให้เหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมของนักศึกษาดำเนินไปอย่างมีลำดับขั้นตอน และบรรลุวัตถุประสงค์

2. ควรมีการบันทึกข้อบกพร่องของหลักสูตร พฤติกรรมของนักศึกษาทุกคนโดยการสังเกตจากการทดลองกับนักศึกษาไว้ด้วย เพื่อนำมาปรับปรุงในการใช้ครั้งต่อไป

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิต และใช้หลักสูตรมากขึ้น เพื่อช่วยพัฒนากระบวนการจัดการเรียน การสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร และกระตุ้นทักษะการปฏิบัติในทุกรายวิชาให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น ในเนื้อหา และรายวิชาอื่น ๆ ที่ยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาไว้ เพื่อจะได้มีหลักสูตร ฝึกอบรมระยะสั้นที่หลากหลายทุกรายวิชา

2. ควรศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง ศิลปะการแต่งหน้าเพื่ออาชีพ สำหรับนักศึกษา กลุ่มวิชางานเสริมสวย ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสอนแบบออนไลน์ หรือเอกสารประกอบการสอน เป็นต้น เพื่อส่งเสริมทักษะการปฏิบัติ และช่วยประหยัดเวลาในการสอนของครู

เอกสารอ้างอิง

- ชูชัย สมิทธิไกร. (2554). จิตวิทยาอุตสาหกรรมการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวรรณ ศรีชัยภักย์. (2554). การจัดประชุมและฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. สมุทรปราการ : เดอะ บัค พลัสพับลิชชิง.
- วันทนา เนาว์วัน. (2548). การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม. พระนครศรีอยุธยา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พ.ศ. 2558. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพมหานคร : สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. สืบค้น พฤศจิกายน 4, 2561, จาก <http://www.onec.go.th>.

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง และจันทบุรี Agro-tourism Management Styles in Rayong and Chanthaburi Province

คมพล สุวรรณภูฏ¹, นิชาภา เจริญรูป¹, กนกวรรณ เเบญจาทิกุล²

Khompol Suvarnakuta, Nicharpa Jaroenroop, Kanogwan Benchatikul

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

¹Social Studies, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

²สภากองการบริหารส่วนจังหวัดระยอง จังหวัดระยอง 21000

²Provincial Administration Organization Council of Rayong, Rayong 21000 Thailand

*Corresponding author E-mail: a4902027@gmail.com

(Received: May 11 2020 ; Revised: August 14 2020. ; Accepted: August 31 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง และจันทบุรี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเลือกพื้นที่ทำการศึกษารายกรณี แบบเจาะจง ในพื้นที่ชุมชนบ้านทะเลน้อย ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และชุมชนบางสระแก้ว ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี อาศัยการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 27 คน วิเคราะห์โดยอาศัยหลักตรรกะเทียบเคียงแนวคิดทฤษฎีควมคู่บริบท

ผลการวิจัยพบว่า บริบทของทั้งสองชุมชนตั้งอยู่ใกล้ปากแม่น้ำ มีพื้นที่ติดกับป่าชายเลน ทำการเกษตรและประมงพื้นบ้าน ลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท แม้ว่าชุมชนทะเลน้อยจะมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ไม่ห่างนัก แต่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นชุมชนท้องถิ่น ในการนี้ รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของทั้งสองชุมชน มีลักษณะเป็นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานวิถีชุมชนท้องถิ่น โดยมีเงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะและประสบการณ์เรียนรู้ของชุมชน การปรับตัว การเตรียมความพร้อมในการพัฒนา รวมถึงการเพิ่มคุณค่าทรัพยากรทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมของตน ในการอนุรักษ์และการจัดการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, การจัดการการท่องเที่ยว

Abstract

The object of this research was to study tourism management styles of agro-tourism location in Rayong and Chanthaburi province. This study was qualitative research with purposive sampling method using case studies in Ban Talay Noi Community, Thang Kwian Sub-district, Klaeng District, Rayong Province and Bang Sa Kao Community Bang Sa Kao Sub-district, Laem Sing District, Chanthaburi Province. The data were collected by in-depth interview of 27 key-informants, and the information gained was analyzed by logical context.

Both communities share similarities including that they are close to the rivers, they are adjacent to mangrove, their people work in agriculture and fishery, and they are both semi-urban and semi-rural. Although, Ban Talay Noi Community is near many factories the community remains local. Meanwhile, tourism management styles of these two communities have integrated based on agro-tourism management and local community. By signification factors include; fertilization of natural resources, traditions and cultures, folkway and life styles, folk wisdom, community skills and experience, adaptation, developing preparation and value added of natural resources and cultural heritage in preservation and tourism management styles.

Keywords : agro-tourism, tourism management

บทนำ

จังหวัดระยองและจังหวัดจันทบุรี เป็นแหล่งที่มีศักยภาพและโอกาสการพัฒนา มีความโดดเด่นในการผลิตสินค้าด้านเกษตรกรรม เป็นที่รู้จักในฐานะเมืองแห่งผลไม้ดีของภาคตะวันออก เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีความหลากหลาย เป็นที่ราบภูเขาเหมาะแก่การทำสวนผลไม้ มีความเหมาะสม ของสภาพดินฟ้าอากาศที่เอื้ออำนวย และสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็มีอาหารทะเลสด อาหารทะเลแปรรูป ด้วยมีพื้นที่ป่าชายเลนหนาแน่นเหมาะสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กอปรกับแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางบกและทางทะเล จังหวัดระยองได้ชื่อว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สวยงาม เป็นที่รู้จักแพร่หลายท่ามกลางนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ อีกทั้งยังมีศูนย์การประชุม ศูนย์บริการธุรกิจทางการค้า การเงิน การลงทุน สถาบันเทววิทยและแหล่งซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลายกลุ่ม สำหรับจังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งอัญมณีที่มีชื่อเสียง มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้เกี่ยวกับอัญมณี มีศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์จำนวนมาก มีชายทะเลและท่าเทียบเรือ สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้เป็นอย่างดี

ทว่าท่ามกลางกระแสการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป ภาคอุตสาหกรรม เข้ามามีบทบาทและเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญของประเทศ ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นหมื่นคนเข้ามาในพื้นที่อยู่เป็นจำนวนมาก ภาคเกษตรกรรม และการท่องเที่ยว (คมพล สุวรรณภูมิ, 2555) ซึ่งถือเป็นคนกลุ่มใหญ่ของชาวระยองและจันทบุรี ได้รับผลกระทบเป็นวงกว้าง

จังหวัดระยอง เป็นจังหวัดขนาดเล็ก ในอดีตเป็นที่รู้จักในฐานะเมืองแห่งผลไม้ดีของภาคตะวันออก ไม่ว่าจะเป็นมังคุดทุเรียน เงาะ รวมทั้งอาหารทะเลสด แปรรูป กะปิ น้ำปลา เนื่องจากความเหมาะสมของสภาพดินฟ้าอากาศที่เอื้ออำนวย และสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสม นอกจากนั้นยังได้ชื่อว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สวยงาม เนื่องจากมีชายหาดยาวสวยเลียบขนานไปกับอ่าวไทยและเกาะสวยงามระดับโลก เช่น เกาะเสม็ดก็เป็นที่รู้จักแพร่หลายท่ามกลางนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ ฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด คือ เกษตรกรรม การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม ต่อมาเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นจังหวัดอุตสาหกรรม นับตั้งแต่การค้นพบก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทย เมื่อปี พ.ศ. 2520 เป็นที่มาของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) ในปี พ.ศ. 2524 รัฐบาลกำหนดนโยบายให้นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และพื้นที่บริเวณใกล้เคียงเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมขนาดหนัก ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นปลาย อุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมเหล็ก อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี

(กมลศักดิ์ ตรีครุฑพันธุ์, 2546) จากการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) ได้ส่งผลให้จังหวัดระยองเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เป็นศูนย์กลางความเจริญแห่งใหม่ มีการลงทุนภาคอุตสาหกรรมสูงที่สุดของประเทศ มีการจ้างงานจำนวนมาก เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูง มีการจัดเตรียมสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานไว้อย่างสมบูรณ์ เพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรมที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรสูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ คือ 1,143,740 บาทต่อคน ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เท่ากับ 672,104 ล้านบาท โดยมาจากสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรม กว่าร้อยละ 92 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (สำนักงานจังหวัดระยอง, 2554) ปัจจุบันจังหวัดระยอง เป็นที่รู้จักว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลไม้อันดับ 1 และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักของประเทศ ผนวกกับวิสัยทัศน์การพัฒนาตามแผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดระยอง พ.ศ. 2554 ยังได้กล่าวถึง “เมืองแห่งคุณภาพชีวิตที่ดีและเศรษฐกิจที่สมดุล” (City of Good Quality of Life and Balanced Economy) โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ครอบคลุมทั้งในด้านการท่องเที่ยว เกษตรกรรม สังคม และอุตสาหกรรม ได้แก่ 1) พัฒนาและฟื้นฟูการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมที่ได้มาตรฐาน สามารถสร้างและขยายโอกาสทางการตลาดได้ 3) สร้างเสริมสังคมให้มีคุณธรรมนำความรู้ ส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรมของภูมิภาคที่ได้มาตรฐานด้านความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนสังคมได้อย่างยั่งยืน

จังหวัดจันทบุรี มีความโดดเด่นในการผลิตสินค้าทางการเกษตรและการท่องเที่ยวที่สำคัญ ด้วยสภาพภูมิประเทศและที่ตั้งได้เปรียบจังหวัดอื่น ๆ โดยตั้งอยู่ในแนวเขตรอยต่อที่สามารถติดต่อได้ทั้งภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มประเทศอินโดจีน โดยผ่านประเทศกัมพูชา สภาพภูมิประเทศมีทั้งภูเขาและทะเล จึงมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งภูเขาและชายฝั่งทะเล พื้นที่ที่สามารถเพาะปลูกไม้ผล จนสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดจันทบุรีเป็นอันมาก ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ลำไย สละ กัลยไช และพริกไทย เป็นต้น ตลอดจนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น กุ้งกุลาดำ เป็นต้น นอกจากนี้ จังหวัดจันทบุรียังเป็นแหล่งอัญมณีที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะพลอยชนิดต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก และยังมีศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์อีกจำนวนมาก มีชายทะเลและท่าเทียบเรือสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การพัฒนาของจังหวัดจันทบุรียังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น ขาดการบริหารจัดการแบบบูรณาการด้านการตลาดของสินค้าเกษตรและอัญมณี ขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ ปัญหาผลผลิตล้นตลาด

ขาดการส่งเสริมและผลักดันเกษตรกรอินทรีย์อย่างเป็นระบบ แหล่งท่องเที่ยวขาดการพัฒนา ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ รวมทั้งการสร้างทุนของสังคมหรือของหมู่บ้านที่พึ่งตนเองได้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่มากนัก เป็นต้น (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) กล่าวโดยสรุปว่า 1) จังหวัดจันทบุรี มีทรัพยากรดินและสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม รวมทั้งเกษตรกรมีความรู้และภูมิปัญญา ทำให้เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายผลไม้ที่มีชื่อเสียง และสินค้าเกษตรที่หลากหลาย อาทิ ทุเรียน มังคุด เงาะ ลำไย ลองกอง สละ สมุนไพรประจำถิ่น กุ้ง เป็นต้น ซึ่งมีปริมาณมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ ประกอบกับสินค้าเกษตรดังกล่าวเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นสินค้าเกษตรคุณภาพและอาหารเพื่อสุขภาพ อย่างไรก็ดี เนื่องจากมีการผลิตเชิงธุรกิจ ทำให้มีการใช้สารเคมีมากขึ้นซึ่งมีราคาผันผวนและสารเคมีส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม ผลผลิตสินค้าเกษตรจะออกมามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศและปริมาณน้ำในช่วงออกผล และในการเก็บเกี่ยวต้องอาศัยแรงงานต่างด้าว หลังเก็บเกี่ยวสินค้าดังกล่าวไม่สามารถเก็บรักษาได้นาน จำเป็นต้องขายออกในเวลารวดเร็ว ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรได้รับผลกำไรจากการผลิตสินค้าเกษตรน้อยมาก เนื่องจากต้นทุนการผลิตและค่าขนส่งสูง รวมทั้งราคาสินค้าเกษตรในท้องตลาด 2) จังหวัดจันทบุรีเป็นศูนย์กลางการกระจายและแปรรูปผลิตภัณฑ์อัญมณี เนื่องจากชาวจันทบุรีมีภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้เกี่ยวกับอัญมณี ได้แก่ การคัดสรรวัตถุดิบ การเผาพลอย และการเจียรไนพลอย เป็นต้น ซึ่งสินค้าอัญมณีของจันทบุรีโดยเฉพาะพลอยที่มีชื่อเสียงได้รับความนิยมนและเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ จังหวัดจันทบุรีเป็นที่ตั้งตลาดค้าอัญมณีที่ใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศ ในปัจจุบันแหล่งวัตถุดิบอัญมณีในพื้นที่และของประเทศลดน้อยลง ทำให้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการแสวงหาแหล่งวัตถุดิบ และการอำนวยความสะดวกในการนำเข้าวัตถุดิบอัญมณี อย่างไรก็ดี ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ดังกล่าวเริ่มขาดการสืบทอด รวมทั้งขาดความรู้ทักษะในการขึ้นเรือนเครื่องประดับเพื่อเพิ่มมูลค่าที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ตรงกับความต้องการของตลาด ขณะเดียวกัน มีหลายประเทศที่ผลิตสินค้าอัญมณี ถึงแม้สินค้าจะแตกต่างกันออกไปก็ตาม แต่ก็สามารถส่งผลกระทบต่อส่วนแบ่งการตลาดของประเทศได้ 3) จังหวัดจันทบุรีมีช่องทางการค้าชายแดน (จุดผ่านแดนถาวร 2 จุด และจุดผ่อนปรน 3 จุด) เชื่อมโยงประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม และมี

ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งมูลค่าการค้าชายแดนมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี โดยมีสัดส่วนผลไม้และสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน ในกรอบความร่วมมือต่าง ๆ รวมทั้งการเปิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 เป็นโอกาสด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและการส่งออก ขณะเดียวกันกฎระเบียบของทางราชการบางประการไม่เอื้อต่อการค้า การลงทุน นอกจากนี้พื้นที่ตามแนวชายแดนก็ได้รับผลกระทบด้านความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น โรคติดต่อ และสิ่งผิดกฎหมาย ฯลฯ 4) จังหวัดจันทบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี และศูนย์การศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริ ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศนิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น เป็นโอกาสในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการขยายการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวสู่ประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นโอกาสในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่อย่างไรก็ดี จังหวัดจันทบุรีอยู่ในเขตอิทธิพลมรสุม และความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศโดยมีฤดูฝนที่ยาวนาน ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวค่อนข้างมาก 5) จังหวัดจันทบุรีมีทรัพยากรดิน ภูมิอากาศและที่ตั้งที่เหมาะสมในการเกษตร และมีการผลิตสินค้าแปรรูปจากเกษตรเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก ประชาชนของจันทบุรีจึงมีฐานะดีโดยมีรายได้ต่อหัวสูงกว่า สัดส่วนคนจนน้อยกว่าระดับประเทศ ด้านสาธารณสุขมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานดูแลสุขภาพประชาชนในพื้นที่ และมีสถาบันการศึกษาหลายระดับ ขณะเดียวกัน รัฐบาลมีนโยบายสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและส่งเสริมอาชีพและรายได้หลายโครงการ ได้แก่ กองทุนต่าง ๆ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น 6) จังหวัดจันทบุรียังคงความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรป่าไม้ทั้งบกและเลน มีป่าสงวน ป่าอนุรักษ์ ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด แต่อย่างไรก็ดี จังหวัดจันทบุรีประสบปัญหาอุทกภัยทุกปี รวมถึงภัยแล้งในช่วงผลไม้ออกผลซึ่งต้องการน้ำจำนวนมาก การใช้สารเคมีในการเกษตรส่งผลกระทบต่อคุณภาพของทรัพยากรดิน น้ำ และอากาศ รวมทั้งมีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ การกัดเซาะชายฝั่ง ขณะเดียวกันยังขาดกลไกที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากส่วนกลาง (สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2556)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) ในจังหวัดระยอง และจันทบุรี จึงเป็นรูปแบบของการบูรณาการการจัดการท่องเที่ยวเข้ากับแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย และเป็นศูนย์กลางผลไม้คุณภาพ อันจะนำไปสู่ความสามารถในการเพิ่มรายได้มาสู่ภาคเกษตรกรรมอย่างแท้จริง อีกทั้งยังสอดคล้องเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงเครือข่ายวิสาหกิจในชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

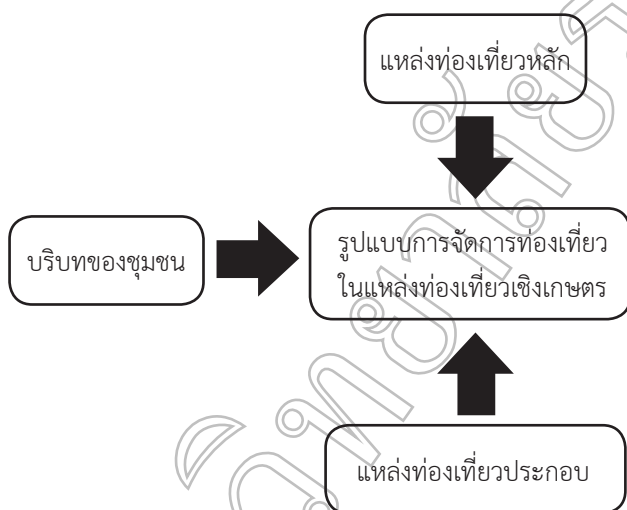
เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในชุมชนบ้านทะเลน้อย ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และชุมชนบางสระแก้ว ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้อาศัยเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเจาะจงเลือกพื้นที่ที่มีความโดดเด่น มีอัตลักษณ์ และประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนจำนวน 2 พื้นที่ ได้แก่ 1) ชุมชนบ้านทะเลน้อย ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และ 2) ชุมชนบางสระแก้ว ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) พื้นที่ละ 13-14 คน รวมทั้งสิ้น 27 คน ประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำท้องที่ แกนนำ/คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน/ผู้นำกลุ่มอาชีพ/ปราชญ์ชาวบ้าน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิชาการภาครัฐ/ภาคเอกชน/องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ (NGOs)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาเพื่อให้สามารถสะท้อนถึงรายละเอียดในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ (Style) ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน ครอบคลุมทั้งมิติแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวประกอบ ภายใต้บริบทของชุมชน สะท้อนเป็น แนวคิดนำที่ใช้ในการศึกษา (Core Concept)

ดังปรากฏรายละเอียด ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงแนวคิดนำที่ใช้ในการศึกษา (Core Concept)

ที่มา : (พัฒนาโดยผู้วิจัย, 2562)

ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษารายกรณี (Case Study) โดยมีการกำหนดพื้นที่แบบเจาะจง ซึ่งหน่วยที่ใช้วิเคราะห์ (Unit of Analysis) ประกอบด้วย 1) ชุมชนบ้านทะเลน้อย ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และ 2) ชุมชนบางสระแก้ว ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ด้วยเหตุผลการเลือกพื้นที่ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความโดดเด่น จนได้รับการยอมรับทั้งในระดับจังหวัดและระดับชาติ อีกทั้งยังคงไว้ซึ่งความเป็นชุมชนท้องถิ่น ไม่เน้นความเจริญทางด้านวัตถุมากเกินไป นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างเชิงเปรียบเทียบในด้านบริบทของชุมชนในจังหวัดที่ตั้ง เนื่องจากชุมชนบ้านทะเลน้อย จังหวัดระยองตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเขตพื้นที่อุตสาหกรรม ในขณะที่ชุมชนบางสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เกษตรกรรม ทั้งนี้ในการเลือกพื้นที่ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้มุ่งหวังว่าจะเป็นตัวแทนภาพรวมของทั้งประเทศ หากแต่เลือกเพื่อให้สะท้อนภาพรายละเอียดของประเด็นเนื้อหาสาระที่ทำการศึกษา

ขอบเขตด้านเวลา ทำการศึกษาย้อนหลังในช่วงระยะเวลาที่ชุมชนได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการ ทิศทางและแนวโน้มของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง มกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2562

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

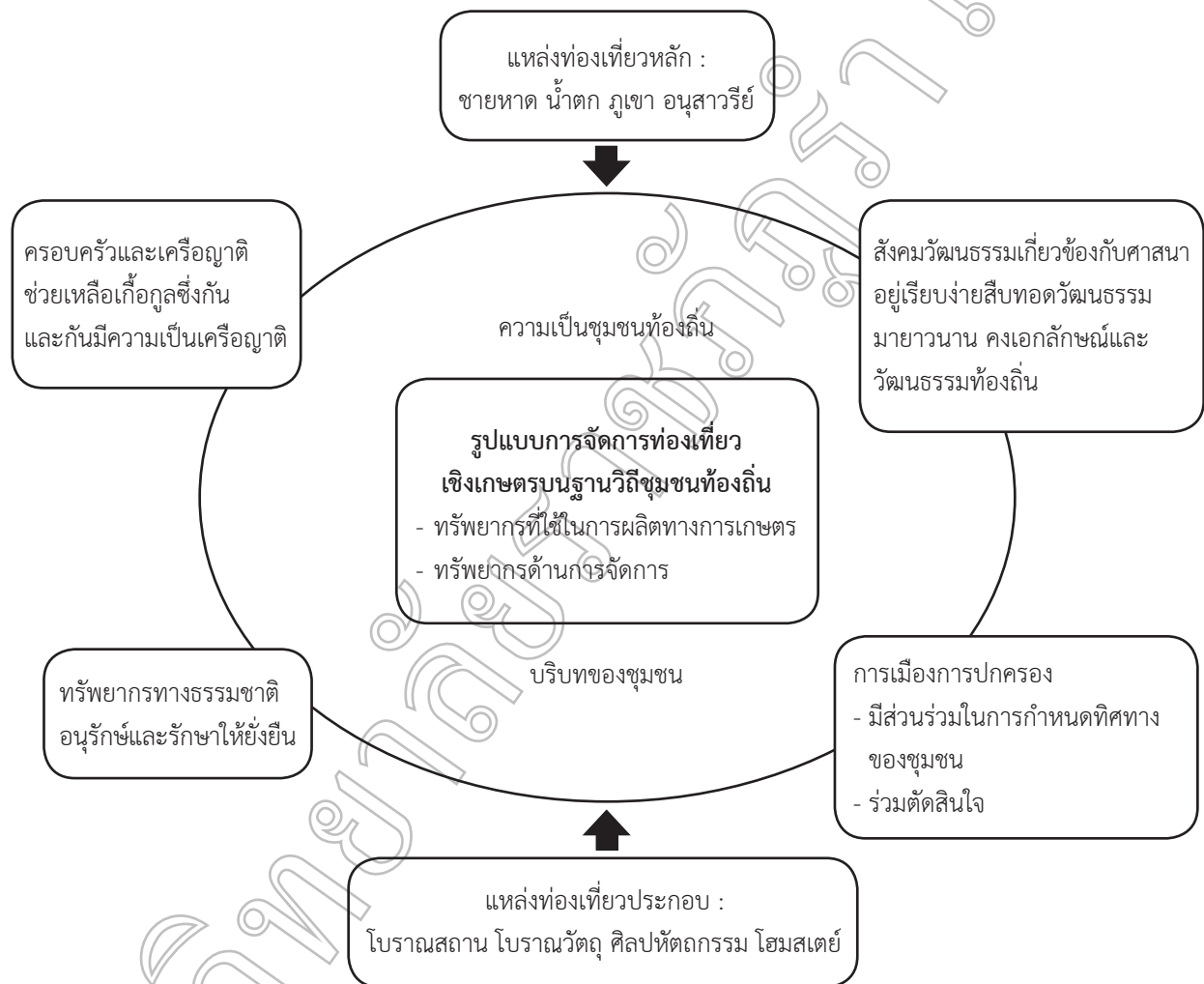
ในการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนบ้านทะเลน้อย ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และชุมชนบางสระแก้ว ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี พบว่า รูปแบบ (Style) ที่ชุมชนท้องถิ่นใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีลักษณะเป็น “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานวิถีชุมชนท้องถิ่น” กล่าวคือ ชุมชนบ้านทะเลน้อยและชุมชนบางสระแก้ว อาศัยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างบูรณาการแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนจัดบริการการท่องเที่ยวสามารถนำทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตทางการเกษตร รวมถึงทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (ดิน น้ำ พื้นที่ป่าชายเลน พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์) และทรัพยากรด้านการจัดการ (เกษตรกร องค์กรท้องถิ่น ความรู้ทางการเกษตร เครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีการจัดการ) ในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และอาศัยแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวประกอบ มีการนำเอามรดก หรือต้นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมานำเสนอ นักท่องเที่ยว ให้มีโอกาสได้เข้ามาเรียนรู้ และสัมผัสกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยชุมชน อาทิ ชุมชนบ้านทะเลน้อย เปิดเข้าชมโบสถ์เก่าอายุกว่า 200 ปี ที่วัดราชบัลลังก์ การสักการะศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช การรับประทาน

อาหารพื้นบ้านที่ปรุงจาก “ผักกระชับ” ซึ่งเป็นผักพื้นบ้านของชุมชน รวมทั้ง มีผลิตภัณฑ์ชุมชนให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาเลือกซื้อ เช่น กลัวยสามน้ำ กะปิเคย อีกทั้งยังมีฐานการเรียนรู้ทางการเกษตร การท่องเที่ยวล่องเรือชมธรรมชาติแม่น้ำประแสร์ รวมทั้งมีโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย เช่นเดียวกับ ชุมชนบางสระเก้า ที่มีการจัดการท่องเที่ยวทั่วทั้งตำบล มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ตลาดสี่มุมเมรุ” จัดให้มีฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล การแปรรูปเกี่ยวกับพืชเส้นใยเพื่อเพิ่มมูลค่า ต้นปอ ต้นกก รวมถึงการศึกษาป่าชายเลน “ป่าตะกาดใหญ่” ทำหน้าที่ดูแลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน “บ้านปลา ธนาคารปู”

โดยจะมีไกด์ประจำชุมชน นั่งรถพ่วงข้างพาเยี่ยมชม รวมถึง การบอกเล่าประวัติความเป็นมาของแต่ละหมู่บ้าน นอกจากนี้ “ศูนย์ศิลป์สี่บางสระเก้า” ยังมีการบริหารจัดการให้เข้าชมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนและเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดเป็นอย่างมาก อีกทั้งรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังมีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเข้ากับแหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยชุมชนท่องเที่ยวบ้านทะเลน้อย อาศัยเส้นทางถนนเฉลิมบูรพาชลทิศเดินทางไปสู่อนุสรณ์เรือรบหลวงประแส อนุสาวรีย์สุนทรภู่ และชายหาดแหลมแม่พิมพ์ ในขณะที่ ชุมชนบางสระเก้า ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับคุกกี้ไก่ ปากน้ำแหลมสิงห์ และน้ำตกพลิว เป็นต้น

ดังปรากฏรายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานวิถีชุมชนท้องถิ่น
ที่มา : (พัฒนาโดยผู้วิจัย, 2563)

ภายใต้ บริบท (Context) ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย

1) สภาพทางกายภาพ พบว่า ทั้งสองชุมชนต่างเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน สามารถประกอบอาชีพได้แตกต่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรม ทัศนกรรม หรือประมงพื้นบ้าน

2) รูปแบบลักษณะการดำเนินชีวิต ทั้งสองชุมชนมีลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่เน้นความเจริญเติบโตทางวัตถุ เป็นสังคมกึ่งชนบทกึ่งเมือง ที่ยังคงให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันในชุมชน มีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มีความรักความผูกพันในชุมชนท้องถิ่นของตน

3) ลักษณะความเป็นครอบครัวและเครือญาติ เมื่อกระแสโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อรูปแบบการใช้ชีวิตครอบครัว ลักษณะครอบครัวที่เคยเป็น “ครอบครัวขยาย” ได้กลายเป็น “ครอบครัวเดี่ยว” มากยิ่งขึ้น แต่มีความสัมพันธ์ของคนในชุมชนยังคงไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน

4) การรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมทางสังคม พบว่า ทั้งสองชุมชน ต่างให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง รวมถึงกิจกรรมที่เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา จนสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนต่างช่วยกันอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีเหล่านั้นรุ่นต่อรุ่น

5) การรวมกลุ่มและมีกองทุน ทั้งสองชุมชน มีการรวมกลุ่มอาชีพ และตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการสนับสนุนการทำกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากจัดการการท่องเที่ยว แต่อาจมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิมบ้าง ตามแต่สถานการณ์

6) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ เนื่องจากทั้งสองชุมชน จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้การดำรงอยู่และการประกอบอาชีพต่างธรรมาชีพให้คนในชุมชนช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ได้ทิ้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนตนเอง หากแต่ นำความทันสมัยมาปรับใช้ได้อย่างชาญฉลาด เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

7) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งสองชุมชน มีความโดดเด่นในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดให้กลายเป็นการสร้างเสริมรายได้แก่คนในชุมชนได้ ทั้งเรื่องของทัศนกรรมจักสาน การแปรรูปอาหาร อาหารพื้นบ้าน การเพาะปลูก โดยเฉพาะผลิตผลและพืชพันธุ์ที่สามารถเติบโตได้ดีในพื้นที่สามน้ำ (น้ำเค็ม น้ำจืด และน้ำกร่อย)

8) การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งสองชุมชนอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์สั่งสม โดยเฉพาะการประสบปัญหาจากการเลี้ยงกุ้งในเชิงอุตสาหกรรม การถูกรุกล้ำพื้นที่ในการทำประมงพื้นบ้าน ความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชนที่ไม่เท่ากัน เป็นต้น

9) ประเภทของนักท่องเที่ยว ทำให้ทั้งสองชุมชนเกิดข้อจำกัดเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว ไม่สามารถทำรายได้ได้อย่างสม่ำเสมอ

10) งบประมาณค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีอย่างจำกัด ทำให้ทั้งสองชุมชนไม่สามารถวางแผน ในการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว หรือปรับสถานที่ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ แต่ความเป็นชุมชนทั้งสองยังคงมีการปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่วิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน อาจมีความแตกต่างบ้างในบางกรณี อาทิ ชุมชน บางสระแก้ว เคยมีประสบการณ์ด้านการจัดการการเงิน โดยอาศัยรูปแบบ “ธนาคาร” ซึ่งเป็นสถาบันการเงินภายในชุมชนท้องถิ่น สามารถจัดสวัสดิการให้ ให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกได้ อีกทั้งยังคงความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน อย่างเอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อกัน ไม่ก่อให้เกิดความเห็นต่าง นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนที่มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการทอเสื่ออก เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำองค์ความรู้นี้ไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน แม้ว่าในปัจจุบัน อาจลดความสำคัญลงบ้าง สำหรับข้อจำกัดของชุมชนบ้านทะเลน้อย ไม่มีโรงเรียนตั้งอยู่ภายในชุมชน ทำให้เด็กนักเรียนต้องเดินทางไปเรียนในตัวอำเภอ การเจ็บไข้ได้ป่วยจำเป็นต้องเดินทางไปโรงพยาบาลประจำอำเภอ แต่ก็ไม่ได้ไกลเกินไปนัก

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

1. ชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ต่อเนื่อง มีความชัดเจนโดดเด่น สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ยั่งยืน รวมถึงความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. วิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม คนในชุมชนท้องถิ่น จำเป็นต้องพัฒนาตนเอง โดยการเสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ความเป็นผู้ประกอบการ กระบวนการจัดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ ควบคู่ไปกับการดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งขอขอบคุณคนในชุมชนบ้านทะเลน้อย ตำบลทางเกวียน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และคนในชุมชนบางสระแก้ว ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี รวมถึงภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองท้องถิ่น ที่กรุณาเสียสละเวลา และมอบประสบการณ์การเรียนรู้ของชุมชน อันทรงคุณค่า

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มอบโอกาสให้ได้ทำการศึกษาวิจัยในการนำเสนอ บทความวิจัยในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ศึกษากรณีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง และจันทบุรี” โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เอกสารอ้างอิง

- กมลศักดิ์ ตรีครุฑพันธุ์. (2546). ศึกษาแนวทางการพัฒนาทำเรือขนส่งสินค้าแบบคอนเทนเนอร์ กรณีศึกษา: ทำเรืออุตสาหกรรมมาตาพุด จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คมพล สุวรรณภู. (2555). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเสริมสร้างรายได้ภาคเกษตรกรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง. วารสารราชบัณฑิตยสถาน, 37 (4), 285-303.
- คมพล สุวรรณภู, กนกวรรณ เบญจาทิกุล และณิชาภา เจริญรูป. (2562). รูปแบบการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ศึกษากรณีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดระยอง และจันทบุรี. รายงานการวิจัยเสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานจังหวัดระยอง. (2554). ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดระยอง. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: http://123.242.173.4/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=597&Itemid=180. 11 พฤษภาคม 2561.
- สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก. (2556). แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี พ.ศ.2558-2561. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.eastosm.com/tabid/967/language/th-TH/Default.aspx?PageContentID=137>. 11 สิงหาคม 2561.

การสำรวจ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21 A Survey of Soft Skills Needed in the 21st Century Workplace

รัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริณู*, ก่องทรัพย์ ทองคำ

Rattanawat Penratanahiran, Kongsab Thongkham

ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

Department of Psychology, Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300 Thailand

*Corresponding author E-mail: rattanawat_pen@g.cmru.ac.th

(Received : May 14 2020, Revised : August 3 2020, Accepted : August 31 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สังเคราะห์ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21 และ (2) สำรวจความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้จ้างงานในสถานประกอบการ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจส่วนบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญ บริษัทจำกัด และรัฐวิสาหกิจ จำนวน 120 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถามมาตราเรียงอันดับ จำนวน 40 ข้อ มีความเชื่อมั่นของแบบวัด 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน คือ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) การสังเคราะห์ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 8 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ทักษะการติดต่อสื่อสาร 2) ภาวะผู้นำ 3) การทำงานเป็นทีม 4) การแก้ปัญหา 5) จริยธรรมในการทำงาน 6) การบริหารจัดการเวลา 7) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 8) การคิดสร้างสรรค์ (2) การสำรวจความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดย Soft Skills 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) จริยธรรมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61) 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65) 3) การบริหารจัดการเวลา ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.67) 4) การแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.67) และ 5) ภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

คำสำคัญ : Soft Skills, สถานประกอบการ, ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were: (1) to synthesis of soft skills needed in the 21st century workplace, and (2) to survey of soft skills needed for modern graduates in perspective of the workplace. The sampling used were employers in the Chiang Mai's workplace consisting of 120 persons from personal business, ordinary partnerships, company limited, and state enterprises by sampling technique was purposive sampling. The instrument of this study were a questionnaire with a rating scale of 5 levels and ordinal scale included 40 items and the reliability coefficient of the total scale was 0.87. Statistics employed for analyses of the data included frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results of the research were as follows: (1) synthesis of soft skills needed in the 21st century workplace included 8 attribute namely 1) communication skills 2) leadership 3) teamwork 4) problem solving 5) work ethics 6) time management 7) interpersonal skills and 8) creative thinking (2) survey of soft skills needed for modern graduates in perspective of the workplace was high and highest level, the top 5 soft skills as follows: 1) work ethics ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61) 2) interpersonal skills ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65) 3) time management ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.67) 4) problem solving ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.67) and 5) leadership ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.68) respectively.

Keywords : Soft Skills, Workplace, 21st Century

บทนำ

ในปัจจุบันสถานประกอบการและธุรกิจต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญและมีความต้องการใน Soft Skills เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าบางธุรกิจจะเลือกใช้เทคโนโลยีที่เข้ามาแทนที่ แต่ก็ยังต้องพึ่งพากำลังคนในการขับเคลื่อนธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ Soft Skills จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์และความสำเร็จของพนักงานที่ผ่านมามีหลักฐานจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่า Soft Skills เป็นทักษะคู่แข่งกับทักษะทางวิชาการหรือทักษะทางเทคนิค ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญในการทำนายการจ้างงานและรายได้ รวมทั้งผลลัพธ์อื่น ๆ (Kautz et al., 2014) เนื่องจากสถานประกอบการในยุคสมัยใหม่ทั่วโลกมีความต้องการทักษะดังกล่าวเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา (Balcar, 2014; Carnevale, 2013; International Labour Organization, 2008) จากการศึกษาโดยสถาบันวิจัย Stanford และมูลนิธิ Carnegie Mellon กับผู้บริหารระดับสูง (CEO) 500 คน พบว่า ร้อยละ 75 ของความสำเร็จระยะยาวในการทำงานเป็นผลมาจาก Soft Skills และเพียงร้อยละ 25 มาจากทักษะทางเทคนิค (Doyle, 2019) ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัย Harvard ที่รายงานว่าร้อยละ 85 ของความสำเร็จในสถานที่ทำงานมาจาก Soft Skills และมีเพียงร้อยละ 15 มาจากทักษะทางเทคนิค (Skill Builder Pro, 2018) Soft Skills หมายถึง ชุดของทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถ พฤติกรรม ทักษะคิด และคุณภาพส่วนบุคคล ที่ช่วยนำทางให้บุคคลปรับตัวอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และประสบความสำเร็จในเป้าหมาย ได้แก่ ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ทักษะการเป็นผู้นำ และการจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางและช่วยเสริมทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะทางด้านเทคนิค วิชาชีพ และวิชาการ อีกทั้งยังเป็นทักษะที่ต้องการของตลาดแรงงานอีกด้วย (Cobo, 2013; Lippman et al., 2015; Robles, 2012)

อย่างไรก็ตาม Soft Skills ยังเป็นช่องว่าง (Gap) ที่ผู้จ้างงานจำนวนมากทั่วโลกได้ให้ข้อมูลว่า ผู้สมัครงานส่วนใหญ่ขาด Soft Skills ที่จำเป็นในการเข้ารับบรรจุในตำแหน่งงานที่มีอยู่ (Manpower Group, 2013) โดยมีข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนจากการศึกษาของ McDonald ใน สหราชอาณาจักร ได้คาดการณ์ว่าพนักงานมากกว่าห้าแสนคน จะถูกระงับการจ้างงานในปี 2020 เนื่องจากขาด Soft Skills (Doyle, 2019) จากข้อมูลเหล่านี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหารธุรกิจที่คำนึงถึง

Soft Skills เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างมากสำหรับผู้สมัครงาน โดยผู้จ้างงานส่วนมากต้องการพนักงานใหม่ที่มี Soft Skills คือ คุณสมบัติทางด้านมนุษยสัมพันธ์ หรือทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล และ Hard Skills คือ ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคและความรู้ที่จำเป็นสำหรับงาน (Roble, 2012) จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าตลาดแรงงานหรือสถานประกอบการต่างๆ ล้วนแต่ให้ความสำคัญและต้องการบุคคลที่มี Soft Skills เป็นอย่างมาก ดังนั้นการผลิตบัณฑิตในยุคศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาต้องคำนึงและตระหนักถึงการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพมากที่สุด สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้เป็นอย่างดี เพราะถือว่า Soft Skills เป็นสิ่งสำคัญมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการเพิ่มประสิทธิภาพของพนักงาน ผลผลิตทางธุรกิจ และความสำเร็จขององค์กร (Benjamin, Gulliya, & Crispo, 2012; Kyllonen, 2013) ด้วยความสำคัญดังกล่าวในบทความนี้จึงมีความสนใจที่จะนำเสนอผลการสังเคราะห์คุณลักษณะ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21 จากเอกสารบทความและงานวิจัยต่างๆ เพื่อให้ได้คุณลักษณะ Soft Skills ที่นำไปสู่การนำไปออกแบบแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับผู้จ้างงานในสถานประกอบการและความต้องการคุณลักษณะ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ Soft Skills ที่แท้จริงของผู้จ้างงาน จากผลการศึกษาค้นคว้าคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลที่ได้จะเป็นตัวสะท้อนให้กับผู้บริหารและอาจารย์ทางมหาวิทยาลัยนำไปสู่การพิจารณาและสร้างแนวทางให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่กำลังผลิตบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ให้มี Soft Skills ที่ตอบโจทย์ความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อวางแผนในการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลให้มีคุณภาพและเสริมสร้างประสบการณ์เพื่อให้บัณฑิตเหล่านั้นสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้ (Alsafadi & Abunafesa, 2012) และเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมากสำหรับการสร้างและผลิตบัณฑิตให้มี Soft Skills มากกว่าทักษะทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว (Singh & Singh, 2008)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อสำรวจความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ผู้ทำงานในสถานประกอบการ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจส่วนบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญ บริษัทจำกัด และรัฐวิสาหกิจ และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทำงานในสถานประกอบการ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 4 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจส่วนบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญ บริษัทจำกัด และรัฐวิสาหกิจ จำนวน 120 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21

1) ศึกษาและรวบรวมเอกสาร หนังสือ บทความวิจัย และผลการสำรวจที่มีการระบุถึงคุณลักษณะ Soft Skills ของสถานประกอบการ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสืบค้นหาใน Google Scholar, Scencedirect และ ProQuest ได้จำนวน 14 เรื่อง

2) ดำเนินการสังเคราะห์คุณลักษณะ Soft Skills ลงในแบบบันทึกการสังเคราะห์ เพื่อแจกแจงความถี่คุณลักษณะ Soft Skills จากนั้นดำเนินการให้ความหมายและนิยามศัพท์คุณลักษณะ Soft Skills ทั้ง 8 คุณลักษณะ ที่เป็นคุณลักษณะ Soft Skills ที่เป็นการต้องการของสถานประกอบการ

3) ออกแบบข้อคำถามที่สะท้อนถึงนิยามศัพท์คุณลักษณะ Soft Skills ครอบคลุมทั้ง 8 ลักษณะ จากนั้นนำแบบสอบถามคุณลักษณะ Soft Skills ที่พัฒนาขึ้น มอบให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ในการตรวจสอบเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหาและค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC)

4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน โดยแบบสอบถามดังกล่าวเมื่อนำมาวิเคราะห์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87

ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ

1) ดำเนินการติดต่อผู้ทำงานในสถานประกอบการ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 4 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจส่วนบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญ บริษัทจำกัด และรัฐวิสาหกิจ จำนวน 120 แห่ง

2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มอบให้กับผู้ทำงานในสถานประกอบการตอบแบบสอบถาม บางสถานประกอบการไม่สะดวกและไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้ ผู้วิจัยจึงเข้าไปสัมภาษณ์และอ่านข้อคำถามในแบบสอบถามแล้วกรอกข้อมูลให้แทน

3) เมื่อเก็บข้อมูลในแต่ละครั้งเสร็จ ผู้วิจัยมีการตรวจสอบการให้ข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อป้องกันการขาดหายของข้อมูล ก่อนที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ในโปรแกรมสำเร็จรูป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสังเคราะห์ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสอบถามมาตราเรียงอันดับ (Ordinal Scale) จำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการคุณลักษณะ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ ตอนที่ 3 การจัดลำดับความต้องการคุณลักษณะ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ โดยเรียงลำดับความต้องการมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะ Soft Skills ของบัณฑิตยุคใหม่

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความต้องการคุณลักษณะ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ มอบให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งแบบสอบถามความต้องการคุณลักษณะ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน คือ แจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 สังเคราะห์ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21

รายชื่อนักวิชาการ	Soft Skills														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.Lowden et al. (2011)	√	√	√	√			√								
2.Roble (2012)	√		√		√		√		√						
3.Seetha (2014)	√	√	√												
4.Bee & Hie (2015)	√	√	√	√	√										
5.Lippman et al. (2015)	√			√			√								
6.Dean (2017)	√		√		√		√								
7.Patacsil & Tablatin (2017)	√		√												
8.Bersin (2019)			√			√		√			√	√			
9.Doyle (2019)	√			√				√							
10.WVDE (2019)	√		√	√			√								
11.Vasanthakumari (2019)	√	√	√	√	√	√	√	√		√					√
12.Zagada (2019)	√		√					√		√		√	√	√	√
13.Snyder (2020)	√	√	√	√	√		√								
14.Wiki Job (2020)	√	√	√	√		√			√						
สรุป	13	7	12	8	5	3	7	4	2	2	1	2	1	1	2

หมายเหตุ : หมายเลขในตารางเป็นตัวแทนของ Soft Skills ซึ่งแต่ละหมายเลขแทนดังนี้

1 = Communication Skills	2 = Leadership	3 = Teamwork	4 = Problem Solving
5 = Work Ethics	6 = Time Management	7 = Interpersonal Skills	8 = Creative Thinking
9 = Flexibility	10 = Confident	11 = Persuasion	12 = Adaptability
13 = Diversity and cultural intelligence	14 = Growth Mindset	15 = Decision Making	

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า จากการศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ สามารถที่จะสังเคราะห์ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21 ได้ จำนวน 15 คุณลักษณะ ได้แก่ 1) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills) 2) ภาวะผู้นำ (Leadership) 3) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) 4) การแก้ปัญหา (Problem Solving) 5) จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) 6) การบริหารจัดการเวลา (Time Management) 7) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills) 8) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 9) ความยืดหยุ่น (Flexibility) 10) ความมั่นใจ (Confident) 11) การโน้มน้าว (Persuasion) 12) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) 13) ความฉลาดทางวัฒนธรรมและความแตกต่างที่หลากหลาย

(Diversity and cultural intelligence) 14) กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) และ 15) การตัดสินใจ (Decision Making)

ทั้งนี้จากการระบุคุณลักษณะ Soft Skills ของนักวิชาการ จำนวน 14 คน จะเห็นว่าในแต่ละคุณลักษณะนั้นมีการระบุเหมือนกัน โดยมีความถี่ของคุณลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัย จึงคัดเลือกคุณลักษณะที่มีการระบุซ้ำกันตั้งแต่จำนวน 3 คน ขึ้นไป มีเพียง Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการ จำนวน 8 คุณลักษณะ ดังนี้

- 1) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills)
- 2) ภาวะผู้นำ (Leadership)
- 3) การทำงานเป็นทีม (Teamwork)

- 4) การแก้ปัญหา (Problem Solving)
- 5) จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics)
- 6) การบริหารจัดการเวลา (Time Management)
- 7) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills)
- 8) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

2. ผลของการสำรวจความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้จ้างงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เพศชาย จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 40 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 ประกอบธุรกิจประเภทธุรกิจมากที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 รองลงมาห้างหุ้นส่วนสามัญ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25 บริษัทจำกัด จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 และธุรกิจส่วนบุคคลน้อยที่สุด จำนวน 29 คิดเป็นร้อยละ 24.20 และส่วนมากมีอายุประสบการณ์ทำงาน 1-10 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 75.80

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่

ระดับความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ สามารถสรุป Soft Skills ในแต่ละคุณลักษณะ 3 อันดับแรก ได้ดังนี้

1. ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills) มีค่าเท่ากับ $\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.78 โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ มั่นใจในการพูด การเขียน และการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.80) สามารถสื่อสารกับบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.77) และสามารถใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอ และสื่อสาร ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.88)

2. ภาวะผู้นำ (Leadership) มีค่าเท่ากับ $\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.68 โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ สามารถเป็นผู้นำที่ดี นายกองเชื่อถือ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.71) สามารถจูงใจเพื่อนร่วมงานของตนเองได้ดี ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.72) และเป็นผู้นำที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.66)

3. การทำงานเป็นทีม (Teamwork) มีค่าเท่ากับ $\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.64 โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ สามารถรับรู้และเคารพทัศนคติพฤติกรรมและความเชื่อของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.64) สามารถเข้าใจและรับบทบาทของหัวหน้าทีมและสมาชิกในทีม ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.61) และมีส่วนร่วมในการวางแผน และปรับปรุงประสิทธิภาพของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.63)

4. การแก้ปัญหา (Problem Solving) มีค่าเท่ากับ $\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.67 โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ สามารถพัฒนาทักษะการคิด เช่น การอธิบาย วิเคราะห์ และประเมินผล ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.69) สามารถตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.64) และสามารถมองหาแนวคิดและค้นหาวิธีแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.70)

5. จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) มีค่าเท่ากับ $\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61 โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ ความขยันขันแข็งต่องานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) ความซื่อสัตย์ในการทำงาน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.59) และมีทัศนคติทางบวกต่องาน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.63)

6. การบริหารจัดการเวลา (Time Management) มีค่าเท่ากับ $\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.67 โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ สามารถจัดการกับเวลาให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.70) สามารถบริหารจัดการเวลาให้บรรลุตามแผนงานที่วางไว้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.70) และสามารถจัดลำดับความสำคัญกับสิ่งที่ต้องทำ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.67)

7. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills) มีค่าเท่ากับ $\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65 โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ สามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.66) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุกคนที่พบเจอ ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.69) และสามารถแสดงออกอย่างเป็นมิตรต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.66)

8. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีค่าเท่ากับ $\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.69 โดยมี 3 อันดับแรก ได้แก่ กล้าที่จะลองทำในสิ่งที่ตนคิด ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.66) มีการมองหาแนวทางใหม่ ๆ มาใช้กับการทำงาน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.74) และมีทัศนคติในการเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.69)

2.3 ผลการจัดลำดับความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และลำดับความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่

Soft Skills	\bar{X}	S.D.	ระดับความต้องการ	ลำดับความต้องการ
1. ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills)	4.18	0.78	มาก	7
2. ภาวะผู้นำ (Leadership)	4.24	0.68	มากที่สุด	5
3. การทำงานเป็นทีม (Teamwork)	4.19	0.64	มาก	6
4. การแก้ปัญหา (Problem Solving)	4.25	0.67	มากที่สุด	4
5. จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics)	4.45	0.61	มากที่สุด	1
6. การบริหารจัดการเวลา (Time Management)	4.37	0.67	มากที่สุด	3
7. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills)	4.41	0.65	มากที่สุด	2
8. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)	4.15	0.69	มาก	8

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ระดับความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ จำนวน 8 คุณลักษณะ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสามารถที่จะเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61) 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills) ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65) 3) การบริหารจัดการเวลา (Time Management) ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.67) 4) การแก้ปัญหา (Problem Solving) ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.67) 5) ภาวะผู้นำ (Leadership) ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.68) 6) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.64) 7) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills) ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.78) และ 8) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

2.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนา Soft Skills ของบัณฑิตยุคใหม่

จากความคิดเห็นของผู้จ้างงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยสามารถนำข้อเสนอแนะมาสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. นักศึกษาที่รับเข้ามาฝึกงานและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและเข้ามาเป็นพนักงานในสถานประกอบการ มีความรู้และความสามารถค่อนข้างดี เรียนรู้งานได้ไว แต่ยังขาดความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ขาดความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความสามารถในการสื่อสาร การตัดสินใจในการแก้ปัญหา และการคิดนอกกรอบหรือคิดเชิงสร้างสรรค์ จึงอยากให้ทางสถาบันอุดมศึกษาเน้นให้หลักสูตรและสาขาวิชา มีกระบวนการหรือกลไกการปลูกฝัง Soft Skills มากกว่าที่จะเน้นความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว

2. อยากให้อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาได้เน้นทักษะการลงมือปฏิบัติให้มากกว่าทฤษฎี เน้นให้นักศึกษาได้นำความรู้มา

ประยุกต์ใช้กับการทำงานได้จริง โดยมีกระบวนการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยนทัศนคติในเชิงบวกต่อชีวิตและการทำงานของนักศึกษา สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีใจรักยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของตนเองให้มากขึ้น

3. สถาบันอุดมศึกษาควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนา Soft Skills ให้มากขึ้น มากกว่ากิจกรรมการรับน้องหรือกิจกรรมที่ไม่เกิดประโยชน์ต่อนักศึกษา ควรกำหนดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์หรือให้รุ่นพี่จัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์โดยทางสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ลั่นกรองกิจกรรม มีการจัดประกวดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนา Soft Skills ที่ใช้ในชีวิตประจำวันและทักษะด้านการทำงาน เพื่อเตรียมความพร้อมของนักศึกษาและเป็นการปลูกฝังให้นักศึกษาเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรับผิดชอบ มีจริยธรรมในการทำงาน รู้จักบริหารเวลา และมีทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

4. สถาบันอุดมศึกษาควรจับมือกับสถานประกอบการในการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมในการพัฒนา Soft Skills ที่มีลักษณะเฉพาะ มีการจัดให้นักศึกษาได้ฝึกงานในสถานประกอบการอย่างจริงจัง ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ในทุกสัปดาห์ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 วัน เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจในลักษณะงานและได้เรียนรู้งาน สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับงานได้เป็นอย่างดี รับรู้ถึงจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของตนเอง เกิดการปรับปรุงตนเองและการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองในการเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต และสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้จ้างงาน

5. สถาบันอุดมศึกษาควรมีระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกแบบมาเพื่อรองรับการทำงานและการพัฒนาตนเองของนักศึกษาเกี่ยวกับ Soft Skills ในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นเสมือนพื้นที่ให้นักศึกษาได้แสดงตัวตนของตนเองอย่างอิสระ โดยทางสถาบันอุดมศึกษากำหนดหัวข้อหรือประเด็นที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ จากนั้นนำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาอัพโหลดลงในระบบอิเล็กทรอนิกส์ อาจเป็นข้อมูลต่าง ๆ เช่น ไฟล์ข้อมูล

ภาพ เสียง คลิปวิดีโอ เหมือนเป็นโปรไฟล์ที่สะท้อนตัวตนของนักศึกษา โดยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรหรืออาจารย์ที่ปรึกษาสามารถที่จะเข้าไปติดตามและประเมินความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเองของนักศึกษาแต่ละคนได้

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการสังเคราะห์ Soft Skills ที่จำเป็นของสถานประกอบการในศตวรรษที่ 21 พบว่า ในงานวิจัยและผลจากการสำรวจสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจต่าง ๆ ทั่วโลก ได้ให้ความสำคัญกับ Soft Skills อย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Soft Skills จำนวน 8 คุณลักษณะนี้มากที่สุด ได้แก่ 1) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills) 2) ภาวะผู้นำ (Leadership) 3) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) 4) การแก้ปัญหา (Problem Solving) 5) จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) 6) การบริหารจัดการเวลา (Time Management) 7) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills) 8) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ฉะนั้นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของสถานประกอบการ จึงเป็นตัวสะท้อนถึงคุณลักษณะที่สถานประกอบการมีความคาดหวังและความต้องการคุณลักษณะ Soft Skills จากสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตเหล่านี้อย่างมาก โดยแนวโน้มและทิศทางของความต้องการพนักงานเข้ามาทำงานในสถานประกอบการนั้นเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก เนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจ จำนวนสถานประกอบการที่เพิ่มมากขึ้น การแข่งขันของสถานประกอบการที่มีลักษณะคล้ายกัน รวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ามากดดันให้สถานประกอบการต้องเปลี่ยนแปลงตนเองเกี่ยวกับกลยุทธ์ เป้าหมาย และทิศทาง ด้วยเหตุนี้สถานประกอบการจึงแสวงหาพนักงานที่มีความสามารถหรือทักษะที่หลากหลายมากขึ้น การจ้างงานในปัจจุบันจึงต้องคัดเลือกและจ้างงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีความสามารถทั้ง Hard Skills และ Soft Skills เพื่อเข้ามาช่วยผลักดันและสนับสนุนให้องค์กรนั้นเกิดประสิทธิผลไปในทิศทางบวกและบรรลุเป้าหมายขององค์กรมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางกับงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับ Soft Skills พบว่า องค์กรและบริษัทธุรกิจต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญและมีความจำเป็นต่อสถานประกอบการอย่างมาก (Klaus, 2010; Mitchell et al., 2010; Nealy, 2005; Smith, 2007) โดยผู้จ้างงานต้องการผู้สมัครงานที่มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งต้องการพนักงานที่มีวุฒิภาวะและมีการปรับตัวทางสังคมที่ดี ผู้จ้างงานจึงให้ความสำคัญกับ Soft Skills เป็นอันดับหนึ่ง เพราะถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความสำเร็จในการทำงาน (Glenn, 2008; Mitchell et al., 2010; Perreault, 2004) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่ระบุร้อยละ 75 ของความสำเร็จในการทำงานเป็นระยะเวลาสั้นขึ้นอยู่กับทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (People Skills) ในขณะที่

ที่เพียงร้อยละ 25 ขึ้นอยู่กับความรู้ด้านเทคนิค (Technical Skills) (Klaus, 2010) Soft Skills สามารถเรียกได้ว่าเป็นทักษะที่นำมากประยุกต์ใช้หรือทักษะในศตวรรษที่ 21 (Gewertz, 2007) เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ประสิทธิภาพในการทำงาน และเพิ่มโอกาสในการทำงานให้กับบุคคล (Parsons, 2008) ทั้งนี้ Soft Skills ยังส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ (Dana, Hancock & Phillips, 2011; Seetha, 2014) ช่วยให้ผู้คนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีการตัดสินใจที่เหมาะสม สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความประทับใจที่ให้แก่ผู้อื่น และส่งผลดีต่อการพัฒนาวิชาชีพ (Anju, 2009; Jungsun et al., 2011)

2. ผลของการสำรวจความต้องการ Soft Skills ที่จำเป็นของบัณฑิตยุคใหม่ในมุมมองของสถานประกอบการ พบว่า ผู้จ้างงานในสถานประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะ Soft Skills 8 อันดับแรก ได้แก่ 1) จริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills) 3) การบริหารจัดการเวลา (Time Management) 4) การแก้ปัญหา (Problem Solving) 5) ภาวะผู้นำ (Leadership) 6) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) 7) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills) และ 8) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) จากผลการจัดลำดับเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้จ้างงานในสถานประกอบการต้องการพนักงานหรือบุคคลที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงานที่มี Soft Skills ในด้านจริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) อย่างมาก เนื่องด้วยจริยธรรมในการทำงานเป็นตัวสะท้อนถึงคุณลักษณะของตัวบุคคลหลายประการที่เกี่ยวข้องกับงาน เช่น ความขยันขันแข็งต่องานที่ได้รับมอบหมาย ความซื่อสัตย์ในการทำงาน และทัศนคติในทางบวกต่องาน เพราะคุณลักษณะเหล่านี้จะส่งผลดีและเป็นไปในทิศทางบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กร รวมถึงความคิดและความรู้สึกของผู้จ้างงานต่อพนักงานหรือบุคคลนั้นด้วย นอกจากนี้เป็นที่น่าสนใจว่า ในปัจจุบันองค์กรหรือสถานประกอบการหลายแห่งมักเผชิญกับปัญหาการลาออกจากงานบ่อยมากขึ้นของพนักงาน อาจจะมีสาเหตุมาจากสวัสดิการ ความก้าวหน้า แรงกดดัน การปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน และภาระหน้าที่ในองค์กร แต่ประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้จ้างงานได้สะท้อนคือ คนรุ่นใหม่มักจะชอบทำอะไรตามใจ ไม่ชอบกฎระเบียบ ไม่มีความอดทน ขาดความรับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมาย เข้างานสาย ไม่มีความผูกพันในงาน เมื่อผู้จ้างงานดักเตือนไม่พอใจก็ลาออกโดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและองค์กร สอดคล้องกับข้อมูลในปัจจุบันที่สังคมไทยกำลังเผชิญปัญหาอยู่คือ คนรุ่นใหม่มักจะขาดวินัย ความอดทน และความซื่อสัตย์ (วราวุธ ศิลปอาชา, 2562) เนื่องจากคนรุ่นใหม่เกิดขึ้นมาพร้อมกับความสะดวกสบาย ไม่ต้องดิ้นรนอะไรรักในความอิสระเสรีสูง (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2560) มีการเปลี่ยนงานบ่อย ไม่ค่อยใส่ใจกับงานที่ทำ และมีการจงรักภักดีต่อองค์กรต่ำ

เนื่องด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงเป็นตัวบ่งชี้ที่ทำให้ผู้จ้างงานเรียกร้อง และต้องการพนักงานที่มีจริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) เป็นลำดับแรกมากที่สุด =4.49, =4.48, =4.47, อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะที่ผู้จ้างงานต้องการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความขยัน ขยันขันแข็ง ความอดทน และความรับผิดชอบ ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ล้วนต้องเริ่มจากการปลูกฝังวินัยในตนเองตั้งแต่วัยเด็ก เพราะวินัยในตนเองจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จทุก ๆ ด้านของชีวิตทั้งการเรียน และการทำงาน ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อวินัยของเด็ก การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น จะมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งโต โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดู ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดที่ทำให้เกิดความสามารถในการให้รางวัลตนเองหรือความสามารถในการควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น (Mowrer, 1950)

นอกจากนี้ Soft Skills ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Skills) การบริหารจัดการเวลา (Time Management) การแก้ปัญหา (Problem Solving) ภาวะผู้นำ (Leadership) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skills) และการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าจริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) และ Soft Skills เหล่านี้ ยังเป็นที่ต้องการของผู้จ้างงานอย่างมากเช่นกัน จากงานวิจัยและการสำรวจของผู้จ้างงานพบว่า ผู้จ้างงานให้ความสำคัญกับ Soft Skills ของผู้สมัครงาน และนักศึกษาที่จบการศึกษาค่อนข้างมาก เนื่องจาก Soft Skills มีผลต่อความสำเร็จขององค์กร (Bee & Hie, 2015; Snyder, 2020; Vasanthakumari, 2019; Wiki Job, 2020) ประกอบกับ Soft Skills เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นักศึกษาที่จบการศึกษาแล้วมีงานทำมากขึ้น ทั้งนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า การจ้างงานนั้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะภาวะผู้นำ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานเป็นทีม โดยทักษะภาวะผู้นำสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กร (Abullah, Muhammad & Md Naris, 2019; Nga & Wai Mun, 2013) อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการจ้างงานขึ้นอยู่กับ Soft Skills ของบุคคลเป็นสำคัญ การผลิตบัณฑิตให้มี Soft Skills และสามารถที่จะตอบสนองได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน จึงเป็นสิ่งที่ทำนายสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลง ผลิตบัณฑิตที่มีความโดดเด่นมีทักษะนอกเหนือมากกว่าความรู้ทางวิชาการ (Credé & Kuncel, 2008) ทั้งนี้ในมุมมองของผู้จ้างงานมีความคาดหวังว่าสถาบันอุดมศึกษาจะสามารถพัฒนาและเพิ่มจำนวนบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความสามารถมากขึ้น โดยผ่านกิจกรรมหรือโปรแกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน

(Spowart, 2011) พร้อมทั้งมีการส่งเสริมและจัดฝึกอบรม Soft Skills ให้แก่นักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเหล่านั้นประสบความสำเร็จทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีการเรียนรู้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการทำงานในสถานประกอบการหรือตลาดแรงงานในอนาคต ซึ่งสิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการได้รับ Soft Skills ในขณะที่เรียนอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา และมี Soft Skills ที่ดีเมื่อสำเร็จการศึกษา (Sejzi, Aris & Yuh, 2013; Vasanthakumari, 2019)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะนำ Soft Skills จำนวน 8 คุณลักษณะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ มาวางแผนเพื่อออกแบบกิจกรรมหรือหาแนวทางในการพัฒนานักศึกษานั้นให้เกิด Soft Skills ตลอดจนทำให้บัณฑิตที่จบไปนั้นมีลักษณะที่โดดเด่นและเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน

1.2 สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะมุ่งเน้นพัฒนา Soft Skills ในด้านจริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics) ให้มากขึ้น เนื่องจากจากผลการวิจัยสะท้อนเห็นได้อย่างชัดเจนว่าสถานประกอบการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมในการทำงานเป็นอันดับแรก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา Soft Skills โดยขยายขอบเขตมุมมองของสถานประกอบการที่กว้างขวางมากขึ้นในจังหวัดอื่น ๆ มีการสำรวจกับมุมมองของอาจารย์ นักศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา Soft Skills เพื่อดูพิจารณาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อ Soft Skills และนำมาสู่การหาแนวทางในการส่งเสริมปัจจัยนั้น

2.3 ควรมีการศึกษาในแต่ละหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตว่าหลักสูตรนั้นได้มีการสอน การจัดกิจกรรม หรือมีเนื้อหาที่สะท้อนถึงการพัฒนา Soft Skills ให้แก่นักศึกษาในด้านใดบ้าง และนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับความต้องการ Soft Skills ของสถานประกอบการ เพื่อตรวจสอบว่าบัณฑิตที่ผลิตมีคุณลักษณะ Soft Skills ตรงกับความต้องการของผู้จ้างงานหรือสถานประกอบการมากน้อยเพียงใด

2.4 ควรมีการออกแบบกิจกรรมหรือพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริม Soft Skills ของนักเรียนและนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคปัจจุบันมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ชเนศ วงศ์ยานนาวา. (2560). เด็กสมัยนี้ไม่อดทน?. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.spotlightdaily.net/spirit/>.
- วรารุณ ศิลปอาษา. (2562). รมว.ทส.ชี้ คนรุ่นใหม่ขาดวินัย เดินหน้าสร้าง ทสม.จิตอาสา. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.newtv.co.th/news/40427>.
- Abullah, A. R., Muhammad, M. Z. & Md Naris, N. A. (2019). The Role of Soft Skills within Business Students towards Graduate Employability. *Journal of Entrepreneurship and Business*. 7(2): 1-14.
- Alsafadi, L., & Abunafesa, R. (2012). ICT Skills Gap Analysis of the Saudi Market. *Proceedings of the World Congress on Engineering and Computer Science Vol I, WCECS 2012*, San Francisco, USA.
- Anju A. (2009). A Holistic Approach to Soft Skills Training. *IUP Journal of Soft Skills*. 3(1): 7-11.
- Balcar, J. (2014). Soft skills and their wage returns: Overview of empirical literature. *Review of Economic Perspectives*. 14(1): 3-15.
- Bee, O. K. & Hie, T. S. (2015). Employers' Emphasis on Technical Skills and Soft Skills in Job Advertisements. *The English Teacher*. XLIV (1): 1-12.
- Bersin, J. LinkedIn 2019 Talent Trends: Soft Skills, Transparency and Trust. [Online]. available : <https://www.linkedin.com/pulse/linkedin-2019-talent-trends-soft-skills-transparency-trust-bersin>. 2019.
- Benjamin, B., Gulliya, T. & Crispo, A. (2012). Emotional intelligence and organizational culture. *Insights to a Changing World Journal*. 1: 52-64.
- Carnevale, A. P. (2013). *21st century competencies for college and career readiness*. Broken Arrow, OK: National Career Development Association.
- Cobo, C. (2013). Mechanisms to identify and study the demand for innovation skills in world-renowned organizations. *On the Horizon*. 21(2): 96-106.
- Credé, M., & Kuncel, N. R. (2008). Study habits, skills, and attitudes: The third pillar supporting collegiate academic performance. *Perspectives on psychological science*. 3(6): 425-453.
- Dana, H., Hancock, C., & Phillips, J. (2011). A research proposal to evaluate the merits of writing across the curriculum. *American Journal of Business Education*. 4: 15-20.
- Dean, S. A. (2017). *Soft Skills Needed for the 21st Century Workforce*. Doctor of Business Administration, Walden University.
- Doyle, A. Top Soft Skills Employers Value with Examples. [Online]. available : <https://www.thebalancecareers.com/list-of-soft-skills-2063770>. 2019.
- Gewertz, C. (2007). Soft skills in big demand: Interest in teaching students habits of mind for success in life is on the rise. *Education Week*. 26(40): 25-27.
- Glenn, J. L. (2008). The "new" customer service model: Customer advocate, company ambassador. *Business Education Forum*. 62(4): 7-13.
- Jungsun, K., Mehmet, E., JeoungWoo, B. & Hwayoung, J. (2011). Training soft skills via e-learning. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 23(6): 739-763.
- Kautz, T. D., Heckman, J., Diris, R., ter Weel, B., & Borghans, L. (2014). *Fostering and measuring skills: Improving cognitive and non-cognitive skills to promote lifetime success*. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
- Klaus, P. (2010). Communication breakdown. *California Job Journal*. 28: 1-9.
- Kyllonen, P. (2013). Soft skills for the workplace. *Change*. 45(6): 16-23.
- International Labour Organization. (2008). *Skills for improved productivity, employment growth and development*. Paper presented at the International Labour Conference.
- Lippman, L. H., Ryberg, R., Carney, R. & Moore, K. A. (2015). *Key "Soft" Skills That Foster Youth Workforce Success: Toward a Consensus Across Fields*. Washington, D.C: USAID.
- Lowden, K., Hall, S., Elliot, D. & Lewin, J. (2011). *Employers' perceptions of the employability skills of new graduates*. Project Report. Edge Foundation, London, UK.

- Manpower Group. (2013). **2013 Talent Shortage Survey Research Results**. Milwaukee, WI: Manpower Group.
- Mitchell, G. W., Skinner, L. B. & White, B. J. (2010). Essential soft skills for success in the twenty-first century workforce as perceived by business educators. *Delta Pi Epsilon Journal*. 52: 43-53.
- Mowrer, O. H. (1950). **Learning theory and personality dynamics: Selected papers**. New York, NY: Ronald Press
- Nga, J. K. & Wai Mun, S. (2013). The perception of undergraduate students towards accountants and the role of accountants in driving organizational change: A case study of a Malaysian business school. *Education & Training*. 55(6): 500-519.
- Nealy, C. (2005). Integrating soft skills through active learning in the management classroom. *Journal of College Teaching & Learning*. 2(4): 1-6.
- Parsons, T. L. (2008). **Definition: Soft skills**. [Online]. available : <http://searchcio.techtarget.com/definition/soft-skills>.
- Patacsil, F. F. & Tablatin, C. L. S. (2017). Exploring the importance of soft and hard skills as perceived by IT internship students and industry: a gap analysis. *Journal of Technology and Science Education*. 7(3): 347-368.
- Perreault, H. (2004). Business educators can take a leadership role in character education. *Business Education Forum*. 59: 23-24.
- Robles, M. (2012). Executive perceptions of the top 10 soft skills needed in today's workplace. *Business Communications Quarterly*. 75(4): 453-465.
- Seetha, N. (2014). Are soft skills important in the workplace? - A preliminary investigation in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Science*. 4(4): 44-56.
- Sejzi, A. A., Aris, B. & Yuh, C. P. (2013). Important Soft Skills for University Students in 21st Century. **4th International Graduate Conference on Engineering, Science, and Humanities (IGCESH 2013)**, Universiti Teknologi Malaysia (UTM), Johor, Malaysia, 16-17 April 2013, pp. 1088-1093.
- Singh, G., & Singh, S. (2008). Malaysian graduates' employability skills. *UNITAR e-Journal*. 4(1): 15-45.
- Skill Builder Pro. (2008). **Soft Skills: The Hard Skills for Today's Workforce**. [Online]. available : https://mma.prnewswire.com/media/792186/Soft_Skills_The_Hard_Skills_for_Today_s_Work-force_Final.pdf?p=original.
- Smith, L. (2007). Teaching the intangibles. *T+D*. 61(10): 23-25.
- Snyder, K. (2020). **The 7 Soft Skills You Need to Be Successful**. [Online]. available : <https://www.omniagroup.com/the-7-soft-skills-you-need-to-be-successful/>.
- Spowart, J. (2011). Hospitality students' competencies: Are they work ready?. *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*. 10(2): 169-181.
- Vasanthakumari, S. (2019). Soft Skills and its application in work place. *World Journal of Advanced Research and Reviews*. 3(2): 66-72.
- Wiki job. (2020). **Soft Skills**. [Online]. available : <https://www.wikijob.co.uk/content/interview- advice/competencies/soft-skills>.
- WVDE. (2019). **Survey of Employer Skill Needs**. [Online]. available : <https://wvde.us/simulated-work place/>.
- Zagada, M. (2019). **Top 7 Soft Skills Employees Need In 2020 and Beyond**. [Online]. available : <https://www.gofluent.com/blog/top-7-soft-skills-2020/>.

รูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟัน ของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี

The Communication Patterns Affecting Perception and Oral Care Behavior of People with Orthodontics in Pathumthani

จักรพงษ์ ตติยพันธ์*, ธีรวิร์ วราธรไพบูลย์, สุกัญญา พยุงสิน

Chakkramong Tatiyaphan, Theerawee Waratompai, Sukanya Phayoongsin

สาขาบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ จังหวัดนนทบุรี 11120

Business Administration, Panyapiwat Institute of Management, Nonthaburi 11120 Thailand

*Corresponding author E-mail: chakkramong1992@hotmail.com

(Received : May 16, 2020; Revised : July 6 2020 ; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี และศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การสื่อสารทางอ้อมด้านการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ($\beta = .529$) มีอิทธิพลต่อการรับรู้การดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด รองลงมาคือ การสื่อสารทางตรงโดยพนักงาน ($\beta = .297$) การสื่อสารทางอ้อมด้านการจัดกิจกรรมเชิงการตลาด ($\beta = .207$) และการสื่อสารทางตรงโดยทันตแพทย์ ($\beta = .163$) ตามลำดับ และการสื่อสารทางอ้อมด้านการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ($\beta = .388$) การสื่อสารทางอ้อมด้านการจัดกิจกรรมเชิงการตลาด ($\beta = .388$) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด รองลงมาคือ การสื่อสารทางตรงโดยทันตแพทย์ ($\beta = .333$) และการสื่อสารทางตรงโดยพนักงาน ($\beta = .179$) ตามลำดับ และ 2) การรับรู้ของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี โดยมีความสัมพันธ์ระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : รูปแบบการสื่อสาร, การรับรู้, พฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟัน

Abstract

This paper aims to study the communication patterns that effecting to perception and oral care behavior of people with orthodontics in Pathumthani province and to study relation between perception and oral care behavior by quantitative research method. The data collection was done through questionnaires with 385 people with orthodontics who have admitted in dental clinic of Pathumthani province. Analyzed by descriptive statistics with percentage, average and standard deviation. The hypothesis was tested by statistics inference with Pearson's correlation and Multiple Regression Analysis.

The study revealed that the perception of oral care was highly affected by 1) the indirect marketing communication via the internet ($\beta = .529$) followed by staff's direct communication ($\beta = .297$), indirect marketing activities ($\beta = .207$), and dentist's direct communication ($\beta = .163$). In addition, people's oral care behaviors were highly affected by the indirect marketing communication via the internet ($\beta = .388$), and the indirect communication via marketing activities ($\beta = .388$), followed by dentist's direct communication ($\beta = .333$), and staff's direct communication ($\beta = .179$). 2) The perception of people with orthodontics in Pathumthani province was highly related to oral care behavior with statistic significance.

Keywords : Communication Patterns Perception, Oral Care Behavior

บทนำ

ฟันเป็นอวัยวะที่แข็งแรงที่สุดในร่างกาย และเป็นส่วนประกอบสำคัญของใบหน้า คนเราใช้ฟันสำหรับบดเคี้ยวอาหารให้ละเอียด ใช้ในการออกเสียงให้ชัดเจน และช่วยทำให้ใบหน้าดูสวยงาม ถือได้ว่าฟันเป็นอวัยวะที่มีประโยชน์มากมาย โดยมีความแข็งแรงมากกว่ากระดูก เป็นอวัยวะเดียวที่ไม่มีการเติบโตเพิ่มขนาดหรือเปลี่ยนแปลงรูปร่างหลังจากขึ้นมาในช่องปากแล้ว แต่ฟันยังเป็นอวัยวะที่มีชีวิต รับความรู้สึก และเจ็บปวดได้ ถ้ามีการสึกกร่อน หรือทำลายช่องเนื้อฟันลง ฟันมีความสำคัญต่อชีวิตตั้งแต่เป็นฟันน้ำนม ที่เริ่มขึ้นในวัยเด็กจนจบจนเป็นฟันแท้จนกระทั่งถึงวัยชรา ถ้าหากเราเอาใจใส่ดูแล รักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนกินอาหารที่มีประโยชน์ต่อฟันและที่สำคัญคือ ต้องใช้ฟันให้ถูกหน้าที่ คือ ฟันมีหน้าที่บดเคี้ยวอาหาร ช่วยในการออกเสียง และช่วยสร้างรอยยิ้มที่ประทับใจ (กองทันตสาธารณสุข, 2556)

ทันตกรรมจัดฟันเป็นสาขาหนึ่งของทันตกรรมซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟันและขากรรไกรที่อยู่ในตำแหน่งที่ไม่ถูกต้อง ฟันยื่นและฟันที่ขบกันไม่พอดีจะทำให้ยากต่อการทำความสะอาดและมีความเสี่ยงต่อการสูญเสียฟันก่อนวัยอันควรเนื่องจากฟันผุและโรคเหงือก นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการกดทับต่อกล้ามเนื้อที่ใช้ในการบดเคี้ยวซึ่งสามารถทำให้เกิดอาการปวดศีรษะ อาการปวดที่ข้อต่อขากรรไกร คอ ไหล่ และแผ่นหลังได้ ฟันที่ยื่นหรือไม่อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ก็ยังทำลายบุคลิกภาพอีกด้วย (สมาคมทันตแพทย์จัดฟันแห่งประเทศไทย, 2553) ทันตกรรมจัดฟันทำให้สุขภาพปากแข็งแรง ช่วยทำให้ผู้ที่ได้รับการจัดฟันมีบุคลิกภาพดีขึ้น รวมถึงทำให้ฟันมีความคงทนไปตลอดชีวิต การรักษาด้วยทันตกรรมจัดฟันมีหลายวิธีที่จะช่วยในการจัดฟันจัดระเบียบกล้ามเนื้อและขากรรไกร โดยมีทั้งที่เป็นแบบติดถาวรและแบบถอดออกได้ ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้จะทำการดัดฟันและขากรรไกรเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้จัดฟัน

ปัญหาที่สำคัญที่พบอีกอย่างหนึ่งคือ ปัญหาการสื่อสารสุขภาพ การสื่อสารมีความจำเป็นต่อคนทุกคนใน สังคม และทุกสภาพการณ์ของสังคม รวมถึงการนำมาเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพหรือสุขภาพภาวะ กล่าวคือ เกิดภาวะความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจและสติปัญญา ทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ทั้งด้านส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ มีอิสระในการประกอบอาชีพ เรียนรู้และมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและชุมชน (หทัยรัตน์ บุญโยบิชญ์ภักดิ์, 2561) การสื่อสารเพื่อสุขภาพยังเป็นกระบวนการที่ส่งผลต่อการปรับปรุงสุขภาพทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม ผ่านรูปแบบการสื่อสารทางตรง และการสื่อสาร

ทางอ้อม เพื่อผลที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มเป้าหมายตามที่ต้องการได้ การใช้ทฤษฎีการสื่อสารในการขับเคลื่อนการสร้างเสริมสุขภาพ จะสามารถสร้างแรงให้คนในสังคมให้สามารถค้นหาหรือเรียนรู้ข้อมูลด้านสุขภาพเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาสุขภาพหรือสร้างวิถีชีวิตสู่การมีสุขภาพที่ดีให้กับตนเองได้ (เหมือนฝันไม่สูญผล, 2557) โรคในช่องปากถึงแม้จะไม่ได้เป็นโรคร้ายแรงหรือเป็นโรคที่ก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต แต่ก็อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคทั่วไปทางร่างกาย และอาจลุกลาม เป็นสาเหตุซ้ำเติมให้เกิดโรครุนแรงขึ้น นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อสุขภาพจิต การออกเสียง บุคลิกภาพ ความสามารถในการเรียน และที่สำคัญคือเป็นแหล่งของการติดเชื้อ และอาจแพร่กระจายสู่อวัยวะอื่น ๆ ทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ การได้รับการสื่อสารที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพที่ดีของช่องปากและฟัน เพื่อให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพช่องปากและฟัน การสื่อสารสุขภาพที่ควรมีบทบาทในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยช่องปากและฟัน เพราะผู้จัดฟันจำเป็นต้องดูแลสุขภาพที่ดีและถูกต้อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพที่ถูกต้องจากแหล่งที่เชื่อถือได้จึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว ความตระหนักในการสร้างค่านิยมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือสำคัญการสร้างเสริมสุขภาพแนวใหม่ (พนา ทองมีอาคม และเพ็ญพักตร์ เทียวสมบูรณ์กิจ, 2551)

จังหวัดปทุมธานีมีคลินิกทันตกรรมให้บริการทันตกรรมจัดฟันซึ่งมีประชาชนมาใช้บริการ โดยอยู่ในการควบคุมดูแลของทันตแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดฟันที่มีความสามารถในการออกแบบวางแผน การปรับเปลี่ยนตำแหน่งของฟัน ให้สามารถเคลื่อนย้ายตำแหน่งที่ถูกต้องและเหมาะสมได้ จากความสำคัญในข้างต้นนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษารูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมในการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนการสื่อสารสุขภาพของผู้ประกอบการธุรกิจทันตกรรมจัดฟันและพัฒนาการให้บริการผู้บริการรักษาทันตกรรมจัดฟันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ในการให้บริการ และดูแลปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานีที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมในการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้และพฤติกรรมในการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี

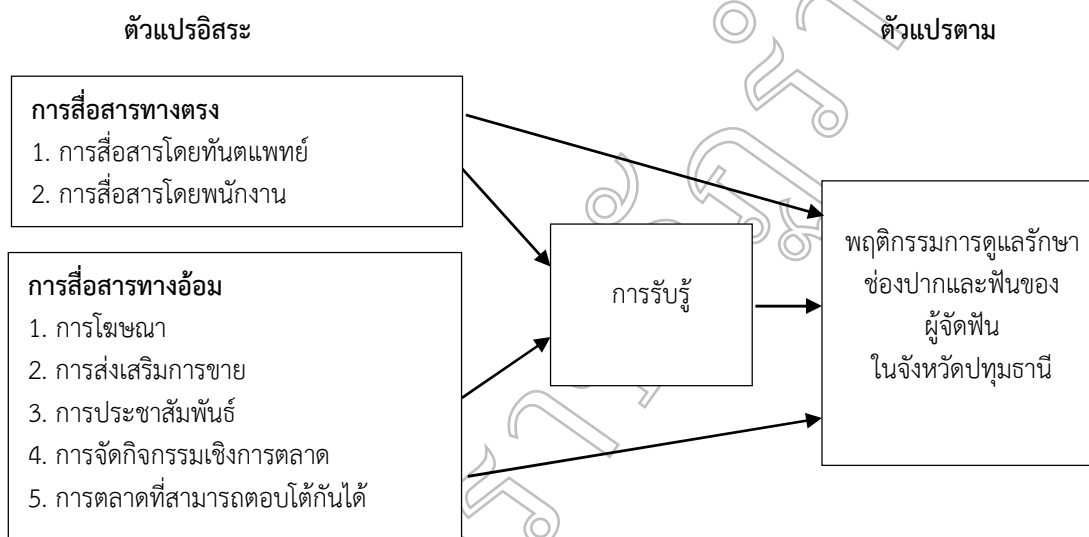
สมมติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการสื่อสารส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี
2. การรับรู้ของผู้จัดฟันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟัน

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนาการให้บริการผู้รับการรักษาทันตกรรมจัดฟันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้รับการจัดฟันในคลินิกทันตกรรม ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งไม่ทราบจำนวนแน่นอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้รับการจัดฟันในคลินิกทันตกรรม ในจังหวัดปทุมธานี ที่ถูกคัดเลือกมาจากกลุ่มประชากร จำนวน 385 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เนื่องจากไม่ทราบประชากรที่แน่นอนจึงใช้สูตรคำนวณของคอคแรน (W.G. Cochran, 1977) โดยมีขั้นตอนของการสุ่มดังนี้

2. ผลการศึกษาจะใช้เป็นประโยชน์ในการสื่อสารเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี ของคลินิกทันตกรรม ให้มีการปรับปรุงกระบวนการสื่อสารและพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี เพื่อจะใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในการให้บริการที่ดียิ่งขึ้น

3. ผลการศึกษาจะใช้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานคลินิกทันตกรรมจัดฟันและธุรกิจการให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อยอดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานีต่อไป

ใช้เทคนิคการสุ่มแบบกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling Technique) (กลุ่มระเบียบวิธีสถิติ สำนักนโยบายและวิชาการสถิติ, 2555) โดยสุ่มจากคลินิกทันตกรรมทุกอำเภอในจังหวัดปทุมธานี กำหนดสัดส่วน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนคลินิกทันตกรรม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	เมือง	30	62
2	คลองหลวง	65	133
3	ธัญบุรี	46	94
4	ลำลูกกา	43	88
5	ลาดหลุมแก้ว	2	4
6	สามโคก	2	4
7	หนองเสือ	0	0
รวม		188	385

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี (2562)

1.2 ทำการสุ่มแบบสะดวก จากผู้จัดฟันในจากคลินิกทันตกรรมทุกอำเภอ ในจังหวัดปทุมธานี ตามจำนวนสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

คะแนน 5 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับเห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลแต่ละช่วงคะแนนเฉลี่ยของรูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี โดยนำระดับช่วงชั้นมากำหนดเป็นคะแนนเฉลี่ยได้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ระดับเห็นด้วยปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมากที่สุด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณใช้วิธีการสำรวจ (Survey research) โดยทำหนังสือขอรับรองจริยธรรมในการทำวิจัย และดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากผู้บริการจัดฟันในคลินิกทันตกรรมจังหวัดปทุมธานี จำนวน 385 คน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการกรอกด้วยตนเอง และรวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร ระดับการรับรู้ และพฤติกรรมการดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

4.3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน หากทราบค่าตัวแปรหนึ่งก็จะทำนายอีกตัวแปรหนึ่งได้ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี

4.4 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันเพื่อทดสอบสมมติฐาน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อ การรับรู้และพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี มีความคิดเห็นว่าการสื่อสารมีผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้จัดฟันในจังหวัด

ปทุมธานี มีความคิดเห็นว่าการสื่อสารทางตรงโดยทันตแพทย์ มีผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือ การสื่อสารทางอ้อมด้านการโฆษณา การสื่อสารทางอ้อมด้านประชาสัมพันธ์ การสื่อสารทางตรงโดยพนักงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ การสื่อสารทางอ้อมการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต การสื่อสารทางอ้อมด้านการจัดกิจกรรมเชิงการตลาด และน้อยที่สุดคือการสื่อสารทางอ้อมด้านการส่งเสริมการขาย ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 รูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อ การรับรู้และพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟัน

รูปแบบการสื่อสาร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
การสื่อสารทางตรง			
โดยทันตแพทย์	4.45	0.60	มากที่สุด
โดยพนักงาน	4.22	0.64	มากที่สุด
การสื่อสารทางอ้อม			
การโฆษณา	4.34	0.56	มากที่สุด
การส่งเสริมการขาย	4.00	0.85	มาก
การประชาสัมพันธ์	4.23	0.65	มากที่สุด
การจัดกิจกรรมเชิงการตลาด	4.17	0.70	มาก
การตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต	4.22	0.74	มากที่สุด
รวม	4.27	0.55	มากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์การรับรู้เกี่ยวกับการดูแลช่องปากและฟัน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้ว่าการปรับฟันควรปรับลิ้นให้สะอาดมากที่สุด รองลงมาคือ การปรับฟันไม่สะอาดเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคเหงือก

อักเสบ และฟันผุ และคราบจุลินทรีย์ (ซีฟัน) เมื่อปล่อยไว้นาน ๆ โดยไม่แปรงฟันจะกลายเป็นหินปูน ตามลำดับ ส่วนแปรงสีฟันที่ดีต้องมีลักษณะด้ามแปรงตรง ขนแปรงนุ่มหรือแข็งเกินไป มีการรับรู้ น้อยที่สุด แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้เกี่ยวกับการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน

การรับรู้เกี่ยวกับการดูแลช่องปากและฟัน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. แปรงสีฟันที่ดีต้องมีลักษณะด้ามแปรงตรง ขนแปรงนุ่มหรือแข็งเกินไป	4.16	0.65	มาก
2. ควรไปพบทันตแพทย์อย่างสม่ำเสมอ	4.50	0.69	มากที่สุด
3. หมอจัดฟันเป็นอุปกรณ์ที่ช่วยในการกำจัดเศษอาหารบริเวณซอกฟันได้ดีที่สุด	4.36	0.77	มากที่สุด
4. ควรแปรงฟันหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง	4.45	0.76	มากที่สุด
5. ยาสีฟันที่ป้องกันฟันผุได้ดี คือยาสีฟันที่มีส่วนผสมของฟลูออไรด์	4.43	0.76	มากที่สุด
6. หลังจากปรับฟันควรปรับลิ้นให้สะอาด	4.57	0.73	มากที่สุด
7. อาหาร หรือขนมที่มีรสหวานส่งผลให้เกิดฟันผุได้	4.52	0.73	มากที่สุด
8. การปรับฟันไม่สะอาดเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคเหงือกอักเสบและฟันผุ	4.54	0.77	มากที่สุด
9. คราบจุลินทรีย์ (ซีฟัน) เมื่อปล่อยไว้นาน ๆ โดยไม่แปรงฟันจะกลายเป็นหินปูน	4.53	0.74	มากที่สุด
10. ควรพบทันตแพทย์เพื่อขูดหินปูนทุก 6 เดือน	4.45	0.83	มากที่สุด
รวม	4.45	0.60	มากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน พบว่า ผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี มีพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยสามลำดับ พบว่า ผู้จัดฟันมีพฤติกรรมแปรงฟันทุกครั้งหลังทาน

อาหารและก่อนนอนแปรงฟันทุกครั้งหลังทานอาหารและก่อนนอนมากที่สุด รองลงมาคือ ดูแลและรักษาช่องปากเป็นกิจวัตรประจำวัน และตรวจสอบความสะอาดช่องปากตนเองทุกครั้งหลังการแปรงฟันตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันที่มีการปฏิบัติ น้อยที่สุดคือ หลีกเลี่ยงรับประทานอาหารที่แข็งและเหนียว (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน

พฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟัน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ทานปฏิบัติตามคำแนะนำในการดูแลสุขภาพช่องปากและฟัน	4.29	0.63	มากที่สุด
2. ทานคอยตรวจสอบสอดส่องช่องปากอย่างสม่ำเสมอ	4.37	0.73	มากที่สุด
3. ทานดูแล และรักษาช่องปากเป็นกิจวัตรประจำวัน	4.42	0.72	มากที่สุด
4. ทานแปรงฟันทุกครั้งหลังทานอาหารและก่อนนอน	4.45	0.72	มากที่สุด
5. ทานตรวจสอบความสะอาดช่องปากตนเองทุกครั้งหลังการแปรงฟัน	4.39	0.74	มากที่สุด
6. ทานปฏิบัติตนในการดูแลช่องปากได้เป็นอย่างดี	4.35	0.63	มากที่สุด
7. ทานหลีกเลี่ยงรับประทานอาหารที่แข็ง และเหนียว	3.96	0.87	มาก
8. ทานใส่ใจดูแลสุขภาพปากและฟันระหว่างรับการทันตกรรมจัดฟันตามคำแนะนำของทันตแพทย์อยู่เสมอ	4.33	0.69	มากที่สุด
9. ทานเข้าพบทันตแพทย์ตามนัดเพื่อให้การเข้ารับทันตกรรมจัดฟันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4.27	0.79	มากที่สุด
รวม	4.31	0.54	มากที่สุด

4. ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า รูปแบบการสื่อสารทางตรงโดยทันตแพทย์ (X_1) การสื่อสารทางตรงโดยพนักงาน (X_2) การสื่อสารทางอ้อมด้านการจัดกิจกรรมเชิงการตลาด

(X_6) และการสื่อสารทางอ้อมด้านการตลาดที่สามารถตอบโต้กันได้ (X_7) ส่งผลต่อการรับรู้การดูแลช่องปากและฟันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณของรูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับ การดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี

รูปแบบการสื่อสาร	การรับรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี				
	B	SE	β	t	Sig.
ค่าคงที่	1.220	0.182		6.704	0.000
การสื่อสารทางตรงโดยทันตแพทย์ (X_1)	0.162	0.049	0.163	3.327	0.001*
การสื่อสารทางตรงโดยพนักงาน (X_2)	0.278	0.053	0.297	5.205	0.000*
การสื่อสารทางอ้อมด้านโฆษณา (X_3)	0.059	0.064	0.055	0.920	0.358
การสื่อสารทางอ้อมด้านการส่งเสริมการขาย (X_4)	0.079	0.048	0.111	1.641	0.102
การสื่อสารทางอ้อมด้านการประชาสัมพันธ์ (X_5)	0.078	0.073	0.084	1.065	0.288
การสื่อสารทางอ้อมด้านการจัดกิจกรรมเชิงการตลาด (X_6)	0.179	0.050	0.207	3.602	0.000*
การสื่อสารทางอ้อมด้านการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต (X_7)	0.430	0.051	0.529	8.400	0.000*

$R^2 = .555$, $F=67.132$, $*p<0.05$

5. ผลจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า รูปแบบการสื่อสารทางตรงโดยทันตแพทย์ การสื่อสารทางตรงโดยพนักงาน การสื่อสารทางอ้อมด้านการจัดกิจกรรมเชิงการตลาด และการสื่อสาร

ทางอ้อมด้านการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตส่งผลต่อพฤติกรรม การดูแลช่องปากและฟันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณของรูปแบบการสื่อสารที่ส่งผลต่อพฤติกรรม
การดูแลรักษาช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน ในจังหวัดปทุมธานี

รูปแบบการสื่อสาร	พฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี				
	B	SE	β	t	Sig.
ค่าคงที่	2.159	0.203		10.649	0.000
การสื่อสารทางตรงโดยทันแพทย์ (X_1)	0.300	0.054	0.333	5.518	0.000*
การสื่อสารทางตรงโดยพนักงาน (X_2)	0.151	0.059	0.179	2.538	0.012*
การสื่อสารทางอ้อมด้านโฆษณา (X_3)	0.104	0.071	0.107	1.458	0.146
การสื่อสารทางอ้อมด้านการส่งเสริมการขาย (X_4)	0.103	0.054	0.161	1.930	0.054
การสื่อสารทางอ้อมด้านการประชาสัมพันธ์ (X_5)	0.049	0.082	0.058	0.600	0.549
การสื่อสารทางอ้อมด้านการจัดกิจกรรมเชิงการตลาด (X_6)	0.303	0.055	0.388	5.462	0.000*
การสื่อสารทางอ้อมด้านการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต (X_7)	0.284	0.057	0.388	4.985	0.000*

$R^2 = .322, F=25.537, *p<0.05$

6. การรับรู้ของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟัน โดยมีความสัมพันธ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพบว่า ผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี มีความคิดเห็นว่ารูปแบบการสื่อสารทางตรงโดยรวมส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันอยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลและความเข้าใจจากบุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยช่องทางการสื่อสารและสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ถึงผู้รับอย่างถูกต้อง การสื่อสารยังเป็นกระบวนการในการสร้างความคิดร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Lamb Charles et.al., 1992) ตลอดจนเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความหมาย ให้เข้าใจตรงกัน สามารถสร้างความหมายต่าง ๆ ร่วมกันในการแสดงข้อเท็จจริง ความคิด ทศนคติและความรู้สึกได้ ดังนั้นการสื่อสารจึงมีผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางตรงโดยบุคคล หรือการสื่อสารทางอ้อมในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสื่อสารสุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบการสื่อสารสุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุประกอบด้วย การสื่อสารการรณรงค์และสุขภาพ ผ่านรายบุคคล กลุ่มสื่อมวลชน และการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย และสื่อต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการสื่อสารอยู่ในระดับมาก ดังนั้นรูปแบบการสื่อสารไม่จำเป็นที่จะเป็นการสื่อสารทางตรงและทางอ้อม จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อความหมายแนวคิด เจตคติ ต่อผู้รับสารได้เป็นอย่างดี (วิลาวัลย์ จินวรรณ, 2560)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการรับรู้เกี่ยวกับการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี มีการรับรู้เกี่ยวกับการดูแลช่องปากและฟันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการรับรู้เป็นขั้นตอนแรกเมื่อได้รับการสื่อสาร บุคคลจะเกิดการรับรู้ เกิดการรู้จักและเกิดความเข้าใจ และการดูแลรักษาช่องปากและฟัน เป็นเรื่องเข้าใจง่าย เป็นเรื่องใกล้ตัวที่ทุกคนเกิดการรับรู้มาตั้งแต่ช่วงวัยเด็ก จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการรับรู้ในระดับมากที่สุด การรับรู้เป็นกระบวนการที่คนเราจะเข้าใจสิ่งเร้าหนึ่งที่น่าประหลาดกับประสาทสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งของเรามากกว่าการรับรู้ที่รับรู้เพียงข้อมูลดิบ (ขัญชิตา คำมินเสก, 2552) แต่ข้อสรุปที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากอวัยวะรับสัมผัสเข้าด้วยกันนั้นเป็นการรับรู้ นอกจากนี้การรับรู้ยังเป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการ แรงจูงใจ และทัศนคติของผู้รับสารอีกด้วย กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวหรือตั้งใจ มักเกิดตามประสบการณ์และการสั่งสมทางสังคม โดยที่เราไม่สามารถให้ความสนใจกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวต่างกันเมื่อได้รับสารเดียวกัน ผู้รับสารสองคนอาจให้ความสนใจและรับรู้สารเดียวกันต่างกัน โดยทั่วไปการรับรู้ที่แตกต่างกันเกิดจากอิทธิพลหรือตัวกรอง เช่น แรงผลักดันหรือแรงจูงใจ ประสบการณ์เดิม กรอบอ้างอิง ซึ่งเกิดจากการสั่งสมอบรมทางครอบครัว และสังคม เช่น คนต่างศาสนากันจึงมีความเชื่อและทัศนคติในเรื่องที่ต่าง ๆ กัน ได้แก่ สภาพแวดล้อม สภาพจิตใจและอารมณ์ (ปิยะนันท์ บุญณะโยธา, 2556) จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ระดับการรับรู้ของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้จัดฟันมีพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดฟันอาจทำให้เกิดผลแทรกซ้อนได้หลายกรณี เช่น การเกิดฟันผุ โรคเหงือกและการเกิดจุดต่างขาวบนผิวเคลือบฟัน ปัญหานี้ก็เกิดขึ้นได้ตามปกติแม้จะไม่ได้รับการจัดฟัน

แต่การจัดฟันก็จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคดังกล่าวมากขึ้น การให้ความร่วมมือไม่ดีพอ การไม่รักษาความสะอาดภายในช่องปาก การทำเครื่องมือหลุด และการผัดฟัน ล้วนมีผลให้ระยะเวลาในการรักษาเพิ่มขึ้นและมีผลต่อผลการรักษาที่จะได้รับ (สมาคมทันตแพทย์จัดฟันแห่งประเทศไทย, 2553) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ศิริรัตน์ รอดแสวง (2558) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากอยู่ในระดับดี

4. รูปแบบการสื่อสารทางอ้อมด้านการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ($\beta = .388$) และการสื่อสารทางอ้อมด้านการจัดกิจกรรมเชิงการตลาด ($\beta = .388$) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด รองลงมาคือ การสื่อสารทางตรงโดยทันตแพทย์ ($\beta = .333$) และการสื่อสารทางตรงโดยพนักงาน ($\beta = .179$) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดข่าวสารที่ไม่ใช่แค่ภาษาพูดหรือภาษาเขียน แต่จะเกี่ยวข้องกับบุคคลสองฝ่ายประกอบไปด้วย ผู้ส่งสารและผู้รับสารเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน การสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ จึงส่งผลต่อการรับรู้ของบุคคล (ณัฐกาญจน์ สุวรรณธาราม, 2557) สอดคล้องกับการวิจัยของ วิภาวิน โมสูงเนิน (2553) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุขกรณีการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ สายพันธุ์ใหม่ 2009 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการข้อมูลข่าวสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข สามารถสร้างการรับรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจกับประชาชน โดยเน้นการสื่อสารให้เป็นข้อความหรือเนื้อหาที่เข้าใจง่าย และมีการกำหนดสื่อและช่องทางเพื่อการสื่อสารประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้การสื่อสารด้านการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ผู้รับสาร สามารถที่จะสอบถามข้อมูล ตลอดจนเกิดการรับรู้สารตามที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ

5. การรับรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟันในจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พฤติกรรมดูแลช่องปากและฟันเป็นสิ่งที่บุคคลกระทำเพื่อป้องกันและรักษาให้หายจากโรคในช่องปาก พฤติกรรมทางสุขภาพช่องปากที่จำเป็นสำหรับทุกคน (อัญชลี ดุษฎีพรรณ, 2555) และองค์ประกอบของพฤติกรรมทางสุขภาพช่องปากที่สำคัญประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

การรับรู้หรือองค์ประกอบด้านความรู้ความคิด องค์ประกอบด้านทัศนคติ และองค์ประกอบด้านการปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกทางร่างกาย เช่น การแปรงฟัน หลังอาหารกลางวัน การไปพบทันตแพทย์ ดังนั้น การรับรู้จึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลช่องปากและฟันของผู้จัดฟัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ นิยะนันท์ สำภาเงิน (2558) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงต่อพฤติกรรมสุขภาพและแนวทางการสื่อสารเพื่อสร้างพฤติกรรมป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของกลุ่มเสี่ยง ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความเสี่ยงโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่และการรับรู้ความเสี่ยงโรคหัวใจ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้

1. นักการตลาดและผู้ประกอบการควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่สำคัญกับการดูแลสุขภาพช่องปากและฟันและเข้ารับการจัดฟัน

2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้การดูแลช่องปากและฟันมากที่สุด คือ การสื่อสารทางอ้อมด้านการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ดังนั้นนักการตลาดหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรใช้การสื่อสารทางอ้อมด้านการตลาดที่สามารถตอบโต้กันได้ ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่าง ๆ เช่น Facebook เพจ IG แอปพลิเคชัน Line เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลสร้างการรับรู้ และมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดี

3. ควรใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการรับรู้ และพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากและฟัน เรื่อง ลักษณะแปรงสีฟันที่ดี การใช้ไหมขัดฟัน และการหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่แข็งและเหนียว

4. ผู้ประกอบการควรออกแบบรูปแบบการสื่อสารแบบบูรณาการ กล่าวคือ ใช้รูปแบบการสื่อสารทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดการรับรู้และพฤติกรรมสุขภาพที่ดี

5. ผู้ประกอบการควรพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางอ้อมด้านการโฆษณา การส่งเสริมการขาย และการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้จัดฟันเกิดการรับรู้และพฤติกรรมดูแลช่องปากและฟัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยถึงตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น ความพึงพอใจในการให้บริการของคลินิกทันตกรรม ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการใช้บริการคลินิกทันตกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อสอบถามความคิดเห็นเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรม ความรู้ความเข้าใจ ความต้องการ ความพึงพอใจ และปัญหาอุปสรรคในการใช้บริการคลินิกทันตกรรม และการดูแลสุขภาพช่องปากและฟัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการพัฒนาธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มระเบียบวิธีสถิติ สำนักนโยบายและวิชาการสถิติ. (2555).

เทคนิคการสุ่มตัวอย่างและการประมาณค่า.

กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

กองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย. (2556). **คู่มือแนวทางการดำเนินงาน**

ส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย. นนทบุรี : สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

ชนัญชิตา คำมินเสก. (2552). **การรับรู้สื่อรณรงค์ Quit Line 1600**

สายเลิกบุหรี่และความคิดเห็นของข้าราชการทหารกองบัญชาการกองทัพไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ณัฐกาญจน์ สุวรรณธาราม. (2557). “รูปแบบการสื่อสารการตลาด

แบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการรับรู้ คุณค่าตราสินค้าระหว่างผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางตราสินค้าไทยกับตราสินค้าต่างประเทศในระบบขายตรง”. **วารสารเทคโนโลยี สุรนารี.** 8(2), 41- 59.

นิยะนันท์ สำเภาเงิน. (2556). **อิทธิพลของการรับรู้ความเสี่ยงต่อ**

พฤติกรรมสุขภาพและแนวทางการสื่อสารเพื่อสร้างพฤติกรรมการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของกลุ่มเสี่ยง.

วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยะนันท์ บุณณะโยธา. (2556). **การรับรู้ และทัศนคติของผู้บริโภค**

ต่อสื่อกิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืนของบริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พนา ทองมีอาคม และเพ็ญพักตร์ เตียวสมบุญภักจ. (2551).

การสื่อสารสุขภาพ : ประโยชน์และความจำเป็นของการศึกษาด้านนิเทศศาสตร์และการบริหารด้านสุขภาพ. **วารสารวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.** 12(2), 9-18.

วิภาวิน โมสูงเนิน. (2553). **การสื่อสารสุขภาพของกระทรวง**

สาธารณสุขในกรณีการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารประยุกต์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิลาวัลย์ จินวรรณ. (2560). **การพัฒนาแบบการสื่อสารสุขภาพ**

เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ศิริรัตน์ รอดแสวง. (2558). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม**

การดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุในเขตตำบลทุ่งทอง อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สมาคมทันตแพทย์จัดฟันแห่งประเทศไทย. (2553). “ทันตกรรม

การจัดฟัน”. **วารสารสมาคมทันตกรรมจัดฟันแห่งประเทศไทย. 9(2), 1-20.**

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี. (2562). **แบบรายชื่อคลินิก**

ทันตกรรมในจังหวัดปทุมธานีแบ่งแยกตามอำเภอที่ตั้ง. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <http://203.157.108.3/pathum/>.

หทัยรัตน์ บุญโยปักษ์ภัก. (2561). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนา.**

กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองการพิมพ์.

เหมือนฝัน ไม่สูญผล. (2557). **กระบวนการสื่อสารสุขภาพในบริบท**

การแพทย์แผนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

อัญชลี ดุษฎีพรรณ. (2555). **การให้ทันตสุขศึกษา.** เชียงใหม่ :

ภาควิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Lamb, W., A., Hair, F., J., & Carl, M. (1992). **Principles of**

marketing. Cincinnati, Ohio: South-Western.

Shimp, T., A. (2013). **Advertising, promotion and**

supplemental aspect of integrated marketing communications. 9th Edition. Fort Worth : The Dryden Press.

มุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ ความแตกต่างระหว่างบัณฑิตที่ทำงานแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงาน

Life Perspectives Reflecting Adulthood Differences between Job-experienced and Non-experienced Graduates

อักษรารักษ์ หลักทอง*

Aksarapak Lucktong

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10140

School of Liberal Arts, King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangkok 10140 Thailand

*Corresponding author E-mail: aksarapak.luck@mail.kmutt.ac.th

(Received : May 23 2020 ; Revised : July 14 2020 ; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนผ่านของชีวิตวัยรุ่นตอนปลายเข้าสู่วัยผู้ใหญ่มีเหตุการณ์ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงหลายอย่าง เช่น การสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็นก้าวสำคัญของพัฒนาการวุฒิภาวะในการเชื่อมต่อนองกับบริบทสังคมแวดล้อมที่กว้างขึ้น การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความแตกต่างของมุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ เปรียบเทียบระหว่างบัณฑิตที่ได้สัมผัสกับชีวิตการทำงานแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงานภายหลังการสำเร็จการศึกษา เก็บข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์จากบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2561 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ทำงานแล้วให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเวลา การบริหารการเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย มากกว่าผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน สะท้อนให้เห็นภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของกลุ่มบัณฑิตจบใหม่ที่มีประสบการณ์ทำงานแบบเต็มตัว ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเติบโตในชีวิตต่อไป

คำสำคัญ : การเปลี่ยนผ่านของชีวิต, วัยผู้ใหญ่, ชีวิตการทำงาน

Abstract

Adolescence and transition into adulthood is a time where life events including education completion and job entry are important. This important step of maturity development could link persons themselves to the greater society. This study aims to examine the differences in graduates' viewpoint reflecting adulthood on these late adolescents between those who had participated into a full-time job and those who had not yet. Data from KMUTT graduates (for academic year 2018) was collected by using the online questionnaires. Results found that persons who had experienced employment after finishing study were more likely to emphasize time-management, personal financial management, and goal setting, comparing to those who had not got a job yet. Findings indicated the growing maturity among job-experienced young population and it could support life development of the individual itself.

Keywords : life transition, adulthood, working life

บทนำ

การศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ (Transition to adulthood) มักมองการเปลี่ยนแปลงในชีวิตผ่านเหตุการณ์สำคัญๆ ได้แก่ การเรียนจบจากโรงเรียน การเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างเต็มตัว การสร้างครอบครัว การตั้งครุภักและเป็นผู้พ่อแม่ ซึ่งปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้มีความสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากมาย ไม่เพียงในสังคมตะวันตก แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมตะวันออกอย่างประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นกัน รวมทั้งประเทศไทย ประชากรมีการเปลี่ยนแปลงของเส้นทางชีวิต (Life course) ไปอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงชีวิตในวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Xenos et al., 2006) การเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ประชากรได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ช่วงเวลาของการเรียนในสถาบันศึกษายาวนานขึ้น คนแต่งงานช้าและมีลูกน้อยลง การเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จึงมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในแง่เงื่อนไขกฎเกณฑ์และช่วงเวลา โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง ที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาและออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น เป็นต้น (Nahar, Xenos, & Abalos, 2013) รวมทั้งเงื่อนไขทางสังคมได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตคนหนุ่มสาว เช่น การกำหนดเกณฑ์การเข้าเรียนของเด็ก การกำหนดอายุขั้นต่ำของการจ้างงานในกฎหมายแรงงาน การกำหนดอายุที่มีสิทธิได้รับใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ เป็นต้น

ประชากรในช่วงอายุระหว่าง 20 - 39 ปี ถูกจัดว่าเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adulthood) เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์บางอย่างที่บ่งบอกสถานภาพความเป็นผู้ใหญ่ (Adulthood) ของบุคคลจึงมองได้หลายมิติ เช่น อายุ การเจริญเติบโตทางร่างกาย สภาวะเจริญพันธุ์ที่พร้อมมีลูก รวมทั้งข้อกำหนดทางสังคมอื่น ๆ เช่น การแต่งงาน การแยกบ้านที่อยู่อาศัยออกจากพ่อแม่ การทำงานเต็มเวลา การเป็นผู้พ่อแม่ ซึ่งนอกจากเกณฑ์ในแง่ร่างกายและสังคมแล้ว เกณฑ์ในแง่จิตใจ (Psychological aspects) ยังเป็นสิ่งที่นักวิชาการหลายคนพิจารณาควบคู่ไปด้วย ทั้งความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการดูแลตัวเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ การยอมรับมุมมองที่กว้างขึ้น การลดความเห็นแก่ตัว การรับผิดชอบในผลกระทกระทำของตนเอง (Sergiu-Lucian, Roth, & Hărăguș, 2014) ซึ่งสะท้อนความเป็นอิสระและการพัฒนาตนเองของบุคคลนั้น (Xenos et al., 2006) เช่น เยาวชนในสหรัฐอเมริกาให้ความเห็นว่าเงื่อนไขของการเป็นผู้ใหญ่ ประกอบด้วย การยอมรับรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระ และการมีอิสระทางการเงินจากพ่อแม่หรือการหาเงินใช้ด้วยตนเอง (Arnett, 1997) สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มนักศึกษาจีนที่เติบโตภายใต้บริบทวัฒนธรรมตะวันออก รวมทั้งยังให้ความสำคัญกับการควบคุมอารมณ์ตนเองและความกตัญญูที่ต้องดูแลพ่อแม่ด้วย ซึ่งนอกจาก

เป็นคุณค่าของการพึ่งพาตนเองได้ (Independence) และขยายขอบเขตไปดูแลคนในครอบครัวแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นการเชื่อมผสานอย่างบูรณาการ (Integration) กับบริบทวัฒนธรรมขงจื้อในสังคมจีนอีกด้วย (Nelson, Badger, & Wu, 2004)

การศึกษาพัฒนาการเข้าสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ พบว่า การก้าวออกจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่จะมีช่วงรอยต่อของพัฒนาการ ที่เรียกว่า ช่วงกำลังพัฒนาสู่การเป็นผู้ใหญ่ (Emerging adulthood) มักเกิดขึ้นในช่วงอายุระหว่าง 18 - 25 ปี เป็นช่วงกำลังระหว่างความเป็นวัยรุ่นกับวัยผู้ใหญ่ หลายคนรู้สึกตัวเองไม่ได้กับวัยรุ่นอีกต่อไป แต่ก็ยังไม่ยอมรับผิดชอบใดๆ เหมือนผู้ใหญ่ เพราะยังคงอยากทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ และค้นหาตัวตน (Arnett, 2000) ช่วงอายุนี้อาจมีเหตุการณ์ของการเปลี่ยนแปลงในชีวิตหลายอย่าง เช่น การสำเร็จการศึกษา การเริ่มต้นชีวิตการทำงาน การแต่งงาน การเป็นผู้พ่อแม่ เป็นต้น แม้หลายการศึกษาจะพบว่า เยาวชนไม่ได้มองว่าเหตุการณ์ชีวิตเหล่านั้นจะเป็นเกณฑ์สำคัญของการก้าวสู่ผู้ใหญ่ของพวกเขา (Arnett, 1998, 2000; Nelson et al., 2004) แต่การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ชีวิตนั้น ๆ เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสำคัญที่บุคคลต้องเรียนรู้บทบาทใหม่ของหน้าที่ความรับผิดชอบใหม่ เช่น เมื่อสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ชีวิตการทำงาน บุคคลต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับองค์กรการทำงาน เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งเงื่อนไขชีวิตที่จะเติบโตในสังคมการทำงาน ซึ่งเป็นก้าวสำคัญที่จะข้ามไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ (Adulthood) ด้วยเงื่อนไขการเปลี่ยนผ่านคือ มีการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง (Internal standards) ในแง่ของการเติมเต็มตนเอง (Self-sufficiency) และการพึ่งพาตนเองได้ (Self-reliance) ซึ่งอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ภายนอก (Outward events) เช่น การสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ชีวิตการทำงานอย่างเต็มเวลา เป็นต้น

ช่วงระยะเวลาของพัฒนาการสู่การเป็นผู้ใหญ่มีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ (Arnett, 2000) เช่น เยาวชนในสังคมตะวันตกจะมีช่วงเวลาของพัฒนาการนี้มากกว่า เพราะเมื่อจบการศึกษาในระดับหนึ่ง เยาวชนตะวันตกมักออกจากบ้านพ่อแม่เพื่อไปหาประสบการณ์ชีวิต บางคนเดินทางท่องเที่ยว บางคนไปทำงานหารายได้และค้นหาอาชีพที่ตนเองปรารถนา บางคนศึกษาต่อโดยแยกบ้านออกจากพ่อแม่ ซึ่งช่วงเวลาเหล่านี้เป็นช่วงที่บุคคลได้สัมผัสและเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างจากสิ่งที่เคยอยู่กับครอบครัว ผู้ที่ได้ผ่านเหตุการณ์ชีวิตแตกต่างกันย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองและมีมุมมองต่อโลกภายนอกแตกต่างกันตามไปด้วย การก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ของวัยรุ่นตอนปลายเป็นการเปลี่ยนผ่านของชีวิตที่สำคัญประการหนึ่ง การสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่ชีวิตการทำงานจึงเป็นเหมือนเงื่อนไขหนึ่งที่มากกว่าตัวชีวิตความเป็นผู้ใหญ่ แต่เป็นก้าวสำคัญของพัฒนาการวุฒิภาวะในการเชื่อมต่อกับบริบทสังคมแวดล้อม

ที่กว้างขึ้น เพราะการเข้าสู่ชีวิตทำงานแบบเต็มเวลาเป็นเงื่อนไข เหตุการณ์สำคัญที่บ่งบอกได้ว่าบุคคลผู้นั้นก้าวข้ามชีวิตวัยรุ่นในรั้ว มหาวิทยาลัยออกไปเป็นผู้ใหญ่ในตลาดแรงงาน ไปประกอบอาชีพ ที่ตนเองเลือก มีรายได้ในการดูแลตนเอง มีอิสระในการตัดสินใจ จัดการชีวิตของตนเอง และมีอิสระทางการเงินจากพ่อแม่ระดับหนึ่ง การศึกษาในหลายประเทศ เช่น กรีซ (Galanaki & Leontopoulou, 2017) อิตาลี และญี่ปุ่น (Crocetti et al., 2015) พบว่า ผู้ที่ได้งาน ทำแบบเต็มเวลา (Full-time job) มีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่า ผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานประจำ โดยประสบการณ์ในงานมีผลต่อการ เปลี่ยนผ่านไปสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ของเยาวชน ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ จึงมีเป้าหมายในการทดสอบความแตกต่างของมุมมองต่อชีวิตระหว่าง กลุ่มวัยรุ่นตอนปลายที่เป็นบัณฑิตจบใหม่จากร่วมมหาวิทยาลัยที่ได้ งานทำแบบเต็มเวลาแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงาน โดยศึกษา มุมมองการให้ความสำคัญในชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ (Adulthood) ได้แก่ การบริหารจัดการเวลา การบริหารการเงิน ส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย เป็นการสะท้อนมุมมองของตนเองในการเชื่อมต่อกับบริบทสังคมจริง ที่กำลังเผชิญ ซึ่งแตกต่างกันไประหว่างผู้ที่เข้าสู่ชีวิตการทำงาน แบบเต็มตัวกับผู้ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในงาน ผลการศึกษาเป็น ข้อมูลสำหรับผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาและพ่อแม่ผู้ปกครอง ในครอบครัว เป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อการเติบโตของวุฒิภาวะ ความเป็นผู้ใหญ่ เพื่อการวางแผนในการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ การทำงาน วางแผนศึกษาต่อ และวางแผนการเติบโตของชีวิต ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาการก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ของวัยรุ่นตอนปลาย ที่สำเร็จการศึกษาจากร่วมมหาวิทยาลัยเข้าสู่ช่วงวัยทำงาน โดยวิเคราะห์ ความแตกต่างของมุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ เปรียบเทียบระหว่างบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงานกับบัณฑิตที่ได้งานทำ แบบเต็มเวลาแล้ว

วิธีการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ได้จากข้อมูลการสำรวจ ความคิดเห็นบัณฑิตของสำนักงานวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่ได้ดำเนินการจัดเก็บ ข้อมูลจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2561 และ ลงทะเบียนเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร เก็บข้อมูลในช่วงวันซ่อม รับพระราชทานปริญญาบัตร (วันที่ 9 - 10 พฤศจิกายน 2562) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย

ข้อคำถามแยกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนข้อมูลของผู้ตอบ อาทิ เพศ คณะ หลักสูตร ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะงาน เป็นต้น และส่วนข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความสำคัญต่อทักษะ/ความสามารถ ที่จำเป็นในชีวิต จำนวน 38 ข้อคำถาม โดยเครื่องมือดังกล่าวได้ จัดทำเป็นแบบฟอร์มออนไลน์และให้ผู้ตอบแบบสอบถามสแกน QR Code ผ่านโทรศัพท์มือถือของตนเองในช่วงเริ่มต้นของการ ชักข้อ้อมพิธีรับพระราชทานปริญญาบัตร อนึ่งการตอบข้อมูลนี้ ไม่ต้องระบุชื่อ-สกุลหรือข้อมูลอื่นใดที่แสดงตัวตนของผู้ตอบ และ ให้อิสระในการกรอกข้อมูลด้วยตนเองจนจบก่อนช่วงการชักข้อ้อม มีบัณฑิตตอบข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 2,297 คน เป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 1,769 คน คิดเป็นร้อยละ 77.0 ระดับปริญญาโท 492 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 และระดับปริญญาเอก 36 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 การวิเคราะห์ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ของวัยรุ่นตอนปลายที่สำเร็จการศึกษาจากร่วมมหาวิทยาลัย

เข้าสู่ช่วงวัยทำงาน จึงใช้ข้อคำถามที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การบริหารจัดการเวลา การบริหาร การเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่ เป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายของการศึกษากำหนดเลือกเฉพาะบัณฑิต ระดับปริญญาตรี โดยปีการศึกษา 2561 มีบัณฑิตปริญญาตรี ลงทะเบียนเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร จำนวนทั้งสิ้น 2,683 คน และทุกคนได้รับโอกาสในการเข้าร่วมให้ข้อมูลการสำรวจนี้ อย่าง เท่าเทียม กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามกลับมา จำนวน 1,769 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 ในจำนวนนี้แยกเป็นหลักสูตร ปกติ (ร้อยละ 87.4) และหลักสูตรภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 12.6) จากคณะ/สถาบันที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี จำนวน 6 คณะ/สถาบัน ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์ (ร้อยละ 52.0) คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี (ร้อยละ 21.4) คณะวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 12.4) คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ร้อยละ 6.6) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ (ร้อยละ 5.8) และสถาบันวิทยาการหุ่นยนต์ภาคสนาม (ร้อยละ 1.8) อนึ่ง การศึกษาวิเคราะห์นี้ได้ผ่านการประเมินจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี หมายเลข KMUTT-IRB-2020/0316/104

แนวทางการวิเคราะห์ที่ใช้การแจกแจงความถี่และค่าสัดส่วน ร้อยละในการอธิบายข้อมูล และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน หลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) ในการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลมุมมองต่อชีวิตซึ่งเป็นตัวแปร ตามหลายตัว ได้แก่ การบริหารจัดการเวลา การบริหารการเงิน ส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย ในตัวแปรอิสระซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงาน และกลุ่มที่ทำงานแล้ว

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามระดับปริญญาตรีทั้งหมด 1,769 คน เป็นหญิง 828 คน (ร้อยละ 46.81) ชาย 923 คน (ร้อยละ 52.18) และผู้ไม่ประสงค์ระบุเพศ 7 คน (ร้อยละ 1.02) โดยผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นเป็นบัณฑิตที่ทำงานแล้ว จำนวน 1,191 คน คิดเป็นร้อยละ 67.3 ผู้ที่ทำงานแล้วส่วนใหญ่ทำงานเป็นลูกจ้าง/พนักงานในองค์กร (ร้อยละ 93.8) ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 84.2) ทำงานอยู่ใน

องค์กรเอกชน ขณะที่ไม่ถึงร้อยละ 10 เป็นบัณฑิตที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวและ/หรืออาชีพอิสระ (Freelance) (ร้อยละ 6.2)

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างเพศกับการมีงานทำ พบว่า เพศที่ต่างกันเข้าสู่สภาพการทำงานเต็มเวลาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศกับการเข้าทำงาน (Chi-square = 0.485, df = 2, p = .785) ดังแสดงความถี่และร้อยละในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถานภาพการทำงานของบัณฑิตที่เพิ่งสำเร็จการศึกษา จำแนกตามเพศ

สถานภาพการทำงาน	เพศ			รวม
	หญิง	ชาย	ไม่ประสงค์ระบุเพศ	
ยังไม่ได้ทำงาน	274 (33.1%)	297 (32.2%)	7 (38.9%)	578 (32.7%)
ทำงานแล้ว	554 (66.9%)	626 (67.8%)	11 (61.1%)	1,191 (67.3%)
รวม	828 (100%)	923 (100%)	18 (100%)	1,769 (100%)

สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานนั้น มีผู้ให้เหตุผลของการยังไม่ได้ทำงาน อันดับหนึ่ง คือ อยู่ระหว่างสมัครงาน/รอเรียกงาน/กำลังวางแผนกิจการงานของตัวเอง (ร้อยละ 38.5) รองลงมาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ มีการวางแผนเรื่องการเรียนต่อหรือกำลังเรียนต่อ

(ร้อยละ 37.9) นอกจากนี้ ยังมีอีกมีจำนวนถึง 1 ใน 4 ที่บอกว่ายังหางานที่ถูกใจไม่ได้ (ร้อยละ 23.6) ซึ่งเมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศที่ต่างกันมีเหตุผลของการยังไม่ได้ทำงานไม่แตกต่างกัน (Chi-square = 4.293, df = 4, p = .368) ดังแสดงความถี่และร้อยละในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เหตุผลของการยังไม่ได้ทำงานหลังสำเร็จการศึกษา จำแนกตามเพศ

เหตุผลที่ยังไม่ทำงาน	เพศ			รวม
	หญิง	ชาย	ไม่ประสงค์ระบุเพศ	
ยังหางานที่ถูกใจไม่ได้	58 (23.0%)	67 (24.3%)	1 (14.3%)	126 (23.6%)
อยู่ระหว่างสมัครงานหรือรอเรียกงาน	103 (40.9%)	102 (37.0%)	1 (14.3%)	206 (38.5%)
วางแผนเรียนต่อหรือกำลังเรียนต่อ	91 (36.1%)	107 (38.8%)	5 (71.4%)	203 (37.9%)
รวม	252 (100%)	276 (100%)	7 (100%)	535 (100%)

การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) เพื่อการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการเวลา การบริหารการเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย ในตัวแปรอิสระซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงาน และกลุ่มที่ทำงานแล้ว ได้ผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ผลการตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (Variance-covariance matrices)

ของตัวแปรในกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว โดยการทดสอบ Box's M test พบว่า มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Box's M = 36.285, F = 6.034, p = .000) แสดงว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Homogeneity of variance) โดยการทดสอบ Levene's test พบว่า ความแปรปรวนไม่มีความแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Homogeneity of variance) โดยการทดสอบ Levene's test ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของมุมมองต่อชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้ว (n = 1,769)

ตัวแปร	กลุ่มที่ยังไม่ทำงาน (n = 578)		กลุ่มที่ทำงานแล้ว (n = 1,191)		Levene's Test (df = 1/1767)	
	M	SD	M	SD	F	P
การบริหารจัดการเวลา	3.29	0.643	3.46	0.612	0.222	.638
การบริหารการเงินส่วนบุคคล	3.16	0.724	3.33	0.642	0.340	.560
การกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย	3.26	0.627	3.41	0.585	0.516	.473

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปร มุมมองต่อชีวิต ซึ่งทดสอบโดย Barlett's test of Sphericity พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (Approx. Chi-Square = 1792.800, df = 3, p = .000) แสดงว่า กลุ่มตัวแปรมุมมองต่อชีวิต มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนหลายตัวแปร (Multivariate analysis of variance : MANOVA) ของกลุ่มตัวแปรมุมมองต่อชีวิต พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของกลุ่มตัวแปร มุมมองต่อชีวิต ระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ .001 (Pillai's Trace = .020, F = 12.193, p = .000)

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Test of Between-Subjects Effects) ของกลุ่มตัวแปรมุมมองต่อชีวิต ทั้ง 3 ตัวแปร ได้ผลว่า คะแนนการให้ความสำคัญ

ต่อการบริหารจัดการเวลา การบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย ของกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรมุมมองต่อชีวิต จำแนกตามกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว และผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม ดังแสดงในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ตามลำดับ

จากผลการตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงานและกลุ่มที่ทำงานแล้ว ในกลุ่มตัวแปรมุมมองต่อชีวิต แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำงานแล้วมีความสำคัญกับการบริหารจัดการเวลา การบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย มากกว่ากลุ่มที่ยังไม่ได้ทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของมุมมองการต่อชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ได้ทำงาน และกลุ่มตัวอย่างที่ทำงานแล้ว ($n = 1,769$)

Effect	Multivariate Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	p
กลุ่มที่ทำงานแล้ว	Pillai's Trace	.020	12.19	3.000	1765.00	.000
	Wilks' Lambda	.980	12.19	3.000	1765.00	.000
	Hotelling's Trace	.021	12.19	3.000	1765.00	.000
	Roy's Largest Root	.021	12.19	3.000	1765.00	.000
Test of Between-Subjects Effects						
แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	Type III SS	df	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	การบริหารจัดการเวลา	11.071	1	11.071	28.586	.000
	การบริหารการเงินส่วนบุคคล	11.925	1	11.925	26.572	.000
	การกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย	8.666	1	8.666	24.175	.000
ความคลาดเคลื่อน	การบริหารจัดการเวลา	684.358	176	.387		
	การบริหารการเงินส่วนบุคคล	793.006	176	.449		
	การกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย	633.429	176	.358		
รวม	การบริหารจัดการเวลา	21175.000	176			
	การบริหารการเงินส่วนบุคคล	19782.000	176			
	การกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผนไปสู่เป้าหมาย	20675.000	176			

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาความแตกต่างของมุมมองต่อชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่ ระหว่างบัณฑิตที่ทำงานแล้วกับบัณฑิตที่ยังไม่ได้ทำงานเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นบัณฑิตใหม่ระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2561 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จำนวน 1,796 คน โดยเก็บข้อมูลในช่วงข้อมูลรับพระราชทานปริญญาบัตร (วันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2562) ซึ่งเป็นช่วงเวลาภายหลังเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว 6 เดือน พบว่า ร้อยละ 67.3 เป็นผู้ที่ได้งานทำประจำแบบเต็มเวลาแล้วในจำนวนนี้พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วน

การได้งานทำไม่แตกต่างกัน รวมทั้งสัดส่วนของการตัดสินใจเรียนต่อ (กรณียังไม่ทำงาน) ก็ใกล้เคียงกันเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงโอกาสทางการศึกษาและการเข้าถึงงานของเพศหญิงและเพศชายไม่แตกต่างกันในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบัณฑิตระดับปริญญาตรี แม้ในอดีตสังคมไทยจะมีความคาดหวังในบทบาทของลูกชายและลูกสาวแตกต่างกัน โดยลูกชายควรต้องบวชเรียนเพื่อเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ส่วนลูกสาวควรต้องแต่งงาน มีลูก และเลี้ยงดูพ่อแม่ (Limanonda, 1995) แต่เงื่อนไขของเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้บทบาทหญิงชายเปลี่ยนไปเช่นกัน โดยเฉพาะความเท่าเทียมของโอกาสทางการศึกษาและโอกาสในการทำงานนอกบ้านที่ดีขึ้น (Nahar et al., 2013)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี ยังไม่ได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน แม้กลุ่มตัวอย่าง ของการศึกษาครั้งนี้จะจบจากสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ วิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นกลุ่มสาขาที่อยู่ในความต้องการของตลาด แรงงานปัจจุบัน แต่ยังคงมีสัดส่วนไม่น้อยที่ยังไม่ได้รับเลือกให้เข้า ทำงาน บางคนยังหางานที่ถูกต้องไม่ได้ และจำนวนไม่น้อยที่ตัดสินใจ จะเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นภาวะก้ำกึ่งของช่วงกำลังพัฒนา สู่การเป็นผู้ใหญ่ (Emerging adulthood) ของผู้ที่เพิ่งสำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี บางคนอยู่ระหว่างการทดลองสมัครงาน บางคนได้โอกาสทดลองเข้ารับการศึกษาแล้วและอยู่ระหว่างการ การตอบรับ บางคนได้รับโอกาสในการทดลองทำงานและอาจมี การย้ายงาน/เปลี่ยนงานในช่วงเวลาสั้น ๆ ขณะที่บางคนยังไม่ สามารถตัดสินใจเลือกสมัครงานได้เพราะยังหางานที่ถูกต้องไม่ได้ บางคนยังไม่สามารถค้นพบตัวเองและต้องการเวลาในการค้นหา จึงมองการศึกษาต่อเป็นทางเลือกของชีวิตแทน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ทำงานแล้วกับ ผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน ผลการศึกษายืนยันว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปริญญาตรีที่ได้ทำงานแล้วกับผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานมีมุมมองในการให้ ความสำคัญในชีวิตที่สะท้อนภาวะความเป็นผู้ใหญ่แตกต่างกัน โดยผู้ที่ทำงานแล้วให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเวลา การบริหาร การเงินส่วนบุคคล และการกำหนดเป้าหมายชีวิตและวางแผน ไปสู่เป้าหมาย มากกว่าผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่มี ประสบการณ์ในการทำงานแบบเต็มเวลาแล้วมีแนวโน้มของความ เป็นผู้ใหญ่ทั้งในแง่ของความรับผิดชอบ ความอิสระในการตัดสินใจ จัดการชีวิต (Xenos et al., 2006) รวมทั้งความสามารถในการพึ่งพา เงินหรือรายได้ของตนเอง (Arnett, 1997; Sergiu-Lucian et al., 2014) มากกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วแต่ยังไม่ได้ทำงานหรือ รับผิดชอบในงานแบบเต็มตัว สอดคล้องกับการศึกษาในประเทศ อื่น ๆ เช่นกัน ที่พบว่า ผู้ที่ทำงานแบบเต็มเวลาหรือ Full-time Job มีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานแบบเต็มตัว (Crocetti et al., 2015; Galanaki & Leontopoulou, 2017) แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ก้าวสู่วัย ว่างผู้ใหญ่ตอนต้นได้เรียนรู้การให้ความหมายกับชีวิตในมิติต่าง ๆ โดยการศึกษาด้านคุณภาพในกลุ่มผู้ใหญ่อายุ 20-39 ปี ในเขต กรุงเทพมหานคร (จิตติณัฐ สมบัติหอม และ ภัณฑิลาพันธ์ เพ็ญชัย, 2560) ได้ข้อสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างมีการสร้างความหมายในชีวิต ในมิติต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับเงินทอง การเติมเต็มทักษะ และประสบการณ์ในชีวิต โดยในช่วงเวลาหนึ่งแต่ละคนมีการสร้าง ความหมายได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบขึ้นอยู่กับความเหตุการณ์ ชีวิตของแต่ละคน

บัณฑิตที่เข้าสู่ชีวิตการทำงานประจำแบบเต็มเวลาแล้วจะมีโอกาสได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง มีแนวโน้มที่จะสามารถประเมิน ศักยภาพของตนเองและเชื่อมโยงกับบริบทงานที่ทำได้อย่างสอดคล้อง การก้าวสู่วัยผู้ใหญ่จะได้รับการพัฒนาเพื่อการเติบโตที่ไม่ใช่แค่เพียง

ในแง่ร่างกายและสังคมเท่านั้น แต่เป็นการเติบโตในความเข้มแข็ง ของวุฒิภาวะทางการรู้คิดและจิตใจด้วย ซึ่งทฤษฎีพัฒนาการทาง จิตสังคม (Psychosocial development) ของ Erikson มองว่า การพัฒนาจากวัยรุ่นสู่วัยผู้ใหญ่เป็นการเติบโตในการสร้างตัวตน (Identity) จากการเรียนรู้สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (Erikson, 1959) การให้ความสำคัญกับบริบทที่สะท้อนภาวะ ความเป็นผู้ใหญ่จึงเป็นแรงผลักดันให้อ้อมให้บุคคลนั้นก้าวไปอย่าง อิสระในการวางแผนพัฒนาตนเองเพื่อให้เติบโตในชีวิตและอาชีพ มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติบโตของคุณลักษณะภายใน ตัวบุคคลที่เรียกว่า Soft Skills ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมาก ต่อการพัฒนาศักยภาพแรงงานเพื่อให้บุคคลได้งานที่ตนเองเลือก และประสบความสำเร็จในงานนั้น ๆ หรือที่เรียกว่า Employability (Nickson, Warhurst, Commander, Hurrell, & Cullen, 2012; Nusrat & Sultana, 2019; Shukla & Kumar, 2017; Yao & Tuliao, 2019) ทั้งนี้ เพราะทัศนคติของบุคคลนำไปสู่การเกิดพฤติกรรม (Ajzen & Fishbein, 1977) ดังนั้น เมื่อบุคคลตระหนักถึงความสำคัญ ของทักษะ/ความสามารถที่ตนเองควรต้องพัฒนา เพื่อสนับสนุนให้ เติบโตในงาน ก้าวหน้าในอาชีพ และความสำเร็จอื่น ๆ ในชีวิตอนาคต บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มของการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ หรือแสดงให้เห็นถึงทักษะ/ความสามารถที่มี เช่น กระตือรือร้นเรียนรู้ ใฝ่ถามผู้อื่นเพื่อให้ได้คำตอบ พยายามคิดนอกกรอบเพื่อริเริ่มสิ่งใหม่ มีความรับผิดชอบและบริหารจัดการเวลาของตนเองให้มีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับชีวิตการทำงาน เป็นต้น รวมทั้งมีการกำหนดเป้าหมายและจัดระเบียบตัวเองในการเดินไป สู่เป้าหมายนั้น (Bandura, 1988) เช่น การวางแผนการศึกษาต่อ อย่างมีทิศทาง หรือการออกแบบเส้นทางอาชีพของตนเองด้วย การวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) และ/หรือ การอบรมเพิ่มเติมในทักษะ/ความสามารถที่จำเป็นในงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นแนวโน้มของ การพัฒนาวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของบัณฑิตระดับปริญญาตรี ที่เข้าสู่ชีวิตการทำงานแบบเต็มตัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน ในช่วงอายุเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะกรณีของสถาบันการศึกษาแห่งเดียว เท่านั้น จึงควรต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในบริบทของสาขาวิชาอื่น สถาบันการศึกษาอื่น และควรมีการออกแบบงานวิจัยที่มีการสุ่ม ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของเยาวชนไทย ซึ่งควรครอบคลุมเยาวชน ในช่วงอายุเดียวกันที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาด้วย เพื่อให้การอธิบาย ติความมีความชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีการติดตามศึกษาบัณฑิตที่ สำเร็จการศึกษาไปแล้วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อศึกษาเส้นทางการเติบโต ของอาชีพและพัฒนาการของชีวิตวัยผู้ใหญ่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ปติณัช สมบัติหอม และภิญญาพันธ์ เพี้ยชัย. (2560). มิติความหมายในชีวิตของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. ใน เอกสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยในบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ 2560 วันที่ 10 มีนาคม 2560. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า 1210 - 1221.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*. 84(5): 888-918. doi:10.1037/0033-2909.84.5.888
- Arnett, J. J. (1997). Young People's Conceptions of the Transition to Adulthood. *Youth & Society*. 29(1): 3-23. doi:10.1177/0044118x97029001001
- Arnett, J. J. (1998). Learning to stand alone: The contemporary American transition to adulthood in cultural and historical context. *Human Development*. 41(5-6): 295-315. doi:10.1159/00022591
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood. A theory of development from the late teens through the twenties. *Am Psychol*. 55(5): 469-480.
- Bandura, A. (1988). Self-Regulation of Motivation and Action Through Goal Systems. In *Cognitive Perspectives on Emotion and Motivation*. Hamilton V., Bower G. H. & Frijda N. H., Eds. Dordrecht: Springer Netherlands. pp. 37-61.
- Crocetti, E., Tagliabue, S., Sugimura, K., Nelson, L. J., Takahashi, A., Niwa, T., . . . Jinno, M. (2015). Perceptions of Emerging Adulthood: A Study With Italian and Japanese University Students and Young Workers. *Emerging Adulthood*. 3(4): 229-243. doi:10.1177/2167696815569848
- Erikson, E.H. (1959). *Identity and he life cycle: selected papers*. Oxford: International Universities Press.
- Galanaki, E., & Leontopoulou, S. (2017). Criteria for the Transition to Adulthood, Developmental Features of Emerging Adulthood, and Views of the Future Among Greek Studying Youth. *Europe's journal of psychology*. 13(3): 417-440. doi:10.5964/ejop.v13i3.1327
- Limanonda, B. (1995). Families in Thailand: Beliefs and Realities. *Journal of Comparative Family Studies*. 26(1): 67-82.
- Nahar, Q., Xenos, P., & Abalos, J. (2013). The Changing Transitions to Adulthood across Southeast Asia: A Census Approach to Cross-National Comparisons. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 646 (March 2013): 42-68.
- Nelson, L. J., Badger, S., & Wu, B. (2004). The influence of culture in emerging adulthood: Perspectives of Chinese college students. *International Journal of Behavioral Development*. 28(1): 26-36. doi:10.1080/01650250344000244
- Nickson, D., Warhurst, C., Commander, J., Hurrell, S. A., & Cullen, A. M. (2012). Soft skills and employability: Evidence from UK retail. *Economic and Industrial Democracy*. 33(1): 65-84.
- Nusrat, M., & Sultana, N. (2019). Soft skills for sustainable employment of business graduates of Bangladesh. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. 9(3): 264-278.
- Sergiu-Lucian, R., Roth, M., & Hărăguș, T.-P. (2014). Emerging Adulthood in Romania: Comparison between the Perceptions Twelfth Graduates and Students about Maturity. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 149(2014): 803-807. doi:10.1016/j.sbspro.2014.08.318
- Shukla, A., & Kumar, G. (2017). Essential Soft Skills for Employability - A Longitudinal Study. *Advances in Economics and Business Management (AEBM)*. 4(6): 362-367.
- Xenos, P., Achmad, S., Lin, H., Luis, P., Podhisita, C., Raymundo, C., & Thapa, S. (2006). Delayed Asian Transitions to Adulthood. *Asian Population Studies*. 2(2): 149-185. doi:10.1080/17441730600923117
- Yao, C. W., & Tuliao, M. D. (2019). Soft skill development for employability: A case study of stem graduate students at a Vietnamese transnational university. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. 9(3): 250-263.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

Development of a Training Curriculum on Venue Decoration for Vocational Students in The Hotel and Tourism Program

พงษ์สิทธิ์ พิริ*, วิวัฒน์ เพชรศรี, สุนิตต์ตา เย็นทั่ว

Pongsit Piri, Wiwat Petsri, Sunitta Yentour

สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University,

Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: 6026302012@rbru.ac.th

(Received: May 26 2020; Revised : July 06 2020; Accepted : July 20 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตร 3) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติก่อนและหลังใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดทักษะปฏิบัติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบค่าที (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว มีองค์ประกอบของหลักสูตร 12 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 5) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 6) การจัดกิจกรรมการอบรม 7) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ 8) การวัดและประเมินผล 9) เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม 10) รายละเอียดการจัดกิจกรรม 11) แผนการจัดการฝึกอบรม และ 12) เอกสารประกอบหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยของการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตร เท่ากับ 4.72 มีความเหมาะสมมากที่สุด
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรฝึกอบรม สูงกว่าก่อนเรียนด้วยหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ทักษะปฏิบัติการใช้หลักสูตรฝึกอบรมหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรม, การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ, นักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรม

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop a training curriculum on venue decoration for vocational students in hotel and tourism program, 2) to compare the learning achievement between pretest and posttest scores using a training curriculum, and 3) to compare practical skills of vocational students in the hotel and tourism program before and after the use of the curriculum. The sample of this research was 30 second-year students studying vocational certificate in hotel and tourism program in the second semester in 2019, in Chanthaburi Polytechnic College under the Office of the Vocational Education Commission, selected by purposive sampling technique. The research tools were 1) the evaluation scale on venue decoration for vocational students in hotel and tourism program, 2) achievement test and 3) practice skill evaluation. The statistics used for data analysis included mean (\bar{X}), percentage, standard deviation (SD) and t-test Dependent. The results of this research indicated that:

1. Training curriculum on venue decoration for vocational students in hotel and tourism program has 12 components including's: objectives, structure, trainees, training duration, training activity organizing, media and tools for training, result evaluation, scope of content, activities descriptions, training activities plan, and handout. The average assessment for curriculum quality certification was at 4.72, indicating the highest level of appropriateness.
2. The learning achievement after studying with the curriculum was higher than that of before studying with the curriculum with statistical significance of .05.
3. The practical skill after using the curriculum was higher than that of before using the curriculum with statistical significance of .05.

Keywords : Training curriculum, Venue decoration for vocation, Hotel and tourism program students

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1)

การจัดการศึกษาในประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อยุคสมัย เพราะการจัดการศึกษาประเทศใดก็ตามจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงสร้างและแนวทางในการศึกษาเพราะหลักสูตรเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่พัฒนาให้เกิดความเป็นคนที่สมบูรณ์ในตัวผู้เรียนทำให้สังคมได้พลเมืองดีตามที่ปรารถนา (สมทรง สุวพานิช, 2549 : 3) และเป็นหลักสูตรเปรียบได้กับแผนที่หรือเข็มทิศ ซึ่งออกแบบจัดทำเพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ฉะนั้นหลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา (มนตรี วงษ์สะพาน, 2554 : 43)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มาตรา 29 กล่าวว่าให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ

เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 10)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนาคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551 : 3)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีสมรรถนะวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกกระบวนและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ตามความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการ และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ (หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562 : 1) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้วิทยาลัยในสังกัดฯ สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นเองได้โดยยึดกรอบมาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษาที่กำหนดให้ผู้ผ่านการศึกษาหรือฝึกอบรมมีสมรรถนะที่ตรงตามมาตรฐานอาชีพ หรือมาตรฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพ ตรงตามความต้องการของสาขาอาชีพ สถานประกอบการ ชุมชน จึงสอดคล้องกับหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2562 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรม ที่ผู้เรียนนั้นจะต้องศึกษาเกี่ยวกับงานด้านการโรงแรม เช่น งานแม่บ้านโรงแรม การจัดดอกไม้ การจัดตกแต่งสถานที่ เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ พร้อมด้วยคุณธรรม ค่านิยม

ที่พึงประสงค์ รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จตรงตามสาขาวิชา

วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี เป็นวิทยาลัยแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี มีการจัดการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับวิชาชีพระยะสั้น สอดคล้องกับอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดที่ประกอบอาชีพในธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท และโฮมสเตย์ อยู่บริเวณรอบๆ แหล่งท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ อาทิเช่น หาดเจ้าหลาว หาดแหลมสิงห์ หมู่บ้านไร่แผ่นดิน น้ำตกพลิ้ว เป็นต้น และจากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการแก้ปัญหาความยากจน จึงได้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มที่สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ระหว่างเรียน เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองได้อีกทางหนึ่ง

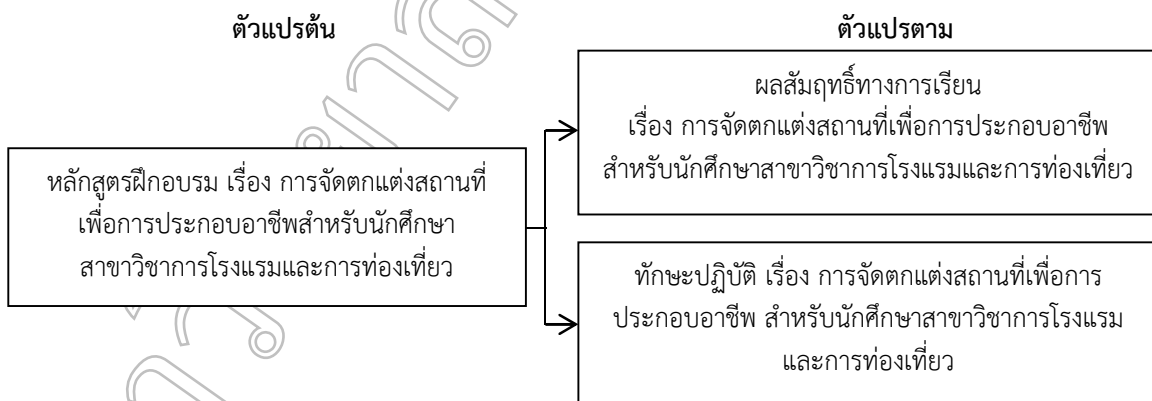
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดที่จะศึกษาและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบการอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 เป็นหลักสูตรจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ทำให้รายวิชาการจัดตกแต่งสถานที่ถูกตัดออกไป ไม่สามารถที่จะพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และทักษะปฏิบัติได้ ทำให้นักศึกษาขาดการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ ในการนำความรู้ในรายวิชาไปใช้ต่อยอดในการประกอบอาชีพ โดยโครงสร้างของหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ปรับยืดหยุ่นให้สามารถใช้ได้กับนักศึกษาสาขาวิชาการ

โรงแรมและการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านโดยตรง นำมาปรับใช้เพื่อให้นักศึกษานั้นสามารถเรียนรู้จนเกิดความชำนาญ และใช้ในชีวิตประจำวันนั้น แต่การพัฒนาในรูปแบบและขั้นตอนยังไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาหลักสูตรที่จะช่วยให้นักศึกษานั้นเกิดความคิด และเห็นลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน ทำให้นักศึกษามีทักษะและความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ อีกทั้งเยาวชนรุ่นใหม่ซึ่งมีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และจดจำและจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ตลอดจนพัฒนาอาชีพและสังคมของตน ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาลัยกับชุมชน และเผยแพร่ความรู้ให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติก่อนและหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาที่ฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักศึกษาที่ฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยวมีทักษะปฏิบัติหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2552 : 10) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร คือ การพยายามวางโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หรือการพัฒนาหลักสูตรและการสอน คือ ระบบโครงสร้างของการจัดโปรแกรมการสอน กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การปรับปรุงตำราบทเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียน ต่าง ๆ การวัดและการประเมินผล การใช้หลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข และการใช้การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตร ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการบริหารและบริการ หลักสูตร

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2554 : 14) ได้ให้ความหมาย ของหลักสูตร 4 ข้อ ได้แก่

1. หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้ สอน
2. หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียน หรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน
4. หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือ มุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้าง หลักสูตรขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ซึ่งกำหนดขั้นตอน ในการพัฒนาหลักสูตรไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองให้หลักสูตร 4) การประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร

กรมวิชาการ (2545 : 45) ได้กำหนดองค์ประกอบของ หลักสูตรไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. หลักการ 2. จุดมุ่งหมาย 3. โครงสร้าง 4. การจัด หลักสูตร 5. การจัดเวลาเรียน 6. การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่ม

- เป้าหมาย 7. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8. การจัดการเรียนรู้
9. สื่อการเรียนรู้ 10. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
11. เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและจบหลักสูตรขั้นพื้นฐาน 12. เอกสาร หลักสูตรการศึกษา 13. การเทียบโอนผลการเรียน 14. การพัฒนา ศักยภาพครู 15. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา 16. การกำกับ ติดตาม และรายงานผล

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 1) กล่าวว่าองค์ประกอบ ของหลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ คือ 1) จุดประสงค์ 2) สาระความรู้ประสบการณ์ 3) กระบวนการเรียน การสอน และ 4) การประเมินผล

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 18) กล่าวว่า หลักสูตรมี องค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (curriculum aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในตัวผู้ที่จะผ่านหลักสูตร เป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขต ในการให้การศึกษาแก่เด็ก ช่วยในการเลือกเนื้อหาและกิจกรรม ตลอดจนใช้เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในการประเมินผล

2. เนื้อหา (content) เป็นสิ่งที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียน พัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือก เนื้อหาและประสบการณ์ การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ และการกำหนด เวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation) เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดท้าวสุดหลักสูตร การจัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและ สิ่งแวดล้อม การดำเนินการสอน

4. การประเมินผลหลักสูตร (evaluation) คือ การหา คำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือ ไม่มากนักน้อยเพียงใดและอะไรเป็นสาเหตุการประเมินผลหลักสูตร เป็นงานใหญ่และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวาง โครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักสูตร ตามที่นักพัฒนาหลักสูตรและนักการศึกษาได้กำหนดไว้ สามารถสรุป ได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่ เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและ การท่องเที่ยวใช้องค์ประกอบหลักที่สำคัญของหลักสูตรตามที่ นักพัฒนาหลักสูตรและนักการศึกษาได้กำหนดไว้มี 12 ประการ คือ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) ผู้เข้ารับการศึกษา 5) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 6) การจัดกิจกรรมการอบรม 7) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ 8) การวัดผลและประเมินผล 9) เนื้อหา ของหลักสูตรฝึกอบรม 10) รายละเอียดของการจัดกิจกรรม 11) แผนการจัดการฝึกอบรม และ 12) เอกสารประกอบหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร

1. การศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์และการสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี จำนวน 1 คน ครูสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานประกอบการ จำนวน 5 คน และนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว จากวิทยาลัยการอาชีวศึกษา และวิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี จำนวน 126 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี จำนวน 1 คน ครูผู้สอนสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานประกอบการ จำนวน 5 คน และนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว วิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี จำนวน 15 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

2. การพัฒนาหลักสูตร

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผลจากการสัมภาษณ์และการสอบถาม นำมาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว โดยนำโครงสร้างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้และผลการประเมินหลักสูตร

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์และการสอบถาม นำมาพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนระยะที่ 1 แล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำมาทดลองใช้ ดังนี้

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในจังหวัดจันทบุรี จำนวน 2 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีวศึกษาอานาม จำนวน 32 คน และวิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี จำนวน 94 คน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รวมทั้งสิ้น 126 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของวิทยาลัยสารพัดช่างจันทบุรี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 วิทยาลัย จากทั้งหมด 2 วิทยาลัย จำนวน 30 คน

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินทักษะปฏิบัติ เป็นแบบประเมิน 4 ระดับ จำนวน 4 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย
2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสอบถาม ของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นำมาพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 5) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม 6) การจัดกิจกรรมการอบรม 7) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ 8) การวัดผลและประเมินผล 9) เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม 10) รายละเอียดของการจัดกิจกรรม 11) แผนการจัดการฝึกอบรม และ 12) เอกสารประกอบหลักสูตร โดยนำผลการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ประเมินความเหมาะสมของ

องค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงร่างหลักสูตรเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตรเป็นแบบสอบถาม ประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม แบบมาตรฐาน 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 :121) โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงร่างหลักสูตรจากแบบประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรม และการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของหลักสูตร	\bar{X}	SD	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการ	4.80	0.45	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมาย	4.80	0.45	มากที่สุด
3. โครงสร้าง	4.80	0.45	มากที่สุด
4. ผู้เข้ารับการฝึกอบรม	4.60	0.55	มากที่สุด
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.60	0.55	มากที่สุด
6. การจัดกิจกรรมการอบรม	4.80	0.45	มากที่สุด
7. สื่อและวัสดุอุปกรณ์	4.60	0.55	มากที่สุด
8. การวัดและประเมินผล	4.80	0.45	มากที่สุด
9. เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม	4.80	0.45	มากที่สุด
10. รายละเอียดการจัดกิจกรรม	4.60	0.55	มากที่สุด
11. แผนการจัดการฝึกอบรม	4.80	0.45	มากที่สุด
12. เอกสารประกอบหลักสูตร	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.72	0.07	มากที่สุด

คุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมทั้งฉบับเท่ากับ 4.72

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ของโครงร่างหลักสูตรจากแบบประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญทุกประเด็นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.72 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.07 โดยองค์ประกอบของหลักสูตรด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง การจัดกิจกรรมการอบรม การวัดผลและประเมินผล เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม และแผนการจัดการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.80 รองลงมาคือ องค์ประกอบด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม สื่อและวัสดุ อุปกรณ์ รายละเอียดการจัดกิจกรรม และเอกสารประกอบหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60

ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้และผลการประเมินหลักสูตร

ผลการใช้หลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว และดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษากลุ่มตัวอย่างระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน ทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตร ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และประเมินทักษะปฏิบัติ ด้วยแบบประเมินทักษะปฏิบัติก่อนและหลังใช้หลักสูตรได้ผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบ	n	\bar{X}	SD	t-test	p-value
ก่อนเรียน	30	15.17	2.48	34.56	.00*
หลังเรียน	30	24.23	2.27		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 15.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 2.48 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้

หลักสูตรของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 24.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 2.27 โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 9.06 คะแนน หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติ เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ ก่อนใช้หลักสูตร และหลังใช้หลักสูตรของกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบ	n	\bar{X}	SD	t-test	p-value
ก่อนเรียน	30	7.80	1.19	42.57	.00*
หลังเรียน	30	12.80	0.76		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของทักษะปฏิบัติ เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 7.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 1.19 และทักษะปฏิบัติหลังใช้หลักสูตรของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 12.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เท่ากับ 0.76 ทักษะปฏิบัติหลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ต่าง ๆ ของโครงสร้างหลักสูตร พบว่า การประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ ของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด

ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้และผลการประเมินหลักสูตร

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาหลังใช้หลักสูตร สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลคะแนนทักษะปฏิบัติ หลังใช้หลักสูตรสูงกว่า ก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ปรากฏว่า ได้หลักสูตร ฝึกอบรมที่มีองค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 5) ระยะเวลาในการฝึกอบรม 6) การจัดการกิจกรรมการอบรม 7) สื่อและวัสดุ อุปกรณ์ 8) การวัดผลและประเมินผล 9) เนื้อหาของหลักสูตร ฝึกอบรม 10) รายละเอียดของการจัดกิจกรรม 11) แผนการจัดการ ฝึกอบรม และ 12) เอกสารประกอบหลักสูตร ของหลักสูตร

สรุปผลและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว พบว่า การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบ 12 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้าง 4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 5) ระยะเวลาในการฝึกอบรม 6) การจัดการกิจกรรมการอบรม 7) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ 8) การวัดผลและประเมินผล 9) เนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม 10) รายละเอียดการจัดการกิจกรรม 11) แผนการจัดการฝึกอบรม และ 12) เอกสารประกอบหลักสูตร ส่วนการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

ฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว โดยค่าเฉลี่ยของการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพของหลักสูตร เท่ากับ 4.72 อยู่ใน ระดับเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และสอบถามถึงความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ผู้วิจัยใช้แนวการจัด สาระหลักสูตรประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สาขาวิชาการ โรงแรม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) มาเป็นแนวทางในการจัดทำเอกสารหลักสูตร โดยการวิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถาน ประกอบการและผู้เรียน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวคิดของสงัด อุทรานันท์ (2532 : 263-271) ที่กล่าวว่า การ จัดทำหลักสูตรว่า ผู้สร้างหลักสูตรจะต้องพิจารณาความเหมาะสม ของหลักสูตรกลางกับสภาพท้องถิ่น ดำเนินการเลือกเนื้อหาที่มีอยู่ ในหลักสูตรกลางที่เห็นสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ของท้องถิ่นและหากสิ่งไหนไม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหาและ ความต้องการของท้องถิ่น ก็ดำเนินการสร้างรายวิชาใหม่ จากนั้น จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการ จัดการเรียนรู้ โดยหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีกระบวนการ สร้างอย่างเป็นระบบ มีวิธีการที่เหมาะสม โดยศึกษาหลักสูตร เอกสาร ที่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม และผ่านการตรวจสอบพิจารณา ความเหมาะสม ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ แล้วปรับปรุง แก้ไขตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ ทำให้มีภาพรวมความสอดคล้องทุกองค์ประกอบ ในหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบ อาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว มีความสอดคล้องและสามารถนำไปใช้ได้ในการจัดการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 5) ที่กล่าวว่า หลักสูตรที่มีคุณภาพต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 5 ส่วน คือ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการวัดผลประเมินผล ซึ่งจะ ต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขา วิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้ หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการฝึกอบรม ซึ่งมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ จริงทั้งหมด เน้นทักษะปฏิบัติ เน้นกิจกรรมกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน การนำเสนอ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ด้วยตนเอง มีผลงานปรากฏเห็นชัดนักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการทำงาน ทำให้มีความรู้ เกี่ยวกับการจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สูงกว่าก่อน

ฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด บางโม (2544 : 14) เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมว่าเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการทำงานเฉพาะอย่าง อาจจำแนกวัตถุประสงค์ ในการฝึกอบรมได้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ 2) เพื่อเพิ่มพูน ความเข้าใจ 3) เพื่อเพิ่มพูนทักษะ 4) เพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติ และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญชริกา แจ่มจำรัส (2557:112-114) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการประดับสถานที่ด้วยผ้า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้หลังฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชนิสรา เทียมตระกูล (2556:119-120) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การจัด ตกไม้ในงานพิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร ฝึกอบรม เรื่องการจัดดอกไม้ในงานพิธี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติ เรื่อง การจัดตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขา วิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้ หลักสูตร เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรม การฝึกอบรมมีรูปแบบการสาธิตโดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญและเรียนรู้ จากเอกสารประกอบการฝึกอบรม และนักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและมีความชำนาญ ความคิดสร้างสรรค์ ความประณีต และเสร็จทันตามระยะเวลาที่กำหนด จึงทำให้ได้ผลงานที่สวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาลินี จุฑะรพ (2539:133) ที่ได้เสนอ แนวคิดการสอนทักษะไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ให้ความรู้ ในการฝึกทักษะ เรื่องใดก็ตามผู้ฝึกจะต้องให้ความรู้ ทักษะที่จะฝึกนั้น มีขั้นตอนอย่างไร อาจจะใช้วิธีการบรรยาย สาธิต หรือให้ดูวีดิทัศน์ สไลด์ประกอบคำบรรยาย ขั้นที่ 2 ให้ลงมือปฏิบัติในการฝึกทักษะ จะต้องให้ทั้งความรู้ และต้องให้ลงมือปฏิบัติจริง ๆ เพื่อให้เกิด ความถูกต้อง และยืนยันว่าปฏิบัติได้จริง ขั้นที่ 3 ให้ทดสอบ ความถูกต้องรวดเร็ว ในการฝึกปฏิบัติที่ตีจะต้องมีการทดสอบว่า ทำได้ถูกต้องและรวดเร็วเพียงใด ผู้รับการฝึกทักษะมีความมั่นใจ และสามารถปฏิบัติทักษะดังกล่าวได้โดยอัตโนมัติหรือไม่เพียงใด ถ้ากระทำได้ครบทั้ง 3 ขั้นตอน ก็เป็นที่ยืนยันได้ว่าบุคคลเกิดทักษะแล้ว และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญชริกา แจ่มจำรัส (2557: 116-117) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการประดับ สถานที่ด้วยผ้า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีทักษะปฏิบัติการประดับสถานที่ด้วยผ้าได้ในระดับดีมาก และนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของชนิสรา เทียมตระกูล (2556:119-120) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการจัดดอกไม้ในงานพิธี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการปฏิบัติการจัดดอกไม้ในงานพิธี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การจัด
ตกแต่งสถานที่เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชา
การโรงแรมและการท่องเที่ยว พบว่า หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ใน
ระดับเหมาะสมมากที่สุด ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า
ก่อนใช้หลักสูตร ทำให้นักศึกษามีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัด
ผ้าลายพื้นฐาน การประยุกต์ลายพื้นฐานตั้งแต่ 2 ลายขึ้นไป และ
การสร้างสรรค์ลายใหม่ มีทักษะปฏิบัติจนเกิดความสามารถเฉพาะตัว
ของนักศึกษา ซึ่งได้จากการปฏิบัติจนเกิดทักษะการสร้างสรรค์
รูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างชำนาญ มีความประณีตโดยมีการประเมิน
ในด้านความคล่องแคล่ว ความคิดสร้างสรรค์ ความประณีตสวยงาม
และเสร็จทันตามระยะเวลาที่กำหนดอยู่ในระดับดี นั้นย่อมแสดงว่า
องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม มีความสอดคล้อง เหมาะสม
ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่สอดคล้องกับ
สภาพและความต้องการของสถานประกอบการและผู้เรียน มีความ
ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับแนวความคิดของ
สงัด อุทรานันท์ (2538:6) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น
สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับความต้องการ
ของเด็ก สอดคล้องกับหลักการปกครองของประเทศ สามารถนำมา
ปฏิบัติได้ สอดคล้องกับแนวความคิดของสุนีย์ ภูพันธ์ (2546:13)
ที่กล่าวว่า เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับ
ความต้องการ ความสนใจ และวุฒิภาวะของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ
ต่อการเรียนรู้มีคุณค่า และมีแก่นสารที่เชื่อถือได้ มีประโยชน์ต่อ
ผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในด้านการจัดกิจกรรม ได้จัดกิจกรรม
การเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ
แนวคิดของดิวอี้ (Dewey, 1963 : 22-50 อ้างถึงใน ทศนา แชนมณี,
2548 : 26-27) ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
จากการลงมือทำ (Learning by Doing)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. นอกจากใช้การสาธิตโดยวิทยากรแล้ว ครูผู้สอน
จะต้องคอยตรวจสอบและชี้แนะนักศึกษาจนกว่าจะทำได้ถูกต้อง
และต้องมีการสรุปท้ายกิจกรรม เพื่อให้ นักศึกษาสามารถจดจำ
เพื่อนำไปปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น
2. การใช้เทคนิควิธีถ่ายถอดความรู้ในขณะฝึกอบรม
ต้องมีการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรมให้เป็นกันเอง มีการเสริม
แรงให้กำลังใจ เพื่อให้ นักศึกษากล้าคิด กล้าปฏิบัติอย่างมั่นใจ
3. ในระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนควรปล่อยให้
นักศึกษาได้คิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม
เน้นให้นักศึกษาปฏิบัติงานด้วยความสามัคคี มีน้ำใจช่วยเหลือกัน
และมีความอดทนต่อการทำงาน

4. ในการปฏิบัติการจัดตกแต่งสถานที่ ครูควรคำนึงถึง
ความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร
ท้องถิ่น ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง
กับความต้องการของชุมชน
2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ
ต่างๆ ที่มีในชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และเพื่อ
สร้างองค์ความรู้ให้กับนักศึกษา และโรงเรียนในชุมชน เพื่อเป็น
แนวทางในการนำองค์ความรู้ไปประกอบอาชีพได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2545**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- ชนิสรา เทียมตระกูล. (2556). **การจัดดอกไม้ในงานพิธี สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเทพสตรี.
- ทศนา แชนมณี. (2548). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรโดย
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ :
คณะศึกษาศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546.) **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัย
เกี่ยวกับหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- บุญทริกา แจ่มจำรัส. (2557). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
เรื่อง การประดับสถานที่ด้วยผ้าสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเทพสตรี.
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. **ราชกิจจานุเบกษา**.
เล่มที่ 125, ตอนที่ 43 ก. (15 สิงหาคม) : 3.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2554). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มาลินี จุฑารพ. (2539). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537). **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียน
การสอนภาคปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่**.
กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

- สงัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม.
- _____ . (2538). **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด บางโม. (2544). **เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม**. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.).
- สมทรง สุวพานิช. (2549). **การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. เข้าถึงได้จาก <http://www.onec.go.th>.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.

คุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด Service Quality of Harpers Freight International Air Cargo Co., Ltd.

ญาณิศา เชื้อหอม*, ชินโสณ วิสิฐนิธิกัจจา

Yanisa Chuahom, Chinnaso Visitnitikija

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10250

Master Student of Business Administration, Graduate School Kasem Bundit University, Bangkok 10250 Thailand

*Corresponding author E-mail: baitaew310735@outlook.co.th

(Received: June 5, 2020 ; Revised : June 12, 2020 ; Accepted : July 20, 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) คุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด 2) ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด 3) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล 4) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ประชากรในการศึกษาคือ ผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ เลือกตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test, (One-way ANOVA), Correlation และ Multiple Regression Analysis

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-41 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 45,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี มีความถี่ในการใช้บริการ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีตำแหน่งงานเป็นผู้ช่วยผู้จัดการ คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจการให้บริการอยู่ในระดับสำคัญมาก ความถี่ในการใช้บริการและตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการให้บริการแตกต่างกัน คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการอยู่ในระดับสูงทิศทางเดียวกัน คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการ ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, ธุรกิจขนส่ง, ความพึงพอใจในการให้บริการ, ตอบสนองความต้องการ

Abstract

This study had four major purposes: 1) to study the service quality of Harpers Freight International Air Cargo Co., Ltd., 2) to study the level of consumer satisfaction of Harpers Freight International Air Cargo Co., Ltd., 3) to compare the consumer satisfaction of Harpers Freight International Air Cargo Co., Ltd. classified by personal information, and 4) to investigate the relationship between service quality and consumer satisfaction of Harpers Freight International Air Cargo Co., Ltd. The sample group was 400 former customers of Harpers Freight International Air Cargo Co., Ltd by using a questionnaire as a research tool for studying and statistics used were percentage, mean, t-test, f-test, One-way ANOVA, correlation, and multiple regression analysis.

The results showed that most of the respondents were female, aged 31-41 years old, earned a bachelor's degree, had a position as assistant manager, with an average monthly income of more than 45,000 Baht, and the frequency of using the service were 1-2 times per week. The overall picture of the opinions on the service quality and consumer satisfaction was at a high level. The results of the hypothesis testing of personal differences in the term of the frequency of using the services and the positions affected consumer satisfaction. The service quality correlated with consumer satisfaction was at a high level in the same direction. The service quality influenced consumer satisfaction with a statistical significance at the level of 0.05.

Suggestions from the results of the study to be used as a guideline to improve the service quality of Harpers Freight International Air Cargo Co., Ltd. were to create service model to meet the need of each group of customers, provide technology to increase convenience for users, organize staff training to have more knowledge, ability, and skills in providing professional services, set up a system to record customer service users to use customer behavior data to develop service forms to meet the needs.

Keywords : Service quality, Transportation business, Service satisfaction, Meet the needs

บทนำ

ปัจจุบันการขนส่งสินค้าโดยทางอากาศเป็นการขนส่งที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ประเทศต่าง ๆ มีการพัฒนาสนามบินพาณิชย์ให้ทันสมัยและเพียงพอกับความต้องการ บริษัทสร้างเครื่องบินมีการสร้างเครื่องบินซึ่งมีขนาดใหญ่และสมรรถภาพในการบินสูง สามารถบรรจุสินค้าและบรรทุกผู้โดยสารได้มากขึ้น มีเครื่องมือในการขนส่งอันทันสมัยครบครัน เพื่อการขนส่งสินค้าดำเนินไปอย่างสะดวกและรวดเร็วจากผู้ส่งที่เมืองต้นทางไปยังเมืองผู้รับปลายทางทางอากาศ เพื่อความรวดเร็ว ความแน่นอน สม่ำเสมอและตรงต่อเวลา การตัดสินใจเลือกประเภทการขนส่งมักจะขึ้นอยู่กับปัจจัย ลักษณะของสินค้า เสื่อมสภาพได้ง่าย (เช่น ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้) สมัยนิยม (เช่น แฟชั่นเสื้อผ้าสำเร็จรูป) แรงด่วน มูลค่าสูง ลักษณะของความต้องการอยู่ในระหว่างภาวะฉุกเฉิน เช่น อาวุธสงคราม ยารักษาโรค กำลังทดลองตลาด เป็นฤดูกาล (เช่น ผลไม้) และลักษณะของตลาด เช่นในประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล การขนส่งด้วยวิธีอื่นอาจไม่ทันต่อเหตุการณ์ (การขนส่งสินค้าทางอากาศ Air freight, 2017: ออนไลน์)

การทำธุรกิจส่งออกสินค้านั้นระหว่างต่างประเทศ ผู้ส่งออกจะต้องทราบเรื่องที่เกี่ยวข้องหลายเรื่องเพื่อประโยชน์ในการทำธุรกิจให้ได้กำไร เรื่องที่ต้องเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสินค้าที่ต้องการส่งออก โดยหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการช่วยเหลือให้ผู้ส่งออก สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมก็คือกรมส่งเสริมการส่งออกกระทรวงพาณิชย์และหน่วยงานอื่นที่จะช่วยเสริมความรู้ก็คือ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง และหน่วยที่เกี่ยวกับการค้าต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ จากสภาพความเป็นจริง ผู้ส่งออกต้องมีความรู้และทราบว่าสินค้านั้นจะส่งออกนั้นตรงกับพิกัดศุลกากรระบบ HS พิกัดใดในระดับ 8-10 หลัก และรายการสินค้านั้นเป็นสินค้าควบคุมหรือไม่โดยหน่วยงานใดของรัฐบาลไทย และมีกฎหมายหรือระเบียบใดที่ควบคุมสินค้านั้นอยู่ และต้องทราบรายละเอียดเกี่ยวกับประเทศที่ต้องการส่งออกไปจำหน่าย ประเทศเหล่านั้นคือประเทศผู้นำเข้าจึงต้องทราบความต้องการของตลาด คุณภาพของสินค้าที่ต้องการ และกฎระเบียบที่ควบคุมสินค้านั้นในประเทศเหล่านั้นอีกทั้งต้องผ่านกระบวนการตามขั้นตอนการส่งออก ที่มีขั้นตอนหลักอยู่ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการทำธุรกิจการส่งออก ขั้นตอนพิธีการศุลกากร และขั้นตอนการรับเงินค่าสินค้า (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2562) รวมถึงขั้นตอนการขนส่งสำหรับการค้าระหว่างประเทศที่มีความสำคัญอย่างมาก แต่ด้วยขั้นตอนการขนส่ง และพิธีการต่าง ๆ มีขั้นตอนที่ยุ้งยาก พิธีการส่งออกเป็นขั้นตอนสุดท้ายสำหรับการส่งออกสินค้า แต่ก็ยังเป็นขั้นตอนที่มีความซับซ้อนมากขั้นตอนหนึ่ง แต่ถ้าได้มีการศึกษาและเตรียมพร้อมล่วงหน้าแล้วก็จะไม่มีความยุ่งยาก เพราะรัฐบาลเองก็ส่งเสริมให้มีการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศอยู่แล้ว จึงได้พยายามลดขั้นตอนหรืออุปสรรคต่าง ๆ

เพื่อช่วยให้ผู้ส่งออกเกิดความสะดวกรวดเร็วในการจะส่งออกสินค้า โดยปกติแล้วการส่งออกสินค้าแต่ละชนิดโดยเฉพาะสินค้านั้นที่มีการควบคุม ก็จะมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการควบคุมสินค้านั้นโดยตรง ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยงานเดียวหรือหลายหน่วยงานก็ได้ ทำให้มีการจัดตั้งบริษัทที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการส่งออก ซึ่งในปัจจุบันมีบริษัทที่ดำเนินกิจการในเขตปลอดอากรสุวรรณภูมิ จำนวนหลายร้อยราย มีการแข่งขันในธุรกิจการให้บริการขนส่งสินค้าเร่งด่วนสูง ซึ่งหัวใจสำคัญ คือ การให้บริการที่มีความถูกต้อง สะดวก และรวดเร็วมีคุณภาพจะทำให้ได้เปรียบคู่แข่งในตลาด ซึ่งปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงาน ส่งผลทำให้เกิดความล่าช้า และไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากผู้รับบริการ หากต้องการที่จะได้เปรียบคู่แข่งนั้น ในการดำเนินงานทุก ๆ กระบวนการจะต้องมีประสิทธิภาพ (การขนส่งสินค้าทางอากาศ Air freight, 2017: ออนไลน์)

บริษัทตัวแทน หรือ IATA CARGO AGENT หมายถึงบริษัทที่ได้รับรองจากสมาคมการขนส่งทางอากาศและแต่งตั้งโดยบริษัทการบิน ให้ดำเนินการรับและออกเอกสารกำกับสินค้า Air Waybill พร้อมทั้งเก็บค่าขนส่งที่เกี่ยวข้องในนามของบริษัทการบิน บริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด เป็นหนึ่งในบริษัทที่ให้บริการเป็นตัวแทนการขนส่งสินค้าทางอากาศระหว่างประเทศ โดยบริษัทฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด เป็นตัวแทนขนส่งสินค้าทางอากาศยานและเป็นผู้ให้บริการ Airport handling แบบครบวงจรตามมาตรฐานสากล โดยทำการขนส่งเชื่อมโยงเมืองระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยผ่านสายการบินต่าง ๆ ที่เป็นคู่ค้ากับบริษัท โดยมีราคาเป็นตัวกำหนด และมีการบริการที่ครอบคลุมทั้งทางด้านดำเนินการศุลกากร ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่มีอาชีพที่ดูแลสินค้าทุกขั้นตอนจนส่งมอบให้กับคลังสินค้าในการเป็นตัวแทนการขนส่งสินค้านั้น บริษัทได้กำหนดเป้าหมายให้การบริการพิธีการศุลกากรที่ดำเนินการอย่างถูกต้องและแม่นยำ ตามหลักกฎหมาย เพื่อรักษาสิทธิของผู้ส่งออก-นำเข้า ให้บริการการจัดระวางบรรทุกสินค้าที่มีมาตรฐานและความปลอดภัยขั้นสูงสุดตามกฎหมาย IATA ขนส่งสินค้าที่มีมาตรฐาน ความสะอาด ความปลอดภัย และรักษาเวลาให้ทันกับการดำเนินงานและถือเป็นแนวทางที่ทุกหน่วยงานจะต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จให้การบริการมีคุณภาพ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ (บริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด, 2011: ออนไลน์)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพนักงานของบริษัทฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด จึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาการบริการขนส่งสินค้าทางอากาศยานให้เต็มศักยภาพตามขั้นตอนการส่งออกที่สามารถจัดการการบริการ สินค้าและกระบวนการส่งออกให้มีคุณภาพเพียงพอต่อการแข่งขันในการเป็นตัวแทนขนส่งสินค้าทาง

อากาศยาน จึงต้องการที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด เพื่อให้บริษัทได้รับข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของบริษัท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

สมมติฐานการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการให้บริการที่แตกต่างกัน
2. คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด
3. คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง คุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด โดยใช้แบบสอบถามมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้ใช้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ในปี 2562 จำนวน 400 คน

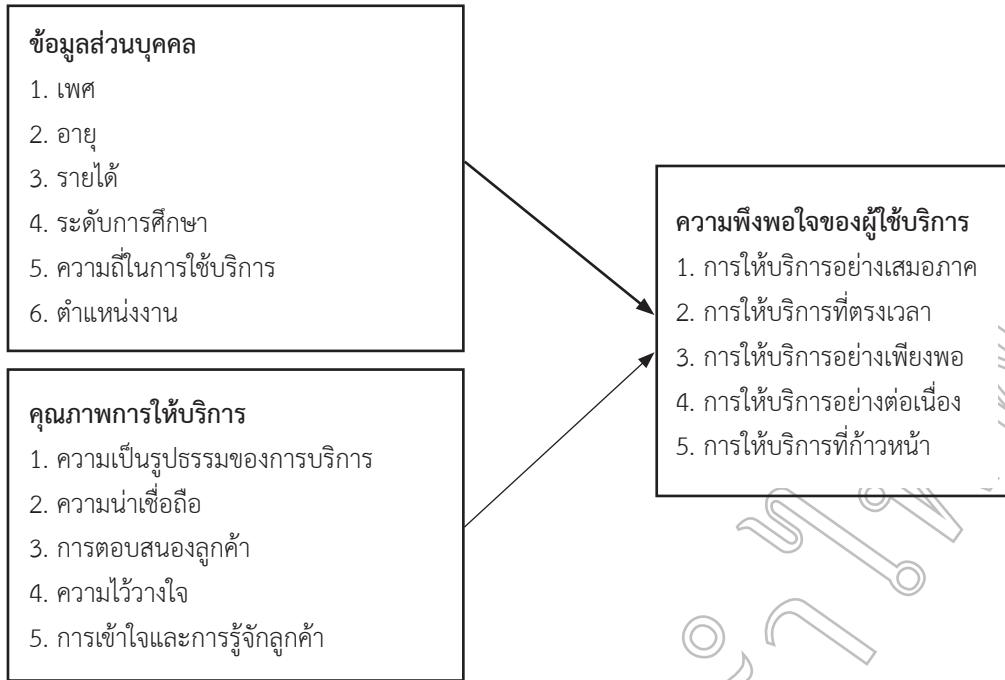
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ในปี 2562 จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งเป็นผู้ใช้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์

เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัดที่ผู้ศึกษาค้นคว้าเป็นพนักงานผู้ให้บริการอยู่ และเป็นผู้ที่มาติดต่อรับบริการที่มารับบริการทั้งในแผนก CONSOL และแผนก SHIPPING โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ความถี่ในการใช้บริการ ตำแหน่งงาน การสร้างลักษณะคำถามเป็นลักษณะนามบัญญัติ (Nominal Scale) เป็นการวัดข้อมูลเพื่อจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดยมีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ แต่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบเพียงข้อเดียว ข้อมูลที่วัดได้ในระดับนี้ใช้สถิติอย่างง่ายในการคำนวณคือ ค่า t-test โดยในข้อมูลส่วนที่ 1 ประกอบด้วย จำนวนคำถามทั้งสิ้น 6 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test, (One-way ANOVA) ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยโดยประยุกต์จากแนวคิดของ Parasuraman, Zithaml and Berry (1990) ทฤษฎีคุณภาพการให้บริการ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในส่วนของ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านความไว้วางใจ ความไว้วางใจ ด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า มีคำถามจำนวน 37 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้บริการ โดยเป็นลักษณะคำถามแบบค่าคะแนน แบ่งค่าคะแนนระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นข้อคำถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F-test, (One-way ANOVA) ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยโดยประยุกต์จากแนวคิดของ John D. Millet (1954) ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในส่วนของการให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการที่ตรงเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง การให้บริการที่ก้าวหน้า มีคำถามจำนวน 31 ข้อ

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องในสำนวนภาษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ .916

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม มาใช้ในทดสอบการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 31-41 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 45,000 บาท จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความถี่ในการใช้บริการ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีตำแหน่งงานเป็นผู้ช่วยผู้จัดการ

ตอนที่ 2 คุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพการให้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านความไว้วางใจ	4.14	.405	มาก
ด้านความน่าเชื่อถือ	4.14	.377	มาก
ด้านการตอบสนองลูกค้า	4.14	.421	มาก
ด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า	4.10	.436	มาก
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.03	.433	มาก
รวมเฉลี่ย	4.11	.415	มาก

จากตารางที่ 1 คุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความไว้วางใจ ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านการตอบสนองลูกค้า รองลงมาคือด้านการเข้าใจ

และรู้จักลูกค้า และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการให้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

รายการ	\bar{x}	SD	ระดับ
ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.13	.430	มาก
ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา	4.13	.423	มาก
ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค	4.13	.438	มาก
ด้านการให้บริการที่ก้าวหน้า	3.98	.445	มาก
ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	3.98	.415	มาก
รวมเฉลี่ย	4.07	.430	มาก

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจในการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา และด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้บริการที่ก้าวหน้า และ ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความพึงพอใจจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 บุคคลที่มี เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และความถี่ในการใช้บริการแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ที่ต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความพึงพอใจ		P-Value	ผลการทดสอบ
	t	F		
เพศ	-1.786	-	0.080	ไม่แตกต่าง
อายุ	-	0.209	0.933	ไม่แตกต่าง
รายได้	-	0.852	0.513	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา	-	0.686	0.602	ไม่แตกต่าง
ตำแหน่งงาน	-	2.464	0.045*	แตกต่าง
ความถี่ในการใช้บริการ	-	3.064	0.017*	แตกต่าง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ รายได้ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งงาน และความถี่ในการใช้บริการโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการ กับความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการ กับความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

คุณภาพการให้บริการ	ค่าความสัมพันธ์	Sig	แปลผล
ด้านความไว้วางใจ	.727**	.00	ปานกลาง
ด้านความน่าเชื่อถือ	.788**	.00	ปานกลาง
ด้านการตอบสนองลูกค้า	.803**	.00	สูง
ด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า	.786**	.00	ปานกลาง
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	.665**	.00	ปานกลาง
รวม	.753**	.00	ปานกลาง

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .753$) โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตอบสนองลูกค้า มีความสัมพันธ์ทางบวก กับความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด อยู่ในระดับสูง ($r = .803$) ส่วนด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการเข้าใจและการรู้จักลูกค้า และด้านความไว้วางใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .788, .786, .727, .665$)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด มีประเด็นที่จะมาอภิปรายดังนี้ ปัจจัยคุณภาพการให้บริการประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนอง ด้านความไว้วางใจ และด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า พบว่า ภาพรวมความสำคัญอยู่ในระดับมาก และปัจจัยความพึงพอใจในการให้บริการประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ก้าวหน้า และด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ พบว่า ภาพรวมความสำคัญอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนโยบายการเป็นตัวแทนส่งออกสินค้าของทางบริษัท บริษัทได้กำหนดเป้าหมายให้การบริการพิธีการศุลกากรที่ดำเนินการอย่างถูกต้องและแม่นยำตามหลักกฎหมาย เพื่อรักษาสีทธิของผู้ส่งออก-นำเข้า ให้บริการ การจัดระวางบรรทุกสินค้าที่มีมาตรฐานและความปลอดภัยขั้นสูงสุดตามกฎหมาย IATA ขนส่งสินค้าที่มีมาตรฐานความสะอาด ความปลอดภัย และรักษาเวลาให้กับกับการดำเนินงานและถือเป็นแนวทางที่ทุกหน่วยงานจะต้องปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จให้การบริการมีคุณภาพ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการ ส่งผลให้เรื่องคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก

1. คุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด จากการศึกษาคุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงแสดงให้เห็นว่า พนักงานและระบบการบริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด มีคุณภาพ ภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสรยา สุภาพส และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการขนส่งสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า : กรณีศึกษา บริษัทเอกชัย สาลีสู่พรรณ จำกัด พบว่า คุณภาพการให้บริการทุกด้านอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน ใจมีสุขทุกเพลลา และศักดิ์สินี กลิ่นสุนทร (2560) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท บริษัท บี.เอช. ไทยเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท บริษัท บี.เอช. ไทยเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด พบว่า ผู้ให้บริการสามารถให้คำแนะนำหรือแก้ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการนำเข้า-ส่งออก ต่าง ๆ แก่ลูกค้าได้อย่างถูกต้อง บริการด้วยความรับผิดชอบและเต็มใจ มีอัธยาศัยไมตรี มีความพร้อมและเต็มใจให้บริการจัดทำเอกสารประกอบการส่งออกสินค้าส่งออก ในระบบ EDI มีอุปกรณ์ Print TAX ที่ทันสมัยในการให้บริการ และป้ายข้อความบอกจุดบริการ/ป้ายประชาสัมพันธ์ มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการโดยรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านความน่าเชื่อถือ ภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมพร แยมโอบษฐ์ (2555) ศึกษาคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท ปานทอง ทรานสปอร์ต จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท ปานทองทรานสปอร์ต จำกัด พบว่า สินค้าอยู่ในสภาพเรียบร้อย หีบห่อ บรรจุภัณฑ์ ไม่ชำรุด ฉีกขาด หรือเสียหาย การรับผิดชอบต่อขนส่งสินค้าตามระยะเวลาที่กำหนดในกรณีที่รถขนส่ง

มีปัญหา และรณชนส่งสินค้าถูกต้องตามกฎหมายกำหนดและถูกต้องตามกฎระเบียบข้อบังคับของลูกค้า พนักงานจัดส่งสินค้าปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของลูกค้า ระดับคุณภาพการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการตอบสนอง ภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน ใจมีสุขทุกเพลลา และศักดิ์สินี กลิ่นสุนทร (2560) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท บริษัท พี.เอช. ไทยเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท บริษัท พี.เอช. ไทยเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด พบว่าบริการมีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ลูกค้าได้ทันเวลาที่ สามารถตรวจสอบสถานะของสินค้าที่นำเข้ามาและส่งออกได้ มีการติดต่อแจ้งการนำส่งสินค้ากับผู้รับปลายทางอย่างชัดเจน มีการติดต่อแจ้งการนำส่งสินค้ากับผู้ส่งสินค้ากรณีเกิดข้อผิดพลาด มีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการแก่ผู้รับบริการ ได้แจ้งให้ลูกค้าทราบอย่างชัดเจนว่าจะได้รับบริการนั้นเมื่อใด บริการด้วยความรวดเร็วทันตามกำหนดเวลา สินค้าถึงปลายทางตามกำหนดเวลา และมาตรฐานในการให้บริการเป็นที่ยอมรับของลูกค้า ระดับคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านความไว้วางใจ ภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของภักวิวัฒน์ อินทรวงษ์โชติ และคณะ (2556) ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการของโลจิสติกส์ประเทศไทยและลาว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของโลจิสติกส์ประเทศไทยและลาวพบว่า ให้ความช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อความเสียหาย สามารถตอบข้อซักถามได้ถูกต้องชัดเจน มีกระบวนการนำส่งสินค้าถึงผู้รับปลายทางอย่างปลอดภัย สินค้าไม่ได้รับความเสียหาย มีการจัดทำเอกสารใบเกษตกร ใบรับรองถิ่นกำเนิด ของสินค้าได้ถูกต้อง มีการชั่งไหลสินค้าขึ้นเครื่องได้ถูกต้อง และผู้ให้บริการมีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ระดับคุณภาพการให้บริการด้านความไว้วางใจอยู่ในระดับสำคัญมาก

ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า ภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน ใจมีสุขทุกเพลลา และศักดิ์สินี กลิ่นสุนทร (2560) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท บริษัท พี.เอช. ไทยเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท บริษัท พี.เอช. ไทยเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด พบว่า ถือว่าผลประโยชน์ของลูกค้าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดแนะนำและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการเป็นอย่างดี มีการให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง มีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่เข้าถึงง่าย ผู้ให้บริการสามารถจัดจํารายละเอียดการนำเข้า-ส่งออกสินค้าของลูกค้าได้ ดูแลเอาใจใส่และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เป็นอย่างดี และสามารถจัดทำเอกสารดำเนินพิธีการต่าง ๆ ถูกต้องครบถ้วน

ตามชนิดสินค้า ระดับคุณภาพการให้บริการด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้าอยู่ในระดับสำคัญมาก

2. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ในด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการ ที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องด้านการให้บริการที่ก้าวหน้า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญญา จรัสพันธ์ (2557) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการลูกค้า จี เนท โมบาย เซอร์วิสเซ็นเตอร์ จันทบุรี พบว่า ความพึงพอใจในการให้บริการธุรกิจการขนส่งสินค้าทางอากาศ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการที่ก้าวหน้า ภาพรวมอยู่ในระดับสำคัญมาก

3. การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีพ อาหามะ และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา (2558) ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการโรงพักสินค้าของการท่าเรือ แห่งประเทศไทย พบว่าการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลทุกด้านอยู่ในระดับสำคัญมาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ภาพรวมสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์นารา จิระนนท์มงคล และชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา (2562) ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการของธุรกิจการขนส่งสินค้าทางอากาศ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ทุกด้านอยู่ในระดับสำคัญมาก

จากผลการวิจัยเบื้องต้นจึงสรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า ด้านการตอบสนอง ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความไว้วางใจ และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ผู้บริหารควรสร้างรูปแบบการให้บริการที่ตรงต่อความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่มอย่าง เช่น กลุ่มผู้ที่ส่งออกสินค้าที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ กล่าวคือ มีการลงทะเลียนต่อบริษัท ว่าเป็นสมาชิกที่ส่งออกสินค้า

ทางอากาศ เมื่อมีรถของบริษัทไปรับสินค้าในพื้นที่จะสามารถแจ้งกับพนักงานขับรถให้ปรับสินค้าที่จะฝากส่งผ่านทาง Application โดยไม่ต้องเดินทางไปส่งที่บริษัทด้วยตนเอง และมีรายละเอียดการบริการใน Application เพื่อเป็นการสร้างรูปแบบการให้บริการที่เพิ่มความสะดวกแก่ผู้ให้บริการได้เป็นอย่างดี

2. ด้านการตอบสนอง ผู้บริหารควรมีการแยกกลุ่มความต้องการของผู้ที่มาใช้บริการออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ เช่น กลุ่มผู้ใช้บริการเพื่อการทำธุรกิจและกลุ่มที่ไม่ใช่ทำธุรกิจ เพื่อให้เห็นความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้บริการที่มีความต้องการแตกต่างกัน เมื่อความต้องการของผู้ใช้บริการมีความชัดเจนขึ้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการก็จะทำได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

3. ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารควรจัดฝึกอบรมพนักงานใหม่ให้มีทักษะความรู้ ความสามารถในการให้บริการและปลูกฝังจิตบริการ หมุนเวียนหน้าที่การทำงานของพนักงานเพื่อให้ทราบถึงการทำงานของทุกฝ่าย ให้มีประสบการณ์การจริงเมื่อเกิดปัญหาต่อผู้ที่มาใช้บริการพนักงานที่อยู่เหตุการณ์จะสามารถตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้พนักงานมีความเป็นมืออาชีพในการให้บริการ การทดสอบผลการปฏิบัติงานเป็นระยะเพื่อสร้างมาตรฐานของพนักงาน

4. ด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า ผู้บริหารควรเก็บข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการ รูปแบบพฤติกรรมการใช้บริการผ่านระบบการเก็บข้อมูลแบบสมาชิกเพื่อที่จะสามารถทราบถึงความต้องการของผู้ใช้บริการว่ามีความต้องการแบบใด จุดประสงค์การใช้บริการเพื่อสิ่งใดมากที่สุด เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ต่อไป

5. ด้านความน่าเชื่อถือ ผู้บริหารควรมีกรอบพนักงานของบริษัทให้สามารถตอบข้อซักถาม ได้อย่างถูกต้องและชัดเจนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการของผู้ส่งออกสินค้าทางอากาศ เพื่อทราบถึงความต้องการของผู้รับบริการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของบริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด ควรสร้างรูปแบบการให้บริการสนองตอบความต้องการของลูกค้าแต่ละกลุ่ม นำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่ผู้ให้บริการ จัดอบรมพนักงานให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการให้บริการอย่างมืออาชีพ จัดระบบบันทึกข้อมูลการใช้บริการของลูกค้าเพื่อนำข้อมูลพฤติกรรมลูกค้าไปพัฒนารูปแบบการบริการตอบสนองความต้องการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- การขนส่งสินค้าทางอากาศ air-freight. (2560). การขนส่งสินค้าทางอากาศ. เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.goodfreight-th.com>
- ชุมพร แยมโอษฐ์. (2555). คุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท ปานทอง ทรานสปอร์ต จำกัด. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยเซนต์บังกอก.
- บริษัท ฮาร์เปอร์ส เฟรท อินเตอร์เนชั่นแนล แอร์ คาร์โก้ จำกัด. (2554). Harpers Freight International Air Cargo Co., Ltd. เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.harpersfreight.com/>
- พิมพ์นารา จิระนันท์มงคล และชินโสภณ์ วิสิฐนิจิกิจา. (2562). คุณภาพการให้บริการของธุรกิจการขนส่งสินค้าทางอากาศ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- เพ็ญญา จรัสพันธ์. (2557). ความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการลูกค้า จี เนท โมบาย เซอร์วิส เซ็นเตอร์ จันทบุรี. งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริการรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัควัฒน์ อินทรวงษ์โชติ และคณะ. (2556). คุณภาพการให้บริการของโลจิสติกส์ประเทศไทยและลาว. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย การจัดการและนวัตกรรม สาขาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ยุพิน ใจมีสุขทุกเพลา และศักดิ์สินี กลิ่นสุนทร. (2560). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพการให้บริการขนส่งของบริษัท บริษัท บี.เอช. ไทย เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเซนต์บังกอก.
- โสธยา สุภาพล และคณะ. (2562). คุณภาพการบริการขนส่งสินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า : กรณีศึกษาบริษัท เอกชัย สาลีสุพรรณ จำกัด. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- อารีฟ อาหามะ และชินโสภณ์ วิสิฐนิจิกิจา. (2558). คุณภาพการให้บริการโรงพักสินค้าของการท่าเรือแห่งประเทศไทย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเพาะเลี้ยงปลาสด อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อมุ่งสู่การเป็น Smart Farmer

Social Return on Investment of the Snakeskin Gourami (Plasalid) Farming in Bang Bo District, Samut Prakan Province to Become Smart Farmer

พรรณราย พูนผล*, วิชาสา ภูจินดา

Pannarai Poonpol, Wisakha Phoochinda

สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

กรุงเทพมหานคร 10240

Environmental Management, National Institute of Development Administration, Bangkok 10240 Thailand

*Corresponding author E-mail: Pannarai.thangmay@gmail.com and Wisakha.p@nida.ac.th

(Received: June 4 2020 ; Revised : July 20 2020; Accepted : August 6 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนของการเพาะเลี้ยงปลาสดรูปแบบการเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา ประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนการเพาะเลี้ยงปลาสด ประเมินการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกก่อนและคาดการณ์หลังการเพาะเลี้ยงแบบ Smart Farmer จากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 165 ครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้าน และใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้าเป็นสัดส่วน ผลการศึกษาพบว่า การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสดก่อนและคาดการณ์หลังการเพาะเลี้ยงแบบ Smart Farmer พบว่า การดำเนินการเพาะเลี้ยงในปัจจุบันมีค่าผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสดเท่ากับ 1.90 ต้นทุนในการเพาะเลี้ยงแบ่งออกเป็น 3 กระบวนการหลัก ได้แก่ การเตรียมบ่อ การเพาะเลี้ยง การเก็บเกี่ยว และมีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกก่อนการนำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์รวมทั้งสิ้น 2,038 KgCO₂eq /รอบ/ไร่การเพาะเลี้ยง และผลตอบแทนทางสังคมหลังการคาดการณ์มีค่าผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสดเท่ากับ 2.43 และมีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมทั้งสิ้น 1,660 KgCO₂eq/รอบ/ไร่การเพาะเลี้ยง สำหรับการนำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องการเพาะเลี้ยงปลาสด การนำข้อมูล ความรู้ มาใช้ประกอบการตัดสินใจแก้ไขปัญหาและพัฒนาอาชีพ เพื่อคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค การลดต้นทุนหลักจากการเพาะเลี้ยงปลาสด การจัดการของเหลือจากการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ การคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยการเปลี่ยนแปลงพลังงานเชื้อเพลิงจากน้ำมันดีเซลมาใช้ไบโอดีเซล บ่งชี้ได้ว่าการนำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้จะสามารถเพิ่มผลตอบแทนทางสังคมสูงขึ้นร้อยละ 27.89 สามารถช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกถึงร้อยละ 18.55

คำสำคัญ : ปลาสด, ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน, ประเมินการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก

Abstract

The purposes of were to : 1) study aimed to study the process of snakeskin gourami (Plasalid) farming in the pattern of semi-intensive farming, 2) to evaluate Social Return on Investment (SROI) of snakeskin gourami (Plasalid) farming, 3) to evaluate and CO₂ equivalent emission before and after forecasts of Smart Farmer concepts, and 4) to propose guideline for developing snakeskin gourami (Plasalid) farming. Data were collected by using questionnaire from 165 households in 23 villages using the proportion quota sampling method. The results showed that the assessment of SROI in snakeskin gourami (Plasalid) farming before and after applying the Smart Farmer concepts were 1.90 and 2.43 respectively. The cost of farming was divided into three main processes, which were pond preparation, farming, and harvesting. CO₂ equivalent emission before applying the Smart Farmer approach was a total of 2.038 KgCO₂eq /crop/Rai and when after applying, CO₂ equivalent emission was 1.660 KgCO₂eq /crop/Rai. As far as a forcasting of the implementation of the Smart Farmer concepts there are increased knowledge about snakeskin gourami (Plasalid) farming, applying knowledge to decision making in solving the problems, career development for product quality and consumer safety, and reduction of the main cost of snakeskin gourami (Plasalid) farming. Also, the management of waste from production increases economic value and consider environmental responsibility by changing the fuel energy from diesel to biodiesel. It indicates that the implementation of Smart Farmer concepts to snakeskin gourami (Plasalid) farming can increase social returns on investment by 27.89% and can help reduce CO₂ equivalent emission by 18.55%.

Keywords : Snakeskin gourami (Plasalid), Social Return on Investment (SROI), CO₂ equivalent emission

บทนำ

การผลิตในภาคการประมงมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2558 ผลิตภัณฑ์มวลรวมมีมูลค่าเพิ่มประมาณ 103,166 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 8.34 ของอัตราการเจริญเติบโตรวมของประเทศ (GDP) นอกจากนี้ผลผลิตจากการประมงรวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำยังเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับประชากรในประเทศ ในช่วง 10 ปี ผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้ตามธรรมชาติลดลงเฉลี่ยร้อยละ 4.2 ต่อปี (จากสถิติปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำมวลรวมของประเทศ, กรมประมง, 2558) แต่ความต้องการบริโภคยังคงมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปัจจุบันการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีความสำคัญมาก ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทยมีมากกว่า 15 ชนิด โดยปลาผลิตจัดเป็นสินค้าด้านสัตว์น้ำอันดับต้นที่มีความสำคัญต่อการส่งออกของประเทศไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ตากแห้ง หรือแปรรูป ส่วนเป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับจากต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศจีน ลาว และพม่า เป็นต้น โดยจังหวัดที่มีการเพาะเลี้ยงปลาผลิตเป็นอันดับต้นของประเทศ คือ จังหวัดสมุทรปราการ ผลผลิตที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายก็คือ ปลาผลิตของอำเภอบางบ่อ การเพาะเลี้ยง “ปลาผลิต” ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการสามารถเพาะเลี้ยงได้ทุกอำเภอ แต่พื้นที่ที่มีการเพาะเลี้ยงปลาผลิตมากที่สุดอยู่ในอำเภอบางบ่อ (สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ, 2561 : 76) โดยรูปแบบการเลี้ยงปลาผลิตของเกษตรกรที่นี่คือ การเลี้ยงในบ่อดินโดยใช้หลักการเลี้ยงแบบธรรมชาติ ทำให้ปลาผลิตบางบ่อเป็นที่นิยมเนื่องจากปลาผลิตบางบ่อมีเนื้อที่อร่อย จนถูกกระบุงอยู่ในส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัด ที่ว่า “ปลาผลิตแห่งรสดี”

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมสามารถบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมเพื่อใช้เป็นฐานในการตัดสินใจวางแผน สามารถเห็นถึงผลประโยชน์หรือผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่จะได้รับ ให้ออกมาเป็นตัวเลขทางการเงินและสัดส่วนระหว่างต้นทุนและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นและคำนวณการปล่อยคาร์บอนฟุตพริ้นท์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการขยายผลลัพธ์ และพัฒนาไปสู่แนวทางปฏิบัติที่ดีขึ้น ในพื้นที่การเพาะเลี้ยงปลาผลิตในอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จึงได้ทำการศึกษาผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาผลิตก่อน และคาดการณ์หลังการนำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนทางสังคมยังเป็นแนวทางพัฒนาเกษตรกรไปสู่แนวคิดเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ที่นำความรู้ความเชี่ยวชาญในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร การใช้องค์ความรู้และข้อมูลประกอบการตัดสินใจ การนำเทคโนโลยีภูมิปัญญาวิถีการปฏิบัติที่ดีมาใช้หรือพัฒนาโดยตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตและลักษณะการประกอบอาชีพ

ของตน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556) จากศึกษางานวิจัยเรื่อง แนวทางการลดต้นทุนด้านพลังงานในการทำประมงหอยลายกรณีศึกษา ชุมชนประมงในจังหวัดตราด (จารินี ศุภระรัมย์, 2561) พบว่า ก่อนนำแนวทางในการลดต้นทุนพลังงานมาปรับใช้ มีผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในการทำประมงหอยลายเท่ากับ 1.78 รวมทั้งมีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งสิ้น 3.4282 KgCO₂eq/รอบการทำประมง และหลังจากนำแนวทางการลดต้นทุนด้านพลังงานมาปรับใช้ทำให้ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเพิ่มเป็น 1.96 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.11) และมีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดลงเป็น 1.37 KgCO₂eq/รอบการทำประมง (ลดลงร้อยละ 39.94) เห็นได้ว่าวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมสามารถชี้ให้เห็นถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผน ทั้งยังทำให้ทราบถึงการเตรียมการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ และหากนำแนวทางพัฒนาต่าง ๆ เช่น แนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้จะส่งผลให้ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนให้เพิ่มมากขึ้น และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วย ทั้งยังสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาผลิตบางบ่อ ให้สามารถพัฒนาศักยภาพของผลผลิตสู่มาตรฐานสากล และช่วยอนุรักษ์ปลาผลิตบางบ่อซึ่งเป็นสัตว์น้ำพื้นถิ่นให้คงอยู่ในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาขั้นตอนของการเพาะเลี้ยงปลาผลิตรูปแบบการเลี้ยงในบ่อดิน โดยใช้หลักการเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา และการประเมินปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตลอดการเพาะเลี้ยง
- 2) เพื่อประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนก่อนและคาดการณ์หลังการเพาะเลี้ยงแบบ Smart Farmer
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการเพาะเลี้ยงปลาผลิตให้สอดคล้องกับ Smart Farmer และเพิ่มผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนการเพาะเลี้ยงปลาผลิตรูปแบบการเลี้ยงในบ่อดิน โดยใช้หลักการเลี้ยงแบบธรรมชาติ (กึ่งพัฒนา) อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อมุ่งสู่การเป็น Smart Farmer เป็นการศึกษาค้นคว้าและกระบวนการเพาะเลี้ยงปลาผลิต เพื่อวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม และปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกก่อนและหลังคาดการณ์นำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้โดยมีการศึกษาจากเกษตรกรในพื้นที่ที่ศึกษา คือ อำเภอบางบ่อ

จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงปลาสด 23 หมู่บ้าน ทั้งหมด 261 ครัวเรือน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า เป็นสัดส่วน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 165 ครัวเรือน และนำผลการสำรวจจากพื้นที่การเพาะเลี้ยงปลาสดของเกษตรกรมาวิเคราะห์

วัฏจักรชีวิต (Life Cycle Assessment : LCA) เพื่อประเมินผล

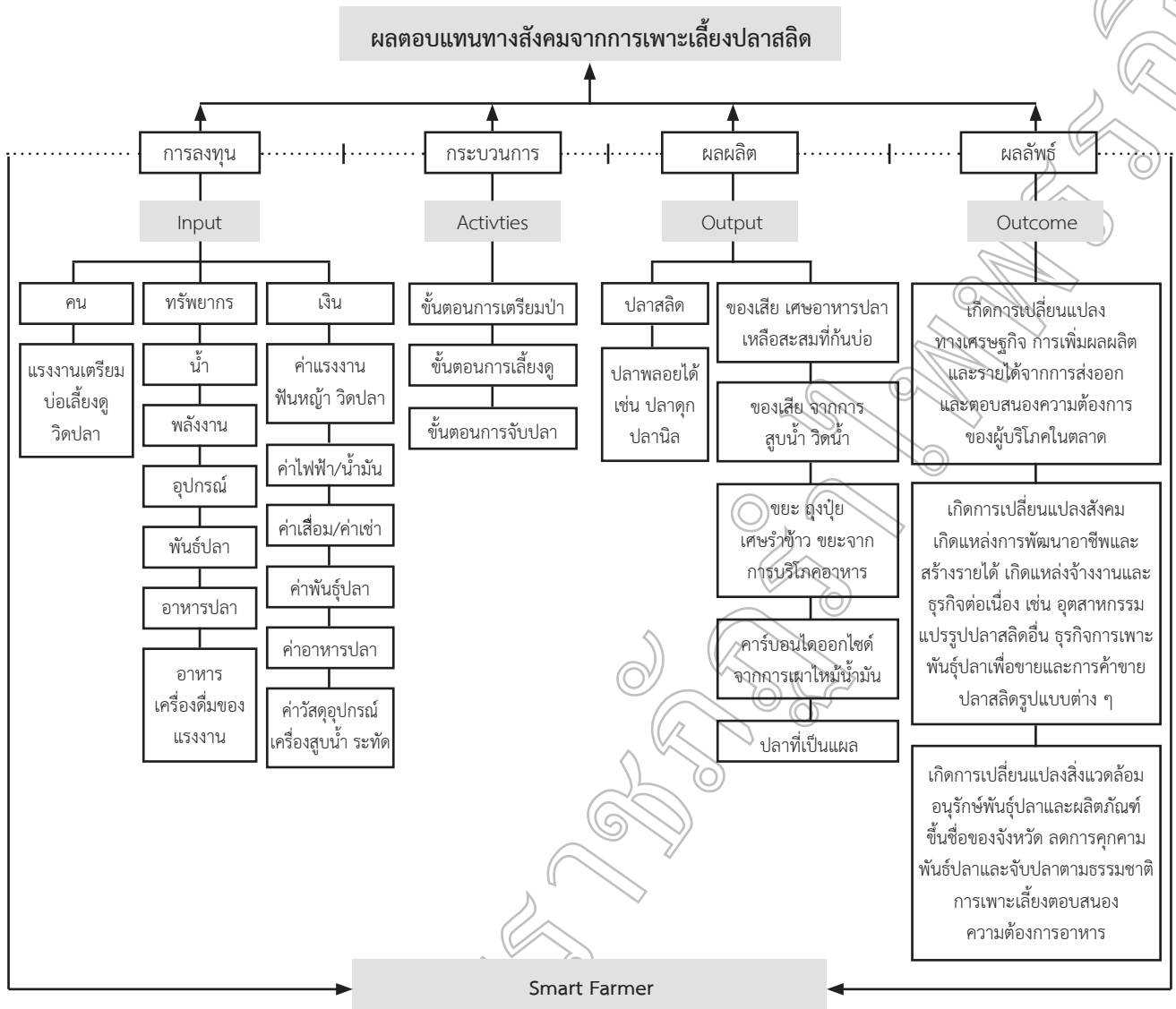
กระทบทางสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการและขั้นตอนการเพาะเลี้ยง โดยมีการคำนวณปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในแต่ละกระบวนการ ($\text{KgCO}_2\text{eq} / \text{รอบ} / 1 \text{ไร่}$) และประเมินผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้นในกระบวนการเพาะเลี้ยงปลาสดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งก่อนและคาดการณ์หลังนำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนของผู้เพาะเลี้ยงปลาสดในอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	กลุ่มตัวอย่าง		
บางบ่อ	คลองด่าน (14 หมู่บ้าน)	หมู่ที่ 1 บ้านปึกกา	34	22		
		หมู่ที่ 2 บ้านคลองกันยา	25	16		
		หมู่ที่ 3 บ้านท้องคู้	44	28		
		หมู่ที่ 4 บ้านสามเรือน	2	1		
		หมู่ที่ 5 บ้านคลองขุดใหม่	1	1		
		หมู่ที่ 6 บ้านคลองด่าน	2	1		
		หมู่ที่ 11 บ้านคลองนางหงษ์	28	18		
		หมู่ที่ 12 บ้านสีลิ่ง	43	27		
		บางเพรียง (6 หมู่บ้าน)		หมู่ที่ 2 บ้านไร่พริก	9	6
				หมู่ที่ 3 บ้านท้ายวัด	2	1
				หมู่ที่ 4 บ้านบางเพรียง	3	2
				หมู่ที่ 5 บ้านบางเพรียง	18	11
หมู่ที่ 6 บ้านลาดหวาย	10			6		
บางบ่อ (11 หมู่บ้าน)				หมู่ที่ 2 บ้านบางเหี้ย	8	5
		หมู่ที่ 3 บ้านคลองอ้อม	6	4		
		หมู่ที่ 9 บ้านบางช้างตาย	3	2		
		หมู่ที่ 10 บ้านคลองลัด	4	3		
บ้านระกาศ (10 หมู่บ้าน)		หมู่ที่ 1 บ้านปึกกา	1	1		
		หมู่ที่ 2 บ้านบางนางเพ็ง	12	8		
		หมู่ที่ 3 บ้านบางนางเพ็ง	2	1		
เป็ริง (9 หมู่บ้าน)		หมู่ที่ 3 บ้านคอลาด	2	1		
บางพลีน้อย (11 หมู่บ้าน)		หมู่ที่ 7 บ้านเกาะแก้ว	1	1		
คลองนิยมยาตรา (6 หมู่บ้าน)		หมู่ที่ 4 บ้านเขายม	1	1		
คลองสวน (7 หมู่บ้าน)		-	-	-		
		รวม	261	165		

กรอบแนวคิด ผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสด

ผลการวิจัย

ประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ : การเลี้ยงปลาสด (Life Cycle Assessment : LCA)

จากการประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ของกิจกรรมการเพาะเลี้ยงปลาสดจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และปฐมภูมิ พบว่า กระบวนการเพาะเลี้ยงปลาสดในพื้นที่อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีรูปแบบการเพาะเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนา โดยมีการให้อาหารธรรมชาติร่วมกับอาหารสมทบ การเพาะเลี้ยง 1 รอบใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 8-10 เดือน ส่วนใหญ่เริ่มเพาะเลี้ยงตั้งแต่ช่วงเดือนมิถุนายนเป็นต้นไป โดยการเพาะเลี้ยงปลาสด มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ แรงงาน เตรียมบ่อ ตัดหญ้า เก็บเกี่ยว ปูนขาว ปุ๋ย น้ำ น้ำมัน ไฟฟ้า ท่อส่งน้ำ เครื่องสูบน้ำ รัทัดวิตน้ำ รถไถ พ่อแม่พันธุ์ปลาลูกปลา อาหารสมทบ (รำ ปลายข้าวต้ม ผักบุง) หรืออาหารเม็ด

สำหรับปลา อาหารเครื่องตีสำหรับแรงงาน และอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น สวิง ตะกร้า รอก เชือก ถังน้ำ เป็นต้น โดยกรรมวิธีการเพาะเลี้ยงแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเตรียมบ่อ การเพาะเลี้ยง และการเก็บเกี่ยว ผลผลิตที่ได้จากการเพาะเลี้ยงปลาสด ได้แก่ ปลาสดที่โตเต็มวัย ปลายพลอยได้ เช่น ปลาตูก ปลานิล ปลาหมอ ปลาช่อน ที่ปลัดหลงมาระหว่างการสูบน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการผลิต พบว่า การเพาะเลี้ยงปลาสดทั้ง 3 ขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมบ่อ มีผลกระทบจากการใส่ปูนขาวเพื่อลดความเป็นกรดของดิน หากเกษตรกรไม่มีความรู้ด้านปริมาณที่เหมาะสมอาจส่งผลต่อให้ค่า pH ในดินเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตของพืช ขั้นตอนเพาะเลี้ยง มีการเกิดปรากฏการณ์น้ำสีเขียว (Algae Bloom) ระหว่างการเพาะเลี้ยง

จากการให้อาหารที่มีปริมาณมากและขั้นตอนการเก็บเกี่ยวหรือการวิดปลาก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรน้ำในการเพาะเลี้ยงเต็มเข้าบ่อและสูบน้ำที่ระบายออกจากบ่อระหว่างการเพาะเลี้ยงและช่วงจับสัตว์น้ำ มีของเสียที่เกิดจากการขับถ่ายของปลา เศษอาหารที่ตกค้าง และตะกอนดินที่ปนเปื้อนมากับน้ำในบ่อ มีการพลังงานเชื้อเพลิงและพลังงานไฟฟ้าก่อให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกและผลกระทบอื่น ๆ ระหว่างการดำเนินกิจกรรม เช่น การจ้างแรงงานในการทำงานมีการบริโภคอาหาร และเครื่องดื่มระหว่างการทำงานส่งผลให้เกิดสิ่งปฏิภูล ขยะ จากอาหารและเครื่องดื่ม รวมทั้งเศษซากอุปกรณ์ที่ชำรุดและไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือการประเมินปริมาณน้ำทิ้งและปริมาณมลพิษจากกิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของกรมควบคุมมลพิษที่ว่า การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ น้ำในบ่อเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษเนื่องจากน้ำที่ระบายออกจากบ่อระหว่างการเพาะเลี้ยง และช่วงจับสัตว์น้ำ มีของเสียที่เกิดจากการขับถ่ายของปลา เศษอาหารที่ตกค้าง และตะกอนดินที่ปนเปื้อนมากับน้ำ (กรมควบคุมมลพิษ, 2554) ซึ่งส่งกระทบต่อปลาในบ่อซึ่งอาจจะทำให้ปลาติดโรคหรือตายได้ และสอดคล้องกับแนวทางการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ด้านการใช้ทรัพยากรน้ำ พลังงานเชื้อเพลิงและพลังงานไฟฟ้า ก่อให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเกิดจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิงจากกระทัดและการใช้ไฟฟ้าของเครื่องสูบน้ำ (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2561) และผลกระทบจากการใส่ปุ๋ยขาวเพื่อลดความเป็นกรดของดิน การใส่ปุ๋ยมากเกินไปหรือใส่ปุ๋ยแล้วปลูกพืชทันที อาจเกิดผลเสียกับพืชที่ปลูกคือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง pH ในดินอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเป็อันตรายต่อการเจริญเติบโตของพืชหรือเมล็ดพืช ที่กำลังงอกทำให้ระดับฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดินลดลง และเกิดสารประกอบแคลเซียมฟอสเฟตที่ละลายน้ำยาก ทำให้ระดับธาตุเหล็กแมงกานีส ในดินลดต่ำลงมากจนเกินไป หากเกษตรกรไม่มีความรู้ด้านปริมาณที่เหมาะสมอาจส่งผลต่อให้ค่า pH ในดินเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตของพืช (เกษมจันทรจิรากร, 2527)

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสดก่อนและคาดการณ์หลังการเพาะเลี้ยงแบบ Smart Farmer
จากการศึกษาพบว่า การดำเนินการเพาะเลี้ยงในปัจจุบันมีค่าผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสดเท่ากับ 1.90 ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จากผลผลิตปลาสดมีมูลค่าเฉลี่ย 12,901.43 บาท ต่อรอบ/ไร่การผลิต ทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์ทางสังคม ได้แก่ เกิดแหล่งพัฒนาอาชีพ และการจ้างงานในธุรกิจอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน และผลประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เกิดเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลาสดของจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งถือเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การเพาะเลี้ยงปลาสดช่วยตอบสนองความต้องการอาหารของคนในสังคม การคาดการณ์หลังจากการนำแนวทาง Smart Farmer มาปรับใช้เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้จากผลผลิตส่วนเกินจากการเพาะเลี้ยง พบว่า มีค่าเท่ากับ 2.43 บ่งชี้ได้ว่า การนำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้จะสามารถเพิ่มผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสดสูงขึ้นร้อยละ 27.89 ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติสามารถลดต้นทุนทางด้าน การเพาะเลี้ยงและการเตรียมบ่อจากการปรับเปลี่ยนจากอาหารสทบแบบชนิดจมนเป็นอาหารชนิดเม็ดลอยน้ำเพื่อสามารถควบคุมปริมาณอาหารที่ให้อินแต่และรอบ และลดการก่อให้เกิดน้ำเสียจากการเน่าเสียของอาหารที่ตกลงสู่ก้นบ่อ ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันจากการใช้น้ำมันดีเซลเป็นไบโอดีเซลที่มีราคาที่ถูกลง เพิ่มรายได้จากปลาพลอยได้จาก การเพาะเลี้ยง เช่น ปลาตูก ปลาช่อน ปลานิล ปลาหมอรวม 14,208.58 บาท ผลประโยชน์ทางสังคมจากการนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติ เกิดการจัดตั้งกลุ่มเพื่อเป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้หรือพัฒนาด้านการเพาะเลี้ยงปลาสดบางบ่อ การรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และพัฒนาแนวทางการเพาะเลี้ยง เทคนิคและวิธีการเพาะเลี้ยงใหม่ ๆ การใช้น้ำมันไบโอดีเซลสามารถช่วยสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และผลประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นจากการนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติ ได้แก่ การคงคุณภาพทั้งในด้านพันธุกรรม ลักษณะและเอกลักษณ์ของปลาสดอำเภอบางบ่อลดการใช้ทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ

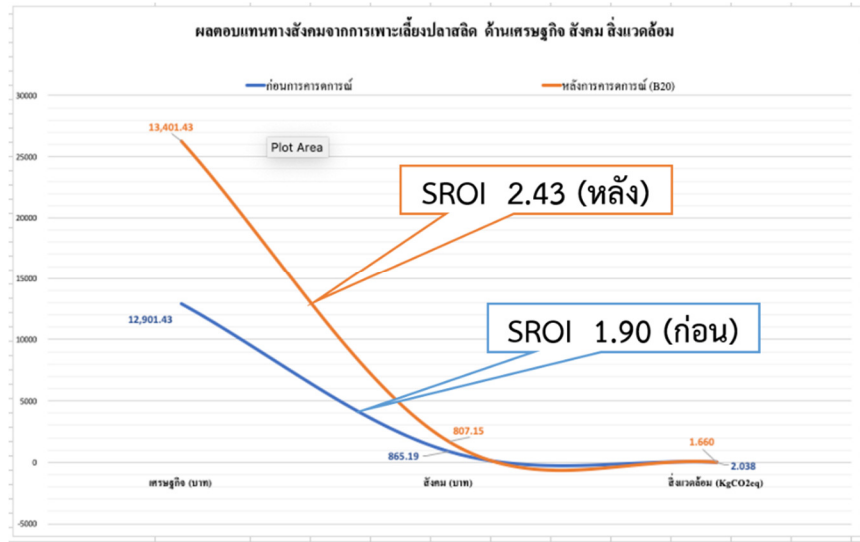

ตารางที่ 2 การคาดการณ์ผลตอบแทนจากการเพาะเลี้ยงปลาสดหลังนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติ

รายการผลตอบแทน	ปริมาณ/รอบ	หน่วย	ราคา (ต่อหน่วย/บาท)	รวม (บาท/รอบ)
1. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติ				
- ผลผลิตปลาสด	(188-333) 252.87±27.77	กิโลกรัม	(50-75) 51.02±2.95	12,901.43
- ปลาพลอยได้จากการเพาะเลี้ยง เช่น ปลาตูก ปลาช่อน ปลานิล ปลาหมอ	10	กิโลกรัม	50	500
			รวม	13,401.43
- ลดต้นทุนทางด้านกิจกรรมการเพาะเลี้ยง และกิจกรรมการเตรียมบ่อจากการปรับเปลี่ยนอาหาร				
- ลดต้นทุนทางด้านการจัดซื้อพันธุ์ปลาแต่ละรอบและแก้ปัญหาการสำหรับเกษตรกรบางรายที่เพาะพ่อแม่พันธุ์				
- ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านน้ำมันเนื่องจากการใช้น้ำมันที่มีราคาที่ถูกลง				
2. ผลประโยชน์ทางสังคมจากการนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติ				
- เกิดการจ้างงานในกระบวนการเลี้ยง (ค่าแรงงานตัดหญ้า)	(0-1) 0.99±0.11	คน	(0-400) 395.15±43.90	395.15
- เกิดการจ้างงานในกระบวนการเก็บเกี่ยวผลผลิต	(0.32-1.64) 1.03±0.22	คน	(400-400) 400±0.00	412.00
- เกิดจัดตั้งกลุ่มเพื่อเป็นต้นแบบศูนย์การเรียนรู้หรือพัฒนาด้านการเพาะเลี้ยงปลาสดบางบ่อ				
- การรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงเพื่อพัฒนาแนวทางการเพาะเลี้ยงเทคนิคและวิธีการเพาะเลี้ยงใหม่ ๆ				
- นำศักยภาพ และความรู้จากเกษตรกรผู้มีความรู้มาให้สามารถสื่อสารหรือเป็นวิทยากรเพื่อกระจายความรู้ให้กับผู้อื่นหรือชุมชนข้างเคียง				
- เกิดการช่วยเหลือกันในเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลาสดในการแลกเปลี่ยนพันธุ์ปลาระหว่างบ่อ				
- เนื่องจากไบโอดีเซลผลิตจากพืชผลทางการเกษตร เช่น น้ำมันปาล์ม สบู่ดำ จึงช่วยสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรที่ปลูกพืชตระกูลนี้ สร้างเสถียรภาพราคาปาล์มน้ำมัน (ทำให้ราคาสูงขึ้น)				
- เพิ่มรายได้ให้กับผู้ลงทุนขายอาหารสมทบชนิดเม็ดลอยน้ำ				
- การผลิตและใช้ประโยชน์จากไบโอดีเซล สามารถช่วยลดการนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศได้ ส่งผลให้ประเทศมีความมั่นคงด้านพลังงานมากขึ้น และสร้างเสถียรภาพด้านพลังงานภายในประเทศ				
3. ผลประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นจากการนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติ				
- ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเพาะเลี้ยงได้ถึงร้อยละ 18.55				
- ลดการเน่าเสียของน้ำในบ่อจากการใช้อาหารชนิดเม็ดลอยน้ำ ลดการใช้ทรัพยากรน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ				
- คงคุณภาพทั้งในด้านพันธุกรรม ลักษณะและเอกลักษณ์ของปลาสดอำเภอบางบ่อ				
- การใช้น้ำมันไบโอดีเซลไม่มีกำมะถัน (S ₀₂) จึงทำให้ไม่ก่อให้เกิดฝนกรด ลดการเกิดฝุ่นละออง ลดมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการสันดาปของเครื่องยนต์ได้ และยังสามารถลดการเกิดควันทำได้ถึงร้อยละ 50				
รวมผลตอบแทนทั้งหมดในการเพาะเลี้ยงปลาสด 14,208.58 (บาท/รอบการเลี้ยง)				

ภาพ ผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสด
ก่อนและคาดการณ์หลังการเพาะเลี้ยงแบบ Smart Farmer

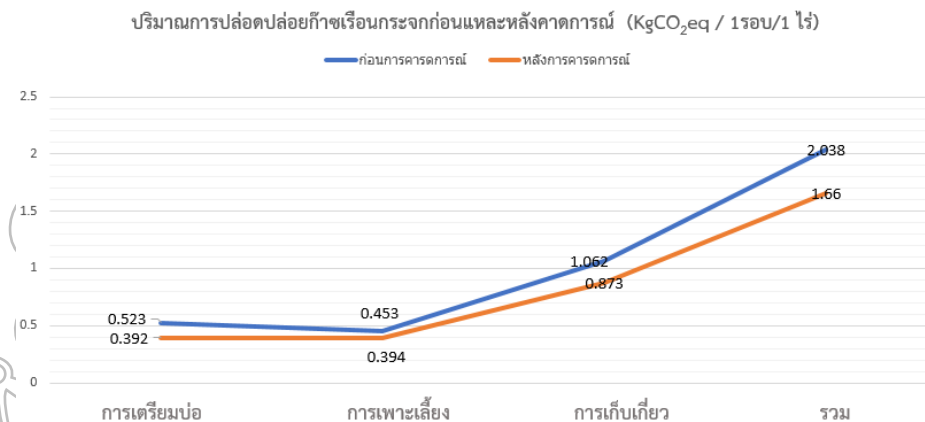
การนำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้จะสามารถเพิ่มผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสดสูงขึ้น ร้อยละ 27.89

ปริมาณก๊าซเรือนกระจกก่อนและคาดการณ์หลังการเพาะเลี้ยงแบบ Smart Farmer

ผู้วิจัยได้ศึกษาปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกระบวนการเพาะเลี้ยงปลาสด ทั้ง 3 ขั้นตอน พบว่า 1) การเตรียมบ่อมีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเฉลี่ย 0.523 KgCO₂eq/รอบ/ไร่การผลิต 2) การเพาะเลี้ยงมีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเฉลี่ย 0.453 KgCO₂eq/รอบ/ไร่การผลิต

และ 3) การเก็บเกี่ยวปลาสด มีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเฉลี่ย 1.062 KgCO₂eq/รอบ/ไร่การผลิต รวมปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดการเพาะเลี้ยงเฉลี่ย 2.038 KgCO₂eq/รอบ/ไร่การผลิต และปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกหลังคาดการณ์ พบว่า มีปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดการเพาะเลี้ยงเฉลี่ย 1.660 KgCO₂eq/รอบ/ไร่การผลิต เห็นได้ว่าจะสามารถลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงถึงร้อยละ 18.55

ภาพ ปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกก่อนและคาดการณ์หลังการเพาะเลี้ยงแบบ Smart Farmer (KgCO₂eq)

ก่อนการประยุกต์ใช้แนวทาง Smart Farmer เท่ากับ 2.038 KgCO₂eq และคาดการณ์หลังการประยุกต์ใช้ Smart Farmer และปรับเปลี่ยนมาใช้น้ำมัน B20 1.660 KgCO₂eq ลดลงร้อยละ 18.55

ตารางที่ 3 ผลตอบแทนทางสังคมและปริมาณก๊าซเรือนกระจกจากการเพาะเลี้ยงปลาสด
ก่อนและคาดการณ์หลังการเพาะเลี้ยงแบบ Smart Farmer

วิธีการ	SROI	การปล่อยก๊าซเรือน กระจก (KgCO ₂ eq/ การเลี้ยง 1 รอบ/ไร่)	หมายเหตุ
รูปแบบการเพาะเลี้ยงปลาสดแบบกึ่งพัฒนา ก่อนการนำแนวทาง Smart Farmer มาปรับใช้			
การใช้น้ำมัน Diesel	1.90	2.038	รูปแบบการเพาะเลี้ยงปลาสดแบบกึ่งพัฒนา
รูปแบบการเพาะเลี้ยงปลาสดแบบกึ่งพัฒนา หลังการนำแนวทาง Smart Farmer มาปรับใช้			
การใช้น้ำมัน Biodiesel 10 (B10)	2.43	1.672*	ราคาน้ำมันเฉลี่ย 17.79 บาท/ลิตร
การใช้น้ำมัน Biodiesel 20 (B20)	2.43	1.660*	ราคาน้ำมันเฉลี่ย 17.54 บาท/ลิตร
การใช้น้ำมัน Biodiesel 100 (B100)	2.39	1.516*	ราคาน้ำมันเฉลี่ย 20.58 บาท/ลิตร**

หมายเหตุ *การคำนวณ อ้างอิงค่า Emission Factor Emission factors of biodiesel combustion in industrial boiler: A comparison to fossil fuel, 2013 **ราคาน้ำมัน B 100 ลิตรละ 20.58 บาท อ้างอิงจาก ฐานข้อมูลเศรษฐกิจและการเงิน (CEIC), Thailand Reference Price Biodiesel (B100), 2018

สรุปและอภิปรายผล

การประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ของกิจกรรมการเพาะเลี้ยงปลาสด อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า รูปแบบการเพาะเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แต่ยังคงมีความสอดคล้องกับการเพาะเลี้ยงแบบในนาดั้งเดิม และการเพาะเลี้ยงแบบในนาสมัยใหม่ โดยขั้นตอนการเพาะเลี้ยงสามารถแบ่งได้เป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การเตรียมบ่อ การเพาะเลี้ยง และการเก็บเกี่ยว ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการเพาะเลี้ยงจากงานวิจัยการเปรียบเทียบต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลาสดแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ (กัญญาภา รัตนติกุล, 2530) โดยรูปแบบการเพาะเลี้ยงแบบกึ่งพัฒนาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยจุดที่แตกต่างกันคือ เรื่องของการให้อาหารสมทบ โดยรูปแบบดั้งเดิมจะให้อาหารสมทบ เช่น ปลาป่นอัดน้ำมัน กากถั่วลิสง น้ำมันปลาสด รำละเอียด แป้งหรือปลายข้าวต้มเพียงอย่างเดียว แต่รูปแบบกึ่งพัฒนาได้มีการให้อาหารเม็ดร่วมด้วย ในการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากกิจกรรมการเพาะเลี้ยงปลาสด และการประเมินการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าตลอดวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ของกิจกรรมการเพาะเลี้ยงปลาสดก่อนและคาดการณ์การนำแนวทาง Smart Farmer มาพัฒนาการเพาะเลี้ยง พบว่า ผลตอบแทนทางสังคมจากกิจกรรมการเพาะเลี้ยงปลาสด มีค่าเท่ากับ 1.90 และผลตอบแทนทางสังคมจากกิจกรรมการเพาะเลี้ยงปลาสดคาดการณ์หลังนำแนวทาง Smart Farmer มาปรับใช้เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มรายได้จากผลผลิตส่วนเกินจากการเพาะเลี้ยง พบว่า มีค่าเท่ากับ

2.43 บ่งชี้ว่าการนำแนวทาง Smart Farmer มาประยุกต์ใช้จะสามารถเพิ่มผลตอบแทนทางสังคมจากการเพาะเลี้ยงปลาสดสูงขึ้นร้อยละ 27.89 ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรุ่งตะวัน สิ้นธุ์เลื่อนาม (2558) ที่พบว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ในการผลิตน้อยหรือฟาร์มขนาดเล็กกว่าจะประสบปัญหาการขาดทุน ดังนั้นเกษตรกรต้องมีการปรับปรุงจัดจ้านต้นทุน กรรมวิธีในการเพาะเลี้ยงให้เหมาะสมกับขนาดฟาร์มของตน ได้เสนอแนะแนวทางการนำความรู้ด้านการบริหารจัดการพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ และกระบวนการการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ และการผสมพันธุ์ปลาที่มีความสำคัญในการเพาะเลี้ยงและเป็นการวางแผนการดำรงรักษาสายพันธุ์ที่เหมาะสมโดยควบคุมการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ที่ดีจะสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพทั้งในด้านพันธุกรรมและลักษณะได้ทำให้คงเอกลักษณ์ของปลาสดอำเภอบางบ่อ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของกองวิจัยและพัฒนาพันธุกรรมสัตว์น้ำ การจัดการพ่อแม่พันธุ์ (broodstock management) เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำคือ การวางแผนการผสมพันธุ์และการดำรงรักษาสายพันธุ์ที่เหมาะสม โดยทั่วไปผู้เพาะพันธุ์สัตว์น้ำส่วนใหญ่ มักดำเนินการเพาะพันธุ์ โดยไม่ได้นำความรู้ทางพันธุศาสตร์มาช่วยในการจัดดำเนินการผสมเลือดชิด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความถดถอยทางพันธุกรรมของพ่อแม่พันธุ์ และไม่สามารถรักษาคุณลักษณะของสายพันธุ์โดยเฉพาะลักษณะทางเศรษฐกิจไว้ได้ (กองวิจัยและพัฒนาพันธุกรรมสัตว์น้ำ, 2557) และจากการศึกษาปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดทั้งกระบวนการการเพาะเลี้ยง

ปลาสดก่อนการนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติ พบว่ามีปริมาณเฉลี่ย 2.038 KgCO₂e/รอบ/ไร่การผลิต และการคาดการณ์หลังนำแนวทาง Smart Farmer มาปฏิบัติโดยการปรับเปลี่ยนพลังงานและเชื้อเพลิงที่ใช้จากการใช้น้ำมันดีเซล สู่อการใช้น้ำมันไบโอดีเซล B20 พบว่า ปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดการเพาะเลี้ยงหลังการปรับเปลี่ยนเฉลี่ย 1.660 KgCO₂e/รอบ/ไร่การผลิต ซึ่งลดลงถึงร้อยละ 18.55 ทั้งนี้ได้มีการเสนอแนะเรื่องการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์อาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น โดยการใช้อาหารเม็ดชนิดลอยน้ำแทนการให้อาหารสมทบแบบจมน้ำ เพื่อลดการเกิดน้ำเน่าเสียภายในบ่อ และเพื่อการควบคุมการให้อาหารที่ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดได้มีการศึกษาผลิตภัณฑ์ปลาสดแช่แข็ง จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโพธิ์ทุ่งเจริญ จังหวัดราชบุรี ผลิตภัณฑ์ปลาสดแช่แข็ง (กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด, 2560) พบว่า ขั้นตอนที่มีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดคือ กระบวนการเพาะเลี้ยงปลาสด มีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 99 จากกิจกรรมทั้งหมด กรมประมง (กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด, ม.ป.ป.) ได้แนะนำแนวทางให้กลุ่มเกษตรกรลดปริมาณการให้อาหารให้เหมาะสมกับขนาดปลาในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งหลังจากที่เกษตรกรได้ปฏิบัติตามคำแนะนำ พบว่า ปริมาณก๊าซเรือนกระจกลดลงไปได้ถึงร้อยละ 16 จากกระบวนการเพาะเลี้ยงทั้งหมด

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนคือ ต้นทุนทางด้าน การเพาะเลี้ยงโดยต้นทุนหลักในการเพาะเลี้ยงปลาสดคือ ต้นทุนค่าพันธุ์ปลา อาหาร และแรงงาน ดังนั้นควรให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการลดต้นทุน โดยการประยุกต์ใช้แนวทาง Smart Farmer อาทิเช่น การทำบัญชี การบันทึกข้อมูลผลผลิต การเก็บเกี่ยว และการจำหน่าย และนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการตัดสินใจและการแก้ปัญหา พร้อมทั้งการหาความรู้เพิ่มเติมและการส่งเสริมด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เช่น การปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยการควบคุมปริมาณอาหารและการปรับเปลี่ยนชนิดอาหารเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อน้ำ สามารถลดทรัพยากรน้ำที่ใช้ในการเติมเข้าบ่อ และการเปลี่ยนมาใช้ น้ำมันไบโอดีเซล ที่ช่วยลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูล ปัจจัยด้านต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลาสด ทรัพยากรที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงในแต่ละขั้นตอน และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายหรือการแก้ปัญหาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ตามนโยบายการขับเคลื่อนเกษตรกรไทยเพื่อมุ่งสู่การเป็น Smart Farmer สามารถนำ

ข้อมูลผลตอบแทนทางสังคมของการเพาะเลี้ยงปลาสดและการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเพาะเลี้ยงมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนด้านการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม และทดลองนำแนวทาง Smart Farmer มาปรับใช้ในการเพาะเลี้ยงปลาสดในพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรเห็นถึงผลตอบแทนเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พร้อมทั้งประเมินและทบทวนข้อจำกัดเพื่อการพัฒนาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เถาว์สิน หนูฤทธิ. (2560). สถานการณ์การผลิตปลาสด ปี 2560. [online] เข้าถึงได้จาก : <https://www.fisheries.go.th/strate-gy/?name=news&file=readnews&id=450>.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2556). แนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer. ใน คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย Smart Farmer และ Smart Officer. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ม.ป.ท: 30-32
- กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง. (2558). สถิติการประมงแห่งประเทศไทย. กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง กรมประมง.
- กัญจุมาร รัตนติกุล. (2530). การเปรียบเทียบต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลาสดแบบดั้งเดิม และแบบสมัยใหม่. วิทยานิพนธ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง. (2558). สถิติผลผลิตการเลี้ยงสัตว์น้ำจืด. กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง กรมประมง.
- กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด. ม.ป.ป. เครื่องหมายการค้าบอนฟุตพรีนที่ภายใต้โครงการเมืองเกษตรสีเขียว. ร้อยข้าวขาวประมง. ม.ป.ท : 4-5.
- กองวิจัยและพัฒนาพันธุ์กรรมสัตว์น้ำ. (2561). การบริหารจัดการพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำปรับปรุงพันธุ์. ม.ป.ท. กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- จารินี ศุภระรัตมี. (2561). แนวทางการลดต้นทุนด้านพลังงานในการทำประมงหอยลาย กรณีศึกษา ชุมชนประมงในจังหวัดตราด. การค้นคว้าอิสระ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เจษฎาพงศ์ สีพรหม และวิสาชา ภูจินดา. (ม.ป.ป.) การลดก๊าซเรือนกระจกจากการเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมของเกษตรกรหมู่บ้านที่ 3 หมู่บ้านที่ 4 และหมู่บ้านที่ 6 ตำบลคลองครักษ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชูติระ ระบอบ, พรรณราย แสงวิเชียร, แวมมยุรา คำสุข, มรกต กำแพงเพชร, ชรินทร์ งามกมล, บรรเจิดศักดิ์ สันหักดี, ณภัทร ศรีนวล และกันต์ติภมาฐ รัตนปริญญาณกุล. (2561). การพัฒนาตัวชี้วัดเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาสดสู่ผู้ประกอบการ 4.0 The Development of Snakeskin Gourami Farmer Indicators to Entrepreneur 4.0. วารสารธุรกิจปริทัศน์. ปีที่ 10 (ฉบับที่ 1): 171-189.

ณัฏฐิยา ชำนาญค้า. (2558). การปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์และการกักเก็บคาร์บอนในบ่อเลี้ยงกุ้งขาวแบบพัฒนา. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรพิมล กาญจนวาศ และคณะ. (2556). ลักษณะสัณฐานวิทยาและความหลากหลายของปลาสดในประเทศไทย. การวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ. (2561). แผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดสมุทรปราการ. ม.ป.พ.: สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ.

วิศณุพร รัตนตรัยวงศ์ และศรีจรรยา เข้มกลัด. (2557) ความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของประชากรพ่อแม่พันธุ์ปลาสวาย (*Pangasianodon hypophthalmus*) ม.ป.พ.: กรมประมง.

รุ่งตะวัน สิ้นธุ์ลีอนาม. (2558). การจัดการและกลยุทธ์การแข่งขันทางการตลาดของตลาดริมน้ำวัดดอนหวาย ในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

L. N. Komariah, S. Arita, Novia, S. S. Wirawan, and M. Yazid. (2013). Emission factors of biodiesel combustion in industrial boiler: A comparison to fossil fuel. *Journal of Renewable and Sustainable Energy*. 5 (September): 2-8.

การสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง

The Transmission of Fruit Gardeners' Life Styles for Sustainable Development in Urban Society

จุฑาภรณ์ อยู่ทิม*, จันทร์ชลี มาพุดท , แพกวีภา โปธิศรี

Jutaporn Yootim, Chanchalee Mapudh , Pakwipar phosri

สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Education and Social Development, Faculty of Education, Burapha University,

Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: porbma@gmail.com

(Received: June 07 2020 ; Revised : July 14 2020; Accepted : September 2 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้ในสังคมเมือง 2) การสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง 3) แนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และนนทบุรี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) เลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) และใช้เทคนิคการบอกต่อ (snowball technique) ได้แก่ ชาวสวนผลไม้ทั่วไป จำนวน 20 คน ชาวสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 13 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้ในสังคมเมือง จำนวนพื้นที่การทำสวนผลไม้ลดลง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากการทำเกษตรกรรม ไปทำธุรกิจบ้านจัดสรรแทน ส่งผลให้ชาวสวนผลไม้ลดน้อยลง สภาพครอบครัว อยู่ร่วมกัน อาศัยในชุมชนมากกว่า 30 ปี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ยึดหลักความพอเพียง ประหยัด การแต่งกายเรียบง่าย ปลูกพืชแบบผสมผสาน มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว การคมนาคมในสวนใช้เรือ มีการขุดบ่อน้ำไว้ใช้ มีความสุขในการทำสวน มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ผลผลิตน้อยไม่พอจำหน่าย และขาดการบริหารจัดการที่ดี

2. การสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง มาจากบรรพบุรุษ ครู ภูมิปัญญา เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความพร้อม จากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ สมาชิกครอบครัวช่วยกันทำงาน ครอบครัวอยู่ร่วมกัน มีรายได้มั่นคง มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามาจัดการด้านตลาด และการประชาสัมพันธ์ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมชุมชนน่าอยู่ มีการปลูกผลไม้ในเชิงเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วม และเพิ่มมูลค่าทำให้ชาวสวนมีรายได้เพิ่มขึ้น และจำหน่ายกิ่งพันธุ์เพื่อเพิ่มรายได้

3. แนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง ควรส่งเสริม 4 ด้าน ดังนี้
การพัฒนาคน : ตระหนักและเห็นคุณค่า จริใจต่อผู้บริโภค มีจิตบริการ การใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ผสมผสานกัน การทำงานร่วมกัน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สืบทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ผ่านการเรียนรู้จากครอบครัว สถานศึกษา สื่อ ตามความสนใจ และจัดอบรมความรู้และศึกษาดูงาน

การพัฒนาสังคม : สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านสื่อที่หลากหลาย สร้างความน่าเชื่อถือในสินค้า สร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์ แหล่งเรียนรู้ และอัตลักษณ์ชุมชน

การพัฒนาเศรษฐกิจ : สร้างรายได้เพิ่ม สร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างเครือข่ายการตลาด วิถีชีวิตพอเพียง และปลูกพืชแบบผสมผสาน

การพัฒนาสิ่งแวดล้อม : อนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อนุรักษ์พื้นที่สีเขียว ขุดบ่อน้ำไว้ใช้ ทำปุ๋ยชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สุขภาพดี ปลอดภัย บริโภคผักปลอดภัยพิษ อนุรักษ์พันธุ์สัมบางมดและทุเรียนนนท์ให้คงอยู่ชุมชน และส่งเสริมการปลูกสัมในเชิง

คำสำคัญ : การสืบทอด, วิถีชีวิต, ชาวสวนผลไม้, การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

The purposes of this research were to study; 1) fruit gardeners' life styles in urban society, 2) the succession of fruit gardeners' life styles for sustainable development in urban society. 3) guidelines for fruit gardeners' life styles for sustainable development in urban society. The informant's were from 2 areas: Bangkok, and Nonthaburi. The key informants were selected by purposive selection, using the snowball technique, composed of 20 general fruit gardeners, 13 successful fruit gardeners and 10 stakeholders. The instrument used was structure-interview. The data analysis was content analysis. The research findings were;

1. The life styles of fruit gardener in urban society: the fruit gardens area decreased, due to changes in the area from farming to business housing estates. resulting in reduced fruit gardeners. Families who lived together in the community for over 30 years. Education was at undergraduate level; life style adhered with sufficiency economy, saving, simple dress, integrated plant, income for themselves and their families, transportation in garden using boats, digging well for water. Happiness in farming with in a natural environment. Products decrease resulting in not enough distribution. And lack of good management.

2. The succession of the gardeners' life styles for sustainable development in urban society are from ancestors, local wisdom, informal learning, self-learning based on interests, and readiness by studying from other people, experience, society, environment, media and learning resources. Family members work together, Families live together. They have a stable income, with the use of technology for marketing and public relations management. There is mutual learning between the old and the new generation. They help protect the environment, and promote livable communities. Fruit is planted in baskets to solve the flooding problem and to increase value, causing the gardeners to have more income and sell seions to increase income.

3. The transmission guidelines of fruit gardeners' life styles for sustainable development in urban, consisted of 4 aspects as follow :

Human development : awareness and value, sincere to the consumer, service mind, using a combination of traditional and new technique, working together, developing local curricula, transferring knowledge to new generations through family learning, media-based interests, organizing knowledge training and study trips.

Social development : To create a network to exchange knowledge, publicize information through various media, build trust in products, create value for products, learning resources, and community identity.

Economic development : creating added value, creating a marketing network, sufficiency lifestyle, intergrated plants and additional income.

Environment development : create ecotourism, greens areas, dig wells for use, make bio-fertilizer from waste materials, promote quality of life, happiness, good health, safe consumption of non-toxic vegetables, conservation of Bang Mod orange and Nonthaburi Durian varieties to remain within the community, Promote the planting of oranges in baskets to solve the flooding problem.

Keywords : succession, life styles, fruit gardener, sustainable development

บทนำ

การพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 7 มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปสู่อุตสาหกรรมเป็นหลัก มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม เน้นพัฒนาทางวัตถุนิยม บริโภคนิยม ทุนิยม การพัฒนาขาดความสมดุล เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน ประชาชนภาคเกษตรกรรมมีรายได้ต่ำ ภาคอุตสาหกรรมมีรายได้สูง สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ประชาชนมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ภาคเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร ดังนั้น แผนการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) มุ่งเน้นการพัฒนาคมนาคมเป็นศูนย์กลางและยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลเหมาะสม มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกัน มีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคมนาคมให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคม ได้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559 : 4)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย จนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เกิดสังคมเมืองเพิ่มขึ้น สังคมที่มีประชากรอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก เป็นศูนย์กลางของความเจริญต่าง ๆ การคมนาคมสะดวก ประชาชนประกอบอาชีพหลากหลาย ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเมืองเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน มีการแบ่งหน้าที่กันทำงานอย่างชัดเจน คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม และความทันสมัยแบบตะวันตก ทำให้ไม่ค่อยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันมีน้อย เพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่รอบตัว (อาชัญญา รัตนอุบล, 2559 : 63) ในสังคมเมืองพื้นที่กรุงเทพมหานคร นอกจากเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และเทคโนโลยีแล้วยังเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์มาแต่โบราณ โดยเฉพาะพื้นที่ย่านบางมด ที่มีทั้งสวนผลไม้แบบยกร่อง สวนผักพื้นบ้าน และมีการทิวประมงน้ำกร่อย แหล่งปลูกส้มเขียวหวานดั้งเดิมของประเทศไทยที่ปลูกในแถบนี้เรียกว่า “ส้มบางมด” ซึ่งในอดีต

ส้มบางมดถือว่าเป็นส้มเขียวหวานที่คนไทยทุกคนรู้จักและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป นั่นเป็นเพราะรสชาติที่ดีและมีคุณสมบัติพิเศษกว่าส้มเขียวหวานจากที่อื่น ๆ แต่ต่อมาการปลูกส้มเขียวหวานในย่านบางมดได้มีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาของ วาสนา มานิช และคณะ (2552 : 2) พบว่า พื้นที่สวนส้มบางมดลดน้อยลง เพราะเกิดจากปัญหาชาวสวนมีแนวคิดที่จะขายที่ดินให้กับนายทุน ปัญหาน้ำเสียจากหมู่บ้านจัดสรรและโรงงาน รายได้จากการทำสวนไม่เพียงพอต่อภาระครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบคนวัยแรงงานและหนุ่มสาวไม่สนใจทำสวน ดินเสื่อมคุณภาพเนื่องจากขาดการบำรุงดินและใช้ปุ๋ยเคมีมานาน ปัญหาแมลงศัตรูพืชระบาดเนื่องจากการสารเคมีไม่เหมาะสม และการไม่ใช้สารเคมีต้นส้มเป็นโรคกรีนนิ่ง ต้นโทรม เมื่อเริ่มให้ติดลูก ผลส้มมีขนาดเล็กและยืนต้นตายเพราะเชื้อโรคติดมากับกิ่งพันธุ์ที่ได้รับการสนับสนุนและชาวสวนขาดการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งสวนส้มบางมดถูกแวดล้อมด้วยสภาพชุมชนที่เปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมือง (โชคธำรงค์ จงจอหอ, 2549 : 3) และพื้นที่นนทบุรีก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ประสบปัญหาการขยายตัวของสังคมเมืองที่ดินมีราคาแพงและขาดการสานต่อจากรุ่นไปสู่อุ่น ประกอบกับพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีปัญหาเกี่ยวกับอุทกภัยบ่อยครั้งและปลายปี พ.ศ. 2554 ได้เกิดอุทกภัยครั้งยิ่งใหญ่ น้ำท่วมสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อสวนทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีพื้นที่ปลูกทุเรียน ประมาณ 2,941.75 ไร่ ทำให้ต้นทุเรียนยืนต้นตายเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้เกษตรกรชาวสวนทุเรียนบางส่วนขายที่ดินและเลิกปลูกทุเรียน เพราะระยะเวลาที่ทุเรียนจะให้ผลผลิตนั้นยาวนาน ประมาณ 5-8 ปี ถึงจะให้ผลผลิต จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่เกษตรกรหันไปปลูกไม้ผลชนิดอื่นที่ให้ผลผลิตเร็วกว่า และดูแลรักษาง่ายกว่าการปลูกทุเรียน ถึงแม้ราคาทุเรียนจะมีราคาสูงก็ได้เป็นแรงจูงใจ ให้มีการปลูกเพิ่มขึ้นเท่าที่ควร เพราะการปลูกทุเรียนนั้นไม่ยากแต่การบำรุงดูแลรักษานั้นยากยิ่งกว่า ประกอบกับการสูญเสียของระบบนิเวศวิทยา รวมทั้งความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชของจังหวัดนนทบุรี ที่ลดน้อยลงไปทุกขณะ เพราะสังคมเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงไป พื้นที่เพาะปลูกกลายเป็นที่อยู่อาศัย ชุมชน หมู่บ้าน อาคารพาณิชย์ โรงงาน เนื่องจากพื้นที่ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีได้ลดลงไปมากจากหลายสาเหตุ ดังกล่าวแล้วตลอดจนเกษตรกรไม่ใส่ใจบำรุงดูแลรักษาสวนทุเรียนให้มีคุณภาพ นอกจากนี้สภาพของสวนยังเป็นสวนเก่า ต้นทุเรียนมีอายุมาก ประมาณ 30 -50 ปี จึงให้ผลผลิตน้อยลง เกษตรกรปล่อยปละละเลยสภาพสวนทรุดโทรม ต้นทุเรียน ลำต้นสูงใหญ่ มีกิ่งก้านและใบน้อยยากแก่การบำรุงดูแลรักษา รวมทั้งปัญหาจากศัตรูพืช โรค แมลง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ (ฝ่ายพัฒนาสังคม กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี, 2554)

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง เข้ามามีบทบาทในสังคมโลก องค์การสหประชาชาติให้ทุกประเทศทั่วโลกหันมาสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาด้านการศึกษาและการบริการด้านสุขภาพ เสริมสร้างจิตสำนึก เพื่อกระตุ้นให้ประชากรทั่วโลกตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมกันเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา และร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546 : 27) การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความยั่งยืนของระบบนิเวศไปพร้อม ๆ กัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548 : 4) ดังนั้น เพื่อให้สัมບามต และทุเรียนเมืองนนท์ ซึ่งเป็นสวนผลไม้ที่มีชื่อเสียง เป็นเอกลักษณ์และเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ยังคงมีอยู่ยั่งยืนต่อไป ในท่ามกลางสภาพสังคมเมืองปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการสืบทอดในคนรุ่นหลังได้สืบทอดวิถีชีวิตการทำสวนผลไม้ให้เกิดความยั่งยืน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักและสนใจที่จะศึกษาวิจัยการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง เพื่อศึกษาสภาพวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้ในสังคมเมือง เพื่อศึกษาการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง และศึกษาแนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาคนให้เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ อาชีพทำสวนผลไม้ในสังคมเมืองให้คงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างสมตุล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้ในสังคมเมือง
2. เพื่อศึกษาการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง

ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษา จำนวน 2 พื้นที่ ได้แก่

1. กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 เขต ได้แก่ จอมทอง ทุ่งครุ บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ บางบอน ภาษีเจริญ บางแค และหนองแขม ผู้วิจัยเลือกการสุ่มแบบง่าย (simple sampling) จำนวน 3 เขต ได้แก่ ทุ่งครุ จอมทอง และบางขุนเทียน

2. นนทบุรี จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางกรวย อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง และอำเภอไทรน้อย ผู้วิจัยเลือกการสุ่มแบบง่าย (simple sampling) จำนวน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอบางกรวย และอำเภอปากเกร็ด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยการใช้แบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่

1. ชาวสวนทั่วไปที่ประกอบอาชีพทำสวนส้ม และทุเรียนของจังหวัดกรุงเทพมหานคร และจังหวัดนนทบุรี จำนวน 20 คน
2. ชาวสวนผลไม้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำสวนผลไม้พื้นที่กรุงเทพมหานคร และพื้นที่นนทบุรี จำนวน 13 คน
3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 6 คน นักวิชาการเกษตร จำนวน 2 คน เจ้าพนักงานการเกษตร จำนวน 1 คน และนักวิชาการ จำนวน 1 คน

ขอบเขตเนื้อหา

1. สภาพวิถีชีวิตชาวสวนผลไม้
2. การสืบทอด
3. การพัฒนาที่ยั่งยืน 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาคน การพัฒนาสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนกุมภาพันธ์ 2562 ถึง เดือนธันวาคม 2562

ประโยชน์ที่ได้รับ

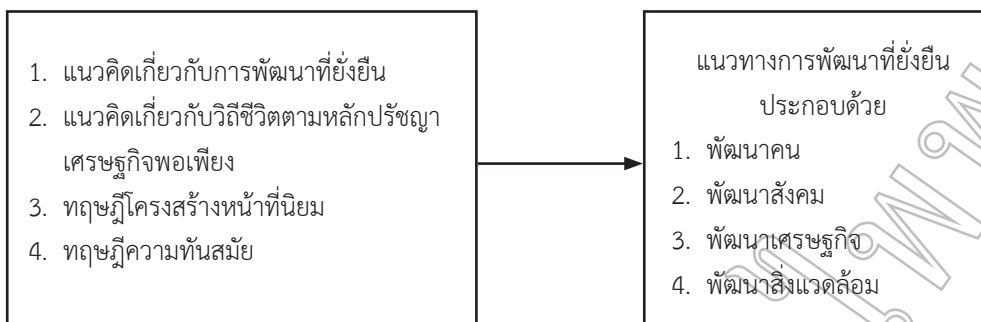
1. ได้ทราบสภาพวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้ในสังคมเมือง เพื่อนำสภาพวิถีชีวิตที่เป็นปัญหาของชาวสวนในปัจจุบันไปสู่การแก้ไข ปัญหาต่อไป
2. ได้ทราบการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง ที่แสดงถึงศักยภาพของคนในชุมชน ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอด ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป
3. ได้ทราบแนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนา นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิต แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ทฤษฎีความทันสมัย จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (พระธรรมปิฎก, 2551, สัญญา

สัญญาวิวัฒน์, 2551, ทิศนา แชมมณี, 2558, ปรียานุช พิบูลสรารุจ, 2550, พชรินทร์ สิริสุนทร, 2556, พรทิพย์ อันทิวโรทัย, 2545, Stephen Mores, 2010 & Russel K. Schutt, 2004) กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) จำนวน 3 ฉบับ
3. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ และหาคำความสอดคล้องและปรับแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ครอบคลุมตอบประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยนั้นได้
4. ประสานผู้เกี่ยวข้อง นัดหมายวัน เวลาและสถานที่ เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview)
5. ประสานคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ออกหนังสือในการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูล
6. เตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูล เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ สมุดบันทึก
7. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัย ติดต่อประสาน นัดหมาย วัน เวลา เพื่อสัมภาษณ์ ทำความรู้จัก สร้างสัมพันธภาพ (rapport) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยขออนุญาต บันทึกข้อมูล เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจรรยาบรรณและจริยธรรมของนักวิจัย การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล โดยแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล ซึ่งมีการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง และถ่ายภาพ รวมทั้งการจดบันทึกในขณะสัมภาษณ์
8. ผู้วิจัยได้กำหนดรหัส แทนชื่อผู้ให้ข้อมูล เพื่อแสดงที่มาของแหล่งข้อมูลแทนชื่อผู้ให้ข้อมูล
9. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

10. ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (data triangulation) (Creswell, 2007, สุภางค์ จันทวานิช, 2561: 129-131) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบคือ การสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้ในสังคมเมือง จำนวนพื้นที่การทำสวนผลไม้ลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากการทำเกษตรกรรม ไปทำธุรกิจบ้านจัดสรรแทน ส่งผลให้ชาวสวนผลไม้ลดน้อยลง สภาพครอบครัว อยู่ร่วมกัน อาศัยในชุมชนมากกว่า 30 ปี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ยึดหลักความพอเพียง ประหยัด การแต่งกายเรียบง่าย ปลุกพืชแบบผสมผสาน มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว การคมนาคมในสวนใช้เรือ มีการขุดบ่อน้ำไว้ใช้ มีความสุขในการทำสวน มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ผลผลิตน้อยไม่พอจำหน่าย และขาดการบริหารจัดการที่ดี
2. การสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง มาจาก บรรพบุรุษ ครู ภูมิปัญญา เป็นการเรียนรู้ตามอัยาศัย มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความพร้อมจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ สมาชิกครอบครัวช่วยกันทำงาน ครอบครัวอยู่ร่วมกัน มีรายได้มั่นคง มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามาจัดการ การตลาด และการประชาสัมพันธ์ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมชุมชนน่าอยู่ มีการปลูกผลไม้ในเชิงเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วม และเพิ่มมูลค่าทำให้ชาวสวนมีรายได้เพิ่มขึ้น และจำหน่ายกิ่งพันธุ์เพื่อเพิ่มรายได้

3. แนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง ควรส่งเสริม 4 ด้านดังนี้

การพัฒนาคน : ตระหนักและเห็นคุณค่า จริ่งใจต่อผู้บริโภคน มีจิตบริการ การใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ผสมผสานกัน การทำงานร่วมกัน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สืบทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ผ่านการเรียนรู้จากครอบครัว สถานศึกษา สื่อ ตามความสนใจ และจัดอบรมความรู้และศึกษาดูงาน

การพัฒนาสังคม : สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านสื่อที่หลากหลาย สร้างความน่าเชื่อถือในสินค้า สร้างคุณค่าผลผลิต แหล่งเรียนรู้ และอัตลักษณ์ชุมชน

การพัฒนาเศรษฐกิจ : สร้างรายได้เพิ่ม สร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างเครือข่ายการตลาด วิถีชีวิตพอเพียง และปลูกพืชแบบผสมผสาน

พัฒนาสิ่งแวดล้อม : อนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อนุรักษ์พื้นที่สีเขียว ขุดบ่อน้ำไว้ใช้ ทำปุ๋ยชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ความสุข สุขภาพดี ปลอดภัย บริโภคผักปลอดสารพิษ อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและทุเรียนนนท์ให้คงอยู่คู่ชุมชน และส่งเสริมการปลูกส้มในเชิง

สรุปและอภิปรายผล

1. สภาพวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้ในสังคมเมือง จำนวนพื้นที่การทำสวนผลไม้ลดลง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากการทำเกษตรกรรม ไปทำธุรกิจบ้านจัดสรรแทน ส่งผลให้ชาวสวนผลไม้ลดน้อยลง สภาพครอบครัวอยู่ร่วมกัน อาศัยในชุมชนมากกว่า 30 ปี การศึกษาดำกว่าปริญญาตรี ยึดหลักความพอเพียง ประหยัด การแต่งกายเรียบง่าย ปลูกพืชแบบผสมผสาน มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว การคมนาคมในสวนใช้เรือ มีการขุดบ่อน้ำไว้ใช้ มีความสุขในการทำสวน มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับ พรทิพย์ อันทิวโรทัย (2545) ศึกษาเรื่อง บทบาทการศึกษาในการสืบทอดและพัฒนาทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรมชาวสวนฝั่งธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชาวสวนมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ยึดถือ แบบแผนประเพณี มีระบบเครือญาติที่แน่นแฟ้น เอื้อเพื่ออาหารต่อกัน เลื่อมใสในพุทธศาสนา รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีในรอบปี สังคมภูมิปัญญาสืบทอดกันมาการทำสวนมีลักษณะเฉพาะคือ ยกร่อง และทำสวนผสม มีทั้งสวนไม้ผล สวนผัก และสวนไม้ดอกไม้ประดับ

2. การสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง มาจาก บรรพบุรุษ ครู ภูมิปัญญา เป็นการเรียนรู้ตามอัธยาศัย มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความพร้อมจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ สมาชิกครอบครัวช่วยกันทำงาน ครอบครัวอยู่ร่วมกัน มีรายได้มีงคงมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาจัดการด้านตลาด และการประชาสัมพันธ์ มีการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมชุมชนน่าอยู่ มีการปลูกผลไม้ในเชิง เพื่อแก้

ปัญหาน้ำท่วม และเพิ่มมูลค่าทำให้ชาวสวนมีรายได้เพิ่มขึ้น และจำหน่ายกิ่งพันธุ์เพื่อเพิ่มรายได้ สอดคล้องกับ สิทธิชัย ละมัย (2550) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์แนวคิดการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาเพื่อให้ชุมชนช่วยตนเอง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา การใช้เครือข่ายการเรียนรู้ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนในชุมชน การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน การเข้าถึงการศึกษาทุกคนโดยไม่จำกัดวิธีการ การจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของบุคคลและชุมชน และการใช้ชุมชนเป็นฐานในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับ ชาคริต อาชวอรัง (2554) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ มนุษย์ต้องมีการเรียนรู้ ที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลของบุคคล สังคมและธรรมชาติ จึงจะเกิดการพัฒนายั่งยืน การเรียนรู้เกิดจากการรับประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัส แล้วใช้ประสบการณ์นั้นเป็นข้อมูลในการพัฒนาชีวิตในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่นำไปสู่การเรียนรู้ ด้านผู้จัดการศึกษา ให้แนวทางสำหรับผู้จัดการศึกษา 5 กลุ่ม คือ พ่อแม่ ครูอาจารย์ รัฐและสังคม สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน ด้านกระบวนการจัดต้องมีการพัฒนาอันทะเยอทะยานคิดโดยเฉพาะจากปัญหาและสิ่งที่พบในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมกิจกรรมการศึกษาต่าง ๆ ฝึกระเบียบวินัย และสอนให้เกิดความรักธรรมชาติ สอดคล้องกับ พงณา เอื้องไพบูลย์ (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : การศึกษาแบบพหุกรณี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครอบคลุมถึงกิจกรรมการเรียนรู้หลายลักษณะร่วมกัน ที่ทำให้ศักยภาพของชุมชนเพิ่มขึ้นได้แก่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การสนทนา พบปะหารือและประชุม การสังเกตผลของกิจกรรม การถ่ายทอดภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้าน การฝึกอบรมและดูงานในพื้นที่จริง การเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ และการเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ของชุมชน

3. แนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมเมือง ควรส่งเสริม 4 ด้าน ดังนี้

การพัฒนาคน: ตระหนักและเห็นคุณค่า จริ่งใจต่อผู้บริโภคน มีจิตบริการ การใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ผสมผสานกัน การทำงานร่วมกัน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สืบทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ผ่านการเรียนรู้จากครอบครัว สถานศึกษา สื่อ ตามความสนใจ และจัดอบรมความรู้ และศึกษาดูงาน

การพัฒนาสังคม : สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านสื่อที่หลากหลาย สร้างความน่าเชื่อถือในสินค้า สร้างคุณค่าผลผลิต แหล่งเรียนรู้ และอัตลักษณ์ชุมชน

การพัฒนาเศรษฐกิจ : สร้างรายได้เพิ่ม สร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างเครือข่ายการตลาด วิถีชีวิตพอเพียง และปลูกพืชแบบผสมผสาน

การพัฒนาสิ่งแวดล้อม : อนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อนุรักษ์พื้นที่สีเขียว ขุดบ่อน้ำไว้ใช้ ทำปุ๋ยชีวภาพ จากวัสดุเหลือใช้ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ความสุข สุขภาพดี ปลอดภัย บริโภคผักปลอดภัย พืช อนุรักษ์พันธุ์สัตว์บางชนิดและทุเรียนนนท์ให้คงอยู่ชุมชน และส่งเสริมการปลูกส้มในเชิง

สอดคล้องกับ สาลีณี บุรณโกศล (2561) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้ 4 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงในอาชีพ ด้านความพึงพอใจในอาชีพ ด้านความเป็นแบบอย่างในอาชีพ และด้านสัมพันธ์ภาพในอาชีพ ลักษณะกิจกรรมมี 4 รูปแบบ ได้แก่ กิจกรรมโรงเรียนเป็นฐาน กิจกรรมครอบครัวเป็นฐาน กิจกรรมผู้ประกอบการเป็นฐาน และกิจกรรมท้องถิ่นเป็นฐาน การเรียนรู้ทัศนคติ ประกอบด้วย การสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างความตระหนัก การสร้างการเห็นคุณค่าและประโยชน์ และการปฏิบัติ สอดคล้องกับชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ (2555) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ส่วนปัจจัยหรือเงื่อนไขของการดำรงอยู่ของการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้ ได้แก่ 1) การมีสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) การส่งเสริมและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 3) การร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ 4) อัตลักษณ์และความแตกต่าง 5) การมีส่วนร่วม 6) การบริหารจัดการ และ 7) การประชาสัมพันธ์ สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการ 10 ประการ ได้แก่ 1) กิจกรรมสินค้าบริการและโครงสร้างพื้นฐาน 2) เครือข่ายการท่องเที่ยว 3) ฐานทรัพยากร 4) อัตลักษณ์ 5) การมีส่วนร่วม 6) การประชาสัมพันธ์ 7) กระบวนการเรียนรู้ 8) การบริหารจัดการ 9) วัฒนธรรมชุมชน และ 10) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับ ทิพย์สุดา พุฒจร (2556) ศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืนในด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาการทำสวน ทักษะ เทคนิคต่าง ๆ ให้ลูกหลาน และมีการจัดบันทึกเรื่องราว เพื่อไม่ให้องค์ความรู้สูญหายไป ทั้งในครอบครัวและสถานศึกษา
2. จัดตั้งแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราว วิถีชีวิต ชาวสวนผลไม้ และผลผลิตในท้องถิ่น
3. ควรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ระหว่างสมาชิกของชุมชน โดยการพูดคุยถึงประเด็นปัญหาที่ประสบในระหว่างการทำกรเพาะปลูก หรือทำเกษตรอินทรีย์ แล้วร่วมกันหาทางแก้ไข
4. มีการรวมกลุ่ม สร้างเครือข่ายระหว่างกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร
5. ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ อนุรักษ์ อาชีพทำสวนผลไม้ในสังคมเมือง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพชาวสวนผลไม้ในสังคมเมืองให้คงอยู่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบ กระบวนการเรียนรู้ของชาวสวนผลไม้ พืชเศรษฐกิจ ในสังคมไทย
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำสวนผลไม้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

ชลลดา แสงมณี ศิริสาธิตกิจ. (2555). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวตลาดน้ำภาคใต้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชาคริต อาชวอำรุง. (2554). การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โชคธำรงค์ จงจอหอ. (2549). วิถีชีวิตของเกษตรกรชาวสวนส้มบางมด. รายงานการศึกษาวิชาปัญหาพิเศษ. สาขาการจัดการทรัพยากรชีวภาพ คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

ทิพย์สุดา พุฒจร. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ฝ่ายพัฒนาสังคม กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต. (2554). แผนปฏิบัติงานโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูเรียนนนท์ ปี พ.ศ.2554. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี.

พจนา เอื้องไพบูลย์. (2546). การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน : การศึกษาแบบพหุกรณี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษา นอกระบบเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรทิพย์ อันทิวโรทัย. (2545). บทบาทการศึกษาในการสืบทอดและพัฒนาทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาวัฒนธรรมชาวสวนฝั่งธนบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาสนา มานิช, พรรณปพร กองแก้ว และมงคล ปลั่งศรีนนท์. ศูนย์วิจัยและบริการเพื่อชุมชนและสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ร่วมกับ สำนักงานเกษตรเขตตลิ่งชัน สำนักงานเกษตร กรุงเทพมหานคร. (2553). การจัดการเทคโนโลยีการปลูกส้มบางมดรูปแบบเกษตรสังคมเมืองอย่างยั่งยืน. รายงานการวิจัย.

สาลินี บุรณโกศล. (2561). การส่งเสริมทัศนคติต่ออาชีพทำสวนผลไม้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สิทธิชัย ละม้าย. (2550). การวิเคราะห์แนวคิดการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน, ภาควิชานโยบายการจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). รายงานสรุปผลการประชุม ประจำปี 2546 ของ สศช. เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สศช.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2548). การประชุมสัมมนาเรื่องมองให้ไกล ไปให้ถึงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. ในแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี

สุภางค์ จันทวานิช. (2561). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2559) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่และผู้สูงอายุในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Creswell, J.W. (2007). Qualitative inquiry and research design : choosing among five approaches. (2nd ed.) California: SAGE publications.

Russell K. Schutt. (2004). Investigating the Social World (4th ed.), USA: Sage Publications, Inc.

การสำรวจการทำประมงอวนจมปูเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
บริเวณหาดวอนนภา อำเภอมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี
Survey on Crab Gill Net Fishery for Development of Community Economics
at Wonnapha Beach, Chonburi Province

สุรพล ฉลาดคิด*

Suraphol Chalardkid

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

The Institute of marine science, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: surapholc@go.buu.ac.th

(Received: June 14 2020 ; Revised: August 18 2020. ; Accepted: August 31 2020)

บทคัดย่อ

การสำรวจการทำประมงอวนจมปูเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บริเวณหาดวอนนภา อำเภอมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการทำประมง องค์ประกอบและขนาดของชนิดสัตว์น้ำ และประเมินผลจับปูม้าด้วยอวนจมปู ด้วยวิธีสัมภาษณ์ชาวประมง และสุ่มตัวอย่างซึ่งวัดขนาดสัตว์น้ำจากเครื่องมืออวนจมปูของชาวประมง ระหว่างเดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561 พบผลการศึกษาชาวประมงที่ทำการประมงโดยเรือเครื่องวางทอ้ง และเรือเครื่องหางยาว โดยใช้วอนที่มีความยาว 2,160-7,200 เมตร มีค่าเฉลี่ยการจับของอวนจมปู 0.10 กิโลกรัมต่ออวนขนาดความยาว 100 เมตร โดยมีผลจับสูงสุดมีค่าเฉลี่ย 0.16 กิโลกรัม การวิเคราะห์องค์ประกอบของสัตว์น้ำจากการทำประมงอวนจมปูพบสัตว์น้ำทั้งสิ้น 22 ชนิด มีปูม้าเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งมีจำนวนและน้ำหนักร้อยละ 76.02 และ 78.53 ตามลำดับ ขนาดปูม้าที่จับได้มีความกว้างกระดองอยู่ในช่วง 5.52-14.00 เซนติเมตร โดยพบปูม้าเพศผู้และเพศเมียมีขนาดความกว้างกระดองเฉลี่ย 9.83 และ 9.84 เซนติเมตร ตามลำดับ และมีผลจับเฉลี่ยต่อราย 1.38-7.00 กิโลกรัม การสัมภาษณ์ชาวประมงจำนวน 130 ราย ที่ทำประมงอวนจมปู มีผลจับรวมทั้งปี 201,018 ตัน และมีค่าเฉลี่ยผลจับต่อเดือน 16.75 ตัน

คำสำคัญ : เรือเครื่องวางทอ้งม, ปูม้า, ชาวประมง, ประมงอวนจมปู

Abstract

This study is a survey on Crab Gill Net Fisheries for Development of Community Economics at Wonnapha Beach, Chonburi Province, Thailand. It aims to analyze fishing characteristics which are compositions and sizes of aquatic species including blue swimming crab by using crab gill nets.

The study was done by interviewing fishermen and sampling aquatic animals from crab gill nets from October 2017 to September 2018. The results showed that the most fishermen used crab gill nets with long-tail speed boats with an internal engine and also used nets ranging from 2,160 to 7,200 m in length. The average crab caught was 0.10 kg for every 100 m of net length with maximum catch of 0.16 kg within 100 m of net length. There were 22 species found in the net with the dominant species being blue swimming crab which accounted for 76.02% by number and 78.53% by weight Blue swimming crab carapace-widths ranged from 5.52 - 14.00 cm with an average of 9.83 and 9.84 cm for male and female, respectively. On average, 1.38 to 7.00 kg of blue swimming crabs were caught per person. In summary, 130 fishermen using crab gill nets captured around 201,018 tons of aquatic animals per year with a monthly average of 16.75 tons.

Keywords : belly boat, blue swimming crab, fisherman, crab gill net fishery

บทนำ

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลและมีการทำประมงพื้นบ้านเป็นจำนวนมากเช่นการทำประมงอวนจมปู (crab gill net fishery) ซึ่งเป็นเครื่องมือประมงประเภทอวนติดตา ชนิดที่ใช้ทำการประมงหน้าดิน โดยให้ผืนอวนอยู่กับที่ (stationary gear) ปล่อยอวนทิ้งไว้ในน้ำค่อนข้างนานเพื่อรอเวลาให้สัตว์น้ำว่ายมาชนตาอวน เป้าหมายของเครื่องมือชนิดนี้คือ ปูม้า เนื่องมาจากจากความต้องการปูม้ามีเพิ่มมากขึ้น และเป็นที่ต้องการจำนวนมากของตลาดภายในและต่างประเทศ ทำให้มีราคาสูงกว่าสินค้าสัตว์น้ำชนิดอื่นประกอบกับปริมาณปูม้าในธรรมชาติมีน้อยลงจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวประมงมีความพยายามจับปูม้าเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการเพิ่มจำนวนผืนอวนให้มีความยาวมากขึ้น และมีการลักลอบใช้อวนจมปูที่มีขนาดช่องตาเล็กมาใช้จับปูม้าที่มีขนาดยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ขึ้นมาใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก อันเป็นสาเหตุทำให้ทรัพยากรปูม้าลดลง ซึ่งบริเวณหาดวอนนภา อำเภอมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการทำการประมงอวนจมปูที่สำคัญของจังหวัด โดยส่วนมากชาวประมงนิยมใช้อวนเอ็นขนาดช่องตา 7.62 เซนติเมตร เท่านั้น ซึ่งต่างจากการทำการประมงในเขตอ่าวไทยฝั่งตะวันออกที่ใช้ขนาดตาอวน 7.62-10.62 เซนติเมตร (ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และคณะ, 2555) และการทำประมงอวนจมปูบริเวณจังหวัดระยองใช้ขนาดตาอวน 7.50-10.00 เซนติเมตร (มนตรี สุมนธชา และวุฒิชัย, วังคะฮาด, 2549) ส่วนการทำประมงอวนจมปูบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้อวนมีขนาดตา 9-11 เซนติเมตร (คันสนีย์ ศรีจันทร์ และ โรจนรุฒน์ รุ่งเรือง, 2549) ซึ่งการใช้อวนขนาดที่มีช่องตาเล็กและใช้ขนาดเตี้ยตลอดปีย่อมมีโอกาสในการจับปูม้าขนาดเล็กได้จำนวนมากทำให้จำนวนของแม่ปูที่มีไข่นอกกระดองลดลงจึงไม่สามารถวางไข่ขยายพันธุ์เติบโตเป็นลูกปูม้าวัยอ่อนทดแทนได้ทัน โดยในปี พ.ศ. 2556 ปริมาณปูม้าที่จับได้ในฝั่งอ่าวไทยลดลงเหลือ 19,216 ตัน จากที่เคยจับได้สูงสุดถึง 37,281 ตันในปี พ.ศ. 2541 (กรมประมง, 2558) และเนื่องจากพื้นที่บริเวณหาดวอนนภามีแนวโน้มการใช้ของอวนจมปูในการทำการประมงเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงกับหาดบางแสน จึงมีความต้องการปูม้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ราคาปูสูงขึ้น เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้ชาวประมงมีการปรับเปลี่ยนเครื่องมือและเพิ่มเครื่องมือในการการจับปูม้าให้ได้เพิ่มมากขึ้น โดยในปัจจุบันชาวประมงบริเวณหาดวอนนภา ยังขาดข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการทำประมงอวนจมปูรวมทั้งข้อมูลและแนวทางในการร่วมมือกันในการอนุรักษ์และการวางแผนการใช้ประโยชน์จากปูม้าให้มีความยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการทำการประมงอวนจมปู ชนิดและขนาดสัตว์น้ำที่จับได้ รวมถึงการประเมินผลจับปูม้าจากชาวประมงบริเวณหาดวอนนภา อำเภอมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวางแผนและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในพื้นที่ทำการศึกษา โดยมีการมีการสำรวจเก็บข้อมูลบริเวณหมู่บ้านชาวประมงหาดวอนนภา อำเภอมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี กลุ่มเป้าหมาย คือ ชาวประมงที่ทำการประมงอวนจมปู ระยะเวลาดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม 2560 ถึง เดือนกันยายน 2561 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น

1.1 การสัมภาษณ์ ข้อมูลลักษณะของการทำการประมงอวนจมปูของชาวประมง โดยใช้การสัมภาษณ์ข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) ลักษณะเรือ 2) วิธีทำการประมง 3) การลงแรงประมง 4) ปริมาณการจับ และ 5) ปัญหาและอุปสรรคในการทำการประมง โดยสุ่มสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวประมงที่ใช้อวนจมปูในการทำการประมงด้วยวิธีการสุ่มแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) ให้ได้ตัวอย่างมากที่สุด จากชาวประมงที่ทำอวนจมปูจำนวน 175 ราย สุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ครั้งนี้จำนวน 130 ราย โดยสัมภาษณ์ทุกครั้งที่มีการสุ่มตัวอย่างและไม่ซ้ำรายเดิม

1.2 ศึกษาองค์ประกอบของสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยอวนจมปูจากชาวประมงระหว่างเดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561 โดยสุ่มเก็บตัวอย่างเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อบันทึกผลจับสัตว์น้ำซึ่งวัดตัวอย่างสัตว์น้ำทุกชนิด และชนิดเรือที่ใช้ในการทำการประมง จากนั้นจำแนกชนิดสัตว์น้ำ โดยกลุ่มปูบันทึแยกเพศ ซึ่งน้ำหนักหน่วยเป็นกรัม และวัดความกว้างกระดอง (carapace width; CW) มีหน่วยเป็นเซนติเมตร ส่วนกลุ่มปลาหรือสัตว์น้ำอื่นนำมาจำแนกชนิด ซึ่งน้ำหนักมีหน่วยเป็นกรัม และวัดความยาวมีหน่วยเป็นเซนติเมตร

2. วิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ทำการวิเคราะห์ลักษณะของการทำการประมงของชาวประมงอวนจมปู เช่น โครงสร้างของเครื่องมือ วิธีทำการประมง จำนวนเครื่องมือ จำนวนวันที่ออกทำการประมง และผลจับสัตว์น้ำได้จากการสัมภาษณ์จากชาวประมงอวนจมปู โดยใช้สถิติการพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของสัตว์น้ำ โดยคำนวณเป็นร้อยละของจำนวนและน้ำหนักของสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมด ส่วนปูม้า ซึ่งเป็นชนิดของสัตว์น้ำเป้าหมายนำมาศึกษาการกระจายของขนาด (size distribution) ความกว้างของกระดองของปูม้าเพศผู้และเพศเมีย

2.3 วิเคราะห์ผลจับปูม้าจากชาวประมงอวนจมปู โดยผลจับปูม้ามีหน่วยเป็นกิโลกรัมต่อพื้นที่อวน 100 ตารางเมตร ดังนี้

อัตราการจับปูม้า (กก./พื้นที่อวน)

$$= \frac{\text{ปริมาณปูจับได้ทั้งหมด (กก)} \times 100}{\text{พื้นที่อวนที่ใช้ทั้งหมด (ตารางเมตร)}}$$

2.4 ประเมินผลจับปูม้าของเครื่องมืออวนปูในแต่ละเดือน โดยมีสูตรตัดแปลงจากของ วีระ บุญรักษ์ และคณะ (2541) ดังนี้

$$\begin{aligned} & \text{ปริมาณปูม้าทั้งหมด (กิโลกรัม)} \\ & = Nd/d\{(W1+ W2+ W3+..... Wn)/n\} 1/1000 \\ N & = \text{จำนวนเรือที่ออกทำการประมง (ลำ)} \\ d & = \text{จำนวนวันที่ออกทำการประมงต่อลำ (วัน)} \\ d & = \text{จำนวนวันเฉลี่ยที่ออกทำการประมงต่อเที่ยว (วัน)} \\ & \{(W1+ W2+ W3+..... Wn) \\ & = \text{ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อเที่ยวของเรือแต่ละลำ} \\ & \text{ที่สุ่มตัวอย่าง (กิโลกรัม)} \\ n & = \text{จำนวนเรือที่สุ่มตัวอย่าง (ลำ)} \end{aligned}$$

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ลักษณะการทำประมงอวนจมปู

จากผลการสัมภาษณ์ชาวประมงอวนจมปู จำนวน 130 ราย พบกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 28-56 ปี และพบช่วงอายุ 30-50 ปี มีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 77.69 จากการศึกษาครั้งนี้ พบชาวประมงช่วงอายุ 30 - 50 ปี มีสัดส่วนสูงกว่าการศึกษาในปี 2559 ที่พบชาวประมงช่วงอายุ 51 - 61 ปี

ภาพที่ 1 ลักษณะเรือเครื่องวางท้อง ในการทำการประมง อวนจมปูของชาวประมงบริเวณหาดวอนนภา อ.เมือง จ.ชลบุรี

จากการศึกษาเรือประมงอวนจมปูที่ทำประมงบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ได้แก่ จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่าทั้ง 3 จังหวัดใช้เรือที่มีขนาดความยาวเรือใกล้เคียงกันจะแตกต่างกันที่รูปร่างของเรือ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความคุ้นเคยของชาวประมงในแต่ละพื้นที่ และเมื่อเปรียบเทียบกับ

มีสัดส่วนที่สูง (สุรพล ฉลาดคิด, 2559) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ามีชาวประมงรุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้น (ตารางที่ 1) ส่วนการใช้เครื่องมืออวนจมปูในการทำการประมงเพียงชนิดเดียว จำนวน 116 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.23 ส่วนใหญ่เรือยนต์ที่ใช้ทำการประมง มี 2 ลักษณะ คือ เรือเครื่องวางท้อง จำนวน 67 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.54 และเรือเครื่องหางยาว จำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 48.46 ของตัวอย่างชาวประมง (ภาพที่ 1 และภาพที่ 2) โดยเรือเครื่องวางท้องมีขนาดความยาวตั้งแต่ 4.5 - 6.5 เมตร ส่วนเรือเครื่องหางยาวมีขนาดความยาวตั้งแต่ 3 - 5 เมตร โดยยี่ห้อของเครื่องยนต์ที่นิยมมากที่สุดเป็นยี่ห้อย่นมา มีจำนวนตัวอย่างที่ใช่ยี่ห้อนี้ 76 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.41 ของตัวอย่างชาวประมง โดยมีขนาดเครื่องยนต์ตั้งแต่ 11-116 แรงม้า ซึ่งลักษณะการใช้เครื่องมือทำการประมงไม่แตกต่างจากการศึกษาในปี 2559 (สุรพล ฉลาดคิด, 2559) และมีการใช้เรือเครื่องวางท้องและเรือเครื่องหางยาวในการทำการประมงอวนจมปูมีลักษณะเช่นเดียวกับการทำการประมงอวนจมปูบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่กำลังเครื่องยนต์เรือเครื่องวางท้อง 100-500 แรงม้าและเรือเครื่องหางยาว 85-145 แรงม้า (คันสนีย์ ศรีจันทร์ และโรจนรัตน์ รุ่งเรือง, 2549) และบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ใช้เครื่องยนต์ที่กำลัง 4 - 85 แรงม้า (ธีรยุทธ์ ศรีคุ้ม และคณะ, 2555)

ภาพที่ 2 ลักษณะเรือเครื่องหางยาว ในการทำการประมงอวนจมปูของชาวประมงบริเวณหาดวอนนภา อ.เมือง จ.ชลบุรี

เรือประมงอวนจมปูอ่าวไทยตอนล่างที่ วราภรณ์ เดชบุญ และ หัสพงศ์ สมชนะกิจ (2549) ได้ทำการศึกษาระเบียงอ่าวไทยตอนล่างที่จังหวัดสงขลาและนครศรีธรรมราช พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นเรือหางยาวมีความยาวประมาณ 7 เมตร ซึ่งจะแตกต่างกันที่รูปร่างและลักษณะของเรือ เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานชาวประมงและการใช้เครื่องมืออวนจมปู จากการสุ่มตัวอย่างจากชาวประมง ที่ทำการประมงด้วยอวนจมปู บริเวณหาดวอนนภา อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
1. ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง (ปี)		
- น้อยกว่า-30 ปี	17	13.08
- 30-50 ปี	101	77.69
- มากกว่า 50 ปี	12	9.23
2. การใช้เครื่องมือ		
- อวนจมปูอย่างเดียว	116	89.23
- อวนจมปู + ลอบปู	14	10.77
3. ประเภทเรือ		
- เรือเครื่องวางท้อง	67	51.54
- เรือเครื่องหางยาว	63	48.46
4. น้ำมันเชื้อเพลิง		
- ใช้น้ำมันดีเซล	66	50.77
- ใช้น้ำมันเบนซิน	64	49.23
5. ยี่ห้อเครื่องยนต์		
- คูโบต้า 11 แรงม้า	2	1.54
- ซูซูกิ 16 แรงม้า	2	1.54
- ยันม่า 11-16 แรงม้า	63	48.46
- อีซูซุ 65 แรงม้า	1	0.77
- ฮอนด้า 5.5-13 แรงม้า	62	47.69

ผลการศึกษาประสิทธิภาพผลจับของเครื่องมืออวนจมปู จากการสุ่มตัวอย่างซึ่งน้ำหนักปูมาได้รวมสัตว์น้ำอื่น จากตัวอย่าง ชาวประมง และจากผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้อวนที่มีความยาวและความลึก และขนาดช่องตาเดียวกันทั้งหมด คือ มีความยาว 180 เมตร ความลึก 1.26 เมตร และมีขนาดช่องตา 7.62 เซนติเมตร แต่มีความแตกต่างกันที่จำนวนฝืนของอวนจมปูที่ใช้ในแต่ละราย ดังนั้นหน่วยวัดในการศึกษาประสิทธิภาพผลจับของเครื่องมืออวนจมปูต่อรายมีหน่วยเป็นกิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร มีผลการศึกษาดังนี้ (ภาพที่ 3)

ประสิทธิภาพผลจับของเครื่องมืออวนจมปู พบว่า มีผลจับเฉลี่ย 0.10 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร โดยมีผลจับสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์ 2561 มีค่าเฉลี่ย 0.16 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร รองลงมาเป็นเดือนพฤษภาคม พบมีผลจับ 0.15 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร และเดือนมิถุนายน 2561 พบมีผลจับ 0.11 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร โดยค่าเฉลี่ยผลจับของอวนจมปูจากการทำการประมงด้วยเรือเครื่องหางยาว และเรือเครื่องวางท้อง มีค่าใกล้เคียงกันที่ผลจับเฉลี่ย 0.10 และ 0.09 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร

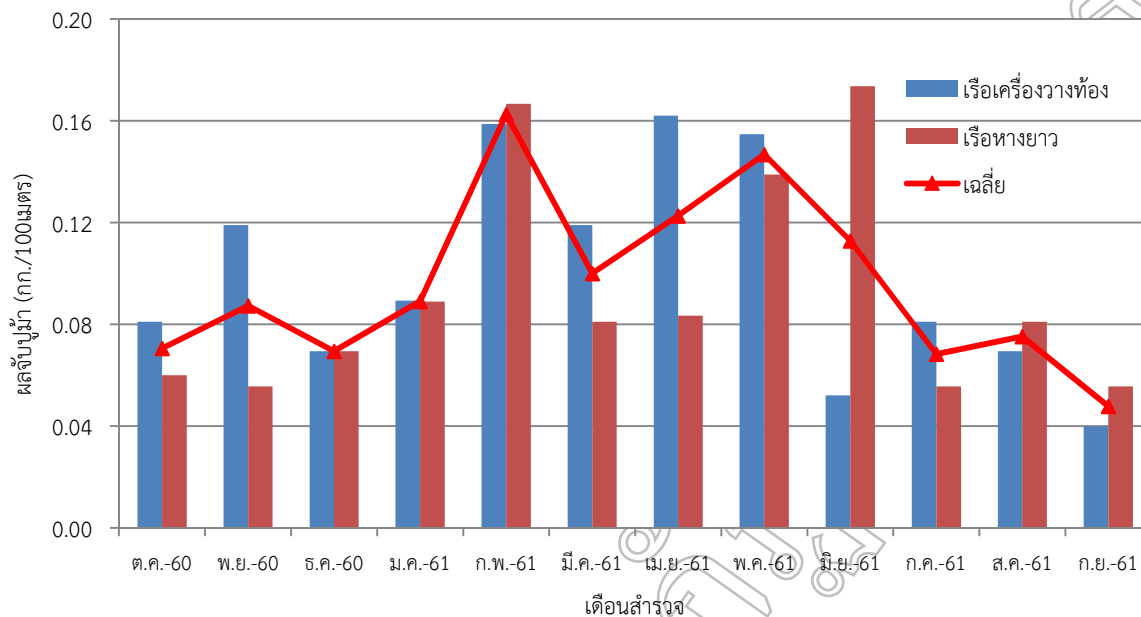
ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลมีความสอดคล้องกับการทำประมงอวนจมปู บริเวณอ่าวไทยตอนใน มีผลจับเฉลี่ย 0.14 ± 0.14 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร (กรวิทย์ จันทร์กุล และเสาวนีย์ สิงห์ไกรวรรณ, 2552)

จากการศึกษาผลจับของเครื่องมือประมงอวนจมปูของชาวประมงบริเวณหาดวอนนภาในการศึกษาครั้งนี้ พบว่ามีค่าต่ำกว่าการศึกษาในปี 2559 ที่มีผลจับปูม้าเฉลี่ย 0.15 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร (สุรพล ฉลาดคิด, 2559) และมีค่าผลจับต่างจากอัตราการจับปูม้าของอวนจมปูบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก จังหวัดระยอง มีอัตราการจับปูม้าสูงสุด เท่ากับ 0.37 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร รองลงมาคือ จังหวัดจันทบุรี เท่ากับ 0.26 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร และจังหวัดตราด เท่ากับ 0.06 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร ตามลำดับ (ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และคณะ, 2555) ยังพบผลจับปูเฉลี่ยด้วยอวนจมปู บริเวณจังหวัดสตูล มีค่าเท่ากับ 0.99 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร (อลงกรณ์ พูนพานิช และคณะ, 2549) ค่าผลจับปูม้าเฉลี่ยบริเวณจังหวัดตราขันธ์ธานี มีค่าเท่ากับ 0.38 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร (สันสนีย์ ศรีจันทร์ และโรจนรุฒน์ รุ่งเรือง, 2549) จากการศึกษาพบว่า ชาวประมงบริเวณหาดวอนนภาใช้อวนที่มีความยาว

2,160-5,760 เมตร โดยมีการบันทึกว่าบริเวณอ่าวไทยใช้เวลานาน 630-34,200 เมตร (วุฒิชัย วงศ์ชาติ และคณะ 2538) การทำการประมงอวนจมปูบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก ใช้เวลานานที่มีความยาวตั้งแต่ 630-9,450 เมตร (ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และประภาส บินราหมาน, 2546) โดยการวางอวนใช้เรือวางอวนจมปูในช่วงเวลา 15.00-17.00 น. เป็นต้นไป และออกเรือเก็บอวนในช่วงเวลา

6.00 น. ความถี่ในการออกเรือทำการประมงเฉลี่ย 20-25 วันต่อเดือน ส่วนผลจับของเครื่องมืออวนจมปูเฉลี่ย 0.10 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร โดยมีผลจับสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 2561 มีค่าเฉลี่ย 0.16 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร ซึ่งค่าเฉลี่ยผลจับของอวนจมปูจากการทำการประมงด้วยเรือเครื่องหางยาว และเรือเครื่องวางท้อง มีค่าใกล้เคียงกันที่เฉลี่ย 0.09 และ 0.10 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร ตามลำดับ

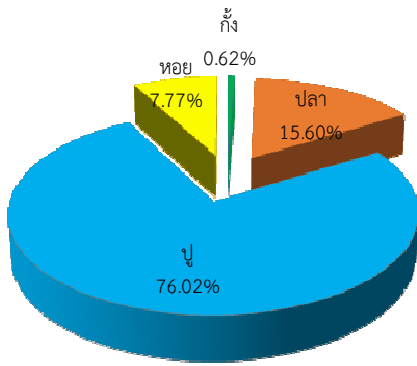

ภาพที่ 3 ประสิทธิภาพผลจับของเครื่องมืออวนจมปู (กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร) จากการสุ่มตัวอย่างจากชาวประมงที่ทำการประมงด้วยอวนจมปู บริเวณหาดวอนนภา อ.เมือง จ.ชลบุรี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561

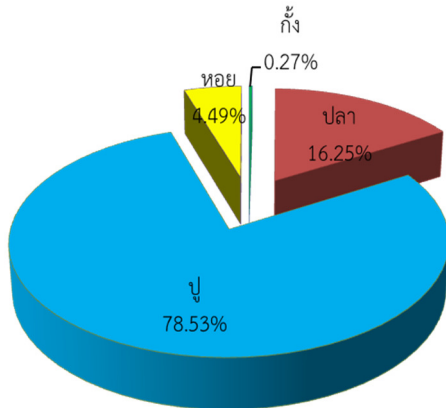
2. องค์ประกอบของชนิดสัตว์น้ำ

ผลการสุ่มตัวอย่างจากชาวประมงที่ทำการประมงอวนจมปูขององค์ประกอบของสัตว์น้ำทั้งหมด 22 ชนิด พบความหลากหลายชนิดของปลามากที่สุด 17 ชนิด รองลงมาเป็นปู 2 ชนิด ได้แก่ ปูม้า ปูตะนอย และหอย 2 ชนิด ได้แก่ หอยสังข์มะระ หอยสังข์หนามเล็ก ส่วนกั้งตักแทนพบ 1 ชนิด ตามลำดับ พบปูม้าเป็นองค์ประกอบหลักโดยจำนวนร้อยละ 76.02 รองลงมาเป็นสัตว์น้ำอื่นที่ไม่ใช่สัตว์น้ำเป้าหมายประเภท ปลา หอย และกั้ง ที่สัดส่วนร้อยละ 15.06, 7.77, และ 0.62 ตามลำดับ (ภาพที่ 4) จากองค์ประกอบสัตว์น้ำจำนวนโดยรวมพบวาปู เป็นองค์ประกอบหลักและพบปูม้ามีสัดส่วนสูงกว่าปูชนิดอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในปี 2559 ที่พบปูเป็นองค์ประกอบหลัก และปูม้าพบมีสัดส่วนสูงกว่าปูชนิดอื่นเช่นเดียวกัน (สุรพล ฉลาดคิด, 2559) นอกจากนี้พบว่า ปูเป็นองค์ประกอบหลักของสัตว์น้ำโดยน้ำหนักร้อยละ 75.15 รองลงมาเป็นสัตว์น้ำประเภท หอย ปลา หอย กั้ง และกั้ง ที่สัดส่วนร้อยละ 17.68, 6.39, 0.74 และ 0.04 ของน้ำหนักรวมตามลำดับ (ภาพที่ 5) ซึ่งแสดงว่าอวนจมปูมีประสิทธิภาพในการจับปูเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ

สุชาติ แสงจันทร์ และสมศักดิ์ ศิริรักษ์ (2547) ที่ทำการศึกษาในบริเวณอ่าวพังงา พบว่า มีการจับปูมาได้ 61.08-77.83% ของอัตราการจับสัตว์น้ำรวมทั้งหมด จากการศึกษาทำประมงอวนจมปู บริเวณจังหวัดระยอง พบว่า มีการทำประมงตลอดทั้งปี มีอัตราการจับสัตว์น้ำเฉลี่ย 0.56 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร หรือ 10.73 กิโลกรัมต่อเที่ยว พบน้ำหนักเป็นกลุ่มปูร้อยละ 80.23 ปลาร้อยละ 15.67 กุ้งร้อยละ 0.04 กลุ่มกั้งร้อยละ 0.05 ปลาหมึกร้อยละ 0.78 หอย ร้อยละ 1.90 และสัตว์น้ำอื่นร้อยละ 1.33 (มนตรี สุเมธทา และวุฒิชัย วงศ์ชาติ, 2549) และสอดคล้องกับการศึกษาประมงอวนจมปู บริเวณจังหวัดสตูล สามารถทำการประมงได้ตลอดทั้งปี ชาวประมงออกทำการประมงเฉลี่ย 13.3 เที่ยวต่อเดือนต่อลำ และใช้เวลานานความยาวเฉลี่ย 912.6 เมตรต่อเที่ยว ต่อลำ มีอัตราการจับสัตว์น้ำเฉลี่ย 9.26 กิโลกรัมต่อเที่ยวต่อลำ หรือ 0.99 กิโลกรัมต่อความยาวอวน 100 เมตร องค์ประกอบสัตว์น้ำ พบปูม้าสูงสุด ร้อยละ 42.20 รองลงมาเป็น หอยสังข์หนามปลากะเบน หอยตาล และปูอื่น ๆ ร้อยละ 15.63, 11.99, 6.53 และ 5.19 ตามลำดับ (อลงกรณ์ พูนพานิช, กำพล ลอยชื่น และธศินี นนทพันธ์, 2549)

ภาพที่ 4 องค์ประกอบของประเภทสัตว์น้ำโดยจำนวนชนิด (ร้อยละ) ที่พบจากการสุ่มตัวอย่างจากชาวประมง ที่ทำการประมงด้วยอวนจมน้ำ บริเวณหาดวอนนภา อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561

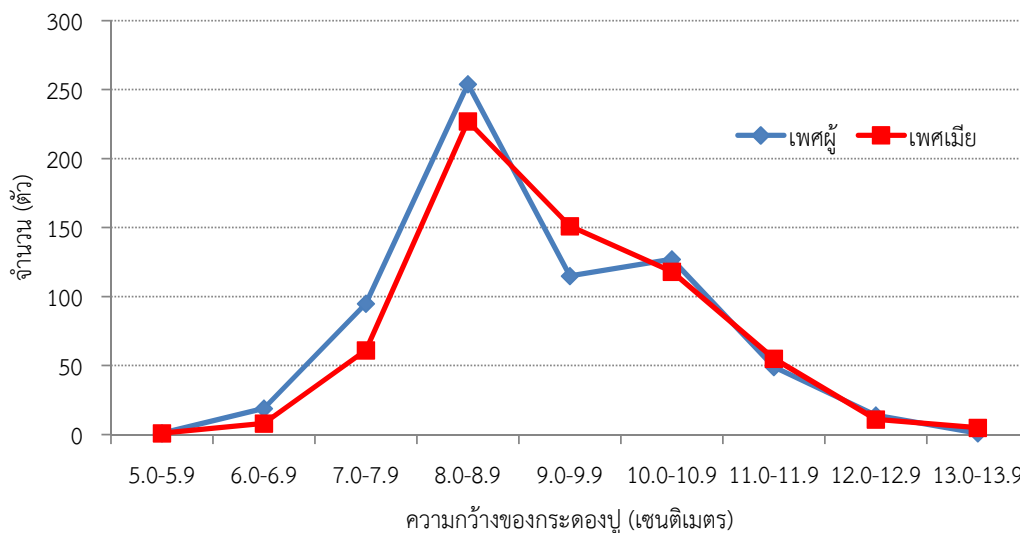
ภาพที่ 5 องค์ประกอบของประเภทสัตว์น้ำโดยน้ำหนัก (ร้อยละ) ที่พบจากการสุ่มตัวอย่างจากชาวประมง ที่ทำการประมงด้วยอวนจมน้ำ บริเวณหาดวอนนภา อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561

3. ขนาดความกว้างของกระดองปูม้าที่จับได้โดยใช้เครื่องมือประมงอวนจมน้ำ

จากผลการศึกษารายละเอียดของสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยอวนจมน้ำ พบว่า ปูม้าเป็นชนิดสัตว์น้ำที่จับได้เป็นองค์ประกอบหลักทั้งโดยจำนวนและน้ำหนัก จากจำนวนปูม้าที่จับได้ทั้งหมด 1,312 ตัว มีขนาดความกว้างกระดองอยู่ระหว่าง 5.50-14.00 เซนติเมตร พบปูม้าเพศผู้จำนวน 675 ตัว คิดเป็นร้อยละ 51.45 ปูม้าเพศเมียจำนวน 637 ตัว คิดเป็นร้อยละ 48.55 ของปูม้าทั้งหมด ตามลำดับจากผลการศึกษาพบว่า การทำประมงอวนจมน้ำบริเวณหาดวอนนภา

ขนาดของปูม้าที่จับได้มีความแตกต่างจากการทำประมงอวนจมน้ำในบริเวณอ่าวไทยตอนล่างและฝั่งทะเลอันดามันที่พบว่า ขนาดของปูม้าที่จับได้บริเวณอ่าวไทยมีความกว้างของกระดอง อยู่ในช่วง 4.00-20.50 เซนติเมตร ขนาดเฉลี่ยเล็กกว่าจังหวัดชลบุรี ที่พบมีความกว้างกระดอง 8.50 เซนติเมตร (วุฒิชัย วัจนชาติ และคณะ, 2550) การประมงอวนจมน้ำบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออกพบว่า ปูม้าที่จับได้จากอวนจมน้ำเพศผู้มีความกว้างของกระดองอยู่ในช่วง 4.50-17.50 เซนติเมตร เฉลี่ย 10.96 เซนติเมตร และปูม้าเพศเมียที่จับได้ มีความกว้างของกระดองอยู่ในช่วง 6.50-16.40 เซนติเมตร เฉลี่ย 11.33 เซนติเมตร ในเขตจังหวัดระยองขนาดปูม้าที่จับได้มีความกว้างของกระดองอยู่ในช่วง 7.00-16.40 เซนติเมตร เฉลี่ย 11.80 เซนติเมตร ขนาดปูม้าเพศผู้ที่จับได้อยู่ในช่วง 7.00-16.00 เซนติเมตร เฉลี่ย 11.65 เซนติเมตร (ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และคณะ, 2555) การศึกษาทรัพยากร ปูม้าบริเวณเกาะสีชังจังหวัดชลบุรี พบว่าปูม้าที่จับได้มีความกว้างของกระดองตั้งแต่ 9.2-14.8 เซนติเมตร เฉลี่ย 11.71 เซนติเมตร (วัลภา จีปราบนันท์, 2550) และการทำประมงด้วยอวนจมน้ำในบริเวณอ่าวบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปูม้าเพศผู้มีความกว้างของกระดองเฉลี่ย 9.7 เซนติเมตร ส่วนในปูม้าเพศเมีย มีความกว้างของกระดองเฉลี่ย 11.0 เซนติเมตร (วิไล ไชยแก้ว, 2551)

โดยนำจำนวนปูม้าทั้งหมดจำนวน 1,312 ตัวที่ระยะต่างกัน 1 เซนติเมตร นำมาศึกษาการแพร่กระจายขนาดความกว้างกระดองพบว่า ปูม้ามีขนาดความกว้างกระดองอยู่ในช่วงที่ 5.50-14.0 เซนติเมตร ส่วนปูม้าที่มีขนาดความยาว 9.0-9.9 เซนติเมตร มีความชุกชุมสูงสุด รองลงมาเป็นปูม้าขนาดความยาว 8.0-8.9 เซนติเมตร และสำหรับความกว้างของกระดองปูม้าเพศผู้และปูม้าเพศเมียมีความชุกชุมสูงในช่วงความกว้างกระดอง 8.0-8.9 เซนติเมตรเช่นเดียวกัน (ภาพที่ 6) ซึ่งต่างจากการศึกษาในปี 2559 ที่พบปูม้าทั้งหมดขนาดความกว้างกระดอง 8.0-8.9 เซนติเมตร มีความชุกชุมสูงสุด (สุรพล ฉลาดคิด, 2559) แสดงว่าปูม้าที่ชาวประมงจับได้ในปี 2560 มีความกว้างของกระดองใหญ่กว่า และพบว่าปูม้าเพศเมียบริเวณหาดวอนนภาที่มีขนาดความกว้างกระดอง 9.0-10.9 เซนติเมตร พบมีความชุกชุมสูงในเดือนพฤศจิกายน 2559 เดือนมกราคม มีนาคม มิถุนายน และกันยายน 2560 สอดคล้องกับการศึกษาการทำประมงอวนจมน้ำบริเวณอ่าวพังงาของสุชาติแสงจันทร์ และสมศักดิ์ ศิริรักษ์ (2547) พบว่า ชาวประมงบ้านบางจันมีอัตราจับปูม้าค่อนข้างสูงในช่วงเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม

ภาพที่ 6 การกระจายของขนาดความกว้างกระดองของงูมำเพศผู้และเพศเมียที่จับได้จากการทำประมงจวนจุมปู

บริเวณหาดวอนนภา อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี ตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561

โดยจำนวนงูมำทั้งหมด 1,312 ตัว มีงูมำเพศเมีย 637 ตัว พบว่า งูมำมีไข่ในอกกระดองจำนวน 228 ตัว แสดงว่าโอกาสในการพบงูมำเพศเมียที่มีไข่ในอกกระดองมีร้อยละ 35.79 โดยการสำรวจเดือนตุลาคม 2560 เดือนมีนาคม และเดือนกรกฎาคม 2561 พบสัดส่วนงูมำเพศเมียที่มีไข่ในอกกระดองร้อยละ 40.85, 50.00 และ 46.30 ของจำนวนงูมำเพศเมียที่พบในแต่ละเดือนตามลำดับ เมื่อดูขนาดความกว้างของกระดองงูมำเพศเมียทั้งหมดจะพบความกว้างของกระดองอยู่ระหว่าง 5.0 - 13.9 เซนติเมตร งูมำเพศเมียที่มีไข่ในอกกระดองที่ความกว้าง 8.0 - 10.9 เซนติเมตร พบมีไข่ในอกกระดอง 56 - 70 ตัว หรือที่สัดส่วนร้อยละ 25.55 - 47.46 แสดงว่างูมำเพศเมียที่มีไข่ในอกกระดองและเป็นขนาดเริ่มแรกเจริญพันธุ์ที่ร้อยละ 50 (L_{50}) ในสัดส่วนที่สูงกว่าการสำรวจในปี 2559 ที่พบพบงูมำ

เพศเมียที่มีไข่ในอกกระดองที่ความกว้าง 8.0 - 10.9 เซนติเมตร มีไข่ในอกกระดอง 25 - 50 ตัว หรือที่สัดส่วนร้อยละ 16.3 - 18.8 ของจำนวนงูมำเพศเมียทั้งหมด 1,014 ตัว (สุรพล ฉลาดคิด, 2559) และการสำรวจในปี 2560 พบงูมำเพศเมียที่มีไข่ในอกกระดองที่ความกว้าง 8.0 - 10.9 เซนติเมตร พบมีไข่ในอกกระดอง 26 - 41 ตัว หรือที่สัดส่วนร้อยละ 23.42 - 29.91 ของจำนวนงูมำเพศเมียขนาดดังกล่าว (สุรพล ฉลาดคิด, 2560) (ตารางที่ 2) ดังนั้นการเพิ่มโอกาสในการสร้างประชากรงูมำรุ่นใหม่ โดยการละเว้นการทำประมงในช่วงที่งูมำมีการสืบพันธุ์ในเดือนตุลาคม เดือนมีนาคม และเดือนกรกฎาคม น่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการสร้างโอกาสให้งูมำเพศเมียสามารถปล่อยลูกงูมำวัยอ่อนให้มีการเจริญเติบโตเพื่อเพิ่มปริมาณงูมำในธรรมชาติต่อไปและควรมีการรณรงค์ไม่จับงูมำที่มีไข่ในอกกระดองขึ้นมาใช้ประโยชน์

ตารางที่ 2 จำนวนและสัดส่วนงูมำเพศเมีย ที่มีไข่ในอกกระดอง ตามขนาดความกว้างของกระดอง (เซนติเมตร) ที่พบจากการสุ่มตัวอย่างจากชาวประมง ที่ทำการประมงด้วยจวนจุมปู บริเวณหาดวอนนภา อ.เมือง จ.ชลบุรี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึง เดือนกันยายน 2561

ความกว้างของกระดอง (เซนติเมตร)	งูมำเพศเมีย (ตัว)	งูมำเพศเมียมีไข่ในอกกระดอง (ตัว)	สัดส่วนงูมำเพศเมียมีไข่ในอกกระดอง (ร้อยละ)
5.0-5.9	1	0	0.00
6.0-6.9	8	1	12.50
7.0-7.9	61	4	6.56
8.0-8.9	227	58	25.55
9.0-9.9	151	70	46.36
10.0-10.9	118	56	47.46
11.0-11.9	55	26	47.27
12.0-12.9	11	8	72.73
13.0-13.9	5	5	100.00
รวม	637	228	35.79

4. การประเมินผลจับปูม้าด้วยเครื่องมืออวนจมปู จากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างชาวประมง ผลจับปูม้าเฉลี่ยต่อรายจะอยู่ในช่วง 1.38 - 7.00 กิโลกรัมต่อราย จำนวนวันทำการประมง 20 - 25 วันต่อเดือน และชาวประมงที่ทำการประมงอวนจมปูทั้งหมด จำนวน 130 ราย มีการประเมินผลจับปูม้าดังนี้ (ตารางที่ 3) ว่าผลจับปูม้าตลอดทั้งปีเท่ากับ 201,018 กิโลกรัม (201.018 ตัน) เฉลี่ยผลจับต่อเดือน 16,751 กิโลกรัม (16.75 ตัน) โดยมีผลจับอยู่ระหว่าง 5,053-31,850 กิโลกรัมต่อเดือน และผลการประเมินเดือนกุมภาพันธ์ และเดือนพฤษภาคม 2561 มีผลจับอยู่ระหว่าง 21,613-31,850 กิโลกรัม ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวและช่วงต้นฤดูฝน

ส่วนผลการประเมินเดือนกรกฎาคม 2561 มีผลจับต่ำสุด 5,053 กิโลกรัม โดยผลจับมีแนวโน้มลดลงมากจากการประเมินในปี 2559 พบมีผลจับเฉลี่ยต่อราย 5.10-9.43 กิโลกรัมต่อราย และผลจับประเมินทั้งปี 340,790 กิโลกรัม (340.8 ตัน) (สุรพล ฉลาดคิด, 2559) และเพิ่มขึ้นจากการประเมินปี 2560 มีผลจับทั้งปี 172,817 กิโลกรัม (172.82 ตัน) (สุรพล ฉลาดคิด, 2560) ส่วนแนวโน้มผลจับรายเดือนสอดคล้องกับรายงานของ หทัยชนก เสาร์สูง และจิราภรณ์ ไตรศักดิ์ (2552) ได้ใช้การประยุกต์ข้อมูลการประมงพื้นบ้านในการศึกษาการแพร่กระจายของประชากรปูม้า พบว่าในฤดูหนาวมีการแพร่กระจายความอุดมสมบูรณ์ของประชากรปูม้าสูงสุดในแหล่งประมงใกล้ฝั่งซึ่งมีทำประมงอวนอวนจมปู

ตารางที่ 3 ผลจับปูม้าจากการประเมิน (กิโลกรัม/เดือน) จากการสุ่มตัวอย่าง และผลการสัมภาษณ์จากชาวประมงที่ทำการประมงด้วยอวนจมปู บริเวณหาดวอนนภา อ. เมือง จ. ชลบุรี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561

เดือนสำรวจ	ตัวอย่าง (ราย)	ผลจับรวม (กก.)	ผลจับ (กก./ราย)	จำนวนวันทำการประมง/เดือน	ผลจับจากการประเมิน (กก.)	ผลจับจากการประเมิน (ตัน)
ตุลาคม 60	2	5.5	2.75	23	11,069	11.07
พฤศจิกายน 60	2	8.0	4.00	25	17,500	17.50
ธันวาคม 60	2	5.5	2.75	23	11,069	11.07
มกราคม 61	2	7.7	3.85	25	16,844	16.84
กุมภาพันธ์ 61	2	14	7.00	26	31,850	31.85
มีนาคม 61	2	9.5	4.75	26	21,613	21.61
เมษายน 61	2	10	5.00	25	21,875	21.88
พฤษภาคม 61	2	12.8	6.40	26	29,120	29.12
มิถุนายน 61	2	8.0	4.00	23	16,100	16.10
กรกฎาคม 61	4	5.5	1.38	21	5,053	5.05
สิงหาคม 61	2	6.0	3.00	21	11,025	11.03
กันยายน 61	2	4.3	2.15	21	7,901	7.90
รวม					201,018	201.02
เฉลี่ยต่อเดือน					16,752	16.75

สรุปผลการวิจัย

การทำประมงอวนจมปูบริเวณหาดวอนนภา อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี ด้วยวิธีสัมภาษณ์ชาวประมงและสุ่มตัวอย่างซั้งวัดสัตว์น้ำจากชาวประมง ระหว่างเดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561 มีผลการศึกษาโดยสรุปดังนี้

1. ลักษณะการทำประมงอวนจมปู ตัวอย่างชาวประมงที่ทำการประมงอวนจมปู จำนวน 130 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 28-56 ปี และพบช่วงอายุ 30-50 ปี มีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 77.69 ใช้เครื่องมืออวนจมปูในการทำประมงเพียงอย่างเดียว จำนวน 116 ราย โดยใช้เรือเป็น

เรือเครื่องวางท้อง และเรือเครื่องหางยาว อวนจมปูเป็นอวนเอ็น ขนาดช่องตา 7.62 เซนติเมตร มีความยาว 180 เมตร และความลึก 1.26 เมตร โดยชาวประมงใช้อวนที่ความยาว 2,160-7,200 เมตร ความถี่ในการออกเรือทำการประมง เฉลี่ย 20-25 วันต่อเดือน ผลจับของเครื่องมืออวนจมปู เฉลี่ย 0.10 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร โดยมีผลจับสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 2561 มีค่าเฉลี่ย 0.15 กิโลกรัมต่ออวน 100 เมตร

2. องค์ประกอบของชนิดสัตว์น้ำ จากการทำการประมงอวนจมปู พบสัตว์น้ำ 22 ชนิด พบความหลากหลายชนิดของปลามากที่สุด 16 ชนิด รองลงมาเป็นปู หอย อย่างละ 2 ชนิด และกั้งพบ 1 ชนิด

พบปูเป็นองค์ประกอบหลักโดยจำนวนร้อยละ 76.02 รองลงมา เป็น สัตว์น้ำประเภท ปลา หอย และกิ้ง ที่สัดส่วนร้อยละ 15.06, 7.77 และ 0.62 ตามลำดับ และโดยน้ำหนักพบปูร้อยละ 78.53 รองลงมาเป็น สัตว์น้ำประเภท ปลา หอย และกิ้ง มีสัดส่วนร้อยละ 16.25, 4.95 และ 0.27 ตามลำดับ

3. ขนาดสัตว์น้ำโดยเครื่องมืออวนจมปู ปูม้าที่จับได้มีความกว้างกระดองอยู่ระหว่าง 5.50-14.00 เซนติเมตร พบปูม้าเพศผู้และเพศเมีย 675 และ 637 ตัว คิดเป็นร้อยละ 51.45 และ 48.55 ของจำนวนทั้งหมด ตามลำดับโดยปูม้าเพศผู้มีความกว้างของกระดองอยู่ระหว่าง 5.55-13.00 เซนติเมตร และเฉลี่ย 9.83 เซนติเมตร ปูม้าเพศเมียมีความกว้างของกระดอง ระหว่าง 5.52-14.00 เซนติเมตร และเฉลี่ย 9.84 เซนติเมตร ขนาดปูม้าเพศผู้ที่พบสามารถสืบพันธุ์ได้ ส่วนปูม้าเพศเมียที่มีความกว้างของกระดอง 9.0-10.9 เซนติเมตร ซึ่งพบมีความชุกชุมสูงบริเวณหาดวอนนภาในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน 2561 และเดือนมิถุนายน เดือนสิงหาคม 2561

4. การประเมินผลจับปูม้าด้วยเครื่องมืออวนจมปู จากกลุ่มตัวอย่าง 130 ราย ผลจับเฉลี่ยต่อราย 1.38-7.00 กิโลกรัมต่อราย จำนวนวันทำการประมง 20-25 วันต่อเดือน และชาวประมงที่ทำการประมงอวนจมปู จำนวน 175 ราย ผลการประเมินผลจับปูม้ามีผลจับทั้งปี 201,018 กิโลกรัม (201.018 ตัน) เฉลี่ยผลจับต่อเดือน 16,751 กิโลกรัม (16.75 ตัน) โดยมีผลจับอยู่ระหว่าง 5,053-31,850 กิโลกรัม (5.053-31.85 ตัน) ต่อเดือน และผลการประเมินเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม 2561 มีผลจับอยู่ระหว่าง 21,613-31,850 กิโลกรัม (21.613-31.85 ตัน)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดมาตรการในการทำการประมงอวนจมปูโดยคำนึงถึงขนาดของช่องตาอวนควรมีขนาดมาตรฐานเท่ากันทั้งประเทศและควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อการจัดการแก้ไขปรับปรุงมาตรการบางประการให้มีความทันสมัยมากขึ้น
2. ควรมีการกำหนดความยาวของฝืนอวนที่ใช้ในการทำการประมงอวนจมปูไม่ให้ความยาวเกินเกณฑ์ที่กำหนด
3. ควรมีการให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกแก่ชาวประมงในการช่วยกันรักษาทรัพยากรที่เป็นสมบัติส่วนรวม เช่น การรณรงค์ไม่จับปูไข่นอกกระดอง ไม่จับปูม้าที่มีขนาดเล็ก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประมง เทศบาล มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต้องเข้าไปช่วยและส่งเสริมให้การสนับสนุนการจัดตั้งธนาคารปูม้าเพื่อเป็นการเพิ่มประชากรปูม้าคืนสู่ธรรมชาติทดแทนการจับขึ้นมาใช้ประโยชน์

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากมหาวิทยาลัยบูรพา ประเภทงบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล) มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบคุณ เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณคุณจินตนา ดำรงไทรภาพ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมประมง. (2558). สถิติการประมงแห่งประเทศไทยปี 2556. กรุงเทพมหานคร: กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรวิทย์ จันทรกุล และเสาวนีย์ สัจ ะไกรวรรณ. (2552). การประมงอวนจมปูและลอบปูแบบพับได้ บริเวณอ่าวไทยตอนใน เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 3/2552. กรุงเทพมหานคร: กองประมงทะเล กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ธีรยุทธ ศรีคุ้ม และประภาส บินราหมาน. (2546). รายงานการวิจัยการศึกษาประสิทธิภาพอวนจมปู. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 1/2546 กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. หน้า 25.
- ธีรยุทธ ศรีคุ้ม, ประภาส บินราหมาน และสุวิชา ใจเปี่ยม. (2555). การประมงอวนจมปูบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันออก. เอกสารวิชาการฉบับที่ 12/2555. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง) สถาบันวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีประมงทะเล. หน้า 18.
- มนตรี สุมนธา และวุฒิชัย วังคะฮาด. (2549). การประมงอวนจมปูบริเวณจังหวัดระยอง. เอกสารวิชาการฉบับที่ 27/2549. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลชายฝั่งอันดามัน สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล. หน้า 17.
- วราภรณ์ เดชบุญ และหัสพงค์ สมชนะกิจ. (2549). การประมงปูม้าบริเวณอ่าวไทยตอนล่าง. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 19/2549. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนล่าง, กรมประมง. หน้า 28.
- วิไล ไชยแก้ว. (2551). ชนิดและปริมาณสัตว์น้ำจากการทำการประมงควยอวนจมปูในบริเวณอ่าวบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาการประมง, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

- วีระ บุญรักษ์, จำนอง อุบลสุวรรณ และสนธยา บุญสุข. (2541). ผลการออกมาตรการอนุรักษ์ปลาทู โดยการปิดอ่าว พังงาทางฝั่งทะเลอันดามัน พ.ศ. 2528-2540. รายงานทางวิชาการฉบับที่ 45/2541. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน, กองประมงทะเล. กรมประมง. หน้า 62.
- วุฒิชัย วงคะฮาด, พีระ อ่าวสมบุญณ์, ธีรภัทร ศุภสิริพงศ์ และ ธีระชัย เรื่องพริ้ม. (2538). การศึกษาประสิทธิภาพ อวนจมปู. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 32. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน, กองประมงทะเล. กรมประมง. หน้า 13.
- วุฒิชัย วงคะฮาด, ธีรยุทธ ศรีคุ้ม, กมลพันธ์ อวัยวานนท์, ศันสนีย์ ศรีจันทร์งาม, อำนาจ ศิริเพชร, เฉลิมชาติ อรุณโรจน์ ประไพ และกำพล ลอยขึ้น. (2550). การประมงอวนจมปู. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 13/2550. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล. กรมประมง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. หน้า 41.
- วัลภา จีปราบนันท์. (2550). รายงานการวิจัยการศึกษาทรัพยากร ปูม้า (*Portunus pelagicus*) อวนจมปู. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). หน้า 29.
- ศันสนีย์ ศรีจันทร์ และโรจนรุฒน์ รุ่งเรือง. (2549). การประมง อวนจมปูบริเวณจังหวัดสุราษฎร์ธานี. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 20/2549. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนกลาง (ชุมพร). สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล. หน้า 22.
- สุชาติ แสงจันทร์ และสมศักดิ์ ศิริรักษ์. (2547). การประมง อวนจมปูบริเวณอ่าวพังงา. เอกสารวิชาการฉบับที่ 5/2547. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล, กรมประมง. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. หน้า 20.
- สุรพล ฉลาดคิด. (2559). การทำการประมงอวนจมปู บริเวณหาดวอนนภา อำเภอมือขลุบุรี จังหวัดขลุบุรี. ขลุบุรี: สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรพล ฉลาดคิด. (2560). การทำการประมงอวนจมปู บริเวณหาดวอนนภา อำเภอมือขลุบุรี จังหวัดขลุบุรี. ขลุบุรี: สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- หทัยชนก เสาร์สูง และจิราภรณ์ ไตรศักดิ์. (2552). การประยุกต์ใช้ข้อมูลการประมงพื้นบ้านในการศึกษาการแพร่กระจายของประชากรปูม้า. วารสารวิจัยเทคโนโลยีการประมง. 3 (เมษายน-มิถุนายน): หน้า 187-194.
- อลงกรณ์ พูนพานิช, กำพล ลอยขึ้น และธิตินี นนทพันธ์. (2549). การประมงอวนจมปู บริเวณจังหวัดสตูล. เอกสารวิชาการฉบับที่ 22/2549. ภูเก็ต: ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน. สำนักวิจัยและพัฒนาประมงทะเล. หน้า 20.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย
ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

Factors Affecting Self-care Behaviors of the Early and Late Elderly
in Song Phi Nong Subdistrict, Tha Mai District, Chanthaburi Province

วิทมา ธรรมเจริญ*, นิตศันย์ เจริญงาม

Wittama Thumcharoen, Nitasanee Chalernngam

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Faculty of Science and Technology, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi-22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: wittama.t@rbu.ac.th

(Received : July 15 2020 ; Revised : September 19 2020.; Accepted : October 8 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคม พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี สุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นแบบสองขั้น ได้ตัวอย่างผู้สูงอายุที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 276 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธีขั้นตอน (Stepwise) ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายมีภาวะสุขภาพในระดับดีมาก มีแรงสนับสนุนทางสังคม และมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในระดับดี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ ความสมบูรณ์ทางจิต ความสมบูรณ์ทางกาย การสนับสนุนด้านสิ่งของ แหล่งที่มาของรายได้มาจากบุตร/หลาน ความสมบูรณ์ทางสังคม และการดื่มแอลกอฮอล์ โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตอนต้นได้ร้อยละ 50.40 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ การสนับสนุนด้านสิ่งของ ความสมบูรณ์ทางปัญญา ความสมบูรณ์ทางจิต และการสนับสนุนด้านอารมณ์ โดยปัจจัยดังกล่าวสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตอนปลายได้ร้อยละ 43.50

คำสำคัญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพล, พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ, ผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย

Abstract

This research aims to study health status, social support and self-health care behaviors and to investigate factors affecting self-health care behaviors of the early and late elderly in Song Phi Nong Subdistrict, Tha Mai District, Chanthaburi Province. Two-stage sampling method was used to select the samples, and then 276 elderly people were selected for interview. The descriptive statistics, including frequency distribution, percentage, mean and standard deviation and the inferential statistics including stepwise multiple regression analysis were used as analytical statistics. The results showed that the overall health status of the early and the late elderly was very good, and the overall social support and self-health care behaviors of the early and the late elderly was good. In addition, this research also found that factors affecting self-health care behaviors of the early elderly statistical significance at 0.05 included mental integrity, physical integrity, tangible support, income support from descendants, social integrity and alcohol consumption. These factors explain the variance of self-health care behaviors of early elderly people at 50.40 percent. Factors affecting self-health care behaviors of the late elderly statistical significance at 0.05. included tangible support, intellectual integrity, mental integrity and emotional support This could explain the variance of self-health care behaviors of the early and the late elderly as 43.50 percent

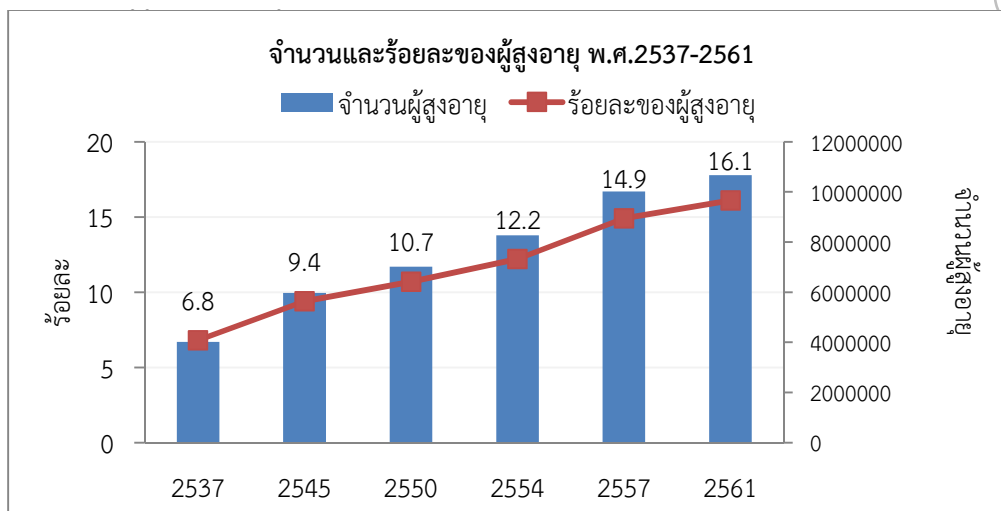
Keywords : factors affecting, self-health care behaviors, the early and the late elderly

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมสูงอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และคาดการณ์ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า หรือ พ.ศ. 2568 สังคมไทย จะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) (ชมพูนุท พรหมภักดี, 2556) กล่าวคือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุ

ตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) จากจำนวนและ ร้อยละของผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2537 - 2561 พบว่า ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น 2.4 เท่า โดยในปี พ.ศ. 2561 มีผู้สูงอายุถึงร้อยละ 16.1 ดังภาพที่ 1 จึงมีแนวโน้มที่ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

ภาพที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2537- 2561

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2561)

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลง ในทางเสื่อมถอยทุกด้าน (ประนอม โอทกานนท์, 2554) ร่างกายที่ แก่ชราลงจะส่งผลต่อสุขภาพทำให้ผู้สูงอายุมีอาการเจ็บป่วยได้ง่าย โดยโรคเรื้อรังที่พบบ่อยในผู้สูงอายุไทย 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง กลุ่มอาการเมตาบอลิก โรคอ้วนลงพุง ภาวะอ้วน และโรคข้อเสื่อม ตามลำดับ (พรเทพ ศิริวนารังสรรค์, 2556) นอกจากนี้โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD) ที่พบได้บ่อย เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ ฯลฯ โดยสาเหตุ ของปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ตนเอง เช่น พฤติกรรมการบริโภคไขมันสูง พฤติกรรมการพักผ่อน และการออกกำลังกายน้อยลง ส่วนด้านสุขภาพจิตนั้น พบว่า มีความเครียดสูงขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจไม่ดี และด้านสังคม พบว่า ลูกหลานแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพที่ต่างจังหวัด หรือไป เรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ทำให้บางครอบครัวผู้สูงอายุต้องอยู่บ้าน เพียงลำพัง ขาดผู้ดูแลเอาใจใส่ (ชุดิมา วัฒนศักดิ์ภูบาล, 2551) และจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยจะมีการเปลี่ยนแปลง ในทางเสื่อมถอยที่แตกต่างกันทั้งทางสรีรวิทยา ทางจิตใจ อารมณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุตอนต้นหรือ ตอนปลายจะมีอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม

การดูแลสุขภาพที่แตกต่างกันไป (บรรลุ ศิริพานิช, 2540) จากปัญหา ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต และการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น ได้มีการกำหนดทิศทาง ยุทธศาสตร์สำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ.2559 โดยเน้นการขับเคลื่อนงาน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, ม.ป.ป.)

เมื่อพิจารณาภาคตะวันออกใน 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรี มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นสูงสุดเป็นอันดับ 1 อยู่ที่ 17.06% รองลงมาคือ จังหวัดตราด และฉะเชิงเทรา ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี มีอาชีพเกษตรกรกรรม ดังนั้นจึงมีโอกาสสัมผัสกับสารเคมีได้ง่าย ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพโดยตรง จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงพิจารณา เลือกจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นมามากที่สุด และนอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุในจังหวัดจันทบุรีช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า ผู้สูงอายุตอนต้นมีการเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.0 เป็นร้อยละ 9.4 ในปี พ.ศ. 2557- 2561 และพบว่าผู้สูงอายุตอนปลายมีการเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 7.0 เป็นร้อยละ 7.79 ในปี พ.ศ. 2557 - 2561 (สำนักงาน สถิติแห่งชาติ, 2561)

จะเห็นได้ว่าในจังหวัดจันทบุรีมีผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายที่สูงขึ้นซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทางภาครัฐและเอกชนที่จะช่วยส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการดูแลผู้สูงอายุให้อยู่อย่างมีความสุข และมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี จากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เพื่อเป็นข้อมูลส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในการเดินทางเพื่อกำหนดนโยบาย และทิศทางให้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายในจังหวัดจันทบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. ความหมายของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปทั้งชายและหญิง ซึ่งเป็นไปตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนดคือ ใช้อายุ และสภาวะสุขภาพเป็นตัวกำหนด สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. 2550 ใช้อายุเป็นตัวกำหนดเช่นกัน โดยแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มผู้สูงอายุระดับต้น (The Young old) อายุ 60-70 ปี เป็นกลุ่มที่มีสภาวะทางกายภาพ และสรีรวิทยาเริ่มเปลี่ยนแปลงไม่มาก ทำให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ 2) กลุ่มผู้สูงอายุระดับกลาง (The Middle old) อายุ 71-80 ปี เป็นกลุ่มที่สภาวะทางกายภาพ และสรีรวิทยาเปลี่ยนแปลงแล้วเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การช่วยเหลือตนเองบกพร่องเริ่มต้องการความช่วยเหลือในบางสิ่งบางอย่าง 3) กลุ่มผู้สูงอายุระดับปลาย (The Old-old) อายุ 81 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่สภาวะทางกายภาพ และสรีรวิทยาเปลี่ยนแปลงไปเห็นได้ชัดเจน บางคนมีความพิการ บางคนช่วยเหลือตนเองไม่ได้ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ ส่วนคนที่ช่วยเหลือตนเองได้มีเพียงเล็กน้อย (บรรลุ ศิริพานิช, 2540) นอกจากนี้สำนักงานสถิติแห่งชาติ แบ่งผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุตอนต้น และผู้สูงอายุตอนปลาย

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุตอนต้น หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 - 70 ปี และผู้สูงอายุตอนปลาย หมายถึงบุคคลที่มีอายุ 71 ปีขึ้นไป เนื่องจากผู้สูงอายุระดับต้น สามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ แตกต่างจากผู้สูงอายุระดับกลาง และระดับปลายซึ่งจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา ทางจิตใจ อารมณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงอายุ ดังนั้นผู้สูงอายุทั้งสองกลุ่มจึงมีอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่แตกต่างกันด้วย

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ

2.1 ปัจจัยร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ โรคประจำตัว การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และลักษณะครอบครัว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) เพศ จากงานวิจัยของศุภวรินทร์ หันกิตติกุล (2539) พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าเพศ เป็นสิ่งกำหนดบทบาท เมื่อบทบาทต่างกันจะส่งผลให้มีพฤติกรรมต่างกัน (Orem, 1980) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนิจ นิจอนันต์ชัย และมาลี สันติศิริศักดิ์ (2553) ที่พบว่า เพศมีอิทธิพลต่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 2) อายุ จากการศึกษาพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผู้สูงอายุ จะมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา ทางจิตใจ อารมณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นอายุจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวรินทร์ หันกิตติกุล (2539) พูลศักดิ์ พุมวิเศษ (2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวนิจ นิจอนันต์ชัย และมาลี สันติศิริศักดิ์ (2553) ที่พบว่า อายุยิ่งมากขึ้นการดูแลสุขภาพยิ่งน้อยลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 3) ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการศึกษาทำให้มีความรู้ด้านสุขภาพจึงส่งผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพ (ศุภวรินทร์ หันกิตติกุล, 2539) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูลศักดิ์ พุมวิเศษ (2556) ที่พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ ช่วยส่งเสริมให้มีความสามารถ ค้นคว้าหาความรู้ และทำความเข้าใจกับข้อมูลต่าง ๆ 4) อาชีพ เนื่องจากอาชีพที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อความเสี่ยงด้านสุขภาพที่แตกต่างกัน ดังนั้นอาชีพเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวรินทร์ หันกิตติกุล (2539) 5) สถานภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ เนื่องจากคู่สมรสที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันจะมีความรัก เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน (พูลศักดิ์ พุมวิเศษ, 2556) 6) โรคประจำตัว เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเอง เนื่องจาก

เมื่อผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว แพทย์จะทำการนัดเพื่อตรวจดูอาการ เป็นระยะ ส่งผลให้มีความรู้ในเรื่องพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของพูลศักดิ์ พุ่มวิเศษ (2556) พบว่าโรคประจำตัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ 7) การสูบบุหรี่ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพ (บรรลุ ศิริพานิช, 2544) 8) การดื่มแอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ (ชัยญานุช ไพรวงษ์, ฐาภาศิริ อภินันท์เดชา, สำเร็จ แหียงกระโทก, กวี ไชยศิริ และวรัญญา สัตยวงศ์ทิพย์, 2560) และการดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพ (บรรลุ ศิริพานิช, 2544) 9) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่จะเอื้อให้ผู้สูงอายุได้รับประทานอาหารที่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภารินทร์ หันกิตติกุล (2539) ซึ่งพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนี้ ความมั่นคงทางการเงินทำให้ผู้สูงอายุดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองได้ดีกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี (พูลศักดิ์ พุ่มวิเศษ, 2556) 10) แหล่งที่มาของรายได้ การได้รับความช่วยเหลือทางด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน หรือสิ่งของ จะทำให้รู้สึกว่าคุณค่า และเอื้อให้มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนิษฐา โกเมนทร์ (2547) 11) ลักษณะครอบครัว จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง บทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา การอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ลดน้อยลง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องอยู่ตามลำพัง ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของสัญญา รักษาติ (2544)

2.2 ภาวะสุขภาพ

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ได้ให้นิยามสุขภาพ หมายถึง 1) ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย การปราศจากโรค และความพิการ รวมถึงความสามารถในการดูแลตนเอง การดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง การออกกำลังกาย ปลอดภัย ปลอดภัยจากโรค และสารพิษ และรวมถึงมีปัจจัย 4 เป็นต้น 2) มีความสมบูรณ์ทางจิต ได้แก่ มีสติ สามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีจิตใจที่แจ่มใส การรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ ไม่เป็นภาระ เป็นต้น 3) ความสมบูรณ์ทางปัญญา หมายถึง ความรู้ทั่ว รู้เท่าทัน และความเข้าใจอย่างแยกได้ในเหตุผลแห่งความดี ความชั่ว ความมีประโยชน์ และความมีโทษ ซึ่งนำไปสู่ความมีจิตใจอันดีงาม และเอื้อเพื่อพ่อแม่ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2552) 4) ความสมบูรณ์ทางสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อม เช่น บริบทสภาพแวดล้อม สังคมเข้มแข็ง สังคมยุติธรรม ซึ่งทั้ง 4 ด้านต้องเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ดังนั้นในงานวิจัยนี้ จะใช้ตัวแปรภาวะสุขภาพ ประกอบไปด้วยความสมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งภาวะสุขภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัย

ของเสาวนิจ นิจอนันต์ชัย และมาลี สันติธิศักดิ์ (2553) ซึ่งพบว่าสุขภาพมีอิทธิพลต่อการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ โดยสุขภาพที่ดี ทำให้การดูแลตนเองของผู้สูงอายุดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งด้านข่าวสาร การให้คำแนะนำ การดูแลเอาใจใส่ การมีคุณค่าที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดของ Tiden เป็นหลักในการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ (Tiden, 1985) 1. การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotion Support) หมายถึง ความรักใคร่ ความใกล้ชิด การให้ความมั่นใจ การเอาใจใส่ การยอมรับ ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกว่าตนเป็นที่รัก และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม 2. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) หมายถึง การให้คำแนะนำที่สามารถทำให้ผู้สูงอายุแก้ปัญหาได้ หรือการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรม และการกระทำของผู้สูงอายุ 3. การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Tangible Support) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือโดยตรงด้วยการให้สิ่งของ เวลา เงินทอง หรือบริการ เป็นต้น ทั้งนี้การสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ (วิลาวลัยรัตน์, 2552) โดยการสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและสังคม ยิ่งมากทำให้การดูแลตนเองของผู้สูงอายุดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (เสาวนิจ นิจอนันต์ชัย และมาลี สันติธิศักดิ์, 2553)

3. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง

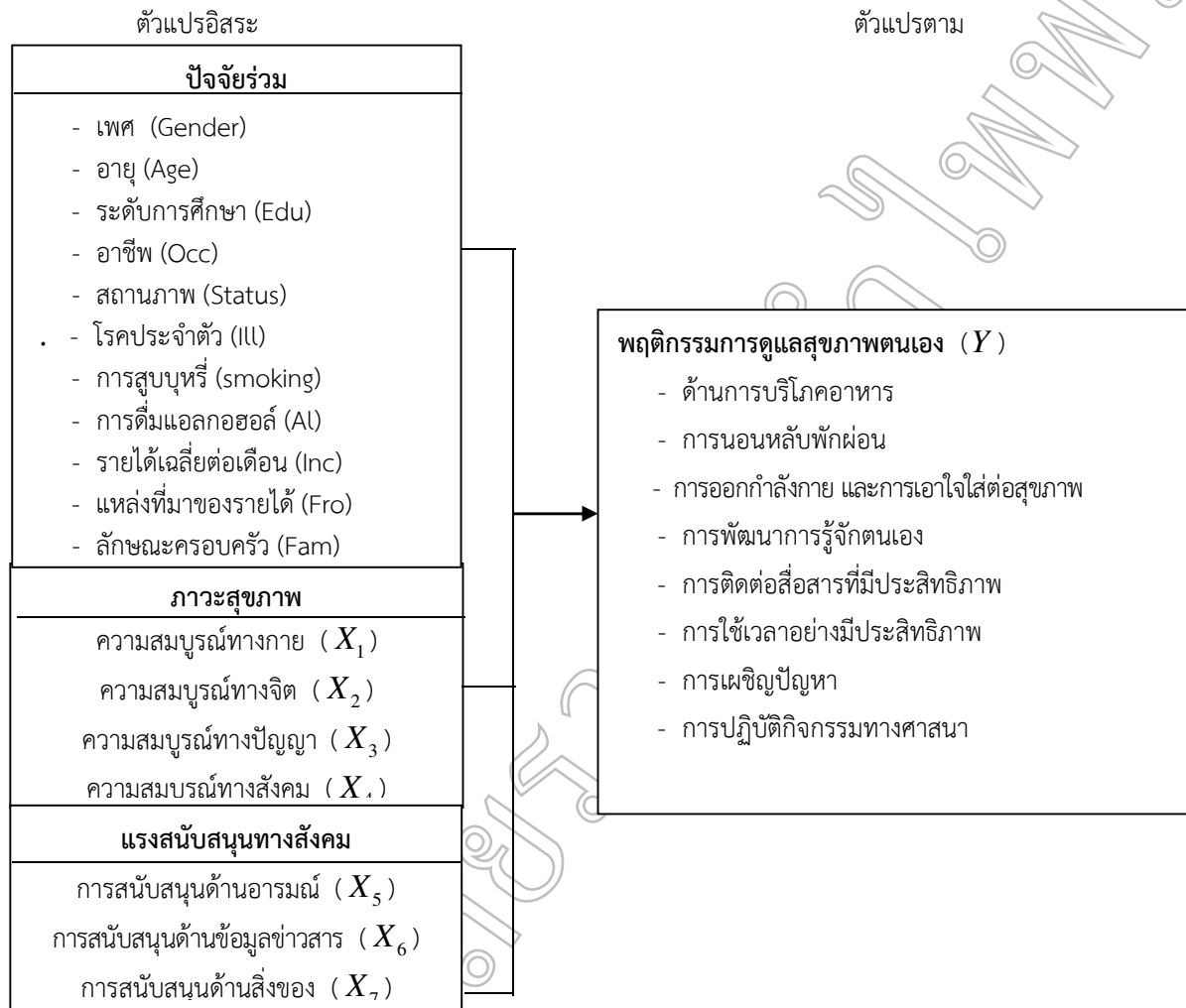
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง คือ การปฏิบัติกิจกรรมด้านร่างกาย และสังคม เป็นอย่างดีและสม่ำเสมอ (สุขเกษม ร่วมสุข, 2553) ซึ่งในงานวิจัยนี้จะแบ่งพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง เป็น 8 ด้านหลัก ๆ คือ 1) ด้านการบริโภคอาหาร เช่น การบริโภคอาหารให้ครบ 5 หมู่ การดื่มน้ำวันละ 6 - 8 แก้ว และรับประทานอาหารที่มีแคลเซียม เป็นต้น (สุขเกษม ร่วมสุข, 2553) 2) การนอนหลับพักผ่อน เป็นการจัดการด้านร่างกาย การจัดการด้านจิตใจและอารมณ์ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ การทำจิตใจให้สงบ เป็นต้น (นิภาภัทร อยู่พุ่ม, 2561) 3) การออกกำลังกาย และการเอาใจใส่ต่อสุขภาพ เช่น มีการออกกำลังกายก่อนออกกำลังกาย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) 4) การพัฒนาการรู้จักตนเอง เป็นกระบวนการในการทำความเข้าใจกับความเชื่อ ความคิดของตน ซึ่งสามารถพัฒนาได้ ผู้สูงอายุที่รู้จักตนเองจะสามารถเผชิญกับปัญหา มีความมุ่งมั่นที่จะพยายามหาทางเผชิญปัญหา แก้ไขปัญหา มีจิตใจที่เข้มแข็ง 5) การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เป็นการทำความเข้าใจกับ

สิ่งที่ต้องการจะสื่อว่าจะสื่ออะไรกับใคร โดยเลือกว่าจะสื่อโดยวาจา หรือท่าทาง เพื่อให้ชัดเจนที่สุด และช่วยให้สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ 6) การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การบริหารเวลาอย่างสมดุลทั้งกิจกรรมในการทำงาน และกิจกรรมเพื่อสภาพจิตใจของตนเอง เป็นต้น (Hill & Smith, 1990) 7) การเผชิญปัญหา คือ

ความสามารถของผู้สูงอายุในการแก้ไขปัญหา โดยอาศัยกระบวนการหาสาเหตุ การหาวิธีการแก้ไขในส่วนที่แก้ไขได้ 8) การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นความเชื่อ ความศรัทธา เป็นต้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ โรคประจำตัว การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และลักษณะครอบครัว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย

2. ภาวะสุขภาพ ได้แก่ ความสมบูรณ์ทางกาย ความสมบูรณ์ทางจิต ความสมบูรณ์ทางปัญญา และความสมบูรณ์ทางสังคม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย

3. แรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านสิ่งของมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุในตำบลสองพี่น้อง อำเภอบางบาล จังหวัดจันทบุรี จำนวน 17 หมู่บ้าน โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษา 1,299 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง, 2561)

ตัวอย่าง การหาขนาดตัวอย่างจากข้อมูลซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงคำนวณขนาดตัวอย่างจาก

$$n = \frac{NZ^2pq}{e^2(N-1) + Z^2pq}$$

โดยที่ n คือ ขนาดตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

Z คือ ค่ามาตรฐานที่ตรงกับระดับนัยสำคัญที่กำหนด

p คือ สัดส่วนพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านการรับประทานอาหารที่ถูกต้อง 65% ซึ่งได้จากการวิจัยพฤติกรรม การดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเขตลาดกระบัง (สมพร ใจสมุทร, 2547)

$$p = 1 - p = 1 - 0.65 = 0.35$$

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อน (e) มีค่าไม่เกิน 0.05 ด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% และ $Z_{0.025}$ เท่ากับ 1.96 เมื่อคำนวณขนาดตัวอย่างจะได้ผู้สูงอายุที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 276 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง

ผู้สูงอายุที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้ความน่าจะเป็นแบบสองขั้น (Two stage sampling)

2.1 จากหมู่บ้านในตำบลสองพี่น้องทั้งหมด 17 หมู่บ้าน สุ่มหมู่บ้านประมาณ 50% ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 9 หมู่บ้าน (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก ได้บ้านสี่ บ้านแถว บ้านเขาน้อย บ้านสามผาน บ้านขำมะปริง บ้านหนองป่าหมาก บ้านชำปลาไหล บ้านวังเวียน และบ้านหนองหงษ์

2.2 สุ่มผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้านด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้การจับฉลาก โดยสุ่มผู้สูงอายุจากแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการจัดสรรให้เป็นสัดส่วนกับขนาดประชากร (Allocation proportional to size) ได้ขนาดตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขนาดตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามหมู่บ้านในตำบลสองพี่น้อง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากรผู้สูงอายุ (N)		ตัวอย่างผู้สูงอายุ (n)		ตัวอย่างรวม (n)
		60-70 ปี (ผู้สูงอายุตอนต้น)	71 ปีขึ้นไป (ผู้สูงอายุตอนปลาย)	60-70 ปี (ผู้สูงอายุตอนต้น)	71 ปีขึ้นไป (ผู้สูงอายุตอนปลาย)	
1	สี่	78	72	30	28	58
3	แถว	61	37	24	14	38
4	เขาน้อย	20	20	8	8	16
5	สามผาน	55	33	21	13	34
6	ขำมะปริง	44	17	17	7	24
7	หนองป่าหมาก	31	21	12	8	20
12	ชำปลาไหล	77	45	30	17	47
13	วังเวียน	31	22	12	9	21
14	หนองหงษ์	18	28	7	11	18
รวม		415	295	161	115	276

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และการทดสอบคุณภาพ

เครื่องมือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยผู้เก็บข้อมูลได้อธิบายชื่อเรื่องวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งชี้แจงคำถามในแต่ละส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ โรคประจำตัว การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และลักษณะครอบครัว เป็นแบบกำหนดให้ตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ภาวะสุขภาพ 4 ด้าน ได้แก่ ความสมบูรณ์ทางกาย ความสมบูรณ์ทางจิต ความสมบูรณ์ทางปัญญา และความสมบูรณ์ทางสังคม เป็นแบบประเมินค่าของลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert's Scale)

ตอนที่ 3 แรงสนับสนุนทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และการสนับสนุนด้านสิ่งของ โดยลักษณะคำถามแบบประเมินค่าของลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert's Scale)

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุใน 8 ด้าน โดยลักษณะคำถามเป็นประมาณค่าของลิเคิร์ต 5 ระดับ (Likert's Scale)

การแปลความหมายภาวะสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุอาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2543) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย ระดับภาวะสุขภาพ/แรงสนับสนุนทางสังคม/พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

3.2 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ
การตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยทำการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (IOC) ซึ่งผลการหาค่าดัชนีพบว่าค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (สมนึก ภักดิ์ทิพย์, 2545) แสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้วิธีการคำนวณด้วยสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์มีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ (ศิริชัย กาญจนวาสิ, 2544; Nunnally, 1994) ดังนั้นคำตอบของแต่ละข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เมื่อคำนวณด้วยสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

แบบสัมภาษณ์	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค
ภาวะสุขภาพ	
ความสมบูรณ์ทางกาย (X_1)	0.80
ความสมบูรณ์ทางจิต (X_2)	0.80
ความสมบูรณ์ทางปัญญา (X_3)	0.83
ความสมบูรณ์ทางสังคม (X_4)	0.78
แรงสนับสนุนทางสังคม	
การสนับสนุนทางอารมณ์ (X_5)	0.77
การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (X_6)	0.78
การสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7)	0.79
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง (Y)	0.90

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อพรรณนาคุณลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ซึ่งสถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยวิธีขั้นตอน Stepwise โดยผ่านการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0 ในสมการถดถอยเชิงเส้นนั้นใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด ทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนแต่ละตัวมีค่าน้อยที่สุด เงื่อนไขข้อนี้เป็นจริงเสมอ

2. ค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ จากผลการศึกษาพบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนเบ้ซ้าย ผู้วิจัยจึงทำการแปลงข้อมูล Y เป็น Y^3 ได้ค่า Skewness = -0.120 ค่าสถิติ (Komogorov-Smirnov) = 0.046 df=276 และ Sig. = 0.200 ทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ

3. ค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกัน Durbin-watson มีค่าเท่ากับ 2.142 ซึ่งค่าเข้าใกล้ 2 แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน (กลยา วานิชย์บัญชา และจิตา วานิชย์บัญชา, 2561)

4. ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนคงที่

ผลการวิจัย

คุณลักษณะของตัวอย่าง

ผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้อาศัยอยู่บ้านสี่ (ม.1) และบ้านป่าปลาไหล (ม.12) คิดเป็นร้อยละ 21.00 และ 17.00 ตามลำดับ โดยเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.00 เป็นผู้สูงอายุตอนต้น (มีอายุระหว่าง 60 - 70 ปี) คิดเป็นร้อยละ 58.30 และเป็นผู้สูงอายุตอนปลาย (มีอายุระหว่าง 71 ปีขึ้นไป) คิดเป็นร้อยละ 41.70 โดยเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 87.70 รองลงมาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. และไม่ได้เรียน คิดเป็นร้อยละ 8.30 และ 2.20 ตามลำดับ ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และยังคงทำงาน คิดเป็นร้อยละ 55.40 รองลงมาคือว่างงานไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 15.60 ด้านสถานภาพ พบว่า สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.20 รองลงมาคือ เป็นหม้าย คิดเป็นร้อยละ 25.00 และมีโรคประจำตัวถึงร้อยละ 68.10 ส่วนโรคที่เป็นพบว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.01 รองลงมาคือ เป็นโรคเบาหวาน และโรคไขมันในเส้นเลือดสูง คิดเป็นร้อยละ 20.29 และ 15.58 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.70 รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท และรายได้ 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.00 และ 15.90 ตามลำดับ ด้านแหล่งที่มาของรายได้ พบว่า ผู้สูงอายุทุกคนได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รองลงมาคือ ได้รายได้จากอาชีพที่ทำ และรายได้จากบุตร/หลาน คิดเป็นร้อยละ 100 ร้อยละ 56.52 และ 42.75 ตามลำดับ ด้านลักษณะครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย คิดเป็นร้อยละ 41.70 รองลงมาคือเป็นครอบครัวเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 37.30 โดยผู้ที่ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นบุตร/หลาน คิดเป็นร้อยละ 73.91 รองลงมาคือ คู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 30.07

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาภาวะสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย ในภาพรวม พบว่า ทั้งผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายมีภาวะสุขภาพในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.457, \bar{X} = 4.49, S.D. = 0.375$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีภาวะสุขภาพในระดับดีมากทั้งหมด ด้านที่มีภาวะสุขภาพเฉลี่ยมากที่สุดของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย คือ ความสมบูรณ์ทางสังคม ($\bar{X} = 4.54, S.D. = 0.493, \bar{X} = 4.64, S.D. = 0.441$) ส่วนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย พบว่า ทั้งผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายมีแรงสนับสนุนทางสังคมในระดับดี ($\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.570, \bar{X} = 4.18, S.D. = 0.577$) ด้านที่มีแรงสนับสนุนทางสังคมโดยเฉลี่ยมากที่สุดของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.550, \bar{X} = 4.49, S.D. = 0.586$) นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย พบว่า ทั้งผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.89, S.D. = 0.396, \bar{X} = 3.87, S.D. = 0.395$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับดีทั้งหมด สำหรับผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลายด้านที่มีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพมากที่สุด 2 อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาการรู้จักตนเอง ($\bar{X} = 4.31, S.D. = 0.674, \bar{X} = 4.38, S.D. = 0.618$) และด้านการเผชิญปัญหา ($\bar{X} = 4.05, S.D. = 0.598, \bar{X} = 4.02, S.D. = 0.585$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านภาวะสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย

ด้าน	ผู้สูงอายุตอนต้น			ผู้สูงอายุตอนปลาย		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ภาวะสุขภาพ						
ความสมบูรณ์ทางกาย	4.51	0.406	ดีมาก	4.52	0.449	ดีมาก
ความสมบูรณ์ทางจิต	4.42	0.479	ดีมาก	4.42	0.459	ดีมาก
ความสมบูรณ์ทางปัญญา	4.41	1.041	ดีมาก	4.39	0.621	ดีมาก
ความสมบูรณ์ทางสังคม	4.54	0.493	ดีมาก	4.64	0.441	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	4.47	0.457	ดีมาก	4.49	0.375	ดีมาก
แรงสนับสนุนทางสังคม						
การสนับสนุนด้านอารมณ์	4.47	0.550	ดีมาก	4.49	0.586	ดีมาก
การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	4.00	0.740	ดี	3.98	0.787	ดี
การสนับสนุนด้านสิ่งของ	3.93	0.721	ดี	4.08	0.726	ดี
เฉลี่ยรวม	4.13	0.570	ดี	4.18	0.577	ดี
พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง						
การบริโภคอาหาร	3.81	0.413	ดี	3.84	0.475	ดี
การออกกำลังกายและการส่งเสริมสุขภาพ	3.70	0.473	ดี	3.65	0.540	ดี
การพักผ่อน	3.59	0.683	ดี	3.68	0.674	ดี
การพัฒนาการรู้จักตนเอง	4.31	0.674	ดี	4.38	0.618	ดี
การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	4.04	0.457	ดี	4.00	0.530	ดี
การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	3.77	0.715	ดี	3.57	0.693	ดี
การเผชิญปัญหา	4.05	0.598	ดี	4.02	0.585	ดี
การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา	3.81	0.892	ดี	3.81	0.890	ดี
เฉลี่ยรวม	3.89	0.396	ดี	3.87	0.395	ดี

2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

2.1 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่า ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ทางจิต (X_2), ความสมบูรณ์ทางกาย (X_1), การสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7) แหล่งที่มาของรายได้มาจากบุตร/ หลาน (Fro1) ความสมบูรณ์ทางสังคม (X_6) และการดื่มแอลกอฮอล์ (AL) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้นได้ร้อยละ 50.4 (Adjusted R square) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น

ตัวแปร	B	SE	Beta	t
ความสมบูรณ์ทางจิต (X_2)	7.106	2.918	0.196	2.435*
ความสมบูรณ์ทางกาย (X_1)	11.978	2.844	0.279	4.211*
การสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7)	6.906	1.617	0.286	4.270*
แหล่งที่มาของรายได้มาจากบุตร/ หลาน (Fro1) (มีรายได้จากเงินบำนาญ และอาชีพที่ทำเป็นกลุ่มอ้างอิง)	-5.428	2.203	-0.143	-2.464*
ความสมบูรณ์ทางสังคม (X_4)	5.462	2.598	0.155	2.102*
การดื่มแอลกอฮอล์ (Al)	-5.606	2.598	0.155	-2.046*
ค่าคงที่	-73.652	12.143		-6.065*

$R^2 = 0.523$, Adjusted R Square = 0.504, F=28.144, Sig.=0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอนำใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7), ความสมบูรณ์

ทางปัญญา (X_3), ความสมบูรณ์ทางจิต (X_2) และการสนับสนุนด้านอารมณ์ (X_1) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลายได้ร้อยละ 43.5 (Adjusted R square) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย

ตัวแปร	B	SE	Beta	t
การสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7)	4.829	2.278	0.201	2.120*
ความสมบูรณ์ทางปัญญา (X_3)	6.413	2.200	0.229	2.915*
ความสมบูรณ์ทางจิต (X_2)	9.716	3.257	0.256	2.983*
การสนับสนุนด้านอารมณ์ (X_1)	6.013	2.678	0.202	2.246*
ค่าคงที่	-57.068	13.519		-4.221*

$R^2 = 0.455$, Adjusted R Square = 0.435, F=22.918, Sig.=0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษิตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาภาวะสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอนำใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ปัจจัยด้านภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย ในภาพรวม พบว่า ทั้งผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายมีภาวะสุขภาพ

ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น เดินได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องใช้ไม้เท้าถึงร้อยละ 90.90 และมีโรคประจำตัวร้อยละ 68.10 ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคไขมันในเส้นเลือดสูง ซึ่งเป็นโรคที่ไม่มีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันมากนัก เพียงอาศัยการควบคุมอาหารเท่านั้น จึงทำให้ผู้สูงอายุมีภาวะสุขภาพในระดับดีมาก ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลาย พบว่า ทั้งผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายมีแรงสนับสนุน

ทางสังคมในระดับดี เนื่องมาจากผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยายถึงร้อยละ 37.30 และ 41.70 นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นบุตร/หลานถึงร้อยละ 73.91 รองลงมาคือ คู่สมรส ถึงร้อยละ 30.07 จึงทำให้มีการสนับสนุนทางสังคมที่ค่อนข้างดี และปัจจัยด้านพฤติกรรม การดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย พบว่า ทั้งผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลายมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงปริญญาตรี ถึงร้อยละ 97.80 มีเพียงร้อยละ 2.20 ที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ ช่วยส่งเสริมให้มีความสามารถค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพอยู่ในระดับดี

2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้นและตอนปลาย ในตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดจันทบุรี

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น ได้แก่ ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ทางจิต (X_2), ความสมบูรณ์ทางกาย (X_1), การสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7) และความสมบูรณ์ทางสังคม (X_4) ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางลบต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น ได้แก่ รายได้มาจากบุตร/หลาน (Fro1) และการดื่มแอลกอฮอล์ (AL) สามารถอธิบายได้ว่า

ความสมบูรณ์ทางจิต (X_2) มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550) และแนวคิดของประเวศ วะสี ที่ระบุว่า หากผู้สูงอายุมีจิตใจที่แจ่มใส การรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ ไม่เป็นภาระ ก็ย่อมส่งผลให้มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดีขึ้นเช่นกัน (ประเวศ วะสี, 2543)

ความสมบูรณ์ทางกาย (X_1) มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น โดยความสมบูรณ์ทางกาย หมายถึง ความสามารถในการดูแลตนเอง การดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง การออกกำลังกาย การมีปัจจัย 4 ปลอดภัยโรค และสารพิษ ซึ่งผู้สูงอายุตอนต้นสภาวะทางกายภาพ และสรีรวิทยาเริ่มเปลี่ยนแปลงไม่มาก ทำให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี คือ ถ้าผู้สูงอายุมีความสมบูรณ์ทางกายสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง จะส่งผลให้มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น (ประเวศ วะสี, 2543)

การสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7) มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Tiden (1985) เนื่องจากผู้สูงอายุจะรู้สึกว่าเป็นที่รัก รู้สึกมีคุณค่า เมื่อได้รับความช่วยเหลือด้านสิ่งของ หรือบริการ ทำให้เอื้อต่อการมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดีขึ้น

แหล่งที่มาของรายได้มาจากบุตร/หลาน (Fro1) มีอิทธิพลทางลบต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น โดยผู้สูงอายุที่ได้รับรายได้จากบุตร/หลานมากขึ้น จะมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดีลดลง เมื่อเทียบกับผู้ที่มีรายได้จากเงินบำนาญ และอาชีพที่ทำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรับเงินจากบุตร/หลานทำให้ขาดความมั่นคงทางการเงิน หรือทำให้มีความกังวลเรื่องการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีนยา สุริยะฉาย (2552) ที่ระบุว่าเมื่อผู้สูงอายุต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้นำของครอบครัวในการหารายได้ มาเป็นสมาชิกที่คนในครอบครัวต้องดูแล ทำให้ผู้สูงอายุวิตกกังวล กลัวถูกทอดทิ้ง

ความสมบูรณ์ทางสังคม (X_4) มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุตอนต้นเป็นวัยที่เริ่มเกษียณจากการทำงาน บทบาทในสังคมย่อมเปลี่ยนไป จึงต้องปรับตัวให้สามารถยอมรับบทบาทใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่า การสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกและร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ (สุขเกษม ร่วมสุข, 2553)

การดื่มแอลกอฮอล์ (AL) มีอิทธิพลทางลบต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนต้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การดื่มแอลกอฮอล์ เป็นปัจจัยที่ทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ชญานุช ไพรวงษ์ และคณะ, 2560) และการดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพ (บรรลุ ศิริพานิช, 2544)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7), ความสมบูรณ์ทางปัญญา (X_3), ความสมบูรณ์ทางจิต (X_2) และการสนับสนุนด้านอารมณ์ (X_1) สามารถอธิบายได้ว่า

การสนับสนุนด้านสิ่งของ (X_7) มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุตอนปลายเริ่มเดินทางไปอยู่ที่ต่าง ๆ ไม่สะดวก ดังนั้นการสนับสนุนด้านสิ่งของ เวลา หรือช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จะเอื้อให้ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Tiden (1985)

ความสมบูรณ์ทางปัญญา (X_3) มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย เนื่องจากผู้สูงอายุตอนปลายเป็นวัยที่ผ่านการเรียนรู้มามากมาย และเกษียณอายุจากการทำงานมาระยะหนึ่งแล้วจึงสามารถปรับตัว และยอมรับบทบาทของตนเองมากขึ้น ดังนั้นความสมบูรณ์ทางปัญญา จึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย

ความสมบูรณ์ทางจิต (X_2) มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย ซึ่งความสมบูรณ์ทางจิต หมายถึง มีสติ สามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีจิตใจที่แจ่มใส การรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ ไม่เป็นภาระเป็นต้น จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย และมีลูก/หลานดูแลถึงร้อยละ 73.91 รองลงมาคือ คู่สมรสดูแล ร้อยละ 30.07 ดังนั้นผู้สูงอายุจึงรู้สึกว่าตนเองเป็นคนสำคัญ จึงมีสุขภาพจิตที่ดี ส่งผลให้ความสมบูรณ์ทางจิตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และแนวคิดของประเวศ วะสี ที่ระบุว่าหากผู้สูงอายุมีจิตใจที่แจ่มใส การรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ ไม่เป็นภาระก็ย่อมส่งผลให้มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่ดีขึ้นเช่นกัน

การสนับสนุนด้านอารมณ์ (X_1) มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย การสนับสนุนด้านอารมณ์ หมายถึงความรักใคร่ ความใกล้ชิด การให้ความมั่นใจ การเอาใจใส่ การยอมรับ ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกว่าตนเป็นที่รักและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุเป็นผู้มีรายได้ ร้อยละ 93.50 ทำให้รู้สึกถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังได้รับการเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัวเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยายถึงร้อยละ 79 ดังนั้นการสนับสนุนด้านอารมณ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุตอนปลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ รัตนา (2552) ที่พบว่า การสนับสนุนด้านอารมณ์และสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการวิจัยกับผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อศึกษาว่าผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ หรือแต่ละบริบทมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อหาแนวทางส่งเสริมสุขภาพให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่
2. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตอนต้น และตอนปลายแตกต่างกัน ดังนั้นการแก้ปัญหาพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุควรแยกเป็นแต่ละช่วงวัย เพื่อให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3. ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อเป็นการศึกษาเชิงลึก และทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (มปป.). นโยบายของกรมกิจการผู้สูงอายุ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.dop.go.th/main/law_list.php?id=33.
- กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา. (2561). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามลดา.
- ชนิษฐา โภเมนทร์. (2547). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขภาพต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย (Aging society in Thailand). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://library.senate.go.th/document/Ext6078/6078440_0002.PDF.
- ชุตินา วัฒนศักดิ์ภูบาล. (2551). พฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองตามเกณฑ์เมืองไทยแข็งแรงของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ชญานุช ไพรวงษ์, ชุภาศิริ อภินันท์เดชา, สำเริง แหงกระโทก, กวี ไชยศิริ และวรัญญา สัตยวงศ์ทิพย์. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุตำบลบ้านใหม่อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 4(1): 380-393.
- พุลศักดิ์ พุมวิเศษ. (2563). พฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดนนทบุรี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://research.rpu.ac.th/wp-content/uploads/2017/08/Pulsak-Pumwiset_2554.pdf.
- นิภาภัทร อยู่พุ่ม. (2551). จิตสังคมผู้สูงอายุ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_2.html.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2540). คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

- ประนอม โอทกานนท์. (2554). **ชีวิตที่สุขสมบูรณ์ของผู้สูงอายุไทย** หลักการ งานวิจัย และบทเรียนจากประสบการณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2543). **สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูปสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- พรเทพ ศิริวนารังสรรค์. (2556). **ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กินกล้วยน้ำว้าไทย ห่างไกลอัลไซเมอร์.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://hp.anamai.moph.go.th>.
- วิลาวัลย์ รัตนา. (2552). **พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และการสนับสนุนทางสังคมกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุชมรม ผู้สูงอายุโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี.** สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภวรินทร์ หันกิตติกุล. (2539). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ จังหวัดลำปาง.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรินยา สุริยะฉาย. (2552). **การประเมินความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลบางไทยป่า อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์.
- สมพร ใจสมุทร. (2547). **พฤติกรรมการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเขตลาดกระบัง.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). **การวัดผลการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สุขเกษม ร่วมสุข. (2553). **พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ จังหวัดอำนาจเจริญ.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สัญญา รักชาติ. (2554). **พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). **การออกกำลังกายในผู้สูงอายุ.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaihealth.or.th/>.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2552). **พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิกิ จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). **สังคมผู้สูงอายุกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2561/jul2561-1.pdf.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2561). **ประชากรจากการทะเบียนจำแนกตามหมวดอายุ เป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2561.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.nso.go.th/sites/2014>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). **จำนวนประชากรจากการทะเบียนจำแนกตามกลุ่มอายุ รายจังหวัด และภาค พ.ศ. 2552-2561.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>.
- เสาวนิจ นิจอนันต์ชัย และมาลี สันติธิตศักดิ์. (2553). **การสนับสนุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดูแลตนเองของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ.** วารสารกองการพยาบาล. 37(2): 64-76.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง. (2561). **รายชื่อผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เทศบาลตำบลสองพี่น้อง อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี.** จันทบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง จันทบุรี.
- Hill, L and N. Smith. (1990). **Self-Care Nursing Promotion of Health.** New Jersey: Prentice Hall.
- Nunnally, J.C. and Bernstein, I.H. (1994). **Psychometric Theory.** McGraw-Hill: New York.
- Orem, E.D. (1985). **Nursing : Concepts of Practice (2nd ed.).** New York : Mc Graw Hill.
- Tiden, V.P. (1985). "Issues of conceptualization and measurement of social support in the construction of nursing theory", **Research in Nursing and Health.** 8 (January 1985): 199-206.

ส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า
ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร

Retailing Mix Affects on C.J. Express Shop Customer's Loyalty in Bangkok

วัลย์ ซ่อนกลิ่น*, วลัยลักษณ์ เพ็ชรแสน

Walai Sornklin, Walailak Phetsaen

คณะกรรมการจัดการธุรกิจและการเงิน มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10240

Faculty of Business Management and Finance, Rattabundit University, Bangkok 10240 Thailand

*Corresponding author E- Mail : laisurin1817@gmail.com

(Received: August 8 2020; ; Revised : November 12 2020 ; Accepted : November 21 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการค้าปลีกและความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยซื้อสินค้าและใช้บริการของร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจึงหาจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 407 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอย (Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมการค้าปลีกที่มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีลูกค้าของร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้ามีความสัมพันธ์ระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาดมีความสัมพันธ์ระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน ด้านนโยบายการตั้งราคามีความสัมพันธ์ระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน และการบริการลูกค้ามีความสัมพันธ์ระดับต่ำในทิศทางเดียวกัน

สำหรับส่วนประสมการค้าปลีกที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ.เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ความหลากหลายของประเภทสินค้า ส่วนประสมการสื่อสารการตลาด นโยบายการตั้งราคา และการบริการลูกค้า ตามลำดับ

คำสำคัญ : ส่วนประสมการค้าปลีก, ความจงรักภักดี, ลูกค้า

Abstract

The study of “The Retail Mix That Affects Customer Loyalty of CJ Express in Bangkok Area” aimed to study the relationship between retail mix and customer loyalty of CJ Express in Bangkok area and the influence of retail mix that affects customer loyalty of CJ Bangkok Express in Bangkok area.

The population and sample group of this study were the consumers who live in Bangkok that purchased goods and used the services of C.J. Express, which doesn't know the exact population. Therefore, the determination of the sample was evaluated by using the table of Taro Yamane (Yamane, 1967) to determine the sample size at 95% confidence level. The author collected the data from the sample group of 407 people and used frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation analysis, and regression analysis as statistic tools.

The results of the research showed that the retail mix correlates with C.J.'s customer loyalty. C.J. Express in Bangkok consists of a variety of product categories with a low correlation in the same direction. As for the marketing communication mix, there was a low correlation in the same direction. The pricing policy has a low correlation in the same direction, and customer service has a low-level relationship in the same direction.

For the retail mix that influences customer loyalty, C.J. Express in Bangkok comprises a variety of product categories. Marketing communication mix, Pricing policy and customer service respectively.

Keywords : Retail Mix, Loyalty, Customer

บทนำ

การค้าปลีกของประเทศไทยเราได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันตามรูปแบบของการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค จากร้านหาบเร่หรือแผงลอยก็ปรับเปลี่ยนมาสู่ตึกอาคารพาณิชย์ ที่เรามักเรียกกันว่า ร้านโชห่วย หรือแบบดั้งเดิม (Traditional Trade) ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานแบบครอบครัว ส่วนใหญ่จะมีการจัดวางสินค้าเพื่อให้เต็มพื้นที่ ซึ่งยากต่อการเลือกซื้อ อีกทั้งสินค้าที่จัดจำหน่ายภายในร้านก็ยังคงเป็นแบบเดิม ๆ ที่ลูกค้าเคยซื้อและใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการสินค้าและให้บริการแก่ลูกค้า จึงทำให้ไม่มีมาตรฐานและเกิดความล่าช้าในการให้บริการสำหรับลูกค้าแต่ละคน ปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกของประเทศไทยเราได้เข้าสู่รูปแบบของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) มีสินค้าให้เลือกมากมายหลายชนิด มีการจัดวางสินค้าเป็นประเภทหมวดหมู่ชัดเจน มีการประดับตกแต่งด้วยแสง สี เสียง เพื่อดึงดูดสายตาแก่ผู้ผ่านไปมาและกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อที่รวดเร็วขึ้น อีกทั้งมีการนำเอาระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการภายในร้านได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สังเกตได้จากธุรกิจค้าปลีกประเภทสะดวกซื้อรายหลัก ๆ เช่น เซเว่นอีเลฟเว่น ที่รวมเอาทุกอย่างไว้ในร้านแบบ One Stop Service ตั้งแต่อาหาร เครื่องสำอาง ของใช้ส่วนบุคคล การจัดส่งพัสดุไปรษณีย์ (Positioning Magazine, 2562 : 8) ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพด้วยเหตุนี้จึงทำให้ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทและความสำคัญในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีกมีแนวโน้มเติบโตดี โดยเฉพาะซูเปอร์มาร์เก็ตและร้านสะดวกซื้อ (ศูนย์วิจัยกิจการไทย, 2563: 24) ที่มีการคาดการณ์ไว้ว่าจะมีอัตราการเติบโตอยู่ที่ประมาณร้อยละ 2.7-3.0 เมื่อเทียบกับปี 2562 ที่ผ่านมา ดังนั้นการจัดกิจกรรมทางการตลาดสำหรับร้านค้าปลีกจึงยังเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น พร้อมกับการรักษาคุณภาพการให้บริการที่ดีสม่ำเสมอจะทำให้ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น ไฮเปอร์มาร์เก็ตหรือซูเปอร์เซ็นเตอร์ ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านสะดวกซื้อ ร้านค้าปลีกขายสินค้าลดราคา ร้านขายปลีกสินค้าเฉพาะกลุ่ม และร้านค้าปลีกแบบคลังสินค้า สามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง (พูนสุข นิลกิจศรานนท์, 2560: 5)

ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส เป็นธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อที่มีการบริหารจัดการด้วยรูปแบบการค้าปลีกสมัยใหม่ที่มีการจัดจำหน่ายสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคในราคาที่ประหยัด

และเป็นร้านค้าปลีกประเภทสะดวกซื้อที่มีสัญชาติไทยแต่เพียงผู้เดียว จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2548 ภายใต้การบริหารงานของ บริษัท พี.เอส.ดี. รัชชไทย จำกัด ปัจจุบัน ซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีด้านยอดขายและกำไร และมีการเจริญเติบโตมาอย่างรวดเร็วจากการขยายสาขาที่เพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบัน ซี.เจ. เอ็กซ์เพรส มีสาขากว่า 300 สาขา หรือมีส่วนแบ่งประมาณ 2% ในตลาดร้านสะดวกซื้อในประเทศไทย และให้บริการอยู่ใน 22 จังหวัดของประเทศไทย (พาโซค ลิ้มเรืองอนันต์, 2560: 27) จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถที่จะแข่งขันกับธุรกิจค้าปลีกประเภทเดียวกันที่มีการดำเนินงานจากนายทุนระหว่างประเทศ เช่น ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น เทสโก้โลตัส เอ็กซ์เพรส สยามแพมิลีมาร์เก็ต เป็นอย่างดี แม้ว่าจะอยู่ในช่วงสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรงและกำลังการซื้อของผู้บริโภคลดลงก็ตาม โดยในปี 2563 นี้ บริษัทตั้งเป้าว่าจะขยายสาขาไปถึง 665 แห่ง และสร้างรายได้ 20,000 ล้านบาท ด้วยเหตุนี้ ซี.เจ. เอ็กซ์เพรส จึงต้องทำการวางแผนและใช้กลยุทธ์การค้าปลีกต่าง ๆ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และสร้างความพึงพอใจ รวมถึงสร้างความจงรักภักดีให้เกิดขึ้นกับลูกค้า จึงจะทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดและประสบความสำเร็จได้

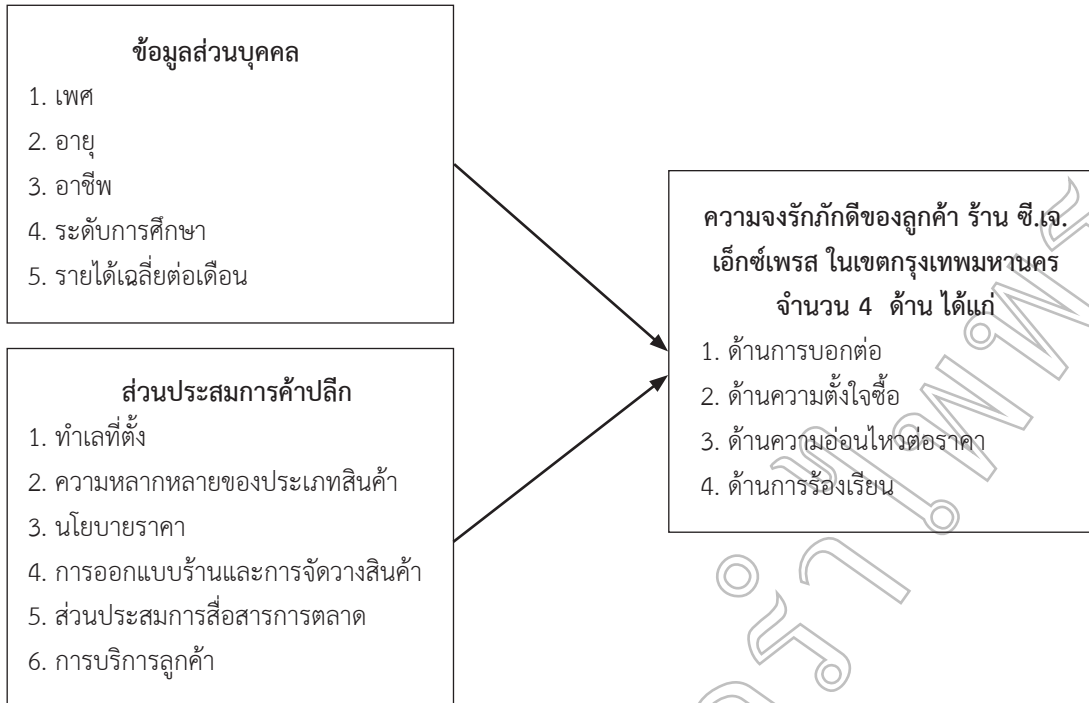
การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากลูกค้าผู้ที่เคยซื้อสินค้าและเข้าใช้บริการ ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส เพื่อให้ทราบถึงส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลให้ลูกค้าหรือผู้บริโภคมีความจงรักภักดี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาส่วนประสมการค้าปลีกและวางแผนในการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค อันจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นอย่างยั่งยืนและความจงรักภักดีของลูกค้า รวมถึงก่อให้เกิดผลกำไรแก่ธุรกิจในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการค้าปลีกและความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมการค้าปลีกและความจงรักภักดี เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ส่วนประสมการค้าปลีก เป็นรูปแบบของกิจกรรมที่ผู้ค้าปลีกนำมาใช้ในการวางแผนเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความพึงพอใจและการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้กับผู้บริโภค ซึ่งประกอบด้วย (1) ทำเลที่ตั้ง (Location) ซึ่งเป็นแหล่งที่สามารถประกอบกิจกรรมทางด้านธุรกิจได้ (2) ความหลากหลายของประเภทสินค้า (Merchandise Assortment) คือ ประเภทของสินค้าที่มีไว้จำหน่ายในร้านค้า มีความหลากหลายในประเภทสินค้า ขนาด ราคา และคุณภาพ เพื่อให้ลูกค้ามีทางเลือกและสามารถเลือกซื้อตามความต้องการ (3) การออกแบบร้านและการจัดแสดงสินค้า (Store Design and Display) เป็นสิ่งที่ลูกค้าสามารถมองเห็นได้ก่อนสิ่งอื่น ๆ ได้แก่ รูปแบบของร้านค้า การจัดตกแต่งประดับแสง สี เสียง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อสินค้านั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็วขึ้น (4) ส่วนประสมการสื่อสารการตลาด (Communication Mix) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของส่วนประสมทางการตลาดและเป็นส่วนหนึ่งในการเตือนความทรงจำเกี่ยวกับสินค้าที่ร้านค้าปลีกได้มีการเสนอขายโดยมุ่งหวังให้มีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่ดี ความเชื่อ พฤติกรรมของผู้ซื้อ (5) นโยบายราคา (Pricing Policy) เป็น

จำนวนเงินที่ผู้ซื้อต้องจ่ายเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการซึ่งกำหนดขึ้นโดยร้านค้า และ (6) การบริการลูกค้า (Customer Service) คือ การสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าอยู่กับเราไปนาน ๆ และเลือกที่จะใช้บริการกับเราต่อไปอันจะนำไปสู่ความจงรักภักดีในระยะยาว (ภาณุ ลิ้มมานนท์, 2550: 45) ส่วนความจงรักภักดี คือ สิ่งที่แสดงถึงความยึดมั่นที่ผู้บริโภคมีต่อตราสินค้า ซึ่งการวัดความจงรักภักดีจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรม ทศนคติ และกระบวนการคิดของผู้รับบริการ ซึ่งพัฒนาโดย Zeithaml; et al. Cited in bloomer; et al. 1996: 31-46) ประกอบด้วย 4 มิติ คือ (1) พฤติกรรมการบอกต่อ (Word of mouth communications) คือ การพูดถึงสิ่งที่ดีเกี่ยวกับร้านค้าและบริการ แนะนำและกระตุ้นให้คนอื่นสนใจและเข้ามาทำการซื้อสินค้าหรือใช้บริการจากร้านค้านั้น (2) ความตั้งใจที่จะซื้อ (Purchase intention) เป็นการเลือกที่จะซื้อสินค้าและบริการจากร้านค้านั้นๆ เป็นตัวเลือกแรก (3) ความอ่อนไหวต่อปัจจัยราคา (Price sensitivity) คือ การที่ผู้ซื้อไม่มีปัญหาในการที่ร้านค้าขึ้นราคาและผู้ซื้อยอมจ่ายมากกว่าที่อื่นหากการบริการนั้นสามารถตอบสนองความพึงพอใจได้ และ (4) พฤติกรรมการร้องเรียน (Complaining behavior) คือ การร้องเรียนเมื่อเกิดปัญหาอาจจะร้องเรียนกับร้านค้า บอกต่อคนอื่น ส่งเรื่องไปยังสื่อหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการวัดถึงการตอบสนองต่อปัญหาของลูกค้าหรือผู้บริโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยซื้อสินค้าและเข้าใช้บริการร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง (นราศรี ไววานิชกุล และชูศักดิ์ อรุณศรี, 2545 : 104) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความผิดพลาดสูงสุดที่ยอมให้เกิดขึ้น 5% จากการคำนวณ ผู้วิจัยจะได้กลุ่มตัวอย่าง 385 ตัวอย่าง และเพื่อป้องกันการผิดพลาดของแบบสอบถามจึงทำการเก็บตัวอย่างเพิ่มจำนวนอีก 22 ตัวอย่าง รวมเป็นขนาดตัวอย่างเท่ากับ 407 ตัวอย่าง ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ในการสุ่มตัวอย่างตามลำดับ ดังนี้ 1) สุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยกำหนดให้แต่ละสาขาของร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 37 สาขา มีจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เท่ากัน คือ 11 คน 2) การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience sampling) โดยการเก็บข้อมูลจากลูกค้าที่มาใช้บริการตามสาขาของร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรสตามจำนวนที่ระบุ คือ 407 คน

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร บทความ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดของแบบสอบถาม 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถามให้เกิดความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ร่างแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมการค้าปลีกของผู้ซื้อและผู้ให้บริการ ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ส่วนที่ 3 แบบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความจงรักภักดีของลูกค้าร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส 4) เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์และเที่ยงตรง (Validity) ได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ แล้วนำค่าที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

ความสอดคล้อง (Index Of Concordance: IOC) เพื่อวัดความเที่ยงตรง (Validity) จากสูตรของ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2542 : 113-114) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.84 5) เพื่อทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ทำการแก้ไขปรับปรุงไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 40 ชุด โดยได้รับความร่วมมือจากลูกค้าร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อหาข้อบกพร่องของข้อคำถาม และตรวจสอบความเหมาะสมเป็นไปตามกรอบแนวคิดและหัวข้อหรือไม่ และนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปประยุกต์ทางสถิติ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ได้ต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.7 จึงถือได้ว่าเป็นแบบสอบถามที่ความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.88 และ 6) นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง 407 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Exploratory Research) เกี่ยวกับอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแหล่งในการรวบรวมข้อมูลมีด้วยกัน 2 แหล่งใหญ่ ๆ ดังนี้ 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือจากลูกค้าหรือประชาชนทั่วไปที่เดินมาซื้อสินค้าจากร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร 2) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Secondary data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าทางสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต

4. กำหนดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดค่าทางสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) และสถิติเชิงอนุมาน (Reference Statistics) โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอย (Regression Analysis) เพื่อใช้ในการทดสอบระดับอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าที่เคยซื้อสินค้าและเข้าใช้บริการ ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 407 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (คิดเป็นร้อยละ 60.44) มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 21 - 30 ปี (คิดเป็นร้อยละ 23.10) รองลงไปที่คือ ช่วงอายุต่ำกว่า 21 ปี (คิดเป็นร้อยละ 22.60) และช่วงอายุ 31 - 40 ปี

(คิดเป็นร้อยละ 20.64) ตามลำดับ ส่วนของอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน (คิดเป็นร้อยละ 31.20) รองลงไปคือ แม่บ้าน/พ่อบ้าน/ว่างงาน (คิดเป็นร้อยละ 26.29) และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (คิดเป็นร้อยละ 14.25) ตามลำดับ ในส่วนของระดับการศึกษาจะอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 53.32) รองลงไปต่ำกว่าปริญญาตรี (คิดเป็นร้อยละ 41.52) โดยส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 51.11) รองลงไปคือ 20,000 - 30,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 31.45) และรายได้ 10,000 - 20,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 7.37) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมการค้าปลีกของร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 407 คน

ส่วนประสมการค้าปลีกของร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านทำเลที่ตั้ง	4.16	0.404	มาก
2. ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า	3.81	0.568	ปานกลาง
3. ด้านการออกแบบร้านและการจัดแสดงสินค้า	4.10	0.521	มาก
4. ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาด	3.45	0.590	มาก
5. ด้านนโยบายการตั้งราคา	4.07	0.597	มาก
6. ด้านการบริการลูกค้า	3.86	0.616	มาก
ภาพรวมทั้งหมด	3.88	0.207	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมการค้าปลีกของร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสำรวจจากลูกค้าที่เคยซื้อสินค้าและเข้าใช้บริการ จำนวน 407 คน พบว่า ในภาพรวมค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อส่วนประสมการค้าปลีกเท่ากับ 3.88 ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทำเลที่ตั้งมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.16 ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงไปคือ ด้านการออกแบบร้านและการจัดแสดงสินค้า และด้านนโยบายการตั้งราคา โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.10 และ 4.07 ซึ่งอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีคะแนนความเฉลี่ยความคิดเห็นต่ำคือ ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.45

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 407 คน

ส่วนประสมการค้าปลีกของร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1. การบอกต่อ	3.24	0.841	ปานกลาง
2. ความตั้งใจซื้อ	2.72	0.883	ปานกลาง
3. ความอ่อนไหวต่อราคา	3.59	1.000	มาก
4. การร้องเรียน	2.91	0.947	ปานกลาง
ภาพรวมทั้งหมด	3.11	0.451	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 407 คน พบว่า ในภาพรวมค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 3.11 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นความอ่อนไหวต่อราคา

มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.59 ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงไปคือ ประเด็นการบอกต่อ และประเด็นการร้องเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และ 2.91 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการค้าปลีกและความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการการศึกษาวัดคุณสมบัติการวิจัยข้อที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการค้าปลีกและความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนประสมการค้าปลีก	ความจงรักภักดีของลูกค้าร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส	
	ค่าสถิติ (Pearson Correlation)	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านทำเลที่ตั้ง	0.0045	ไม่มีความสัมพันธ์
2. ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า	0.189**	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทิศทางเดียวกัน
3. ด้านการออกแบบร้านและการจัดแสดงสินค้า	0.009	ไม่มีความสัมพันธ์
4. ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาด	0.201**	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทิศทางเดียวกัน
5. ด้านนโยบายการตั้งราคา	0.155**	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทิศทางเดียวกัน
6. ด้านการบริการลูกค้า	0.244**	มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทิศทางเดียวกัน

หมายเหตุ ** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการการศึกษาวัดคุณสมบัติการวิจัยข้อที่ 1 โดยใช้การวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าระดับต่ำทิศทางเดียวกัน (Pearson Correlation = 0.189) ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาด มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าระดับต่ำทิศทางเดียวกัน (Pearson Correlation = 0.201) ด้านนโยบายการตั้งราคา

มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าระดับต่ำทิศทางเดียวกัน (Pearson Correlation = 0.155) และด้านการบริการลูกค้า มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าระดับต่ำทิศทางเดียวกัน (Pearson Correlation = 0.244) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีก
ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนประสมการค้าปลีก	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
Constant	0.042	0.403		0.105	0.917
ด้านทำเลที่ตั้ง	0.096	0.051	0.086	1.878	0.061
ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า	0.184	0.036	0.232	5.091*	0.000
ด้านการออกแบบร้านและการจัดแสดงสินค้า	0.041	0.039	0.047	1.036	0.301
ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาด	0.167	0.035	0.218	4.796*	0.000
ด้านนโยบายการตั้งราคา	0.117	0.034	0.155	3.414*	0.001
ด้านการบริการลูกค้า	0.196	0.033	0.268	5.855*	0.000

หมายเหตุ * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

R Square = 0.426 SE = 0.410

จากตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 โดยใช้การวิเคราะห์ตัวแบบการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Model) พบว่า ส่วนประสมการค้าปลีกด้านที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ประกอบด้วยด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า (Beta = 0.232, t = 5.091, Sig. = 0.00 < 0.05) ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาด (Beta = 0.218, t = 4.769, Sig. = 0.000 < 0.05) ด้านนโยบายการตั้งราคา (Beta = 0.155, t = 3.414, Sig. = 0.001 < 0.05) และ ด้านการบริการลูกค้า (Beta = 0.268, t = 5.855, Sig. = 0.000 < 0.05) ตามลำดับ ซึ่งสามารถเขียนเป็นตัวแบบการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression Model) สำหรับความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

ความจงรักภักดี = $0.232 * \text{ความหลากหลายของประเภทสินค้า} + 0.218 * \text{ส่วนประสมการสื่อสารการตลาด} + 0.155 * \text{นโยบายการตั้งราคา} + 0.268 * \text{การบริการลูกค้า}$

ทั้งนี้ ตัวแบบดังกล่าวข้างต้น สามารถทำนายอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าที่มาซื้อสินค้าและเข้าใช้บริการ ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 42.60 จากผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่าความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส จะเพิ่มขึ้น 0.232 หน่วย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นของความหลากหลายของประเภทสินค้า 1 หน่วย ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส จะเพิ่มขึ้น 0.218 หน่วย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นของส่วนประสมการสื่อสารการตลาด 1 หน่วย ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ในทำนองความจงรักภักดีของลูกค้าร้าน

ซี.เจ. เอ็กซ์เพรส จะเพิ่มขึ้น 0.155 หน่วย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นของนโยบายการตั้งราคา 1 หน่วย ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ส่วนความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส จะเพิ่มขึ้น 0.268 หน่วย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นของการบริการลูกค้า 1 หน่วย ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ส่วนประสมการค้าปลีก มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ประกอบด้วย ส่วนประสมการค้าปลีกด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาด ด้านนโยบายการตั้งราคา และด้านการบริการลูกค้า ทั้งนี้ในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าระดับต่ำที่ตรงเดียวกัน นั้นแสดงให้เห็นว่า หากทางร้านค้าให้ความสำคัญส่วนประสมการค้าปลีกเพิ่มมากขึ้นจะมีผลให้ลูกค้าที่มาซื้อสินค้าและใช้บริการร้านมีความจงรักภักดีกับทางร้านเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนิทรา สุขสวัสดิ์ และ ทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร (2561: 5-9) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านค้าปลีก ประเภทไฮเปอร์มาร์เก็ตในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมการค้าปลีกภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ส่วนประสมการค้าปลีกด้านการบริการลูกค้า ด้านการสื่อสาร ด้านการตั้งราคา ด้านการคัดสรรสินค้า ด้านการตกแต่งร้านและการจัดแสดงสินค้า และด้านทำเลที่ตั้งมี

ความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีของลูกค้าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอาภาพร จงนวกิจ ประสพชัย พสุนนท์ (2558: 1566-1580) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของกลยุทธ์การจัดการส่วนประสมการค้าปลีกและกลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. อิทธิพลของกลยุทธ์การจัดส่วนประสมของการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีเชิงพฤติกรรม คือ ชนิดของสินค้าที่ผู้ค้าปลีกเสนอขาย การส่งเสริมการตลาดและการให้ความช่วยเหลือลูกค้า และความสะดวกของทำเลที่ตั้งร้านค้า
2. อิทธิพลของกลยุทธ์การจัดการส่วนประสมของการค้าปลีกทุกด้านส่งผลต่อความจงรักภักดีเชิงทัศนคติ
3. อิทธิพลของกลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีเชิงพฤติกรรม คือ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับลูกค้า ผู้ประกอบการ และพนักงานของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม และ
4. อิทธิพลของกลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ทุกด้านส่งผลต่อความจงรักภักดีเชิงทัศนคติ ซึ่งผลการศึกษานี้ทำให้ผู้ที่สนใจนำความรู้ที่ได้มาใช่วางแผนเพื่อปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสม นอกจากนี้ยังปรับปรุงให้เข้ากับคุณลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกันของลูกค้าเพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจและความแตกต่างด้านการบริการเพื่อความอยู่รอด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Deepika Jhamb and Ravi Kiran (2012: 4196-4207) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ข้อบ่งชี้อินเทอร์เน็ตแทนที่รูปแบบเดิม ๆ พบว่า รูปแบบการขายปลีกที่เกิดจากผู้บริโภคเข้ามาซื้อและจับจ่ายมากขึ้นนั้นมีแนวโน้มที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากคุณลักษณะสำคัญของผลิตภัณฑ์ เช่น คุณภาพที่ดีขึ้น ความหลากหลายของตราสินค้า การจัดตกแต่งร้านค้า และการจัดประเภทสินค้ารวมถึงคุณลักษณะของร้าน เช่น สถานที่จอดรถ พนักงานขายที่ผ่านการฝึกอบรมและความปลอดภัยที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะรูปแบบร้านค้าปลีกที่สำคัญในอินเดีย เช่น ห้างสรรพสินค้าพิเศษ ไฮเปอร์มาร์เก็ต/ซูเปอร์มาร์เก็ต, ร้านค้าส่วนลด, ร้านค้าสะดวกซื้อ และห้างสรรพสินค้าสมัยใหม่

2. ส่วนประสมการค้าปลีก มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ประกอบด้วย ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้าโดยถ้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ความจงรักภักดีของลูกค้าเพิ่มขึ้น 0.232 หน่วย ด้านส่วนประสมการสื่อสารการตลาดโดยถ้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ความจงรักภักดีของลูกค้าเพิ่มขึ้น 0.218 หน่วย ด้านนโยบายการตั้งราคาโดยถ้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ความจงรักภักดีของลูกค้าเพิ่มขึ้น 0.155 หน่วย และด้านการบริการลูกค้าโดยถ้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ความจงรักภักดีของลูกค้าเพิ่มขึ้น 0.268 หน่วย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนิทรา สุขสวัสดิ์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร (2561: 5-9) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผล

ต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีก ประเภทไฮเปอร์มาร์เก็ต ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนประสมการค้าปลีกด้านการบริการลูกค้า ด้านการสื่อสาร และด้านการตั้งราคา มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าตามระดับที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสามารถร่วมกันอธิบายความจงรักภักดี ของลูกค้าได้ร้อยละ 12.3 ในขณะที่ส่วนประสมการค้าปลีกด้านอื่น ๆ ได้แก่ การคิดสรรสินค้า การตกแต่งร้านและจัดแสดงสินค้า และทำเลที่ตั้ง ไม่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับภาวิณี กาญจนภา (2554: 37-42) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารส่วนประสมการค้าปลีกและการจัดการเชิงกลยุทธ์การตลาดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมซึ่งพบว่า ส่วนประสมการค้าปลีกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจะมีมุมมองที่ชัดเจนเชิงกลยุทธ์การตลาดมีการใช้กลยุทธ์การตลาดจัดการร้านค้าอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ความใส่ใจกับการดูแลสินค้าภายในร้านค้าการบริหารการจ้ดวางและการจัดแสดงสินค้าอย่างสม่ำเสมอและมีมุมมองที่ชัดเจนเกี่ยวกับตำแหน่งที่ตั้งของร้านค้าเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยผู้บริโภคในเชิงปริมาณที่พบว่า มีปัจจัย 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคจากร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมมากที่สุด คือ ชนิดของสินค้าและบริการ การจ้ดวางแผนผังร้านและการจัดแสดงสินค้าภายในร้านค้า และความสะดวกของทำเลที่ตั้งของร้านค้า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chengedzai Mafini (2015: 35-42) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวขับเคลื่อนความจงรักภักดีของลูกค้าของร้านค้าปลีกในแอฟริกาใต้ ซึ่งผลการศึกษานี้พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาพลักษณ์ร้านค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีต่อร้านค้าของลูกค้าใน 5 มิติ ได้แก่ ชื่อเสียงร้าน ความช่วยเหลือด้านการขาย บรรยากาศร้าน การออกแบบและการจัดแสดงสินค้าภายในร้าน การส่งเสริมการขาย และการเข้าถึงร้านค้า ซึ่งพบว่า ความช่วยเหลือด้านการขายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด อีกทั้งการตกแต่งและบรรยากาศร้านค้าก็เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้บริโภคในกลุ่มสินค้าเสื้อผ้ากีฬา โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกตั้งแต่ปานกลางถึงสูง นอกจากนี้การส่งเสริมการขายและการจ้ดร้านให้ดูดึงดูดใจยังเป็นตัวบ่งชี้ความพึงพอใจที่มีต่อร้านค้า อีกทั้งความพึงพอใจต่อร้านยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงความภักดีของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ส่วนประสมการค้าปลีกที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

ผู้บริหารร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับที่จอดรถให้เพียงพอสำหรับลูกค้าที่มาใช้บริการ มีสินค้าพร้อมขายอยู่ตลอดเวลาที่ทำให้ลูกค้ามั่นใจว่าจะไม่เสียเวลาในเดินทางมาซื้อสินค้าที่ร้าน มีสินค้าที่ครอบคลุมทุกอย่างที่ลูกค้าต้องการโดยไม่ต้องไปหาซื้อจากที่อื่นอีก ร้านค้าต้องมีกรโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น ต้องมีการจัดโปรโมชั่น ลด แลก แจก แถม และร้านค้าต้องมีบริการเปลี่ยนคืนสินค้าหากสินค้าเกิดความชำรุดเสียหาย ไม่ได้มาตรฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านปลีกขนาดใหญ่ ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก และร้านค้าปลีกดั้งเดิม ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้มากำหนดนโยบายด้านส่วนประสมการค้าปลีกกับร้านค้าต่อไป ตลอดจนควรศึกษาวิจัยกับลูกค้าที่มาใช้บริการร้านซี.เจ. เอ็กซ์เพรส ในพื้นที่ต่างกันออกไป เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมของลูกค้าที่มาใช้บริการอย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็ประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาวิจัยไปปรับใช้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

นราศรี ไวนานิชกุล และชูศักดิ์ อรุณศรี. (2545). **ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์. (2542). **เทคนิคการสร้างและการรวบรวมข้อมูล**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : บี แอนด์ บี.

พาโชค ลิ้มเรืองอนันต์. (2560). **รูปแบบและกลยุทธ์ธุรกิจค้าปลีกซี.เจ. เอ็กซ์เพรส**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภานุ ลิ้มมานนท์. (2550). **กลยุทธ์การบริการการค้าปลีก**. กรุงเทพมหานคร : ภาริณาส.

ภาวณี กาญจนภา. (2554). **การบริหารส่วนประสมการค้าปลีกและการจัดการเชิงกลยุทธ์การตลาดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม**. วารสารบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ปีที่ 34 (ตุลาคม-ธันวาคม): 37-42.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). **ทิศทางค้าปลีกหลังโควิดเปลี่ยนกลยุทธ์เปลี่ยน**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/pages/Retail-Covid-FB1105.aspx>.

สินิทรุ สุขสวัสดิ์ และทิพย์รัตน์ เลหาวิเชียร. (2561). **อิทธิพลของส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีก ประเภทไฮเปอร์มาร์เก็ตในเขตกรุงเทพมหานคร**. วารสารปัญญาวิวัฒน์. ปีที่ 10 (ฉบับพิเศษ): 5-9.

อภาพร จงนวกิจ และประสพชัย พสุนนท์. (2558). **อิทธิพลของกลยุทธ์การจัดการส่วนประสมการค้าปลีกและกลยุทธ์การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี**. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 8 (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 1566-1580.

Positioning Magazine. (2562). **โอกาสและความท้าทายค้าปลีกยุคใหม่**. [Online]. เข้าถึงได้จาก : <https://positioningmag.com/1236095>.

Chengedzai Mafini. (2015). **Drives of customer loyalty in south African retail stores**. *Journal of Applied Business Research*. 31(4): 35-42.

Deepika Jhamb and Ravi Kiran. (2012). **Trendy shopping replacing tracing traditional format preferences**. *African Journal of Business Management*. 6 (11): 4196-4207.

Zeithaml, V. A., Berry, L., & Parasuraman, A. (1996). **The behavioral consequences of service quality**. *Journal of Marketing*. 60(2): 31-46.

การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

A Curriculum Development of English for Local Travel Club to Develop
Listening and Speaking Skills and the Awareness of Cultural Heritage
Conservation for Secondary Students

วรพรรณ บัวขาว*, อังคณา อ่อนธานี

Worapan Buakhaow, Angkana Onthaanee

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

Curriculum and Instruction, Naresuan University, Phitsanulok 65000 Thailand

*Corresponding author E-mail: worapan3789@gmail.com

(Received: August 10 2020, Revises : October 5 2020 , Accepted :October 18 2020)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel 2) พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel และ 4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel วิธีการดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel และแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดหาดมูลกระบือ จังหวัดพิจิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่สมัครเข้าร่วมในหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel จำนวน 25 คน โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบความสามารถในการฟังการพูด แบบประเมินความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ทำให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตรด้านเนื้อหา 2) ผลการสร้างหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ทำให้ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบ คือ ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย สารการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตร แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.38) และคู่มือประกอบหลักสูตรที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47) 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า คะแนนการทดสอบความสามารถในการฟังหลังเรียน ตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82.60 คะแนนทดสอบความสามารถในการพูดหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 79.80 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ในภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.61)

คำสำคัญ : หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม, ความสามารถในการฟัง การพูด, ความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

Abstract

The purposes of this study were 1) to study necessary information for curriculum development of English for Local Travel club activity, 2) to develop English for Local Travel club activity, 3) to conduct try-out of the developed English for Local Travel club activity 4) to study learners' opinions towards the developed English for Local Travel club activity. The four-phase research and development were used as the research methodology with the following details.

First phase was the study of necessary information for curriculum development of English for Local Travel club activity using an interview and a questionnaire. Second phase was conducted to develop the curriculum of English for Local Travel club activity. The instruments were curriculum and handbook for development of English for Local Travel club activity, curriculum suitability assessment scale, and user handbook. Third phase was try-out using One-Group Posttest Design. The instruments included listening-speaking ability test and awareness of cultural heritage conservation scale. Lastly, learners' opinions towards the developed English for Local Travel club activity were surveyed using One-Group Pretest Posttest Design. The research instruments were the questionnaire used to collect the respondents' opinions towards the developed English for Local Travel club activity. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation.

The results of this study : 1) The study could lead to obtained necessary information for curriculum development of English for Local Travel club activity in terms of curriculum content development. 2) The developed curriculum of English for Local Travel club activity consisted of the following components, namely background and significance, principles, purposes, learning substances, curriculum structure, guidelines for learning activities, media and learning resources, measurement and evaluation, and the role of involving personnel. The suitability of the developed curriculum was at the highest level ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.38). The suitability of handout and teaching materials was at the highest level ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47). 3) Post-test score on English listening ability was 82.60% and score on English speaking ability was 79.80 %, higher than the set standard criteria with a statistical significance level of .05. 4) The samples' opinions towards the developed English for Local Travel club activity was at a high level ($\bar{X} = 4.26$, S.D.=0.61).

Keywords : Club activity curriculum, English for local travel, Listening and speaking ability, Awareness of cultural heritage conservation

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน สิ่งต่าง ๆ มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วทำให้คนทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารรับส่งข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างแพร่หลาย ประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลกมีภาษาเป็นของตัวเองและภาษาของแต่ละประเทศก็มีความแตกต่างกันออกไป ด้วยความแตกต่างทางด้านภาษาของแต่ละประเทศ ทำให้มีการกำหนดภาษาสากลขึ้น เพื่อให้คนทั่วโลกได้ใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ด้วยความสำคัญดังกล่าว ทำให้ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของพวกเราทุกคนเป็นอย่างมาก (วิจารณ์ พาณิช, 2555) การเตรียมความพร้อมให้เยาวชนไทยมีคุณภาพและศักยภาพทางด้านภาษาเพื่อโลกปัจจุบันและโลกอนาคตจึงเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษผู้เรียน (สมบัติ ศุภสิทธิ์, 2560) ภาษาอังกฤษถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้วิทยาการอื่น ๆ ตลอดจนการประกอบอาชีพการที่นักเรียนจะสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้นั้น นักเรียนจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง

กระทรวงศึกษาธิการ เล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของภาษาอังกฤษ จึงกำหนดให้มีการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในทุกระดับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยยึดแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถทางทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ทักษะนี้ ทักษะการฟังพูดภาษาอังกฤษ เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับนักเรียน เพราะเป็นทักษะพื้นฐานทางภาษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสาร ทักษะการฟังพูดภาษาอังกฤษมีความสำคัญในการสื่อความหมาย ความรู้สึก ซึ่งแสดงออกด้วยคำพูด ทักษะการฟังเป็นทักษะแรกของการสื่อสารที่ต้องพัฒนาก่อนการพูดและการอ่านออกเสียงอย่างถูกต้องเพราะก่อนที่จะพูดภาษาใดได้ต้องฟังคำพูดในภาษานั้นให้เข้าใจก่อนจึงจะสามารถพูดได้ ขณะเดียวกันทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญในการสื่อสารเช่นกัน เพราะการพูดเป็นทักษะที่ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับเสียง คำศัพท์ โครงสร้างและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เป็นทักษะที่ต้องคำนึงถึงความคิดที่ต้องการแสดงออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจตลอดจนการเลือกใช้สำนวนภาษาที่ถูกต้อง ใช้เวลานานในการฝึก ต้องมีแรงจูงใจและความถนัดของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ สมิตรา อังวัฒนกุล (2554) ที่กล่าวไว้ว่า การสอนภาษาอังกฤษควรให้นักเรียนเกิดทักษะการฟังก่อนทักษะอื่นๆ ทักษะการฟัง เป็นทักษะที่มนุษย์ใช้มากที่สุด และเป็นทักษะแรกที่มีมนุษย์ใช้ในการเรียนรู้

ภาษาจนสามารถสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้ การฟังที่ดีจะช่วยให้ผู้ฟังสามารถรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีและถูกต้อง ช่วยให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์จากผู้พูด เช่น ประสบการณ์ ความรู้ ความคิดและความรู้สึกของผู้พูดและสอดคล้องกับแนวคิดของ กุศยา แสงเดชะ (2554) ซึ่งกล่าวว่า ทักษะการฟังพูด เป็นทักษะที่สำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ทักษะการอ่าน และการเขียนต่อไปได้

สถานการณ์ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจากผลการการวัดและประเมินผลเพื่อดูความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจากอดีตจนถึงปัจจุบันไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยพิจารณาได้จากสถิติการทดสอบระดับชาติ ได้แก่ สถิติผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-NET) ทั้ง 3 ระดับ ประกอบด้วย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า รายวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เมื่อได้เปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษย้อนหลัง 3 ปี คือ ปี 2558 - 2560 โดยปีการศึกษา 2558 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ย 43.31 คะแนน 34.59 คะแนน และ 36.34 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2558) ปีการศึกษา 2559 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ย 30.54 คะแนน 31.80 คะแนน และ 30.45 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2559) และปีการศึกษา 2560 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ย 24.98 คะแนน 27.76 คะแนน และ 28.31 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2560) ดังนั้น เมื่อเทียบคะแนนทั้ง 3 ระดับ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 3 ปีซ้อนหลัง ผลคะแนนภาษาอังกฤษของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และไม่ถึง 50 คะแนน เมื่อพิจารณาผลคะแนนการสอบวัดผลและประเมินผลทักษะทางภาษาที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า นักเรียนไทยยังมีปัญหาทางด้านภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ จึงส่งผลให้เด็กไทยส่วนมากไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การที่เด็กไม่สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้เกิดจากการมีปัญหาด้านทักษะการฟัง และการพูด กล่าวคือ หากผู้พูดไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่ฟังได้ก็ไม่สามารถมีปฏิกริยาโต้ตอบกลับไปได้ (Rivers & Temperley, 1978)

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนมีทักษะการฟัง การพูด ภาษาอังกฤษได้

ในระดับดี และไม่สามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ขึ้นมาใหม่ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการออกแบบจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ วิธีการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลขึ้นมา โดยเฉพาะ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมชุมนุม เนื่องจากกิจกรรมชุมนุมเป็นวิธีการพัฒนาผู้เรียนที่ยืดหยุ่นได้เรียนเป็นสำคัญ ให้ความสำคัญกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน สามารถบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ (ภุชงค์วงศ์ เตชะสิริสุขสกุล, 2560) ชุมชนหาดมูลกระบือ ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร ให้เป็นชุมชนคุณธรรมต้นแบบ (พิไล จิรไกรศิริ, 2562) และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel นอกจากช่วยส่งเสริมและความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษแล้วยังสามารถส่งเสริมความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้กับผู้เรียนด้วย เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการเผยแพร่วัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นเจ้าของภาษาโดยตรง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษและส่งเสริมความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel

สมมติฐานการวิจัย

1. หลังเรียนโดยใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
2. หลังเรียนโดยใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
3. หลังเรียนโดยใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตในแต่ละขั้นตอนออกเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านตัวแปร มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel

แหล่งข้อมูล

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน
2. ศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน

3. บุคคลในชุมชนหาดมูลกระบือ จำนวน 3 คน

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ บุคคลในชุมชนหาดมูลกระบือและนักเรียน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel กับผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน บุคคลในชุมชนหาดมูลกระบือ จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 25 คน โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและอธิบายคำถาม เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความเข้าใจในการตอบได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ บุคคลในชุมชนหาดมูลกระบือ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้สำหรับจัดทำหลักสูตร และคู่มือการใช้หลักสูตรต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวศึกษานานาชาติและครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษบุคคลในชุมชนหาดมุลกระบือ และนักเรียน ซึ่งนำข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วจึงเขียนสรุปเชิงบรรยายความ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel

แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญเป็นอาจารย์สอนในสถาบันอุดมศึกษา และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน
2. ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาภาษาอังกฤษ วิทยฐานะครูชำนาญการขึ้นไปที่มีความรู้และประสบการณ์สอน ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel
2. คู่มือการใช้หลักสูตร
3. แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 สำหรับนำไปจัดทำหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ในส่วนของสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล
2. จัดทำหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel และคู่มือการใช้หลักสูตร เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
3. นำหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร และคู่มือการใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร

4. นำหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรที่ตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้ในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วมาวิเคราะห์ความเหมาะสม โดยนำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทุกคนมาหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูดและความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แหล่งข้อมูล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดหาดมุลกระบือ จังหวัดพิจิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่สมัครเข้าร่วมในหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel
2. แบบวัดความสามารถในฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. แบบวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
4. แบบสอบถามความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร และคู่มือการใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร
2. นำหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรที่ตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้ในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วมาวิเคราะห์ความเหมาะสมโดยการนำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทุกคนมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูดและความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แหล่งข้อมูล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดหาดมูลกระบือ จังหวัดพิจิตร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่สมัครเข้าร่วมในหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวกับที่ทดลองใช้หลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ไปให้นักเรียนที่สมัครเข้าร่วมในกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ตอบแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนทุกคนมาหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ บุคคลในชุมชนหาดมูลกระบือ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหา เพื่อใช้สำหรับกำหนดสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนจะต้องเรียน ทำให้ได้ประเด็นที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของนักเรียน สอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ซึ่งทำได้เนื้อหาสาระการเรียนรู้สำหรับจัดทำหลักสูตร เช่น การแนะนำตนเอง การบอกทิศทาง การเป็นมัคคุเทศก์ ประวัติความเป็นมาของวัดหาดมูลกระบือ ประเพณีการแข่งขันเรือพาย การทำข้าวเม่าพอกและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เป็นต้น

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหา พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถทำได้หลากหลายที่จะมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้ โดยการจัดการเรียนการสอนจะต้องให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริง การทำกิจกรรมกลุ่มที่มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การศึกษาแหล่งเรียนรู้ และนำเสนอผลงาน นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวัดและประเมินผลของการส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม พบว่า การวัดและประเมินผลที่จะทำให้ทราบถึงความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมควรจะเป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้การประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมในชั้นเรียน การใช้แบบทดสอบ เป็นต้น

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการสร้างหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ทำให้ได้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ดังนี้

2.1 หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel มีองค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) สาระการเรียนรู้ 5) โครงสร้างหลักสูตร 6) แนวการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล 9) บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) Junior Guide 2) Language Preparation 3) Visiting a Had MunKrabua Temple 4) The Annual Long Boat Race Tradition และ 5) Local Food และ 6) English on Tour จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 6 แผน จำนวน 19 ชั่วโมง และนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรทุกด้านมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.38$)

2.2 คู่มือการใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel มีองค์ประกอบ คือ คำแนะนำการใช้คู่มือการจัดการกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำคู่มือการใช้หลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตร พบว่า

ในภาพรวมองค์ประกอบของคู่มือการใช้หลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการฟังของนักเรียนหลังเรียนโดย หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel พบว่า การทดสอบความสามารถในการฟังหลังเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.52 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.60 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนการทดสอบหลังเรียนพบว่า คะแนนการทดสอบความสามารถในการฟังหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คิดเป็นร้อยละ 12.60

3.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดของนักเรียนหลังเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel พบว่า การทดสอบความสามารถในการพูดหลังเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.96 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.80 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์กับคะแนนการทดสอบหลังเรียนพบว่า คะแนนการทดสอบความสามารถในการพูดหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คิดเป็นร้อยละ 9.80

3.3 ผลการศึกษาความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของนักเรียนหลังเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel พบว่า นักเรียนมีความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และด้านพฤติกรรมที่แสดงถึงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ในภาพรวมนักเรียนเห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.61)

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายตามลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนรายวิชาภาษาอังกฤษ บุคคลในชุมชนหาดมุลกระปือ และนักเรียน ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาหลักสูตรด้านเนื้อหาเพื่อใช้สำหรับกำหนดสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนจะต้องเรียน ทำให้ได้ประเด็นที่เหมาะสม สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของนักเรียน สอดคล้องกับการส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด หรือ การสื่อสารภาษาอังกฤษ ความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนในการที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการให้บริการสังคม ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอีกด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยการให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และด้านการวัดและประเมินผลทำให้ได้แนวทางในการวัดและประเมินผลการส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด ความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตรต่อไป สอดคล้องกับรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบา (Taba) (Taba, 1962: 456 อ้างอิงใน บุญเลี้ยง ทูมทอง, 2553 : 184) โดยทาบามีความเชื่อว่า การพัฒนาหลักสูตรควรใช้วิธีแบบรากหญ้า โดยหลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าพัฒนาจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูงขึ้น

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) สาระการเรียนรู้ 5) โครงสร้างหลักสูตร 6) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล 9) บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เมื่อนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินตามความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และในภาพรวมองค์ประกอบของคู่มือการใช้หลักสูตร ก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้ได้องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญอย่างครบถ้วน จึงสามารถพัฒนาหลักสูตรตามองค์ประกอบต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

สอดคล้อง กับทาบ (Taba, 1962 :10) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาหลักสูตรนั้นจะต้องมีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยเริ่มจากการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ (diagnosis of needs) ตรวจสอบสภาพปัญหาและความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและ ผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมาย (formulation of objectives) กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนหลังจากได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว พิจารณาเลือกเนื้อหาสาระ (selection of content) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (organization of content) โดยเนื้อหาสาระที่เลือกได้ต้องนำมาจัดลำดับ โดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง ความยากง่าย วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ครูผู้สอนหรือ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับ เนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดำเนินการการจัด ประสบการณ์เรียนรู้ (organization of learning experiences) โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง และประเมินผล โดยที่ หลักสูตรควรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และอัตราเวลาเรียน กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผล อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชิสา โตเรือง (2554) ได้วิจัย พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารเรื่อง การท่องเที่ยวในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบดังนี้ หลักการ และเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ และการวัดประเมินผล พร้อมด้วยคู่มือการใช้หลักสูตร เมื่อพิจารณา โดยผู้เชี่ยวชาญแล้วพบว่า ในภาพรวมหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71, S.D. = 0.47$)

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า คะแนนการทดสอบ ความสามารถในการฟัง และคะแนนการทดสอบการพูด หลังเรียน ตามหลักสูตรสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เป็นการเรียนรู้ ที่ให้นักเรียนให้บริการสังคม ซึ่งดำเนินการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถ ในการฟัง การพูด และมีความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ หลากหลายส่งผลให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมโดยการปฏิบัติจริง ทำใ้ นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ฝึกทักษะการฟัง การพูด การสื่อสารภาษาอังกฤษ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความตื่นตัว ในการเรียนรู้และสนใจบทเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ

การศึกษาวิจัยของ ชิสา โตเรือง (2554) ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง การท่องเที่ยวใน อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้หลักสูตรให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอนอย่างเต็มศักยภาพ นักเรียนสามารถใช้ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ในอำเภอลานสักในฐานะมัคคุเทศก์ได้เป็นอย่างดี และนักเรียน การสื่อสารเรื่องการท่องเที่ยวในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการสื่อสารทางภาษาด้านการฟังและ การพูดอยู่ในระดับดี และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ หลักสูตรอยู่ในระดับมาก เนื้อหาสาระและการจัดกระบวนการเรียน การสอนมีความเหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ สายยล แสนรงค์ (2551) ที่ได้วิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเรณูนคร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเรณูนคร โดย ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความเหมาะสม ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ผลการประเมิน มีค่าเฉลี่ย 4.75 ซึ่งแสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด หลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 93.04/94.03 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดคือ 80/80 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตร สถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนภาษาอังกฤษตาม หลักสูตรสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก และศุภราภรณ์ เลาว์โรจน์ (2551) ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรื่อง พิธีกรรมแข่งชะนาม ชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนจาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครพนม เขต 2 พบว่า หลักสูตรภาษาอังกฤษหลักสูตรภาษาอังกฤษ เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรื่อง พิธีกรรมแข่งชะนาม โดย ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้อง และประเมินความเหมาะสม ของหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ หลักสูตรภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.72/78.78 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรภาษาอังกฤษที่ พัฒนาขึ้น มีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ในภาพรวม นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากต่อการเรียนโดยหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาการฟังการพูดทำให้นักเรียนมีทักษะการฟัง การพูด การสื่อสารภาษาอังกฤษ เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างถูกต้อง เกิดและความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชิสา โตเรือง (2554) ที่ได้วิจัยพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง การท่องเที่ยวในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง การท่องเที่ยวในอำเภอลานสัก นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เนื้อหาสาระ และการจัดกระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนควรศึกษาแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel ให้เข้าใจ เพื่อสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ในการปฐมนิเทศชุมนุม ครูผู้สอนควรชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และนำความรู้ไปใช้บริการชุมชน เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
3. การวัดประเมินผลความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ครูผู้สอนอาจใช้ข้อถามเชิงสถานการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมชุมนุม English for Local Travel เพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง การพูด และความตระหนักในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ควรทำการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมหรือหลักสูตรชุมนุมที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะของตน มาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ อาทิ สมรรถนะการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ สมรรถนะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กศยา แสงเดช. (2554). บทเรียนสำเร็จรูปคู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิสิษฐ์เซ็นเตอร์.
- ชิสา โตเรือง. (2554). การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เรื่อง การท่องเที่ยวในอำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พิไล จิรไกรศิริ. (2562). คลังความรู้การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : เอส.อาร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศุภราภรณ์ เลาหวิโรจน์. (2551). การพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เรื่อง พิธีกรรมแข่งชะนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโพจนาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน. (2558). ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานประจำปี 2557. กรุงเทพมหานคร : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- _____ . (2559). ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานประจำปี 2558. กรุงเทพมหานคร : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- _____ . (2560). ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานประจำปี 2558. กรุงเทพมหานคร : สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.
- สมบัติ คชสิทธิ์. (2560). การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนยุค THAILAND 4.0. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สายชล แสนรังค์. (2551). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเรณูนคร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเรณูนครวิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมิตรา อังวัฒนกุล. (2554). วิธีการสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 41. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Rivers, W. M., Mary, T. S. (1978). Teaching foreigner language skills. Chicago: The University of Chicago Press.
- Taba, Hilda. (1962). Curriculum development : theory and practice. New York: Brace & World.

การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษา สำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย

The Development Learning Program by Experience-based on STEM for Early Childhood Teacher Students

วาราลี ถนอมชาติ*, นภัส ศรีเจริญประมง

Waralee Thanomchat, Napat Sricharoenpramong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: waralee.t@rbu.ac.th

(Received : August 17, 2020; Revised : October 2 2020 ; Accepted : November 27 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ และศึกษาลักษณะโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาวิชาศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 44 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ประกอบด้วย 1) คู่มือการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ 2) แผนการจัดกิจกรรม และ 3) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างโปรแกรมการเรียนรู้ 3) การทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ และ 4) ปรับปรุงโปรแกรมการเรียนรู้ ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 12 สัปดาห์ แบ่งเป็นการประเมินความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาก่อนการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ 1 สัปดาห์ ทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ชั่วโมง 30 นาที การประเมินความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา หลังทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ 1 สัปดาห์ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยปรากฏพบว่า 1. หลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจ เรื่อง สะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ และ 2) ลักษณะสำคัญของโปรแกรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับ 1) ประสบการณ์ที่หลากหลาย 2) สะท้อนการเรียนรู้และอภิปราย 3) เกิดความคิดรวบยอด และ 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัยที่ปรับปรุงแล้วมีลักษณะสำคัญคือ 1) ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 4) เนื้อหา 5) ลักษณะกิจกรรม 6) เอกสารและสื่อ 7) ระยะเวลา และ 8) การประเมินผลการใช้โปรแกรมการเรียนรู้

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน, สะเต็มศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to develop the experience-based learning program on STEM for early childhood teacher students. The samples were 44 3rd year early childhood teacher students in the academic year 2019 of Rambhai Barni Rajabhat University, obtained by using the purposive sampling technique. The experience-based learning program consisted of 1) a manual of the program, 2) a package of the activity plan and 3) data collection instrument. There were four steps of learning program development including 1) basic information study, 2) development of learning program, 3) trying out the learning program and 4) revising the learning program. The total period of data collection was 12 weeks. The assessment of understanding on STEM education was done one week prior to trying out the learning program. The trying-out process lasted for 10 weeks; it was conducted three days a week and one hour and 30 minutes a day with 1 hour 30 minutes a day. The assessment of understanding on STEM education after trying out the learning program was done in a week later. The data were analyzed using mean.

The results showed that : 1. After trying out the learning program, the experimental group had scores of understanding on STEM education higher than before trying out the learning program and 2. the adjusted the experience-based learning program on STEM education for early childhood teacher students consisted of 1) principle and concept, 2) purpose, 3) population and sample, 4) content, 5) activity, 6) document and media, 7) period of time and 8) assessment of the learning program.

Keywords : Development Learning Program, Experience-based approach , The STEM education

บทนำ

ในปัจจุบันคุณภาพการศึกษาพื้นฐานตกต่ำลงอย่างมาก และยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในเร็ววันนี้ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อเด็กไทยที่เข้าเรียนในระบบการศึกษาไทย ซึ่งจากการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-Net) ในทุก ๆ ปีนั้น ผลที่ออกมามักจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันในทุก ๆ ปี คือ เด็กไทยมีความรู้ ต่ำกว่ามาตรฐานอยู่เสมอ ๆ หรือแม้แต่การศึกษาขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development, OECD) ที่รู้จักกันในชื่อของ PISA (Programme for International Students Assessment) พบว่า นักเรียนไทยมีความรู้วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับสูงมีเพียง 1% เท่านั้นเอง ทั้ง ๆ ที่เราใช้เวลาในการเรียนการสอนมากกว่า 8 ชม.ต่อวัน นอกจากนี้ PISA ยังพบว่า เด็กไทย 74% อ่านภาษาไทยไม่รู้เรื่อง คือ มีตั้งแต่อ่านไม่ออก อ่านแล้วตีความไม่ได้ วิเคราะห์ความหมายไม่ถูกหรือแม้แต่ใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิชาอื่น ๆ (ห้องเรียนแห่งอนาคต, 2557)

ในการพัฒนามนุษย์โดยองค์รวมควรพัฒนาตั้งแต่มนุษย์เริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ การศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนามนุษย์ การจัดการศึกษาที่กำลังเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM Education) ซึ่งเกิดจากการนำศาสตร์ทั้ง 4 มาบูรณาการการเรียนรู้เข้าด้วยกัน ได้แก่ S หมายถึง Science หรือวิทยาศาสตร์ T หมายถึง Technology หรือเทคโนโลยี E หมายถึง Engineering หรือวิศวกรรมศาสตร์ M หมายถึง Mathematics หรือคณิตศาสตร์ (วศินีส อิศรเสนา ณ อยุธยา, 2560 : 2) ซึ่งที่ไม่เน้นเพียงการท่องจำทฤษฎีหรือกฎทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ แต่เป็นการสร้างความเข้าใจทฤษฎีหรือกฎเหล่านั้นผ่านการปฏิบัติให้เห็นจริงควบคู่กับการพัฒนา ทักษะการคิด ตั้งคำถาม แก้ปัญหาและการหาข้อมูลและวิเคราะห์หาคำค้นพบใหม่ ๆ พร้อมทั้งสามารถนำข้อค้นพบนั้นไปใช้หรือบูรณาการกับชีวิตประจำวันได้ (สะเต็มประเทศไทย, 2557)

สำหรับในประเทศไทยที่มีการศึกษาแบบท่องจำมาเป็นเวลานาน นักการศึกษาเริ่มต้นตัวและเริ่มการศึกษาแบบที่ให้นักเรียนลงมือทดลองและคิดมากขึ้น มีการออกพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2545 ในมาตรา 23 ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการที่เหมาะสม ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยเน้นให้มีการจัดเนื้อหาและสาระฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้รอบรู้ได้ตลอดเวลา และทุกสถานที่

โดยรวมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาแบบสะเต็มศึกษาที่เน้นการคิด ทดลอง และลงมือปฏิบัติ (วศินีส อิศรเสนา ณ อยุธยา, 2560 : 7) ดังนั้นประเทศไทยจึงมีความจำเป็นในการพัฒนาการศึกษาด้านสะเต็ม เพื่อให้เด็กรู้จักวิธีคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ไม่ใช่การเรียนแบบท่องจำ

การปลูกฝังให้เด็กมีความสามารถในด้านสะเต็มศึกษาขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ ขยายตัวอย่างบุคคลสำคัญด้านสะเต็มศึกษาของไทย คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระปรีชาสามารถในด้านสะเต็มของประเทศไทย “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี จากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีโดยเฉพาะในวัยที่ทรงพระเยาว์ ได้รับการปลูกฝังในเรื่อง การเรียนรู้อย่างมีความสุข จะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล่นดิน ททราย ได้สัมผัสของจริง ส่งผลให้พระองค์ท่านเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รู้จักสังเกต เป็นนักปฏิบัติ ลงมือทำจริง และเป็นนักวิจัย (เยาวพา เดชะคุปต์, 2549) ซึ่งพระมารดาเลี้ยงดูพระองค์โดยให้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และเรียนรู้จากธรรมชาติ เช่น ทรงเรียนรู้จากการเล่นน้ำ และเล่นทราย เมื่อพระองค์ยังทรงพระเยาว์พระองค์เล่นก่อนทราย เป็นชิ้นการเล่นจากการสังเกต สร้าง และเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ทำให้พระองค์มีความสนพระทัยและมีพื้นฐานในด้านสะเต็มตั้งแต่เด็ก (มูลนิธิเพื่อแผ่นดิน, 2554) จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ประดิษฐ์ของเล่น ประดิษฐ์รถลากตั้งแต่เยาว์วัย ทรงเรียนรู้โดยการเล่น การคิด การประดิษฐ์สร้างสรรค์ และการแก้ปัญหา ทำให้พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถในด้าน STEM Engineering ตัวอย่างเช่น โครงการพระราชดำริต่าง ๆ โครงการฝนเทียม โครงการกักน้ำน้ำชัยพัฒนา โครงการหญ้าแฝก โครงการฝนหลวง โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และโครงการแก้มลิง (โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฝ่ายประถม, 2542) ซึ่งพระองค์ทรงประยุกต์นำความรู้ในด้านสะเต็มศึกษามาใช้แก้ปัญหาของประเทศชาติและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยพื้นฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และทรงแก้ปัญหา สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยการใช้วิศวกรรมและเทคโนโลยี

จะเห็นได้ว่า การเลี้ยงดูเด็กและการสร้างพื้นฐานสะเต็มศึกษา ควรเริ่มตั้งแต่เด็กเล็กหรือเด็กอนุบาล เนื่องจาก การสอนให้เด็กมีเหตุผลชอบในวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ตั้งแต่ยังเล็ก เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีกับวิชาเหล่านี้ เด็กรู้จักสืบค้น มีพื้นฐานการคิดเชิงเหตุผล คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพของเด็กให้มีความสามารถในการแก้ปัญหา ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ช่วยให้เด็กมีพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นในด้านสะเต็ม (วศินีส อิศรเสนา ณ อยุธยา, 2560 : 10) นอกจากพ่อแม่แล้ว ครูปฐมวัย คือ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นฐานสะเต็มศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนั้นการจะพัฒนา

ให้เด็กปฐมวัยให้มีพื้นฐานด้านสะเต็มศึกษาที่ดี จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนานักศึกษาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถบูรณาการการสอนสะเต็มศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาคูปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโปรแกรมการเรียนรู้มีรายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้อย่างชัดเจน (เกสรี สุวรรณเรืองศรี, 2542 : 49) นอกจากการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แล้วนั้นยังต้องอาศัยแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน (Experience-Based Approach) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานมุ่งเน้นให้ผู้เรียน 1) ได้ประยุกต์ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันจนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง 2) ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ จนเกิดจินตนาการระดมความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ 3) ผู้สอนจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนไม่เคร่งเครียด แสดงความคิดเห็น และรับผิดชอบต่องานของตนเองและกลุ่ม ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจนเกิดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ และ 4) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์ปัญหาและหาเหตุผลในการแก้ปัญหาด้วยตนเองและกระบวนการกลุ่มได้สรุปผลและนำเสนอสิ่งที่ค้นพบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 7)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักและสนใจพัฒนานักศึกษาคูปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแบบบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ตลอดจนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในระดับปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยพบว่าการใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์ แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อน สิ่งต่าง ๆ (Reflection) ที่ได้รับจากประสบการณ์นั้นออกมา เพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เจตคติใหม่ ๆ หรือวิธีการคิดใหม่ ๆ โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง โดยผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมกันคิดวิเคราะห์และค้นหาเหตุผลในการแก้ปัญหาร่วมกัน สรุปและนำเสนอสิ่งที่ค้นพบซึ่งเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนา และสร้างองค์ความรู้ให้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้
2. ศึกษาลักษณะโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาคูปฐมวัย

สมมติฐานการวิจัย

หลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ฯ กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียว โดยวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (The Single Group, Pre-test post-test Design) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาคูปฐมวัย โดยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดในการสร้างโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาคูปฐมวัย ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ การประเมินผลโปรแกรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมการเรียนรู้

การสร้างโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาคูปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างโปรแกรมการเรียนรู้ 3) การทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ และขั้นที่ 4) การประเมินโปรแกรมการเรียนรู้

2.2 สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดรายละเอียดของโปรแกรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหา ลักษณะกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้ เอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ระยะเวลาดำเนินการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการใช้โปรแกรมการเรียนรู้

2.3 กำหนดเนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรมการเรียนรู้ จากการสังเคราะห์บทความ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่ได้กำหนดเนื้อหาของโปรแกรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยความเป็นมาของสะเต็มศึกษาความหมายของสะเต็มศึกษา องค์ประกอบของสะเต็มศึกษา หลักการของสะเต็มศึกษา แนวการสอนตามแนวสะเต็มศึกษา และการจัดประสบการณ์ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

2.4 พัฒนารอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ประสบการณ์
- 2) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนความคิด และอภิปราย
- 3) ความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด
- 4) ทดลองใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ / ประยุกต์ใช้

2.5 สร้างแผนการดำเนินการของโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการจัดประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย เป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์

2.6 สร้างแผนการจัดกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้ เอกสารประกอบการบรรยาย และสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม จากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ นำแผนการจัดกิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้

2.7 การประเมินผลโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย ใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา โดยการ

หาค่าเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 240 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ คือนักศึกษาครู สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ปีการศึกษา 2562 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 44 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้

1. ระยะเวลาการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในการทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา

2. ระยะดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 10 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรม

3. ระยะเวลาหลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ในการทำแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม การเรียนรู้ โดยการหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอข้อมูลโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมการเรียนรู้

1. นำข้อมูลที่ได้จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ และผลการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยตลอดระยะเวลา การเก็บข้อมูลตลอดจนประเด็นปัญหา ข้อบกพร่องที่พบจากการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ มาวิเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญแล้วนำมาผลมาปรับปรุงโปรแกรมการเรียนรู้ ให้สมบูรณ์

2. นำเสนอโปรแกรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย ฉบับสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ มีดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย

1) คู่มือการใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย

2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือสำหรับการทดลอง มีรายละเอียดดังนี้

1. นำโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม โดยภาพรวมพบว่ามีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.54$)

2. นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม โดยภาพรวมพบว่ามีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.87$)

3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.06-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.24-0.79 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.09

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลก่อนทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่องสะเต็มศึกษาก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ผลและนำเสนอผล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าทางสถิติคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัยก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้

1.1 การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัยก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ นำเสนอในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้

ระยะเวลา	N	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.
ก่อนการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้	44	40	19.09	2.93
หลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้	44	40	31.14	2.57

จากตารางที่ 1.1 แสดงให้เห็นว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาก่อนและหลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย สูงกว่าก่อนการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเท่ากับ 31.14 ($\bar{X} = 31.14$, S.D. = 2.57) และก่อนการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ เท่ากับ 19.09 ($\bar{X} = 19.09$, S.D. = 2.93) จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน

ตอนที่ 2 ปรับปรุงและนำเสนอลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย หลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้

โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการจัดประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย มีลักษณะที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาครูปฐมวัยได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายจาก

แหล่งข้อมูลต่าง ๆ จากนั้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายและสะท้อนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ แล้วนำความรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้แนวความคิดการจัดประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดของโปรแกรมการเรียนรู้
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรมการเรียนรู้
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เนื้อหาของโปรแกรมการเรียนรู้
5. ลักษณะกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้
6. เอกสารและสื่อประกอบการใช้โปรแกรมการเรียนรู้
7. ระยะเวลาดำเนินการใช้โปรแกรมการเรียนรู้
8. การประเมินผลการใช้โปรแกรมการเรียนรู้

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย มีดังนี้

1.1 กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาหลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจหลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ เท่ากับ 31.14 และก่อนการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ มีคะแนนความรู้ความเข้าใจเท่ากับ 19.09

2. ลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัยที่ปรับปรุงแล้ว มีลักษณะสำคัญสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง 2) ผู้เรียนได้สะท้อนการเรียนรู้และอภิปราย 3) ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด และ 4) ผู้เรียนสามารถประยุกต์แนวคิดได้ ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 4) เนื้อหา 5) ลักษณะกิจกรรมของโปรแกรมการเรียนรู้ 6) เอกสารและสื่อประกอบ การใช้โปรแกรมการเรียนรู้ 7) ระยะเวลาดำเนินการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ และ 8) การประเมินผล การใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ซึ่งเอกสารและสื่อประกอบการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ 1) คู่มือการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ จำนวน 1 เล่ม 2) แผนการจัดกิจกรรม จำนวน 1 ชุด 3) เครื่องมือประเมินผล คือ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา

อภิปรายผล

การศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษา ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่เป็นผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินการใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1.1 การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ขั้นตอนของกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ มีรายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และมีองค์ประกอบของโปรแกรมการเรียนรู้ที่ชัดเจน ดังที่ Joyce and Weil (1996 : 479) ได้กล่าวถึงหลักการในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) โปรแกรมหรือรูปแบบการสอนต้องมีทฤษฎีรองรับ 2) เมื่อพัฒนาโปรแกรมแล้วต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพ

ในเชิงการใช้สถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข 3) การพัฒนาโปรแกรมหรือรูปแบบการสอนอาจออกแบบให้กว้างขวาง หรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง อีกทั้งในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ยังมีลำดับขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ที่มีรูปแบบและกระบวนการที่ชัดเจน และเหมาะสมกับผู้เรียน ดังที่ สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์ (2543 : 58) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินผู้เรียน 2) การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์การสอน 3) การวิเคราะห์ทำงาน 4) การเลือกใช้กลยุทธ์การสอนรวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม

1.2 รูปแบบของโครงสร้างกิจกรรมช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แนวความคิดจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อให้นักศึกษาครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น พบว่าได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุก ๆ ขั้นตอน กล่าวคือ มีความสนใจในการรับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของนักศึกษาครูปฐมวัย เนื่องจากเป็นแนวคิดและทฤษฎีรูปแบบใหม่ที่โรงเรียนต่าง ๆ ได้นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยในยุคปัจจุบัน ซึ่งนักศึกษาครูปฐมวัยจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และสามารถจัดประสบการณ์ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยได้ นอกจากนี้ นักศึกษาครูปฐมวัยยังมีความกระตือรือร้นในการตอบคำถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งการสรุปความรู้ที่ได้รับและสร้างองค์ความรู้ใหม่ของตนเอง ตลอดจนการนำความรู้ที่ได้ไปทดลองใช้ได้อย่างเหมาะสม จากรูปแบบของกิจกรรม การเรียนรู้ดังกล่าวเน้นให้ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของ Doyle Eva & Ward Susan (2001 : 47-48) คือ การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น ผู้เรียนต้องมาเกี่ยวข้องกับการประสบการณ์การเรียนรู้ ความรู้ที่ได้ค้นพบจะต้องมีความหมายและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ และสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 7) คือ 1) ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันจนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง 2) ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ๆ จนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ 3) ผู้สอนจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนไม่เคร่งเครียด แสดงความคิดเห็น และรับผิดชอบต่องานของตนเองและกลุ่มให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอน

กับผู้เรียนจนเกิดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ และ

4) ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหาและหาเหตุผลในการแก้ปัญหาด้วยตนเองและกระบวนการกลุ่มได้สรุปผลและนำเสนอสิ่งที่ค้นพบ

1.3 คุณค่าของโปรแกรมการเรียนรู้ จากผลการวิจัยปรากฏออกมาดังกล่าว่า ผู้วิจัยพบว่าน่าจะมาจากการตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัย อีกทั้งยังพบว่ายังมีปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษาและรูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทยที่เน้นการท่องจำมาเป็นเวลานาน โดยบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนในการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนเริ่มต้นตัวและเริ่มจัดการศึกษาในรูปแบบที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง เน้นกระบวนการคิดและแก้ปัญหาให้มากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งการจัดการศึกษาที่เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการศึกษาไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ตลอดจนพัฒนา รูปแบบและวิธีการสอนของครูในยุคปัจจุบันอีกรูปแบบหนึ่ง คือ การเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ผู้วิจัยจึงได้เสนอโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักศึกษาครูปฐมวัย ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสะเต็มศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย และยังสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยได้อีกด้วย

2. ความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย เรื่อง สะเต็มศึกษา

การพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน ส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักศึกษาครูปฐมวัย เรื่อง สะเต็มศึกษา ซึ่งผู้วิจัยพบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ มีคะแนนความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมการเรียนรู้ แสดงให้เห็นชัดเจนว่าโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานมีความเหมาะสม และสามารถส่งเสริมให้นักศึกษาครูปฐมวัย มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสะเต็มศึกษามากขึ้น จะเห็นว่าการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดประสบการณ์เป็นฐาน เป็นโปรแกรมที่นักศึกษาครูปฐมวัยได้มีโอกาสรับประสบการณ์ กระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์เดิมออกมา เพื่อพัฒนาวิธีคิดใหม่ ๆ ด้วยการสืบเสาะหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งทำให้บทบาทของนักศึกษาครูปฐมวัยเปลี่ยนแปลงจากผู้รับความรู้ เป็นผู้สืบเสาะหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เป็นโปรแกรมการเรียนรู้ที่สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสะเต็มศึกษา นักศึกษาครูปฐมวัยสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984 : 15) ที่เรียกว่า Kolb Process Learning เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งแตกต่าง

จากการเรียนการสอนแบบเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และครูเป็นผู้กำหนดและถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ใหม่ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้รับรู้ การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม ขั้นที่ 2 ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ด้วยมุมมองที่หลากหลาย ขั้นที่ 3 ผู้เรียนสรุปความรู้จากการสังเกตและการสะท้อนความคิดเป็นความคิดรวบยอด ซึ่งเป็นนามธรรมและสรุปเป็นหลักการซึ่งได้จากการบูรณาการการสังเกตกับทฤษฎี และขั้นที่ 4 ผู้เรียนนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1. ผู้ใช้โปรแกรมการเรียนรู้ ควรศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการประเมินผลให้ละเอียดก่อนเพื่อที่จะได้ใช้โปรแกรมการเรียนรู้ได้โดยสะดวกและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ผู้ที่จะนำโปรแกรมการเรียนรู้ ไปใช้ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสะเต็มศึกษาอย่างแม่นยำ สามารถตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักศึกษา และให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้อง
3. กิจกรรมต่าง ๆ ในโปรแกรมการเรียนรู้ สามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เช่น วัน เวลา และสื่อต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ใช้โปรแกรมการเรียนรู้ แต่ควรดำเนินการตามลำดับขั้นที่กำหนดไว้ในแผนการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. โปรแกรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นนี้ถือเป็นโปรแกรมเฉพาะสำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย แต่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักศึกษาวิชาชีพรูในสาขาอื่น ๆ ได้ เช่น นักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย พลศึกษา เป็นต้น เพียงแต่ต้องปรับเนื้อหาสาระให้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาในสาขาวิชาอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในระดับต่อไป

1. โปรแกรมการเรียนรู้ นี้ ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ ดังนั้น การทำวิจัยในระดับต่อไปอาจมีการศึกษาเพิ่มเติมเรื่อง STEAM คือ การนำเอา Art เข้ามาบูรณาการการเรียนรู้เพิ่มเติมจาก STEM
2. ควรมีการทำวิจัยที่นำโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานตามแนวสะเต็มศึกษาให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู
3. ควรมีการทำวิจัยโดยนำโปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ ของนักศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกสรี สุวรรณเรืองศรี. (2542). การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามแนวคิดทฤษฎีวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการสอนระดับอนุบาล ในชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิเพื่อแผ่นดิน. (2554). สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) มหาอรรคอนุชา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.tamdee-for-king.net/index.php/news/news/td_frm_news_view.php. 5 ธันวาคม 2561.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2549). เขตชุมชนเด็กอย่างปลอดภัยในการเลี้ยงลูก ยกย่องในหลวงครูของแผ่นดิน. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/qol/detail/9490000083634>. 5 ธันวาคม 2561.
- โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฝ่ายประถม. (2542). ในหลวงของเรา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOH/article/viewFile/9368/8023>. 5 ธันวาคม 2561.
- วศินีส อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2560). เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับสะเต็มศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สะเต็มประเทศไทย. (2557). รู้จักสะเต็ม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.stemedthailand.Org/?page_id=23. 5 ธันวาคม 2561.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุตาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. (2543). การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ห้องเรียนแห่งอนาคต. (2557). 5 ข้อปัญหาของการจัดการศึกษาในระบบไทย. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538672107>. 13 กุมภาพันธ์ 2562.
- Doyle, E. I. and Ward, S. E. (2001). *The process of community health education and promotion*. Long Grove : Waveland Press.
- Joyce and Weil. (1996). *Model for teaching thinking*. Journal of the Education Leadership 42(8) : 4-7 ; May.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning : Experience as the source of learning and development*. New Tersev : Prentice Hall.

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง Sustainable Tourism Management of National Park in Ranong Province

รุ่งฤดี แยมจรัส*

Runguedee Yamcharas

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100

Public Administration, Suratthani Rajabhat University, Suratthani 84100 Thailand

*Corresponding author E-mail: saichankarn@hotmail.com

(Received : August 18 2020, Revises : September 7 2020, Accepted : October 9 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง 2) ศึกษาปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พนักงานและลูกจ้างสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในเขตจังหวัดระนอง 290 คน เครื่องมือสำหรับวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในขั้นตอนของการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 2) การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง 3) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อายุต่างกันความคิดเห็นการบริหารจัดการด้านการจัดการ ด้านการบริหารบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติ จังหวัดระนอง ด้านการวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ทั้งโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติ จังหวัดระนอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการวางแผนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5) แนวทางการบริหารจัดการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติ จังหวัดระนอง พบว่า ควรสร้างความตระหนัก และองค์ความรู้ให้บุคลากร เกิดความรู้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน ปฏิบัติงานตามแผน จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นระยะเพื่อให้สะดวกต่อการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล หัวหน้าต้องมีภาวะผู้นำ สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ในการบริหารงาน

คำสำคัญ : การบริหารการจัดการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, อุทยานแห่งชาติ, จังหวัดระนอง

Abstract

The objectives of this study were to 1) study and compare the management of National Park in Ranong province, 2) study the factors affecting the sustainable tourism of National Park in Ranong Province and 3) propose approach for the development of sustainable tourism management of National Park in in Ranong province. The approach of this research involved mixed methods. The quantitative research was conducted by studying a sample of 290 National Parks among Ranong Province staff. The tool used for data collection was a 5 level rating scale questionnaire at a reliability of 0.9.6 The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA and the Pearson correlation method. The qualitative research was conducted by in-depth interviews from the 8 key informant, selected by purposive samplings and the data were analyzed by content analysis.

The research findings were as follows: 1) The level of the management process of National Park in Ranong Province was the highest. 2) The level of the sustainable tourism management of National Park in Ranong Province was moderate. 3) The comparative result on sustainable tourism management of National Park in in Ranong Province in terms of sexes, ages, levels of education, and work positions as difference found that sexes, ages, levels of education, and positions there were not different, in terms of ages found that there were different in organizing and staffing as statistically significance at 0.05 and in terms of levels of education found that there were different in planning as statistically significance at 0.05 4) the management process of National Park in Ranong Province had a positive relationships on the sustainable tourism management at a significant level of less than 0.05, with The exception of planning 5) The guidelines for sustainable tourism management of National Park in Ranong Province were: should raise awareness, knowledge, and understanding of staff in the knowledge and understanding of sustainable tourism management, participate in the formulation of the vision, planning, checking and action, the implementation of the plan, The head has leadership and resource mobilization from the community, government agencies, private sectors.

Keywords : Tourism Management, Sustainable Tourism, National Park, Ranong Province

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วหลายประเทศให้ความสำคัญในอันดับต้น ๆ เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ประชาชนจำนวนมาก (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2557) ในอดีตการท่องเที่ยวจะเป็นการท่องเที่ยวแบบมวลชนเป็นการเดินทางท่องเที่ยวตามกระแสนิยมโดยให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวก่อให้เกิดการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (ฉัตรเฉลิม อออาจานศาล, 2551) ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มความสำคัญของความยั่งยืนควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้านการตลาดในแบบเดิม เพราะในอดีตอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเน้นจำนวนนักท่องเที่ยว เป็นเหตุให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวถูกทำลาย จึงปรับเปลี่ยนแนวคิดสู่การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพหรือการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (พิจาริณี โสชัยยะกุล, 2554)

อุทยานแห่งชาติ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนทั้งในมิติวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การศึกษาและสังคม อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งรวมของสรรพสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเป็นกระบวนการและมีระบบที่นำไปสู่การผลิตและควบคุมตนเองตามธรรมชาติ อันส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและนันทนาการ มีคุณค่าด้านความงามและความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย จึงมีศักยภาพสูงสุดสำหรับใช้เป็นฐานในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2560) จังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคใต้ของประเทศเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีธรรมชาติในรูปแบบต่าง ๆ อย่างครบถ้วน มีป่าที่อุดมสมบูรณ์ทั้งป่าบกและป่าน้ำชายเลน ท้องทะเลมีเกาะแก่งต่าง ๆ จำนวนมาก มีคอคอดกระที่นับว่าเป็นแผ่นดินที่แคบที่สุดของแหลมมลายู มีภูเขาน้ำตก พันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิด อุทยานแห่งชาติมี 4 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติแหลมสน อุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว อุทยานแห่งชาติกระบุรี และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระนอง จึงมีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์จังหวัดหนึ่ง แต่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรมสภาพแวดล้อมบางส่วนถูกทำลายในการจัดการการท่องเที่ยวจึงต้องตระหนักถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนพื้นถิ่นและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ความต่อเนื่องและยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ความสมดุล และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม มีเหตุผลและสอดคล้องกับวิถีชีวิตนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 4 มิติ คือ ด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ

การศึกษา และด้านสังคม (จันทร์พร ช่วงโชติ, 2558) ประเด็นสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนจำเป็นต้องมีการปกป้องและบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบมีคุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางสังคม

การบริหารจัดการของทุกหน่วยงาน หรือทุกองค์การให้ประสบผลสำเร็จนั้น การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร จะต้องมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลรวมถึงการตัดสินใจอย่างถูกต้องและมีการปฏิบัติการได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร แนวทางการประเมินประสิทธิภาพของ การบริหารจัดการองค์กร มีหลายรูปแบบวิธีการ วิธีของลูเธอร์ กูลิค และลิตเติล เออร์วิก ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการบริหารจัดการไว้ 7 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Co-ordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) เขียนเป็นคำย่อได้ว่า POSDCoRB (จันทราณี สงวนนาม, 2551) มาใช้เป็นหลักการบริหารจัดการเนื่องด้วยวิธีการบริหารงานตามรูปแบบของลูเธอร์ กูลิค และลิตเติล เออร์วิก องค์กรมีโอกาสประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมาย มีสายบังคับบัญชาเดียว สมาชิกองค์กรมีความเข้าใจวัตถุประสงค์องค์กร และแบ่งสายงานชัดเจน ไม่สับสน ในหน่วยงานเดียวกัน มีความเข้มแข็ง เพราะเลือกสายอาชีพเดียวกันมาร่วมกันทำงาน ใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า ถูกที่ ถูกงาน การประสานงานมีความสะดวกและจัดเตรียมงบประมาณสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กล่าวคือเกิดความยั่งยืนทั้งด้านด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การศึกษา และด้านสังคม โดยนำแนวคิด POSDCoRB มาเป็นแนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นประโยชน์และใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหาพัฒนาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติในจังหวัดระนอง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ทราบระดับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง
2. ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง
3. ทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง
4. ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารอุทยานแห่งชาติในจังหวัดระนอง เพื่อวางแผนระบบการบริหารงาน และรวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง และอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ อีกต่อไป และเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานในการนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ข้าราชการเจ้าหน้าที่ พนักงานและลูกจ้าง สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในเขตจังหวัดระนอง จำนวน 290 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติและผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติในจังหวัดระนอง จำนวน 8 ท่าน

2. พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาวิจัย อุทยานแห่งชาติในเขตจังหวัดระนอง จำนวน 4 อุทยาน ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติแหลมสน อุทยานชาติน้ำตกหงาว อุทยานแห่งชาติกระบุรี และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระนอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

- คะแนน 5 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
- คะแนน 4 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมาก
- คะแนน 3 หมายถึง ระดับเห็นด้วยปานกลาง
- คะแนน 2 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อย
- คะแนน 1 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลแต่ละช่วงคะแนนเฉลี่ยของระดับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง โดยนำระดับช่วงชั้นมากำหนดเป็นคะแนนเฉลี่ยได้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ระดับเห็นด้วยน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับเห็นด้วยปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมาก
- คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ระดับเห็นด้วยมากที่สุด

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง

3.2 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน วิธีการสร้างแบบสอบถาม และการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารและตำราต่าง ๆ

2) นำแนวความคิดทฤษฎีและข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหมด มาสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์การบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง

3) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงแก้ไข

4) แก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบ ความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ความเหมาะสมในด้านภาษา (Wording) และการสื่อความหมายของคำถาม

5) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขขั้นสุดท้าย

6) นำแบบสอบถามไปทดลองกับผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

7) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร คือ ผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พนักงานและลูกจ้างสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในเขตจังหวัดระนอง โดยเข้าพบหัวหน้าอุทยานแห่งชาติในจังหวัดระนอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ การศึกษาและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือสัมภาษณ์ ผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการบริหารงานอุทยานแห่งชาติ ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าอุทยานและผู้ช่วยหัวหน้าอุทยาน จำนวน 8 ท่าน และนำผลจากการสัมภาษณ์ มาสรุปผลวิเคราะห์ผลในเชิงเนื้อหา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง ใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

5.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) กรณีที่มีความแตกต่างทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีแบบเชฟเฟ (Scheffe)

5.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง โดยการหาค่าการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง แสดงดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง

การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง	ความคิดเห็น			
	\bar{X}	σ	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการวางแผน	4.08	0.68	มาก	1
2. ด้านการจัดองค์การ	3.67	0.75	มาก	7
3. ด้านการบริหารบุคคล	3.89	0.70	มาก	5
4. ด้านการสั่งการหรืออำนวยการ	3.76	0.83	มาก	6
5. ด้านการประสานงาน	3.99	0.74	มาก	4
6. ด้านการรายงาน	4.02	0.72	มาก	3
7. ด้านงบประมาณ	4.06	0.74	มาก	2
รวม	3.92	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า อุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง มีการบริหารจัดการโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยพบว่า การบริหารจัดการด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ระดับมาก

รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ ด้านการรายงาน ด้านการประสานงาน ด้านการบริหารบุคคล ด้านการสั่งการหรืออำนวยการ และด้านการจัดองค์การ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง

การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ความคิดเห็น			
	μ	σ	แปลผล	อันดับ
1. ความยั่งยืนด้านวัฒนธรรม	3.63	0.83	มาก	1
2. ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ	3.26	0.59	ปานกลาง	3
3. ความยั่งยืนด้านการศึกษา	3.25	0.62	ปานกลาง	4
4. ความยั่งยืนด้านสังคม	3.29	0.64	ปานกลาง	2
รวม	3.34	0.50	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง โดยรวมมีการปฏิบัติระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยพบว่า ความยั่งยืนด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก รองลงมาคือ ความยั่งยืนด้านสังคม ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจและความยั่งยืนด้านการศึกษา ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติ จังหวัดระนอง โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อายุต่างกันความคิดเห็นการบริหารจัดการด้านการจัดองค์การและด้านการบริหารบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง ด้านการวางแผนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 วิธีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ใช้อยู่ปัจจุบัน พบว่า ปัจจุบันมีวิธีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยึดตามกรอบแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยบุคลากรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตำแหน่งงาน ปฏิบัติตามนโยบาย หรือข้อกำหนดของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีการประสานงานกับชุมชน หน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนน้อย การอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการเก็บค่าเยี่ยมชม เป็นไปตามระเบียบของทางราชการมีการตรวจสอบการดำเนินงาน แต่การดูแล

นักท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึงเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น แต่จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ มีการวางแผนการดำเนินงาน มีการปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบการดำเนินงาน และเมื่อพบปัญหา ก็มีการแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และที่สำคัญต้องคำนึงถึงทรัพยากรทางธรรมชาติของอุทยานเป็นหลัก

3.2 ปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติ จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติ มีดังนี้

- 1) งบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ
- 2) จำนวนเจ้าหน้าที่ของอุทยานไม่เพียงพอต่อภาระงาน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง
- 3) บุคลากรบางส่วนขาดขวัญกำลังใจในการทำงานเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งไม่มั่นคงในการทำงาน ทุ่มเทศความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานลดลง เมื่อมีงานอื่นที่มีความมั่นคงมากกว่าก็จะลาออก
- 4) จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การบริการหรืออำนวยความสะดวกไม่ทั่วถึง
- 5) นักท่องเที่ยวบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ขาดจิตสำนึก ขาดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3.3 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่า ควรสร้างความตระหนักและองค์ความรู้ให้บุคลากร เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กำหนดวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน ปฏิบัติงานตามแผนจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นระยะเพื่อให้สะดวกต่อการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล หัวหน้าต้องมีภาวะผู้นำ สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ในการบริหารงาน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารหรือผู้นำของอุทยานแห่งชาติ ในจังหวัดระนอง มีศักยภาพในการบริหารจัดการส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระบวนการบริหารเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการปฏิบัติงาน เพราะการบริหารเป็นระบบสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การที่ผู้บริหารจะต้องถือปฏิบัติ หรือกระบวนการบริหารคือ วิถีทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งอรุณ เกื้อนใหญ่ (2553) ที่พบว่า กระบวนการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ใน 7 ด้าน มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การวางแผนอยู่ในระดับสูงที่สุด กระบวนการบริหารทั้ง 7 ด้าน ให้ความสำคัญกับการวางแผน เพราะเป็นหัวใจของการบริหารจัดการทุกอย่างต้องมีการวางแผนมาเป็นอันดับแรกเสมอ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารตามความคิดเห็นของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ทำงาน รายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นการบริหารจัดการด้านการจัดองค์การ และด้านการบริหารบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ ทำให้บุคคลมีความคิด ความรู้สึก ความคิดเห็น เจตคติแตกต่างกัน เช่น

บุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน ก็จะมี ความแตกต่างในเรื่องของความคิด และพฤติกรรมบุคคลที่อายุน้อย มักจะมีความคิดเสรีนิยมยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดี มากกว่าบุคคลที่อายุมาก ขณะที่คนอายุมากจะมีความคิดที่อนุรักษ์นิยมยึดถือการปฏิบัติระมัดระวังมองโลกในแง่ร้ายกว่าคนที่อายุน้อยเนื่องมาจากผ่านประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาของบุคคล ก็เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความคิด ค่านิยม ทศนคติและพฤติกรรมแตกต่างกัน

3. จากผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ทั้งโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอุทยานแห่งชาติจังหวัดระนอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ จันทราณี สงวนนาม (2551) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการบริหารจัดการนั้น ประกอบด้วย การดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีระเบียบ ไม่สับสน ตรงตามเป้าหมาย และประสบความสำเร็จ ซึ่งถ้าหากการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบขั้นตอนย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพ ตลอดจนเกิดความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ รุ่งอรุณ เกื้อนใหญ่ (2553) ที่ศึกษาพบว่า กระบวนการบริหารจัดการ ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติน้ำตกหงาว ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไว้ว่าจัดให้มีการศึกษาสภาพปัญหา หลังจากนั้นขอความร่วมมือจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคีรัฐ ภาคเอกชนอื่น เข้ามามีส่วนร่วมวางแผนการทำงาน มีการบริหารจัดการองค์การอย่างเหมาะสม มีความถูกต้อง กำหนดบทบาทหน้าที่ กรอบการทำงาน บริหารงานบุคคลโดยคำนึงถึงขวัญกำลังใจในการทำงาน ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ รายงานผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ เช่น ทุกเดือน เพื่อให้การกำกับ ติดตาม ประเมินผล เกิดความสะดวกและเป็นผลดีในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) ความยั่งยืนทางวัฒนธรรม โดยพยายามที่จะทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง เกิดความรัก ห่วงแหนและต้องการดูแล รักษา สืบทอดวัฒนธรรมชุมชนของตนให้เจริญงอกงามต่อไป สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระนอง ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเพื่อจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้ หัวหน้าหรือผู้นำมีความเป็นผู้นำองค์กร เจ้าหน้าที่ ชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ร่วมดำเนินการตามแผน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้ทุกคนเกิดความตระหนักว่าอุทยานเป็นของทุกคน เป็นของส่วนรวม เป็นของพวกเราต้องช่วยกันรักษา

2) ความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ โดยการให้ความสำคัญต่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ให้ชุมชนได้มีรายได้จากการท่องเที่ยวควรตกอยู่กับชุมชน คนในชุมชนต้องได้รับประโยชน์เพียงพอในการจัดการกับต้นทุนและปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดตามมาจากการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแหลมสน ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้ การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วม ต้องหาวิธีการแนวทางเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งในการวางแผนงาน ปฏิบัติตามแผนงาน รวมถึงให้ร่วมรับผลประโยชน์ เช่น การรับผลประโยชน์จากการจัดที่พักโฮมสเตย์ การจำหน่ายของที่ระลึก การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน เนื่องจากบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ของอุทยานมีน้อย ไม่เพียงพอ ถ้าได้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจะเกิดความยั่งยืน

3) ความยั่งยืนทางการศึกษา มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน นักท่องเที่ยวมีโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ ๆ ได้เรียนรู้วิถีการปรับตัวให้เข้ากับชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่าง ชุมชนเองนั้นก็มีความรู้เรื่องต่าง ๆ จากการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การวางแผน การทำงานร่วมกัน การประเมินผล การมีส่วนร่วม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและมั่นใจในตัวเองมากขึ้น สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแหลมสน ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้ เจ้าหน้าที่ทุกคน และชุมชนศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดำเนินงานตามแผนงาน และเข้าไปในชุมชนเพื่อดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4) ความยั่งยืนทางด้านสังคม เรียนรู้หรือทำงานร่วมกันในการจัดการเพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของผู้คนในชุมชนลดปัญหาความขัดแย้ง ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ส่งผลให้ชุมชนสามารถรับมือหรือต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ที่เข้ามาในชุมชนได้มีพลัง สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระนอง ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้ เจ้าหน้าที่ชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนร่วมดำเนินการตามแผน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล การปฏิบัติงานให้ทุกคนเกิดความตระหนักว่าอุทยานเป็นของทุกคน เป็นของส่วนรวม เป็นของพวกเราต้องช่วยกันรักษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้

1. ด้านการวางแผน (Planning) ผู้บริหารอุทยานแห่งชาติ ควรมีการจัดทำโครงการแผนปฏิบัติการรวมทั้งวิธีปฏิบัติการไว้ล่วงหน้า ให้ละเอียดและชัดเจน และให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนโดยมีเป้าหมายที่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. ด้านการจัดองค์การ (Organizing) ฝ่ายบริหาร ควรจะปรับปรุงการกำหนดหน้าที่ขอบเขตงาน มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชัดเจนเหมาะสมกับตำแหน่งและความสามารถในการวางแผนโดยมีเป้าหมายที่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. ด้านการบริหารงานบุคคล (Staffing) การกำหนดอัตรากำลังและสมรรถนะที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานจัดให้มีบุคลากรให้เพียงพอ สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากร และมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านการสั่งการและอำนวยการ (Directing) ผู้บริหาร ควรติดตาม ดูแลและสั่งการ โดยการตัดสินใจต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
5. ด้านการประสานงาน (Co-ordinating) ผู้บริหาร ควรจัดให้มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการประสานงานโดยตรง เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ถูกต้องและชัดเจน
6. ด้านการรายงาน (Reporting) ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการให้ทุกฝ่ายเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการรายงานและการประเมินผลภายในหน่วยงาน นำรายงานหรือผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป
7. ด้านงบประมาณ (Budgeting) ผู้บริหารควรจัดหางบประมาณเพิ่มเติมให้เพียงพอในการบริหารจัดการ โดยระดมทรัพยากรจากหน่วยงานเอกชน เช่น บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการบริการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

8. นำแนวทางการบริหารจัดการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น ส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยให้มีการจัดการท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชนในเขตพื้นที่อุทยาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมศึกษาความต้องการและการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ในจังหวัดระนอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการบริหารจัดการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2560). **แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร : สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). **นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณะกรรมการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในคณะกรรมการ บริหารจัดการความรู้ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). **องค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับสมบูรณ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- คณิงภรณ์ วงเวียน. (2556). **การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- จันทร์พร ช่วงโชติ. (2558). **นวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานชุมชน ในเขตอุทยานแห่งชาติภาคตะวันตกของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์.
- ฉัตรเฉลิม งามอาจานศาล. (2551). “การท่องเที่ยวเชิงแนวคิด : ผลิตซ้ำหรือ นวัตกรรมใหม่.” TAT tourism Journal, ตุลาคม-ธันวาคม, หน้า 1-17.

- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2557). **การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- พิจาริณี โลหะยยะกุล. (2554). “ความสำคัญของการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”. TAT Tourism Journal, (4), หน้า 12-25.
- รุ่งอรุณ เกื้อนใหญ่. (2553). **การศึกษากระบวนการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, สุดา สุวรรณภิญโญ, เขาวลิต ประภาวนนท์, สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์. (2552). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร.
- เสาวนารถ เล็กเลอสินธุ์. (2560). **ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนนทบุรี**. กรุงเทพมหานคร : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐ
ไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
Factors Affecting the Success of Implement of Policies Financial
Support for Raising the New-born of Local Administrative
Organization in Wiengsra District Suratthani Province

เยาวภา สุระกา*

Yaowapa Suraka

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100
Public Administration, Suratthani Rajabhat University, Suratthani 84100 Thailand

*Corresponding author E-mail: yaowapa20062531@hotmail.com

(Received :August 18 2020, Revises : September 15, Accepted : October 8-2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) กำหนดแนวทางในการส่งเสริมความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดและผู้นำชุมชน จำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.84 และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวัตถุประสงค์มาตรฐานของนโยบาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านลักษณะตัวแทนที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติ ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน ด้านทรัพยากรของนโยบาย และด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตามลำดับ 2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในสังกัดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) แนวทางการส่งเสริมความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติ คือ บุคลากรทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายโครงการจัดบุคลากรให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบาย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานเพิ่มเติม มีการประชาสัมพันธ์ สื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบรายละเอียดของโครงการอย่างถูกต้อง กำหนดโครงสร้างบุคลากรมอบหมายหน้าที่ และลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้บริหารในท้องถิ่นสนับสนุนการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ และผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติงานควรปฏิบัติงานโดยแสดงออกถึงความกระตือรือร้นและมีความตั้งใจในการนำนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติ ผู้บริหารให้ขวัญกำลังใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ชมเชย เพื่อสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : ปัจจัยความสำเร็จ, การนำนโยบายไปปฏิบัติ, โครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the factors affecting the success of implement of policies financial support for raising the newborn of local administrative organization in Wiengsra District Suratthani Province, 2) compare the the factors affecting the success of implement of policies financial support for the raising the new-born based on their gender, age, income, education, positon and 3) propose an approach for success of implement of policies of financial support for raising the newborn. The approach of this research involved mixed methods. This research studied a population consisting of 106 people who work as personnel according to financial support for raising the newborn policies. Data were collected by using 5 level rating scale questionnaire at a reliability of 0.84 and the statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA and Pearson correlation method. The qualitative research was conducted by in-depth interviews from the 8 key informants, selected by purposive sampling and the data were analyzed by content analysis.

The research findings were as follows: 1) the level of factors affecting the success of implement of policies of financial support for raising the newborn of local administrative organization in Wiengsra District Suratthani Province was overall and in each individual aspect at a high level. When considering each parts, the study found that the most parts was policy standards and objectives were implemented. The characteristics of agencies, the communication between organizations and activities, the disposition of implementers, policy resources, and economic social and political conditions, respectively, 2) Personnel from different departments and sections also had different viewpoints on the factors affecting the success of implement of policies financial support for raising the newborn at a significant level of 0.05, 3) The guidelines for the approach of the success of implement of policies financial support for raising the newborn were : the personnel should understand the project policy, provide sufficient personnel and participate in work, add and addition budget, provide public relations for the project, define the structure roles and duties of personnel, the staff must be enthusiastic in work and executives should encourage morale to create incentives for performance.

Keywords : factors Affecting the Success, Implementation, policies financial support for raising the newborn, Local Administrative Organizations

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยเกิดขึ้นตั้งแต่อดีตเรื่อยมา และปราศจากการแก้ไขอย่างจริงจังจึงทำให้ระดับความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งความเข้าใจต่อปัญหาดังกล่าวของสังคมไทยยังคงจำกัดอยู่เฉพาะบางมิติเท่านั้นจึงส่งผลให้การวิเคราะห์ปัญหาขาดการบูรณาการและความเชื่อมโยงกันระหว่างมิติต่าง ๆ กล่าวคือ ความเข้าใจต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำมักพิจารณาเฉพาะบริบททางเศรษฐกิจเป็นหลักหรือเรียกว่า “ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้” โดยมีได้คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำทางด้านอื่นที่สำคัญ เช่น การศึกษา สุขภาพ สิทธิ และโอกาสทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งล้วนมีส่วนสำคัญในการสร้างความแตกต่างระหว่างระดับคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคม ความเหลื่อมล้ำได้ถูกหยิบยกขึ้นเป็นประเด็นที่นำไปสู่ข้อเรียกร้องทางการเมือง แม้หลายฝ่ายจะยังมีความเห็นต่างกันว่าความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบันนั้นมีเหตุผลมาจากความไม่ลงตัวทางการเมืองหรือเหตุอื่นกันแน่ แต่เราต้องยอมรับว่าความเหลื่อมล้ำนั้นมีจริงในสังคมไทยและมีมานานแล้ว (สมชัย จิตสุชน, 2558)

มุมมองเรื่องความเหลื่อมล้ำว่ามิติใดเป็นปัญหาบ้างและถ้าเป็นปัญหาเราควรแก้ไขอย่างไรนั้นเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันได้มาก แต่ประเด็นหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ สังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูงเป็นสังคมที่คนรู้สึกว่ามีน้อยอยู่ เพราะรู้สึกว่าคนจนขยับฐานะลำบากไม่ว่าจะขยับเพียงใดเพราะช่องว่างใหญ่มาก ส่วนคนรวยที่เกิดมารวยก็ใช้ความมั่งคั่งสะสมที่บิดามารดามอบให้เป็นมรดกสร้างความมั่งคั่งต่อไปอย่างง่ายดาย ดังที่ ประเวศ วะสี กล่าวในปี พ.ศ. 2544 ว่า “คนไทยควรจะทำความเข้าใจว่าความยากจนไม่ได้เกิดจากเวรกรรมแต่ชาติปางก่อนแต่เกิดจากโครงสร้างที่อยู่ดิฐธรรมในสังคม ต้องทำความเข้าใจโครงสร้างและช่วยกันปฏิรูปโครงสร้างที่ทำให้คนจน” (ประเวศ วะสี, 2554) จากสถานการณ์ดังกล่าวได้นำมาสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทยโดยเฉพาะในรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เล็งเห็นปัญหาของความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยว่าเป็นปัญหาระดับชาติ จึงกำหนดนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ (สำนักวิชาการ, 2557)

ในการดำเนินงานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกันดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องสำหรับกรลงทะเบียนเพื่อขอรับสิทธิโครงการดังกล่าวดำเนินการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้มอบหมายหน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งนี้โครงการจะดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตาม

วัตถุประสงค์หรือไม่ก็นั้นขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติและการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก เป็นการช่วยเหลือทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญและเป็นการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งในการร่วมพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต รวมทั้งยังลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระยะยาวอีกด้วย (สำนักวิชาการ, 2557)

ในการดำเนินงานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) ได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกันดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลเวียงสระ เทศบาลตำบลบ้านส้อง เทศบาลตำบลเขานิพันธ์ เทศบาลตำบลทุ่งหลวง เทศบาลตำบลเมืองเวียง และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองฉนวน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 58,431 คน มีจำนวนผู้ลงทะเบียนขอรับสิทธิเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ปีงบประมาณ 2562 จำนวน 909 คน (สำนักทะเบียนอำเภอเวียงสระ, 2562) โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลตามมติคณะรัฐมนตรี โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้มอบหมายหน่วยงานในพื้นที่ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โครงการจะดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ก็นั้นขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติและการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กเป็นการช่วยสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญและเป็นการสร้างรากฐานที่เข้มแข็งในการร่วมพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต รวมทั้งช่วยลด ความเหลื่อมล้ำทางสังคมในระยะยาวอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ได้ทราบข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำหรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารโครงการ

2. ได้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำหรับนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ได้แนวทางในการส่งเสริมความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด จำนวน 106 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัตถุประสงค์มาตรฐานของนโยบาย 2) ปัจจัยด้านทรัพยากรนโยบาย 3) ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมนโยบายไปปฏิบัติ 4) ปัจจัยด้านลักษณะของตัวแทนที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ 5) ปัจจัยด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง และ 6) ปัจจัยด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน ลักษณะคำถามรวมจำนวน 30 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด จำนวน 106 คน โดยเข้าพบผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือสัมภาษณ์ ผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 6 ท่าน และนำผลจากการสัมภาษณ์ มาสรุปผลวิเคราะห์ผลในเชิงเนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้การหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสังกัด โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) กรณีที่มีความแตกต่างทำการทดสอบรายคู่ โดยวิธีแบบ LSD

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ความคิดเห็น		
	μ	ρ	แปลความ
1. ด้านวัตถุประสงค์มาตรฐานของนโยบาย	4.34	0.44	มากที่สุด
2. ด้านทรัพยากรของนโยบาย	4.00	0.61	มาก
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร และกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติ	4.28	0.49	มากที่สุด
4. ด้านลักษณะตัวแทนที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ	4.30	0.61	มากที่สุด
5. ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง	3.86	0.53	มาก
6. ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน	4.21	0.43	มากที่สุด
รวม	4.18	0.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านวัตถุประสงค์มาตรฐานของนโยบาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากที่สุด ($\mu = 4.34$) รองลงมา ได้แก่ ด้านลักษณะตัวแทนที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ($\mu = 4.30$) ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กร และกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติ ($\mu = 4.28$) ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน ($\mu = 4.21$) ด้านทรัพยากรของนโยบาย ($\mu = 4.00$) และด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ($\mu = 3.86$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในสังกัดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกั นมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติ มีดังนี้

3.1 ด้านวัตถุประสงค์มาตรฐานของนโยบาย ให้บุคลากรทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไรทำความเข้าใจถึงมาตรฐานในการปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางเดียวกัน

3.2 ด้านทรัพยากรนโยบาย จัดบุคลากรให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบาย เช่น เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นักวิชาการสาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานเพิ่มเติม

3.3 ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการประชาสัมพันธ์ สื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบรายละเอียดของโครงการอย่างถูกต้อง มีการสื่อสารข้อความให้ชัดเจนถูกต้อง ผู้ที่ปฏิบัติงานจะได้มีความเข้าใจในทิศทางที่ตรงกันในการนำนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติ มีการจัดประชุมชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจ และได้ถ่ายทอดให้กับบุคลากร ผู้นำชุมชนทุกคน ก่อนที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลก็ได้จัดประชุมชี้แจงให้กับบุคคลที่ได้รับมอบหมายเช่นกัน หากเกิดความไม่เข้าใจหรือสงสัยก็สามารถปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.4 ด้านลักษณะของตัวแทนที่นำนโยบายไปปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ต้องมีการกำหนดโครงสร้างบุคลากร มอบหมายหน้าที่ และลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาอย่างเป็นระบบ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

3.5 ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ผู้บริหารในท้องถิ่นสนับสนุนการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ โดยมอบหมายให้กองสวัสดิการสังคม รับผิดชอบโครงการโดยตรง และประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชนทุกท่านให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด

3.6 ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานควรปฏิบัติงานโดยแสดงออกถึงความกระตือรือร้นและมีความตั้งใจในการนำนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติ มีการวางแผนการทำงานเพื่อไม่ให้เกิดการเกี่ยงงานกันทำและทุกคนทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารควรให้ขวัญ กำลังใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยการชมเชย เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบประเด็นสำคัญเพื่อนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการดำเนินงานตามโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐ โดยมีการปฏิบัติตามแผนนโยบาย บุคลากรทุกฝ่ายมีความตั้งใจและปฏิบัติงานตามขั้นตอน จึงทำให้การนำนโยบายสู่การปฏิบัติจริงประสบความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านวัตถุประสงค์มาตรฐานของนโยบาย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านวัตถุประสงค์มาตรฐานของนโยบาย โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐ มีนโยบายมีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎี/หลักการและเหตุผลที่เชื่อถือได้ มีการกำหนดตัวชี้วัดและมาตรฐานของการบรรลุผลสำเร็จไว้ชัดเจน วัตถุประสงค์ของแผนงาน โครงการและกิจกรรมในแต่ละนโยบายมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน ดังที่ วรเดช จันทรศร (2552) ได้กล่าวไว้ว่า นโยบายที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับที่ Van Meter and Van Horn (1975 :445 - 488) กล่าวว่า วัตถุประสงค์นโยบายคือ องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญในขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ระพีพรรณ ผ่องใส (2559) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยการนำนโยบายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติของบุคลากรและผู้นำชุมชน กรณีศึกษาตำบลสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง การนำนโยบายไปปฏิบัติวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานของนโยบายจะต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและสังคม ที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะต้องวัตถุประสงค์ของโครงการต้องชัดเจน เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี

1.2 ด้านทรัพยากรของนโยบาย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านทรัพยากรของนโยบาย โดยรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแผนงาน โครงการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เงินอุดหนุนที่รัฐบาลกำหนดให้สามารถช่วยเหลือในการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดได้อย่างเหมาะสม และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานตามโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐ มีความเพียงพอและพร้อมที่จะใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Matter and Van Horn (1975) ได้กล่าวถึงนอกจากวัตถุประสงค์และมาตรฐานนโยบายที่กำหนดในตัวแบบให้เห็นความสำคัญอย่างชัดเจนแล้ว ยังต้องมีทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทรัพยากรในที่นี้หมายถึง ทรัพยากรบุคคล วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ งบประมาณ ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิชัย สีดา (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ในจังหวัดปัตตานี พบว่า นโยบายที่จะประสบความสำเร็จต้องได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากรทั้งด้านการเงินและกำลังคนอย่างเต็มที่

1.3 ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรม นำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติโดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่มาขอรับการช่วยเหลือส่วนใหญ่มีความเข้าใจในหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่กำหนดตามนโยบาย การติดต่อสื่อสารรายละเอียดของโครงการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานภายนอกเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการประชุมระหว่างผู้เกี่ยวข้องเพื่อประสานงานตามโครงการอย่างสม่ำเสมอและบุคลากร

ได้รับการชี้แจงและสื่อสารในเรื่องเป้าหมายวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยาลัยรัฐ วรเทพพิพงษ์ (2553) ที่ได้กล่าวถึงการศึกษาทฤษฎีและตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยตัวแบบกระบวนการนำนโยบายปฏิบัติ (Policy implementation process model) ตัวแบบนี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยหลัก 3 ปัจจัยด้วยกัน คือ กระบวนการสื่อข้อความ ปัญหาทางด้านสมรรถนะขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และความร่วมมือสนับสนุนของผู้ปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร เขียวไสว (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมในการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีผลต่อการนำโครงการการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ (เบี่ยงชีฟ) ไปปฏิบัติ

1.4 ด้านลักษณะตัวแทนที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านลักษณะตัวแทนที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการจำนวนเพียงพอในการดำเนินงาน มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีเจตคติที่ดีต่อปฏิบัติตามนโยบายของโครงการ และบุคลากร ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานตามนโยบายของโครงการ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยาลัยรัฐ วรเทพพิพงษ์ (2553) ที่ได้กล่าวถึง การศึกษาทฤษฎีและตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยตัวแบบการจัดการ (Management model) นโยบายที่จะประสบความสำเร็จได้ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม บุคลากรในองค์กรจะต้องมีความพร้อมเป็นอย่างดี

1.5 ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการดำเนินงานได้รับความร่วมมือจากชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สภาพที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเหมาะสม ใกล้ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรร (2552) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทของฝ่ายการเมืองมีความสำคัญมากในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายใดที่ได้รับความเห็นชอบดูแลเอาใจใส่ ติดตามผลอย่างต่อเนื่องจากฝ่ายการเมือง หน่วยงานต่าง ๆ ก็จะทำให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการนำไปปฏิบัติมากเป็นพิเศษ

ซึ่งจะมีผลทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมีโอกาสประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น สอดคล้องงานวิจัยของ รัฐกร กลิ่นอุบล (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง พบว่า ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปสู่การปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง

1.6 ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าบุคลากรมีความเชื่อว่าโครงการนี้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน ควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง บุคลากรมีความยุติธรรมให้การบริการและการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และผู้ร่วมงานทุกฝ่ายเข้าใจปัญหาและให้ความช่วยเหลือกันในการดำเนินงานด้านนโยบาย และกระตือรือร้นร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร เขียวไสว (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายเบี่ยงชีฟผู้สูงอายุไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ด้านทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากมีผลต่อการนำโครงการการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ (เบี่ยงชีฟ) ไปปฏิบัติ

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในสังกัดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเวียงสระ มีผู้นำ และบริบททางด้านเศรษฐกิจ แตกต่างกัน มีระดับความสำเร็จในการดำเนินโครงการที่แตกต่างกันส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านสังกัดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของรัฐไปปฏิบัติเป็นนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจน และเป็นแนวทางเดียวกัน อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกองค์กรมีการดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับการวิจัยของ สุวัฒน์ อินทรประไพ (2556) ที่ได้ศึกษาวิจัยการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ กรณีศึกษาการคุ้มครองดูแลและรักษาอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว อำเภอภูหลวง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3. จากการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมความสำเร็จในการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัตินั้น บุคลากรควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายโครงการจัดบุคลากรให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบาย และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานเพิ่มเติม มีการประชาสัมพันธ์สื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบรายละเอียดของโครงการอย่างถูกต้อง กำหนดโครงสร้างบุคลากร มอบหมายหน้าที่ และลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้บริหารในท้องถิ่นสนับสนุนการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ และผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติงานควรปฏิบัติตามโดยแสดงออกถึงความกระตือรือร้นและความตั้งใจในการนำนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติ ผู้บริหารให้ขวัญกำลังใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ชมเชยเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ระพีพรรณ ผ่องใส (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนโยบายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติของบุคลากร และผู้นำชุมชน กรณีศึกษาตำบลสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่า การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติ ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายจะต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ ต้องสนับสนุนทรัพยากรด้านงบประมาณ ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ประณยาชัย รังสี (2556) ได้วิจัยเรื่องการนำนโยบายการพัฒนาสังคมไปปฏิบัติ กรณีศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า แนวทางการปรับปรุงการนำนโยบายการพัฒนาสังคมไปปฏิบัติ มี 4 ประการ ได้แก่ ควรพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะนำแบบธรรมชาติ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ควรสร้างขวัญและกำลังใจบุคลากรโดยการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างยุติธรรม และมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาสังคม กำหนดแนวปฏิบัติตามนโยบายที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาคั้งนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์มาตรฐานของนโยบาย จัดกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไรทำความเข้าใจถึงมาตรฐานในการปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางเดียวกัน
2. ด้านทรัพยากรนโยบาย ควรจัดบุคลากรให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบาย เช่น เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นักวิชาการสาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานเพิ่มเติม
3. ด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมนำนโยบายไปปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการประชาสัมพันธ์สื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบรายละเอียดของโครงการอย่างถูกต้อง มีการสื่อสารข้อความให้ชัดเจนถูกต้อง ผู้ที่ปฏิบัติงานจะมีความเข้าใจในทิศทางที่ตรงกันในการนำนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติ มีการจัดประชุมชี้แจง เพื่อทำความเข้าใจ และได้ถ่ายทอดให้กับบุคลากรผู้นำชุมชนทุกคน ก่อนที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลก็ได้จัดประชุมชี้แจงให้กับบุคคลที่ได้รับมอบหมายเช่นกัน หากเกิดความไม่เข้าใจหรือสงสัยก็สามารถปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ด้านลักษณะของตัวแทนที่นำนโยบายไปปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ต้องมีการกำหนดโครงสร้างบุคลากร มอบหมายหน้าที่ และลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาอย่างเป็นระบบ และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น
5. ด้านเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ผู้บริหารในท้องถิ่นสนับสนุนการนำโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ โดยมอบหมายให้กองสวัสดิการสังคมรับผิดชอบโครงการโดยตรงและประสานงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำชุมชนทุกท่านให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด

6. ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานควรปฏิบัติงานโดยแสดงออกถึงความกระตือรือร้นและมีความตั้งใจในการนำนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติ มีการวางแผนการทำงานเพื่อไม่ให้เกิดการเกี่ยงงานและทุกคนทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารควรให้ขวัญกำลังใจกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้วยการชมเชย เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติด้านอื่น ๆ เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติควรเพิ่มหรือลดปัจจัยใดอันนำไปสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไปในอนาคต
2. ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค และสาเหตุที่ทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. ควรมีการศึกษาถึงการนำนโยบายเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติในส่วนของหน่วยอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดิมพงษ์. (2553). การประเมินผลนโยบาย: ประสิทธิภาพประสิทธิผลและความเป็นธรรมของนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประณายชัย รังสี. (2556). การนำนโยบายการพัฒนาสังคมไปปฏิบัติ กรณีศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2554). กระบวนการนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- รัฐกร กลิ่นอุบล. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ระพีพรรณ ผ่องใส. (2559). การนำนโยบายโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดไปปฏิบัติของบุคลากรและผู้นำชุมชน กรณีศึกษา ตำบลสองสลึง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรดเดช จันทรร. (2552). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

ศิริพร เขียวไสว. (2550). การนำนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลวังยาง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมชัย จิตสุชน. (2558). รายงานการวิจัยความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบาย และแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สำนักทะเบียนอำเภอเวียงสระ. (2560). สถิติจำนวนประชากร. สุราษฎร์ธานี: สำนักทะเบียนอำเภอเวียงสระ.

สำนักวิชาการ. (2557). สารสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทย ด้านการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สุวัฒน์ อินทรประไพ. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ กรณีศึกษา การคุ้มครองดูแลและรักษาอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว. เพชรบูรณ์: คณะศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

อิทธิชัย สีตา. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในจังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

Meter, Donald S. Van and Horn, Carl E. Van. (1975). "The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework," Administration and Society.

วารสารวิจัยรำไพพรรณี Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติที่ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2 (พ.ศ.2563-2567) จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิต นักศึกษาระดับปริญญาโท - เอก นักวิจัยจากหน่วยงานภายใน และภายนอกต่างๆ สู่สาธารณชน รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ได้นำผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ และ 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร

วารสารเปิดรับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) และ ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม) โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review ข้อคิดเห็นที่ปรากฏและแสดงในเนื้อหา บทความต่างๆ วารสารวิจัยรำไพพรรณี ถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้เขียน

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่รับตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ 1) บทความวิจัย 2) นิพนธ์ปริทัศน์ (Review articles) โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวนไม่เกิน 10 - 12 หน้า และกำหนดให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้เขียน โดยบทความต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 3-5 คำ และมีส่วนประกอบดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

ระเบียบการตีพิมพ์

1) ผู้วิจัยดำเนินการเขียนบทความวิจัยตามข้อกำหนดรูปแบบของวารสารวิจัยรำไพพรรณี ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน

2) ผู้วิจัยส่งบทความที่สมบูรณ์ตรงตามแบบฟอร์มเป็นไฟล์นามสกุล .doc (Word) ความยาวไม่เกิน 10-12 หน้า ทางระบบส่งบทความวิจัยออนไลน์วารสารวิจัยรำไพพรรณี โดยสมัครผ่านเว็บไซต์ระบบ ThaiJo2.0 <https://tci-thaijo.org/index.php/RRBR/index> ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่างๆ ได้ที่ www.rbru.ac.th/org/research/ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3) ผู้วิจัยต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการตีพิมพ์ของวารสารวิจัยรำไพพรรณี จำนวน 2,500 บาท หลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการวารสารฯ เรียบร้อยแล้ว

4) ผู้วิจัยสามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนี้

โอนเงินเข้าบัญชีหมายเลข 178-1-48958-7 ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (สาขาสี่แยกเขาไผ่) เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีแล้วกรุณา SCAN หลักฐานการชำระเงินได้ที่ ระบบส่งบทความวิจัยออนไลน์วารสารวิจัยรำไพพรรณี โดยแนบในระบบตามลิงค์ต่อไปนี้ https://www.rbru.ac.th/org/research/article_research/index.php หรือที่อีเมลล์ research_rbru2010@hotmail.com

กองบรรณาธิการจะไม่คืนเงินในกรณีที่บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่าจะกรณีใดๆ เพราะเป็นค่าตอบแทนการพิจารณาบทความของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการปรับแก้ไขบทความตามผลการตรวจประเมินของกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิของวารสารวิจัยรำไพพรรณี อย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการในการตีพิมพ์

6) เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อที่ 1) - ข้อ 5) เรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะออกใบตอบรับการตีพิมพ์และใบเสร็จรับเงินจากทางราชการให้กับผู้วิจัย และดำเนินการตามกระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

7) ถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามระเบียบการตีพิมพ์กองบรรณาธิการจะแจ้งยกเลิกการตีพิมพ์บทความ การวิจัยไปยังหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยที่ท่านสังกัดอยู่ และจะไม่ได้รับค่าธรรมเนียมคืน

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

- ขนาดกระดาษ A4
- ขอบกระดาษ ขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1 นิ้ว
- ระยะระหว่างบรรทัด หนึ่งเท่า (Single Space)
- ตัวอักษร ใช้ TH SarabunPSK ตามที่กำหนดดังนี้
 - ชื่อเรื่อง (Title)
 - ภาษาไทย ขนาด 18 point , กำหนดกึ่งกลาง , ตัวหนา
 - ภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point , กำหนดกึ่งกลาง , ตัวหนา
 - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
 - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย - อังกฤษ ขนาด 14 point , กำหนดกึ่งกลาง , ตัวหนา
 - ที่อยู่ผู้เขียน ภาษาไทย - อังกฤษ ขนาด 14 point , กำหนดกึ่งกลาง , ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
 - อีเมลล์ผู้เขียนหลัก วันที่ส่ง วันที่แก้ไขล่าสุด และวันตอบรับบทความ
 - *Corresponding author E-mail: (Received; Revised ; Accepted)
 - บทคัดย่อ
 - ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point , กำหนดกึ่งกลาง , ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
 - เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวธรรมดา
 - คำสำคัญ ให้พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 4-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
 - เนื้อหา บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวหนา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
 - Keyword ให้พิมพ์ต่อจากส่วน Abstract ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
 - รายละเอียดบทความ (Body)
 - คำหลักบทความขนาด 16 point , กำหนดชิดซ้าย , ตัวหนา
 - หัวข้อย่อยขนาด 14 point , กำหนดชิดซ้าย , ตัวหนา
 - ตัวอักษรขนาด 14 point , กำหนดชิดขอบ , ตัวธรรมดา
 - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

รายละเอียดบทความประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

- คำศัพท์ ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน
- รูปภาพและตาราง กรณีรูปภาพและตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้อยู่ใต้รูปภาพ และจัดกึ่งกลางคอลัมน์ เนื้อหา และคำบรรยายภาพ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point ตัวปกติ
- รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

1. อ้างอิงจากหนังสือ

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// จำนวนเล่ม.// ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี).// ชื่อชุดหนังสือ.// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. (2547). **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตไกล**. กรุงเทพมหานคร: เพ็ญฟ้า พรินต์ติ้ง.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). **Star trek chronology: The history of the future**. New York: Pocket Books.

2. อ้างอิงจากบทความในหนังสือ รายงานการประชุมทางวิชาการ สัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อหนังสือ.// ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม.// ครั้งที่พิมพ์.// ชื่อชุดหนังสือ.// เมืองที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์.// หน้า.

ตัวอย่าง :

ปกรณ ปรียากร. (2532). ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา. ใน เอกสารการสนทนาวิชาการบริหารการพัฒนาชนบท. หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 33-34.

Fitzroy, Felix R. and Kraft, Kornelius. (1991). Firm Size, Growth and Innovation: Some Evidence from West Germany. In **Innovation and Technological Change: An International Comparizon**. Zottan J. Aes and David B. Audretsh, eds. New York: Harester Wheatsheaf. pp.152-159.

3. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่ (เดือน): เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุรัช พุ่งเกียรติ. (2547). นาโนเทคโนโลยีวิสัยทัศน์เทคโนโลยีระดับไมโคร. **ผู้ส่งออก**. 17 (ปีที่แรก เมษายน): 19-22.

Mintrom, Michael and Vergari, Sandra. 1996. Advocacy Coalitions, Policy Entrepreneurs and Policy Change. **Policy Studies Journal**. 24 (Autumn): 420-434.

4. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และสารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. // (ปี). // ชื่อวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือสารนิพนธ์.// ระดับปริญญา/ มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

ธีรวัฒน์ พันธุ์สุผล. (2547). การรับรู้กิจกรรมการพัฒนาทหารกองประจำการเพื่อการพัฒนาประเทศ กรณีศึกษา กรมทหารต่อสู้อากาศยาน หน่วยบัญชาการอากาศโยธินกองบัญชาการยุทธทางอากาศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปิโย เล็กกำแหง. (2547). พฤติกรรมการซื้อและการบริโภคเครื่องดื่มในร้านกาแฟขนาดเล็กของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย: กรณีศึกษา นักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ภาคนิพนธ์โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยีการบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Thawilwadee Bureekul. (1998). **Major Factors Affecting Industrial Hazardous Waste Policy Implementation in Central Thailand**. Doctoral dissertation, National Institute of Development Administration.

5. อ้างอิงจากรายงานการวิจัย และเอกสารวิจัยที่เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. //(ปี). //ชื่อเอกสาร. //รายงานการวิจัย/เอกสารวิจัย หน่วยงาน.

ตัวอย่าง :

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2538). **จริยธรรมในงานวิจัย**. เอกสารวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

6. อ้างอิงจากสิ่งพิมพ์กฎหมาย

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย//ชื่อวารสาร//ฉบับ/เล่มที่/ตอนที่/(วัน เดือน)/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ไปเป็นของ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ.2509. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับกฤษฎีกา 83, 29 ฉบับพิเศษ (31 มีนาคม): 23-36.

The Act on Revenue Code Amendment (No.35) B.E. 2544. **Royal Thai Government Gazette**. 118, 85A (27 September 2001): 1-4.

7. อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง//[CD-ROM]//สถานที่ผลิต//ผู้ผลิต/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่.

ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง//[Online]//เข้าถึงได้จาก://วิธีการเข้าถึงและสถานที่ของข้อมูล/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ (หรือสืบค้น).

ตัวอย่าง :

Noam, E.M. Telecommunication Policy Issue for the Next Century. [online]. Available: gopher://198.80.36.../global/telcom.txt. 1994.

Texas Instruments. Speech Synthesis Processors. [online] available : <http://www.ti.com/sc/does/msp/speech/index.htm>. 1998.

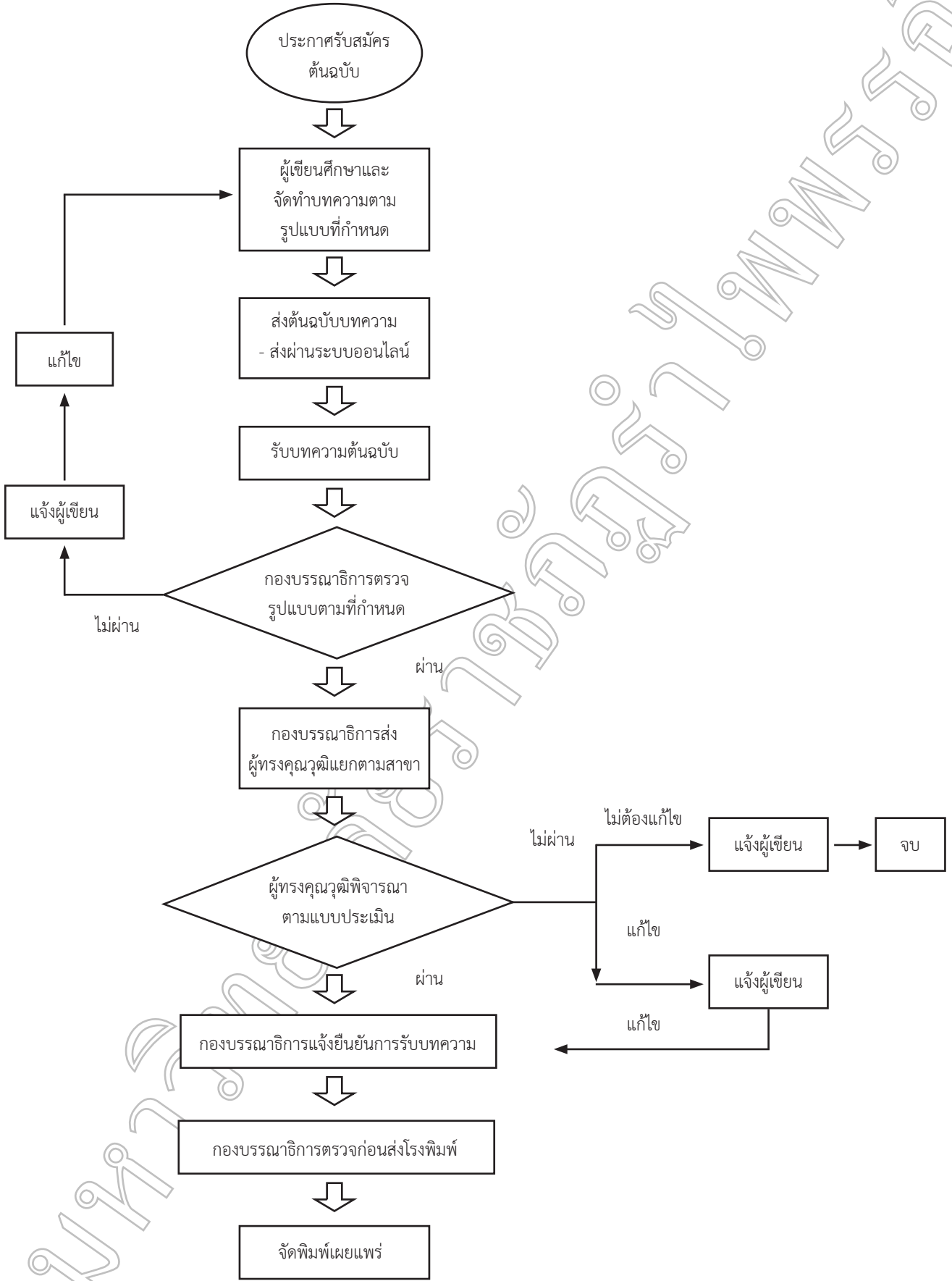
ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ ได้ที่ https://www.rbru.ac.th/org/research/article_research/list.php

หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อการตอบรับการตีพิมพ์

ต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อนหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใดๆ กองบรรณาธิการจะดำเนินการพิจารณาบทความตามรูปแบบที่กำหนด หากบทความใดไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับคืนให้ผู้เขียนแก้ไข หากผ่านการพิจารณาจะเข้าสู่การประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์ โดยจะให้ผู้เขียนที่เป็นชื่อแรก และสามารถดาวน์โหลดวารสารฉบับสมบูรณ์ได้ทางเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา <https://www.rbru.ac.th/org/research/>

ขั้นตอนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี

ใบสมัครขอส่งบทความลงตีพิมพ์
(การกรอกใบสมัครโปรดใช้วิธีการพิมพ์)

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ข้าพเจ้า นาย นาง นางสาว อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ชื่อ - สกุล

ตำแหน่งทางวิชาการ (โปรดระบุ).....

สังกัดมหาวิทยาลัย

สถานที่ทำงาน.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์ที่ทำงาน..... โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร..... E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ISSN 1906-372X

สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการตีพิมพ์ของวารสารวิจัยรำไพพรรณี จำนวน 2,500 บาท โดยผู้วิจัยสามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนี้

- โอนเงินเข้าบัญชีหมายเลข 178-1-48958-7 ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (สาขาสี่แยกเขาไผ่) เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีแล้วกรุณา SCAN ใบสมัครและหลักฐานการชำระเงินส่งมาที่ E-mail : research_rbru2010@hotmail.com หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ พร้อมส่งหลักฐานการชำระเงินเข้าระบบส่งบทความวิจัยออนไลน์วารสารวิจัยรำไพพรรณีได้ที่ https://www.rbru.ac.th/org/research/article_research/list.php

กองบรรณาธิการสามารถติดต่อข้าพเจ้า ได้ที่ สถานที่ทำงานที่ระบุข้างต้น ที่อยู่ดังต่อไปนี้

โทรศัพท์ที่ทำงาน..... โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร..... E-mail.....

และในกรณีที่ไม่สามารถติดต่อข้าพเจ้าได้ กองบรรณาธิการสามารถติดต่อบุคคลดังต่อไปนี้

ชื่อ - สกุล.....

โทรศัพท์.....

โทรสาร..... E-mail.....

มีความเกี่ยวข้องเป็น.....

(.....)

...../...../.....

เจ้าของผลงาน

กรุณาส่งใบสมัคร และหลักฐานการโอนเงิน ไปยัง สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 5) อาคาร 36 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรัชชศักดิ์ชุมพล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000 โทรศัพท์ 0-3947-1056 หรือ 0-3931-9111 ต่อ 10801 โทรสาร 0-3947-1056 มือถือ 086-4402639 อีเมลล์ research_rbru2010@hotmail.com

แบบประเมินบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ชื่อบทความวิจัย

.....
.....
.....

ชื่อผู้ประเมิน..... ส่งคืนภายในวันที่.....

1. ความเป็นมา / ความสำคัญของปัญหาวิจัย

.....
.....
.....

2. การประมวลเอกสาร (กรอบแนวคิด / คุณภาพการประมวลเอกสาร / ความเป็นวิชาการ / ความเกี่ยวข้องกับสมมติฐาน ฯลฯ)

.....
.....
.....

3. วิธีการวิจัย (กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่ม / ความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ / ข้อมูล ฯลฯ)

.....
.....
.....

4. ผลการวิจัย (ใช้สถิติครบถ้วนเหมาะสม / ความถูกต้องของการรายงาน ฯลฯ)

.....
.....
.....

5. การอภิปรายผล (ความเหมาะสมทางวิชาการ ฯลฯ)

.....
.....
.....

6. อื่น ๆ (เช่น การใช้ภาพ / การจัดระเบียบบทความ / การอ้างอิง / ความถูกต้องเชิงวิชาการ ฯลฯ)

.....
.....
.....
.....

7. โดยภาพรวมท่านประเมินว่าบทความวิจัยนี้มีคุณภาพระดับใด (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓)

- 1) ควรตีพิมพ์ โดยมีการแก้ไขเล็กน้อย (เช่น คำผิด)
- 2) ควรตีพิมพ์ โดยอาจแก้ตามคำแนะนำของผู้ประเมิน หรือไม่ได้
- 3) ควรตีพิมพ์ แต่ต้องแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ประเมินก่อน โดย
 - ผู้ประเมินขอพิจารณาสิ่งที่ปรับแก้แล้วอีกครั้ง
 - ผู้ประเมินไม่ขอพิจารณาอีกครั้ง
- 4) อาจตีพิมพ์ได้ โดยผู้เขียนต้องทบทวนและปรับปรุงบทความใหม่ และผ่านการประเมินใหม่อีกครั้ง โดย
 - ผู้ประเมินขอพิจารณาสิ่งที่ปรับแก้แล้วอีกครั้ง
 - ผู้ประเมินไม่ขอพิจารณาอีกครั้ง
- 5) ไม่ควรตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)
วันที่

หมายเหตุ 1. ถ้าเนื้อที่กระดาษไม่พอ ท่านสามารถเขียนคำแนะนำเพิ่มเติมได้
2. กองบรรณาธิการจะไม่เปิดเผยแบบประเมินนี้แก่ผู้เขียนบทความ แต่จะรวบรวมส่งข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ
ให้แก่ผู้เขียน โดยพิจารณาตามแต่กรณี

กรุณาส่ง กองบรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สถาบันวิจัยและพัฒนา (อาคารเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 5) อาคาร 36
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนรักษาศักดิ์ขุมล ตำบลท่าช้าง
อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000
โทรศัพท์ 0-3947-1056 หรือ 0-3931-9111 ต่อ 10801 โทรสาร 0-3947-1056
มือถือ 086-4402639
อีเมลล์ research_rbru2010@hotmail.com

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

INSTITUTE OF RESEARCH AND DEVELOPMENT RAMBHAIBARNI RAJABHAT UNIVERSITY

41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

โทร./โทรสาร 0-3947-1056 โทร. 0-3931-9111 ต่อ 10801, 086-440-2639

เว็บไซต์ <http://www.research.rbru.ac.th> E-mail : research_rbru2010@hotmail.com

